

ESPERANTO

Learning and Using the International Language

David Richardson

esperanto-usa.org

Copyright © 1988 by David Richardson. All rights reserved.

Except in the case of brief quotations embodied in critical articles and reviews, or in scholarly treatises and the like, no part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted by an electronic, mechanical, photocopying, or recording means, or otherwise, without written permission of the copyright holder. This book contains material, used here by permission, subject to earlier copyright. For information address the publisher.

Printed and bound in the United States of America.

ISBN: 978-1543006544

Cover image tuulijumala/Shutterstock, Inc.

FIRST EDITION: 1988
SECOND EDITION: 1990
THIRD EDITION: 2004
FOURTH EDITION: 2017

Esperanto-USA
info@esperanto-usa.org
1 (800) ESPERANTO

Many people donated time, money, and expertise
to make this book possible.
We gratefully acknowledge the especially generous gifts
of the following:

Ms. Margaret L. Barkley
Mr. Josef A. Blum
Ms. Prenda E. Cook
Ms. Rochelle F. Grossman
Ms. Hazel H. Heusser
R. I. Longley, Jr.

Ms. Lois E. L. Thibault, Mrs. Meredith Rohan,
Mr. Jonathan R. Longley, Mr. and Mrs. Richard W. Longley, and
Dione Longley in honor of their father, Dr. Raymond I. Longley,
an indefatigable proponent of the Esperanto movement

Mrs. Florence Mack
Mr. John B. Massey
Mr. Neal D. McBurnett
Maria Liwszyc Murphy, M.D.
Mr. Ralph Murphy
Ms. Cecelia Peterson
Mr. William H. and Mrs. Catherine L. Schulze
Mark and Helen Starr Esperanto Publication Fund
Mr. Robert Swenson
Mr. Eugene Thompson
Ms. Doris Vallon-Wheeler
Esperanto Society of Portland, Oregon

CONTENTS

PART ONE: A Short Course in Esperanto

LESSON ONE

1. Pronunciation of vowels a, e, i, o, u	21
2. Where to put the stress on Esperanto words	21
3. How to pronounce r and l	22
4. How to pronounce c, ĉ, g, ĝ, ĥ, ĵ, ĵ, s, ŝ, and ŭ	22
5. How to say “a letter,” “an idea,” etc.	24
6. About uniform endings – nouns and adjectives	24

LESSON TWO

1. Sentence building - placement of adjectives	27
2. How to ask a question	28
3. Verb endings – past, present, future	28
4. Verbs: volas, devas, ŝatas	30
5. How to tell who does what to whom - accusative ending n	30
6. Word order – Esperanto does not use word order to convey grammatical functions	31

LESSON THREE

1. Word building – word ending changes as the function changes	35
2. Uniform ending – adverbs	35

3. Word building with prefix mal	36
4. Word building – word endings in, ist, ej	36
Note: Gender conventions	37
5. Another way to say “to”	38
6. How to say “I don’t,” “he didn’t” - use of ne	40

LESSON FOUR

1. How to say “my,” “mine,” “your,” etc.	43
2. Make possessives of nouns	44
3. The plural “j”	44
4. Sentence building with “j” endings	45
5. Sentence building with n endings	46
6. Commands and requests - imperative	46
7. Word building - prefixes ek and re	47
8. Word building – suffix an	48
9. How to say – “myself,” “yourself,” etc.	48

LESSON FIVE

1. Statements beginning “It...”	53
2. Statements beginning “There...”	53
3. Statements beginning “You...,” “They...”	53
4. About the word “know” - koni and scii	54
5. Sentences within sentences	54
6. Numbers above ten	56
7. How to say “first,” “second,” “third,” ordinal numbers	56
8. Word building – suffix ig	57
9. Word building – suffixes et and eg	58
10. Word order – placement of functional words e.g., nur, ankaũ, ne	59

LESSON SIX

1. How to say “bigger,” “better,” “fastest,” etc.	65
2. Sentences within sentences - the u ending on a verb	67

3. Giving commands to yourself - the u ending on a verb	68
4. Word building – suffix on	69
5. What time is it?	69
6. How to say “At ten o’clock,” “At 3:30,” “On Monday,” etc.	69
7. “Here” and “there,” “this” and “that”	70
8. Another kind of “Here is...,” “There is...”	71
9. Word building – suffixes il and îg	71
10. Word building – joining words together	72

LESSON SEVEN

1. “How much?” “How many?” - kiom, el, de, da	77
2. Questions and answers – correlatives	80
Table of Correlatives	81
3. Linking “inside” sentences	84
4. “If I were...,” “If he had,” etc. – conditional verb tense us	85
5. Word building – suffixes uj and ar	86
6. Sentence building – use of word po	87

LESSON EIGHT

1. The “reflexive” pronoun	91
2. Another use for suffix us	93
3. Word building - active participles anta, ante, anto	95
4. Word building – suffixes ul and ad	97

LESSON NINE

1. Word building – participles - present, past and future - int and ont	101
2. Sentence building – compound verbs	103
3. Use compound verbs sparingly! – use of jam, ĵus, ankoraŭ	106
4. Sentence building – use of word je	106

5. Word building – suffixes aĵ and er	108
6. Word building – suffixes ebl and ind	108

LESSON TEN

1. Word building – passive participles at, it, ot	113
2. More about participles ata and ita	116
3. More about compound tenses – oni, iĝ, jam, antaŭ ol	117
4. How to say “anything at all,” “nowhere at all,” use of word ajn	118
5. How to say “whoever,” “wherever,” use of word ajn	118
6. More about ways to tell when things happen	119
7. About omitting prepositions	120
8. How to say “It’s warm,” “It’s nice,” “It’s important,” etc.	121
9. Word building – prefixes ge and mis	121
10. Word building – suffixes ĉj and nj	122
11. Affixes are words too	122
12. About “elision” (omission of a sound or syllable)	123

PART TWO: An Esperanto Reader

About “La”	131
Dis	133
Plaĉas	133
Jam, Jam Ne	134
Bon Tagon	134
Please, thank you, you’re welcome	134
Estimata	136
Cetera, Cetere	138
Mankas	138
Temas Pri	138
Suffix ec	140
Suffix uj	141
Samideano	141
Adiaŭ – Ĝis la Revido	141
Por – pro	142
Proper names convention	145
Opinias – pensas	145
Prefix bo	147
Sufiĉe	147
Suffix um	148
Suffix em	151
Quotation Marks	155
Transitive and Intransitive Verbs: -ig	155
Prepositions as Prefixes	157
Antaŭ ol – Post Kiam	157
Transitive and Intransitive Verbs – iĝ	162
Suffix ism	162
Suffix op	163
Use of comma vs period vs space	163
Prefix pra	165
Prefix ek	165
Suffix id	166
Suffix estr	166

False Friends	168
Prefix eks	174
Aperi – Aspekti	174
Names of Countries	175
The Esperanto Alphabet	175
Enspezo – Elspezo	182
Gusti – Gustumi	182
La Mia, La Via, etc.	183
Ĉe	190
Korto – Ĝardeno	193
“En la mano”	193
Moŝto	199
Suffix end	199
Suffix obl	200
Formula Phrases	202
Prefix el	207
Peni, Klopodi, Provi	209
Reallernejo – Gimnazio	212
Ne Unufoje	213
Pri Tio, Ke...	213
Gerund Phrases	213
Aŭ...Aŭ..., Kaj...Kaj..., Nek...Nek...	221
Sidi	225
Suffix aĉ	231
Prefix fi	231
Gambo – Kruro	232
About Proper Names in Esperanto	232
Body Parts Illustration	233
Kopio – Ekzemplero	239
Interesi	241
The Predicate Nominative	242
Disde, Fare De	247
Prefix pri	255
Bleki	256
Ci	256
Esperanto Slang	256

FOREWORD

There are few phenomena in this world more remarkable, and less understood, than the International Language Esperanto. The idea of creating a language that might be used by all of humankind is probably as old as language differences themselves, but no one, with the exception of Zamenhof, has ever succeeded in bringing such a language into being. There have been many projects, to be sure, but only Zamenhof's language has outlived its originator and has grown and expanded to include speakers and users in all parts of the world.

Esperanto's greatest single merit is simply that it offers an easy way to communicate internationally. It is more easily learned than other foreign languages, and, unlike the use of English as a medium of communication between ourselves and people from other countries, it puts everyone on an equal footing, because for virtually everyone it is a second language.

The idea that one might create a living and functioning language and that it might have its own worldwide speech community may seem simply too improbable to the uninformed. Hence, one meets people who maintain that Esperanto does not or cannot work. Even respectable scholars occasionally make such an assertion. But this book is proof that Esperanto is indeed widely spoken and used and that it has all the characteristics of any other language with far fewer of the complications. It is used in every conceivable walk of life, for every conceivable purpose, by people from West and East and from North and South. Though it was created by a single individual, it has long outstripped its origins, so that today most of the vocabulary and many of the common constructions in the language have come into being since Zamenhof's day.

In this volume, more than a hundred years of Esperanto are described and the reader is provided with the means for learning and using the language. Along the way, the reader will become acquainted with the culture as well as the history of the language and will come to understand how Esperanto provides a meeting point for the cultures and societies of the world.

Esperanto is far more than a hobby, although it does offer opportunities to enrich one's life through reading and travel. In today's world, in which we are beset with so many problems, ranging from disease to illiteracy and from ideological differences to outright armed conflict, only through the development of effective means of communication can we possibly hope to keep our planet safe and clean and peaceful for our own and future generations. While Esperanto will not, of itself, solve the problems of the world, it is a good beginning, and its practical idealism provides us with a medium through which to deal with the other questions I have mentioned—questions of war and peace, of the environment, and of the improvement of the human condition.

Now in its second century, Esperanto has become part of the world scene that will endure. Since it is there, and since it is easy and effective, it should become a part of everyone's education, not as a replacement for a person's native language, but as a supplement, and regardless of where that person may live, what profession he or she may have or what may be that person's age or educational accomplishments. This book is a significant beginning in that direction.

— Humphrey Tonkin

Dr. Tonkin is a former president of the Universala Esperanto-Asocio, and President Emeritus, University of Hartford.

INTRODUCTION

In 1887 a Warsaw physician, L.L. Zamenhof, published a small booklet in Russian titled “Dr. Esperanto’s International Language”. This booklet was the beginning of a language that soon took its creator’s pseudonym, “Esperanto”, for its own name. As translations of the booklet appeared in other languages, people around the world began to learn Esperanto, to write in Esperanto, and to speak it with other people who had also learned it. Soon there was a flourishing community of speakers around the world, and an emerging body of literature, both original and in translation (including Shakespeare’s *Hamlet* and other classic works). International groups and organizations for and about the new language began to appear. By 1905, there were enough Esperanto speakers for the first “International Congress” to be held in the French city of Boulogne-sur-Mer, with nearly 700 people from 20 different countries. And people continue to learn and speak the language today.

But what exactly is Esperanto, why did Zamenhof create it, and why has it captured and held the interest of so many people around the world?

What is Esperanto?

Esperanto is a practical, functioning, ideologically neutral language for people-to-people contacts everywhere on this planet. It has a grammar that is simple, logical, and regular. People can acquire a working knowledge of Esperanto in a fraction of the time it takes to learn any other modern language. Its vocabulary is similar to that of many Western languages, so that people who know those languages find many points of familiarity.

Esperanto is a living, vibrant language. It is a constructed language, in that its basic grammar and vocabulary were created specifically to serve as

an easy-to-learn second language. Yet in its 130 years of existence, many speakers and writers have breathed into it a style and character that are uniquely its own.

Esperanto is spoken all over the world, although nobody knows exactly how many people speak it. Estimates range from a few hundred thousand, to possibly as high as two million.

The logic and regularity which are Esperanto's most outstanding features can be illustrated by many examples, but we will give just one. Esperanto has what language specialists call an agglutinative structure, which means that you can change the meaning or function of words by adding elements such as prefixes, suffixes, or verb endings to their basic forms. English and other Western languages contain this feature, too, but in a more limited and irregular way.

Compare the way English and Esperanto words are modified to form their opposite meanings. Both languages use the device of a prefix to signal an exactly contrary meaning to the remainder of the word. But English uses not one prefix, but many, as in the words inconvenient, ignoble, immature, counterclockwise, uncover, disappear, maladroit, and so on. With other words, the prefixing is no longer apparent, as in "enemy," originally formed by joining en- to a word that meant "friend."

Not only does English have many different prefixes that do one job, as shown in this example; the prefixes are not interchangeable. You can't say malconvenient, or imclockwise. With English, you have to learn which form is correct for each word. And to make things more interesting, there are words like "uncanny," which is not at all the opposite of "canny," and "inflammable," which means precisely the same thing as "flammable." Many other common words cannot be formed into opposites by adding any prefix, but require a completely separate word (such as "old" vs. "young," "tall" vs. "short," etc.)

The Esperanto system is completely regular: one prefix and only one, "-mal-", forms the opposite meaning of words that have an opposite. So from "bona" ("good") you derive "malbona" ("bad"), and from "bela" ("beautiful") you derive "malbela" ("ugly").

This and other features make Esperanto not just a highly expressive language, but also by far the easiest to learn. In the U.S., millions of adults set out each year to teach themselves a foreign language. A few actually succeed, but for the vast majority the task is too great. By contrast, a substantial proportion of Esperanto speakers world-wide have learned the

language on their own, often from a book such as this one.

One major obstacle to learning a foreign language is the discouragement that results from slow progress. Esperanto students progress rapidly and are encouraged by it. Unlike students of national languages who spend months or years plowing through a succession of textbooks and readers before graduating to “real” books and magazines, Esperanto students are soon able to move up to reading the literature and periodicals of their choice. In addition, learning Esperanto promotes general language skills, and serves as a steppingstone to learning other languages.

There are many practical advantages of knowing Esperanto: opportunities for correspondence and travel, access to literature not available in English, the chance to make friends anywhere in the world. Not the least of Esperanto’s benefits is the feeling of solidarity it creates among all its speakers. Esperanto speakers sense a oneness that transcends nations and politics and sees humankind as one great family after all. In today’s uneasy world, can that be a bad thing?

The History of Esperanto: A Brief Overview

As a boy growing up in the city Bialystok, today a part of Poland but at that time in the Russian Empire, Zamenhof had been struck by the antipathy with which the borderland town’s language and ethnic communities regarded each other. There were Poles, Jews, Germans, and Russians. Each group had its own language, religion, and customs, and each group treated the others with fear and distrust, if not overt hatred. To Zamenhof it seemed language was at least the mortar that kept the walls of misunderstanding in place. Being sensitive and idealistic, he promised himself to see those walls toppled some day.

Zamenhof was born with an unusual gift for languages. His father was a teacher of German and Hebrew, so he grew up in a language-rich environment. At school he excelled in German, French, Latin, and Greek. He was most comfortable with Russian, the language of the schools. He knew Polish, Yiddish, Hebrew, and some English. In fact, the simplicity of English grammar was part of what inspired him to develop a simplified grammar for Esperanto.

By 1879, Zamenhof had already drafted his version of an international language and taught it to friends during his last year of school. Even as he embarked on his medical career after studying in Moscow and Warsaw, he continued to labor over his project of a truly workable international

language that would be easy to learn.

In 1887 Zamenhof married Clara Zilbernik. Later that year with Clara's support (and financial assistance from his father-in-law), he published in Russian his *International Language, Introduction and Complete Textbook*. It was an unpretentious gray booklet of only 40 pages, but one that would ultimately have a large impact. Separate editions were later printed in Polish, French, and German.

The book was signed with a pseudonym. The pseudonym he chose was "Esperanto," which means "One who hopes." Enthusiasts began referring to "Dr. Esperanto's language," and the new language itself quickly came to be known by that name. Besides the "complete textbook," there was a basic list of about 900 words, and some sample texts, including translations from the Bible, a personal letter, and three short poems. The poems are especially interesting, as they demonstrate Zamenhof's conviction that along with grammar and vocabulary, a particular style or character, a literary "soul," if you will, is also an essential part of any language.

The Zamenhofs spent their evenings mailing the little book to book dealers, prominent people, and newspapers. One of the first responses, written in Latin, was from Richard Geoghegan, a young student of Chinese at Oxford, who'd read about Dr. Esperanto's language in a local paper. Geoghegan subsequently learned the new language, translated Zamenhof's little book into English, and introduced the language into England and Ireland. He also brought Esperanto to the western United States, where he emigrated in 1891. Another early convert was Henry Phillips, secretary of the American Philosophical Society, who prepared an American version of Zamenhof's book, which was published by the Henry Holt Co. of New York.

In Europe, Esperanto clubs began springing up, the first issue of a magazine called *La Esperantisto* appeared in Germany, and famous people, among them Leo Tolstoy and the linguist Max Müller, endorsed the language. Zamenhof began publishing yearly directories with names and addresses of known Esperanto speakers, so they could make contact with one another.

The language was now firmly launched, but "Dr. Esperanto's" wish to drop into the background was futile. His identity quickly became known and he was inundated with letters: requests for information, queries about matters of style or grammar, suggestions for changes. As to the latter, he had already tried and rejected most of the proposed "improvements" during a decade of experimenting before he published the language. In the

end only one very minor change was adopted.

It's interesting to compare surviving texts of early versions of the language, as they shed much light on the way Zamenhof settled on the grammar and word forms that make up his invention. (One of these early fragments appears in a reading section later in this book.) Every new idea was tested in actual use. He always chose the practical over the theoretical: classical conjugations and declensions gave way to what was simple but functional. Above all, he was determined that the individual elements of his language, though drawn from many different sources, should combine to form a single, cohesive language system with a pleasing sound and character all its own. It was Dr. Zamenhof's real genius that enabled him to succeed in doing just that.

Zamenhof also insisted that Esperanto must develop naturally, through popular use, not by anyone's decree. One rule provides that "foreign" words, those which most languages have taken from a common source, come into Esperanto unchanged except for spelling. Thus Esperanto today is well equipped with technical terms of many kinds. Aside from that, anyone is free to propose new words or grammatical forms; but only if these find acceptance by Esperanto speakers at large do they become part of the language.

The first major international gathering of Esperanto speakers occurred in 1905 at Boulogne-sur-Mer, a seaside resort in northern France. About 700 Esperanto speakers from twenty different lands attended this emotional meeting. The participants, representing the Esperanto community, adopted what is called "The Boulogne Declaration", which defined Esperanto as a politically neutral language for all humankind, which all are free to use, and to which no person or group may ever lay proprietary claim. The basic structure of the language was declared forever untouchable, in principle, with changes and additions to the vocabulary to take place only by a process of natural evolution. An academy of scholarly experts was elected to watch over the language, but their function was, and remains, to advise and interpret, not to make changes or issue directives.

Today, more than 130 years later, Esperanto is still learned and spoken in practically every country in the world. While during its first century of existence it was primarily used in written form (books, letters, and other documents) and only occasionally spoken in meetings and various gatherings, the emergence of the Internet in the 20th century opened up new possibilities for active, real-time use of spoken and written Esperanto. There are formal Esperanto organizations in many countries, such as Esperanto-

USA in the United States, and the international Universala Esperanto-Asocio (World Esperanto Association) headquartered in the Netherlands. In addition to formal organizations (which often provide services like book sales, newsletters, and regional or national meetings), hundreds of informal groups now exist and function around the world.

Integral to Esperanto, although no one is required to agree with it, is what is called “la interna ideo” (“the internal idea”). Formulated by Dr. Zamenhof himself, it says “On the basis of a neutral language, we want to eliminate the barriers between people and accustom them to seeing in those around them simply other human beings, their brothers and sisters.” This idea inspires and motivates many Esperanto speakers today. Sometimes when people ask me “How many people speak Esperanto?” my response is “It really doesn’t matter how many people speak it. If I speak it, and one other person speaks it, and because of Esperanto we can know each other and have a relationship, it’s worth it. And in fact, very many more people than just me and one other know and use this language every day”.

In this new edition of David Richardson’s text, we have deliberately not given a lot of details about the history of Esperanto and what is called the “Esperanto movement”. These topics can be easily explored with Internet searches. The Wikipedia article on “Esperanto”, for example, provides a starting point for further exploration of Esperanto’s history, culture, literature, and grammar.

For people interested in supporting Esperanto in the U.S., the national organization is Esperanto-USA (www.esperanto-usa.org). In the UK, it is the Esperanto Association of Britain (esperanto.org.uk/). In Australia, the Australian Esperanto Association (aea.esperanto.org.au/). Other national groups can easily be found via web search. The web site for the Universala Esperanto-Asocio is www.uea.org.

In addition to this textbook, other learning resources include the web site “Lernu!” (www.lernu.net), and the language-learning site Duolingo (www.duolingo.com) which includes Esperanto in its menu of languages.

PART ONE

A Short Course In Esperanto

Lesson One

§1. How to pronounce a, e, i, o, u.

These letters (called “vowels”) are pronounced in Esperanto *ah, eh, ee, oh, oo*, very much as in the memory device “Are there three or two.”

To get the sound of **e** really right, do this: Place two fingers lightly across your mouth (as a lip reader might do) and say “they” very carefully. Feel how the lips and jaw shift position midway through the *ey* sound. That’s because in English, the sound of *ey* is really made up of two sounds: *eh* followed by *ee*. Now practice saying just the *eh* sound, *without* sliding into the *ee* sound. That is how you pronounce **e** correctly in Esperanto.

Similarly, to get the sound of **o** just right, place two fingers across your mouth and say “though.” Feel the shifting of the lips and jaw as you slide from an *oh* sound to an *oo* sound. Practice saying the *oh* sound *without* sliding into the *oo* sound. That is the correct way to pronounce **o**.

Always pronounce *every* vowel clearly and individually. There are no silent or indistinct letters in Esperanto. **Estas** sounds like ESS-tahss, never ESS-tuhs or ESS-t’s. **Boato** is bo-AH-to, not BOTE-oh. **Birdo** is BEER-doh, not B’RR-doh.

§2. Where to put the stress on Esperanto words.

The stress (or accent) is always on the next-to-the-last vowel: **bo-A-to**, **fa-mi-LI-o**, **KI-e**.

Drill #1: Practice saying the following words out loud. (Note: **b, d, f, h, k, m, n, p, t, v**, and **z** are pronounced similarly as in English.)

amuza	amusing,	ataki	to attack
	funny	baki	to bake

boato	boat	kio	what
bone	well,	mi	I
	fine, OK	mia	my
dankon	thank you	muziko	music
de	of, from, by	ne	no, not
en	in, into	nu	well
fakto	fact	nun	now
havi	to have	pipo	pipe
ho	oh	tie	there
ideo	idea	tio	that
imiti	to imitate	uzi	to use
inviti	to invite	vi	you
kato	cat	via	your

§3. How to pronounce r and l.

In Esperanto **r** is pronounced clearly, with a bit of a trill or “rolling” sound made by vibrating the tip of the tongue momentarily against the ridge of the teeth. Think of how a Spanish or Italian speaker, or a “terribly British” actor says this letter.

The **l** is pronounced almost as in English, but to get it really right, make this sound a bit “softer” by placing the tongue slightly more forward in the mouth. Think of how a good classical singer would sing “la-la-la.”

Drill #2: Practice saying the following words.

birdo	bird	loka	local
blua	blue	longa	long
familio	family	Mario	Mary
honoro	honor	multa	much, a lot of
Karlo	Charles	Parizo	Paris
klubo	club	patro	father
la	the	patrino	mother
laboro	work	por	for
lerni	to learn	prezidanto	president
letero	letter	rapidi	to rush, hurry
li	he	tablo	table
lia	his	tre	very

§4. How to pronounce c, ĉ, g, ĝ, ĥ, j, ĵ, s, ŝ, and ŭ.

The little marks [^] and [˘] (called “supersigns”) fulfill a most valuable function. They enable familiar letters to do “double duty” so that in

Esperanto, each letter of the alphabet has one and the same sound, wherever it is found:*

c is always pronounced as in *prince*, that is, like the *ts* in *bits*.

ĉ has the sound of *ch* in *church*.

g always has the hard sound of *g* in *go*.

ĝ has the soft sound of *g* in *George*.

h is the guttural, “gargling” sound represented by *ch* in Scottish and German, as in *Ach du lieber*, or *Johann Sebastian Bach*. (This letter is not very frequent in Esperanto.)

j always has the sound of *y* in *yesterday*.

ĵ has the sound of *s* in *leisure*, *z* in *azure*.

s always has the sound of *ss* in *kiss*.

ŝ has the sound of *sh* in *ŝhall*.

ŭ, pronounced *oo*, generally combines with a preceding vowel. The most usual combination is **aŭ**, which sounds like *ow* in *cow*.

Drill #3: Practice saying the following words:

advokato	advocate, lawyer	hejme	(at) home
amas	loves	hodiaŭ	today
ankaŭ	also, too	ĥoro	choir
certe	certainly	instruisto	teacher
ĉe	at	internacia	international
ĉu ne?	isn't that so?	jes	yes
ĉu vere?	really?	jurnalo	newspaper
decidas	decides	kaj	and
decidis	decided	Kiel vi fartas?	How are you?, (Lit., “How do you fare?”)
dentisto	dentist	konferenco	conference
devas	must, have to	kuracas	cures, heals
esperantisto	Esperantist	lingvoj	languages
estas	is, am, are	memoras	remember(s)
Eŭropo	Europe	poŝto	mail
granda	big, great	saluton!	hi!
ĝi	it	sed	but
ĝis revido	so long	universitato	university
ĝis la	s'long	venis	came
ĝuste	exactly, just	vidis	saw

§5. How to say “a letter,” “an idea,” etc.

Esperanto has no word for “a” or “an.” **Tablo** can mean either *table* or *a table*. **Ideo** can mean *idea* or *an idea*.

§6. About “uniform” endings.

By now you may have noticed that words which *name* people or things end in **o**: **Karlo**, **Parizo**, **tablo**, **letero**, etc. The **o** is a kind of badge, or “uniform” by which to recognize this class of words, called “nouns.”

Similarly, words used to *describe* people or things (“adjectives”) have the uniform ending **a**: **granda**, **blua**, **amuza**, **internacia**, etc.

§7. How to say I “am,” they “are,” Mary “is,” etc.

Esperanto has just one word, **estas**, for all three expressions:

Mi estas hejme.

I am at home.

**Lia patro kaj mia patro
estas en Parizo.**

His father and my father are in Paris.

La letero estas tre longa.

The letter is very long.

Drill #4: Make up your own sentences from this drill table.

Mi	estas	hejme.
Mario		en Parizo.
La instruisto		ĉe la universitato.
Karlo		amuza.
Vi		
Lia advokato		

Dialogo (dialogue): Charles Adams runs across his friend, Mary Miller, on the street. She’s clutching an interesting-looking envelope.

Karlo: Saluton, Mario.

Mario: Saluton, Karlo. Kiel vi fartas?

Karlo: Tre bone, dankon. Kio estas tio?

Mario: Tio? Ĝi estas longa letero de mia patro. Ĝi venis en la poŝto ĝuste hodiaŭ, de Parizo.

Karlo: De Parizo! Ĉu vere? Via patro estas en Parizo?

Mario: Jes, li estas tie por granda internacia konferenco.

Karlo: Via patro estas advokato, ĉu ne?

Mario: Ne, mia patrino estas advokato. Mia patro estas instruisto de lingvoj ĉe la universitato.

Karlo: Ho, jes, mi memoras nun. Kaj li estas esperantisto, ankaŭ, ĉu ne?

Mario: Jes, li estas prezidanto de la loka Esperanto-klubo.

Karlo: Ho, tio estas granda honoro!

Mario: Honoro? Jes, sed ĝi estas ankaŭ multa laboro!

Karlo: Jes, certe. Nu, mi devas rapidi nun. Ĝis revido, Mario.

Mario: Ĝis la, Karlo.

Exercise #1: Reply affirmatively to each statement, adding one adjective.

1. La letero venis de Parizo, ĉu ne?
(longa)	Jes, la longa letero venis de
Parizo.
2. La birdo estas tre amuza, ĉu ne?
(blua)	Jes, la.....birdo estas tre amuza.
3. Ĝi estas honoro por li, ĉu ne?
(granda)	Jes, ĝi estas.....por li.
4. Li venis de la klubo, ĉu ne?
(loka)	Jes, li venis de
5. La boato estas tie, ĉu ne?
(longa)	Jes, latie.
6. Lia familio estas en Parizo, ĉu ne?
(granda)	Jes, liaParizo.
7. Li estas ĉe konferenco, ĉu ne?
(internacia)	Jes, li
8. Ĝi ankaŭ estas laboro, ĉu ne?
(multa)	Jes, ĝi ankaŭ
9. Tio estas lia ideo, ĉu ne?
(amuza)	Jes, tio estas

Lesson Two

§1. Sentence Building.

Esperanto has more freedom than English in how words may be arranged within sentences. Usually, adjectives come before the nouns they describe:

longa letero	a long letter
granda honoro	a great honor

But they can also come *after* the noun:

letero longa	a long letter
honoro granda	a great honor

Various parts of a sentence can also be arranged in various ways. In the following examples, the first sentence shows the most usual arrangement; but the others are also technically correct:

Mia patro estas en Parizo.	My father is in Paris.
Estas mia patro en Parizo.	My father is in Paris.
En Parizo estas mia patro.	My father is in Paris.
Mia patro en Parizo estas.	My father is in Paris.
Estas en Parizo mia patro.	My father is in Paris.
En Parizo mia patro estas.	My father is in Paris.

Notice especially the second of the above examples. In English, changing the order of the words around like this would turn the statement into a question. But not in Esperanto!

§2. How to ask questions like “Is he...?” “Do they...?”

Informally you might turn a statement into a sort of question just by using a question mark or a questioning tone of voice:

Via patro estas en Parizo?
Vere?

Your father is in Paris?
Really?

But the better and truly proper way is to use the questioning word **ĉu**, which goes at the beginning:

Ĉu via patro estas en Parizo?
Ĉu vere?

Is your father in Paris?
Really?

Exercise #1: Ask whether the following statements are really true:

1. Mia patro estas en Parizo.	Ĉu via patro estas en Parizo?
2. La letero venis de Mario.	Ĉu la letero?
3. La dentisto estas prezidanto de klubo.	Ĉu la?
4. Tio estas tre granda honoro.	?
5. Karlo devas rapidi nun.	?
6. La pipo estas tre amuza.	?
7. Mia kato estas ĉe internacia konferenco.	?
8. Lia familio estas ĉe la klubo.	?
9. Ĝi estas multa laboro.	?
10. La birdo estas tre amuza.	?

§3. More uniform endings: Words that tell “what’s happening.”

Words that express some kind of action, or some kind of being, are called “verbs.” Usually there’s at least one verb in any complete sentence. In the following examples, **memoras**, **estas**, **venis**, **decidis**, and **iros** are all verbs:

Mi memoras nun.
Mia patro estas ĉe la klubo hodiaŭ.
La letero venis hieraŭ.
Ĉu vi decidis?
Morgaŭ mi iros al la universitato.

I remember now.
My father’s at the club today.
The letter came yesterday.
Have you decided?
Tomorrow I’ll go to the university.

Notice that verbs expressing something that's going on now (the "present tense") end in **as**. Verbs that express something that has already gone on (the "past tense") end in **is**. Verbs that express something that will go on (the "future tense") end in **os**.

You can change the tense of any verb by changing the ending:

La letero venis hieraŭ.

The letter came yesterday.

La letero venas hodiaŭ.

The letter is coming today.

La letero venos morgaŭ.

The letter will come tomorrow.

While English has several different ways of expressing the past, present, and future tenses of verbs, Esperanto has just one each:

Mi iras.

I go. I do go. I am going.

Mi iris.

I went. I did go. I was going. I have gone.

Mi iros.

I will go. I shall go. I'll be going.

Drill #1: Make up your own sentences from this drill table.

Mia patro		al la universitato.
Karlo	iras nun	al konferenco.
Mi	iros morgaŭ	al Parizo.
La instruisto	iris hieraŭ	al la dentisto.
Vi	iras hodiaŭ	al la Esperanto-klubo.
Mario		

Exercise #2: To each question, say *No, the thing happened yesterday.*

1. Ĉu la letero venos morgaŭ?	Ne, la letero ven <u>i</u> s hieraŭ.
2. Ĉu la instruisto iras al Parizo nun?	Ne, la Parizo hieraŭ.
3. Ĉu vi iros al la klubo morgaŭ?	Ne, mi
4. Ĉu la dentisto decidis hodiaŭ?	Ne, la
5. Ĉu la prezidanto estas hejme nun?	Ne, la
6. Ĉu vi devos rapidi morgaŭ?	Ne, mi
7. Ĉu via patro memoras nun?	Ne, mia
8. Ĉu li iros al la universitato hodiaŭ?	Ne, li

§4. How to say “I want to...,” “I like to...”

Mi volas iri.

I want to go.

Mi devas labori.

I have to work.

Mi ŝatas lerni.

I like to learn.

Note that when *two* verbs come right together, as in these examples, just the first one has the appropriate (present, past, or future) tense ending. The second verb ends in *i*, corresponding to English “to go,” “to work,” “to learn,” etc. This form of the verb (called the “infinitive”) is also the way verbs are listed in dictionaries.

Drill #2: Make up sentences from this drill table.

Mario		iri al Parizo.
La dentisto	volas	esti prezidanto.
Vi	ŝatas	labori.
Mia patro	devas	iri al la universitato.
Karlo		esti hejme.
Mi		rapidi.

Exercise #3: To each question, say *Yes, you had to do the thing.*

1. Ĉu vi iris al la klubo?	Jes, mi devis iri al la klubo.
2. Ĉu vi decidis hieraŭ?	Jes, mi devis
3. Ĉu vi laboris ĉe la universitato?	Jes, mi
4. Ĉu vi rapidis al Parizo?	Jes,
5. Ĉu vi restis hejme hieraŭ?	Jes,
6. Ĉu vi iris al la dentisto hodiaŭ?	Jes,

Exercise #4: Answer the questions in Exercise #3 again, but this time say you *wanted* to do the thing.

1. Ĉu vi iris al la klubo?	Jes, mi volis iri al la klubo.
Etc.	

§5. How to tell who does what to whom.

If Charles loves Mary, we can't just say *Karlo amas Mario* because this

could mean either “Charles loves Mary” OR “Mary loves Charles.” (See “Sentence building” in this lesson.) So Esperanto uses another way to point out which person or thing is on the receiving end of any action expressed by the verb:

Karlo amas Marion .	Charles loves Mary.
Karlon amas Mario .	Mary loves Charles.
Mi amas vi .	I love you.
Mia patro ŝatas Parizon .	My father likes Paris.
Mi lernas Esperanton .	I’m learning Esperanto.

Note the ending **n** which identifies the *receiver* of the action of a verb. The **n** ending (called the “accusative” ending) is like an arrow pointing out which way the verb’s action is directed.

Drill #3: Make your own sentences from the table.

Mia patro		Marion.
La loka dentisto	ŝatas	min.
Li	vidos	la boaton.
Karlo	memoris	ŝin.
La bona esperantisto	volas vidi	la katon.

§6. A Further Note on Word Order.

Do not assume from our discussion in §1 and §5 of this lesson that words in an Esperanto sentence can be jumbled around in any random order. The goal of language being communication, you will naturally want to put your words in the particular order which most clearly and directly conveys your intended meaning.

Later on you will see how deviations from the ordinary word order can be used for what we might call emotional functions—subtle changes in emphasis, or for poetic effect. For now, the important thing to grasp is that—unlike English—Esperanto does not use word order to convey the *grammatical* functions of distinguishing objects from subjects, or changing statements into questions.

Vortolisto

al	to	labori	to work
bona	good	lernejo	school
bonan nokton	good night	lingvistoj	linguists
ĉu	(makes a question)	loko	location, place
dialogo	dialogue	morgaŭ	tomorrow
diri	to say	neniam	never
domaĝe	too bad	paroli	to speak
doni	to give	profesoro	professor
fari	to do	raporto	report
flugi	to fly	Sinjoro	Mr., Sir,
hieraaŭ	yesterday		gentleman
iam	ever, at some time	smeraldo	emerald
		strato	street
instrui	to instruct, teach	sur	on
iros	will go	ŝatas	likes
kafejo	café, coffee shop	taksiisto	cabdriver
kie	where	Usono	the U.S.A.
kien?	where to?	varma	warm
koni	to be acquainted with	vere	really
		vetero	weather
kunveno	meeting	volas	want, wants
		vortolisto	word-list

Dialogo: It's a beautiful evening in Paris. Professor Miller steps from his hotel and hails a cab.

Taksiisto: Kien?

Prof. Miller: Mi volas iri al la kafejo "Smeraldo," sur la strato "Bourbon."

Taksiisto: Bone. Mi konas la lokon.

Prof. Miller: La esperantistoj* havas kunvenon tie.

Taksiisto: Esperantistoj! Ĉu vi parolas Esperanton?

Prof. Miller: Ho, jes. Mi parolas ĝin. Mi ankaŭ instruas ĝin.

Taksiisto: En lernejo?

Prof. Miller: Ne, en universitato. En Usono.

Taksiisto: Kion vi faras en Parizo, Sinjoro?

*Esperantists

Prof. Miller: Mi donis raporton ĉe internacia konferenco de lingvistoj.

Taksiisto: Ĉu vi ŝatas Parizon?

Prof. Miller: Ho jes, sed la vetero estas tre varma nun. Ĉu vi iam estis en Usono?

Taksiisto: Ne, mi neniam estis tie.

Prof. Miller: Domaĝe.

Taksiisto: Nu, kie estas via kafejo? Ĉu vi ne diris sur la strato "Bourbon?" Ho, nun mi vidas ĝin. Ĝi estas ĝuste tie. Ĉu mi vidos vin morgaŭ, Sinjoro?

Prof. Miller: Ne. Morgaŭ mi devos flugi al Usono.

Taksiisto: Domaĝe! Nu, bonan nokton, Sinjoro. Kaj dankon.

"Kien, sinjoro?"

vvoel/Shutterstock, Inc.

Lesson Three

§1. Word Building.

When the uniform endings of words are changed, the functions are changed accordingly:

Ĝi estas multa laboro.
Mi ŝatas labori.

It's a lot of work.
I like to work.

Tio estos granda helpo.
Ĉu mi povas helpi vin?

That will be a big help.
May I help you?

La armeo komencis ataki.
La armeo komencis la atakon.

The army began to attack.
The army began the attack.

§2. Another uniform ending: words that tell how, where, etc.

Some useful words that tell *how*, *where*, *when*, *why*, or *how much* are called "adverbs." You form adverbs with the ending **e**:

tago	day
vespero	evening
hejmo	a home
poŝto	mail
rapidi	to rush, hurry
vera	real, true

tage	in the daytime
vespere	in the evening
hejme	at home
poŝte	by mail
rapide	in a rush, rapidly
vere	really, truly

§3. Word building with mal-.

By prefixing **mal** to a word, a word with the *opposite meaning* is formed:

La letero estis longa.

The letter was long.

La letero estis mallonga.

The letter was short.

Ili laboris tre rapide.

They worked very rapidly.

Ili laboris tre malrapide.

They worked very slowly.

S-ro Smith estas bona instruisto.

Mr. Smith is a good teacher.

S-ro Smith estas malbona instruisto.

Mr. Smith is a bad teacher.

Ĝi estas multa laboro.

It's a lot of work.

Ĝi estas malmulta laboro.

It's not much work.

Exercise #1: To each question, answer *No, it's just the opposite.*

1. Ĉu via frato laboras tre rapide?	Ne, mia frato laboras tre malrapide.
2. Ĉu la letero estis longa?	Ne, la letero estis
3. Ĉu li amas ŝin multe?	Ne, li amas ŝin
4. Ĉu la raporto estis vera?	Ne, la raporto
5. Ĉu la taksio estas rapida?	Ne,
6. Ĉu via kato estas granda?	Ne, mia
7. Ĉu la vetero estis varma hieraŭ?	Ne, la
8. Ĉu Parizo estas malgranda urbo?	Ne,
9. Ĉu la raporto estos mallonga?	Ne,
10. Ĉu tio estas malmulta laboro?	Ne,

§4. Word building with -in, -ist, -ej.

By adding **in** to a word, we get its feminine form. (Note that the **in** suffix comes *before* the uniform ending.)

viro	man	virino	woman
sinjoro	Mr., Sir, gentleman	sinjorino	Mrs., Madam, lady
patro	father	patrino	mother
frato	brother	fratino	sister
edzo	husband	edzino	wife

Similarly, by adding **ist** to a word (before the uniform ending) we get a person *habitually occupied* with something:

taksio	taxicab	taksiisto	cab driver, cabby
instrui	instruct, teach	instruisto	instructor, teacher
dento	tooth	dentisto	dentist
muziko	music	muzikisto	musician
labori	to work	laboristo	worker, laborer
Esperanto	Esperanto	esperantisto	Esperantist
lingvo	language	lingvisto	linguist
baki	to bake	bakisto	baker
kuraci	to cure, heal	kuracisto	physician

By adding **ej** we get the word for a place:

kafo	coffee	kafejo	café, coffee shop
poŝto	mail	poŝtejo	post office
baki	to bake	bakejo	bakery
lerni	to learn	lernejo	school
kunveno	meeting	kunvenejo	meeting place
labori	to work	laborejo	workplace, work shop

Sometimes more than one suffix is added to one word:

instruisto	teacher	instruistino	teacher (female)
-------------------	---------	---------------------	------------------

Note: Current practice in Esperanto (as in other languages!) struggles against the traditional but sexist assumption that any creature not specifically feminine must be masculine. Thus **kuracisto** used to be taken to mean a *male* doctor; a woman doctor would necessarily be **kuracistino**. Similarly, **instruisto** meant a male teacher, **instruistino** a female one. Of the animals, **bovo** was a bull or steer, **bovino** a cow; **koko** a rooster, **kokino** a chicken; and so on.

Today this clear-cut distinction remains proper for human relationships only: **patro/patrino**, **edzo/edzino**, **frato/fratino**, etc.

Otherwise, and particularly in the matter of occupations, forms without **in** are coming to be considered “neutral”—i.e., *either* masculine or feminine. Where it is desired to specify masculinity, this can be done

through the context. (Examples will be seen from time to time later in this book.) Femininity may be specified either through the context or by the *optional* use of **in**. (Occasionally **vir-** is used as a prefix to denote male animals: **vir~~k~~ato** for tom-cat, **virbovo** for bull, etc.)

Exercise #2: To each question, say *No, but you saw the feminine counterpart of the person*. (For this exercise, use **in** each time.)

1. Ĉu vi vidis la patron?	Ne, sed mi vidis la patr in on.
2. Ĉu vi vidis la fraton?	Ne, sed mi vidis la.....-inon.
(sister)
3. Ĉu vi vidis la dentiston?	Ne, sed
(lady dentist)
4. Ĉu vi vidis la viron?	Ne, sed
(woman)
5. Ĉu vi vidis la sinjoron?	Ne,
(lady)
6. Ĉu vi vidis Sinjoron Adams?	Ne,
(Mrs. Adams)
7. Ĉu vi vidis la instruiston?	Ne,
(lady teacher)
8. Ĉu vi vidis la muzikiston?	Ne,
(lady musician)
9. Ĉu vi vidis la edzon?	Ne,
(wife)
10. Ĉu vi vidis la laboriston?	Ne,
(working woman)

§5. Another way to say “to.”

The **n** ending, besides pointing out the receiver of an *action*, can point out the receiver of a *motion*. For example:

Mia patro iris al Parizo.
Mia patro iris Parizon.
Kien?
Kienon vi iras?

My father went to Paris.
 My father went to Paris.
 Where to?
 Where are you going?

See if you can spot an important difference between these two sentences:

Mario promenis en la urbo. Mary went for a walk in the town.
Mario iris en la urbon. Mary went *into* the town.

In the second sentence, there is *motion from one place to another*; therefore the *receiver* of that motion (in this case, “the town”) is pointed out by means of the accusative ending **n**.

Another example:

La libro falis sur la plankon. The book fell *onto* the floor.

If we said **La libro falis sur la planko**, the meaning would be different: the book was already on the floor and simply fell over there.

IMPORTANT: (1) Don’t use **n** after any form of the verb **esti**, because this word doesn’t indicate *action* or *motion* of any kind. (2) Don’t use **n** after **al** (“to”) or **de** (“from”), because these words already indicate *by their own meaning* which way a motion is directed.

Drill #1: Make your own sentences from this drill table.

La laboristo			poŝtejon.
Mia edzino	iris		domon.
La esperantisto			lernejon.
Via frato	rapidis	en la	taksion.
Mia kuracisto			kunvenon.
Lia kato	venis		bakejon.
Sinjoro Adams			kafejon.

Drill #2: Make your own sentences from this drill table. Add the **n** ending when necessary. Be sure you know *why* it is or isn’t required in each sentence!

Karlo	estis en	la lernejo	
Profesoro Miller	venis de	la taksio	
Mia patrino	iras en	Parizo	(n).
La prezidanto	iros al	la domo	
La taksiisto	falis en	la bakejo	

§6. How to say “I don’t,” “he didn’t,” etc.

A sentence is made negative by the word **ne**, which usually goes just before the verb:

Mi parolas Esperanton.
Mi ne parolas Esperanton.

I speak Esperanto.
 I don’t speak Esperanto.

Mi iris al la kunveno.
Mi ne iris al la kunveno.

I went to the meeting.
 I didn’t go to the meeting.

Ĉu vi ŝatas esti ĵurnalisto?
Ĉu vi ne ŝatas esti ĵurnalisto?

Do you like being a journalist?
 Don’t you like being a journalist?

Exercise #3: To each question, say *No, you didn’t do the thing.*

1. Ĉu vi vidis la poŝtiston?	Ne, mi ne vidis la poŝtiston.
2. Ĉu vi ricevis la leteron?	Ne, mi ne
3. Ĉu vi venis en taksio?	Ne, mi
4. Ĉu vi iris al la klubo?	Ne,
5. Ĉu vi ŝatis la lernejon?	Ne,
6. Ĉu vi estis bakisto?	Ne,
7. Ĉu vi havis katon?	Ne,
8. Ĉu vi ŝatis la muzikon?	Ne,
9. Ĉu vi iris Parizon hieraŭ?	Ne,
10. Ĉu vi falis sur la plankon?	Ne,
11. Ĉu vi vidis la libron?	Ne,

Vortolisto

aĉeti	to buy	Ĉikago	Chicago
adiaŭ	farewell, goodbye	ĉikagano	a Chicagoan
alia	(an)other	ĉio	everything
alveni	to arrive	dento	tooth
armeo	army	deziri	to desire, wish, want
baldaŭ	soon	domo	house
belega	gorgeous, beautiful	dum	during, while
bovo	bovine animal	edzo	husband
		ekflugi	to take off

embaraso	embarrassment	pardonu min	pardon me
fali	to fall, fall down	parizano	a Parisian
fari	to do, make	pasaĝero	passenger
feliĉa	happy	pensu	think
flugisto	flier	planko	floor
frato	brother	post	after
grandega	huge	preta	ready
ha!	ah!	promeni	to go for a walk, stroll
helpi	to help	reveni	to come back,
iam	at one time		return
ili	they		to receive,
iu	someone, anyone	ricevi	get
kafo	coffee	S-ro	= Sinjoro
kia	what a(n)	S-ino	= Sinjorino
kial	why	sidi	to sit
kie diable	where in the dickens	sidiĝu	sit down
kio(n) ajn	whatever	tago	day
kion vi faris?	what did you do?	taksio	taxicab
kiu	who, which	trovi	to find
kompreni	to under- stand	urbo	city
libro	book	usonano	U.S. citizen, an American
lingvo	language	vendejo	store
mem	(my)self	vendi	to sell
mi petas	please	vento	wind
milito	war	vespero	evening
ne gravas	it doesn't matter	vidi	to see
Nov-Jorko	New York	viro	man
nur	only, just	vizito	visit
		zono	belt

Dialogo: Professor Miller has boarded his plane at the Paris airport. Just before takeoff, a man comes up and points to the empty seat beside him.

Pasaĝero: Pardonu min, sinjoro. Ĉu iu sidas tie?

Prof. Miller: Ne, sinjoro. Sidiĝu, mi petas.

Pasaĝero: Dankon. Ĉu vi estas parizano?

Prof. Miller: Ne. Mi estas usonano. Mi venas de Ĉikago.

Pasaĝero: Ho, ĉikagano! Mi estis en Ĉikago, iam.

Prof. Miller: Kion vi faris tie?

Pasaĝero: Mi iris tien post la milito, kaj laboris por mia frato. Li havas vendejon tie.

Prof. Miller: Kion li vendas?

Pasaĝero: Ho, li vendas ĉion. Kion ajn vi deziras aĉeti, li havas ĝin. Ĝi estas grandega vendejo. Belega vendejo! Sed mi revenis Parizon.

Prof. Miller: Kial? Mi ne komprenas. Ĉu vi ne ŝatis Ĉikagon?

Pasaĝero: Ho, mi ŝatis ĝin, sed mi malamis la venton tie. Mi estis tre malfeliĉa. Kaj mi estas vera parizano, kiu amas nur Parizon.

Prof. Miller: Kaj kien vi iras nun?

Pasaĝero: Mi flugas Nov-Jorkon por vizito. Mia alia frato estas laboristo tie.

Prof. Miller: Nu, ni ekflugos baldaŭ. Ĉu vi estas preta?

Pasaĝero: Ne, mi ne povas trovi mian zonon. Kie diable ĝi estas?

Prof. Miller: Pardonu min, sinjoro, sed vi sidas sur ĝi, ĉu ne?

Pasaĝero: Ha, jes! Dankon. Tie ĝi estas. Nun mi estas preta. Sed kia embaraso! Nur pensu, mi estis mem flugisto, dum la milito!

Prof. Miller: Ne gravas. Ni ekflugas nun. Adiaŭ, Parizo! Baldaŭ ni alvenos Nov-Jorkon.

Lesson Four

§1. How to say “my,” “mine,” “your,” “yours,” etc.

By adding the adjective ending **a** to words like **mi**, **vi**, **li**, and other pronouns we get the possessive form of these words:

mi	I, me	mia	my, mine
vi	you	via	your, yours
ŝi	she	ŝia	her, hers
li	he, him	lia	his
ĝi	it	ĝia	its
ni	we, us	nia	our, ours
ili	they, them	ilia	their, theirs

Exercise #1: To each question, answer *No, the thing is yours.*

1. Ĉu tio estas mia letero?	Ne, ĝi estas mia letero.
2. Ĉu tio estas ŝia kato?	Ne, ĝi estas mia
3. Ĉu tio estas ilia ĵurnalo?	Ne, ĝi estas
4. Ĉu tio estas nia poŝto?	Ne,
5. Ĉu tio estas mia taksio?	Ne,
6. Ĉu tio estas lia pipo?	Ne,
7. Ĉu tio estas ŝia tablo?	Ne,
8. Ĉu tio estas ilia domo?	Ne,

§2. How to say “Mary’s,” “Charles’s,” etc.

Esperanto has no ’s form to make the possessive of nouns. So instead of “Mary’s comb” you say “the comb of Mary.” Instead of “Mr. Miller’s wife” you say “the wife of Mr. Miller.”

la kombilo de Mario	Mary’s comb
la edzino de S-ro Miller	Mr. Miller’s wife
la prezidanto de la klubo	the club’s president
la dentisto de mia patro	my father’s dentist
la avantaĝoj de Esperanto	Esperanto’s advantages

Exercise #2: To each question answer *No, the thing belongs to the person in the previous question.* Example: Ĉu tio estas la kato de Karlo? Ne, tio estas la kato de Mario.

1. Ĉu tio estas la pipo de mia patro?	Ne, tio estas la pipo de Karlo.
2. Ĉu tio estas la taksio de via frato?	Ne, tio estas la taksio de via patro.
3. Ĉu tio estas la boato de Prof. Miller?	Ne, tio estas la boato de mia frato.
4. Ĉu tio estas la ĵurnalo de la bakisto?	Ne, tio estas la
5. Ĉu tio estas la kato de Mario?	Ne, tio estas
6. Ĉu tio estas la libro de la taksiiisto?	Ne,
7. Ĉu tio estas la domo de ŝia patrino?	Ne,
8. Ĉu tio estas la kombilo de lia fratino?	Ne,
9. Ĉu tio estas la letero de la muzikisto?	Ne,
10. Ĉu tio estas la hejmo de nia instruisto?	Ne,

§3. The plural ending **j**.

When there is more than one of a person or thing, it’s said to be “in the plural.” In Esperanto, plural nouns are identified by the uniform ending **j** added immediately after the **o** noun ending. (Remember to pronounce the **oj** combination like “oy” in “toy.”)

unu libro	one book
du libroj	two books
tri libroj	three books
kvar katoj	four cats

kvin sinjoroj
ses virinoj
sep ĵurnaloj
ok avantaĝoj
naŭ ideoj
dek bovinoj

five gentlemen
six women
seven newspapers
eight advantages
nine ideas
ten cows

Exercise #3: To each question say *No*, the number is one more than in the question.

1. Ĉu unu libro falis sur la plankon?	Ne, du libroj falis sur la plankon.
2. Ĉu du lingvistoj flugis Parizon?	Ne, tri lingvistoj
3. Ĉu tri leteroj venis en la poŝto?	Ne,
4. Ĉu kvar katoj iris en la domon?	Ne,
5. Ĉu kvin dentistoj iris al la konferenco?	Ne,
6. Ĉu ses taksioj rapidis al la klubo?	Ne,
7. Ĉu sep instruistoj estis en la lernejo?	Ne,
8. Ĉu ok laboristoj estis ĉe la kunveno?	Ne,
9. Ĉu naŭ poŝtistoj iris al kafejo?	Ne,

§4. Sentence building with j endings.

In Esperanto, whenever an adjective refers to something that is in the plural, the adjective is considered to be plural, too. This is quite a different concept than we are used to in English, so pay particularly close attention to these illustrations:

La libroj estis novaj.
La taksioj estas rapidaj.
Ni estas feliĉaj.
Kie estas miaj leteroj?
Tri grandaj libroj falis
sur la plankon.

The books were new.
The taxis are fast.
We are happy.
Where are my letters?
Three big books fell on to the floor.

Drill #1: Make your own sentences, using the **j** ending when necessary:

La ses viroj			lingvisto	
Sinjoro Adams	estas bona			
Mi			edzo	
La du parizanoj	estas malbona	(j)		(j)
Ili			laboristo	
Via patro	estas malfeliĉa			
Niaj fratoj			instruisto	

§5. Sentence building with **n** endings.

Similarly, if an adjective refers to a noun or pronoun that has the accusative **n** ending, the adjective must have it too:

Mi ricevis longan leteron de li.

I got a long letter from him.

Ni atakis grandegan armeon.

We attacked a huge army.

Li vidis ŝian patrinon,

He saw her mother, the lawyer.

la advokaton.

S-ro Adams flugas alian urbon.

Mr. Adams is flying to another city.

Belegan vidis Karlo virinon.

Charles saw a gorgeous woman.

If a word requires both **j** and **n**, the **j** comes first:

Li havas tri belajn fratinojn.

He has three pretty sisters.

Drill #2: Use the **j** and **n** endings when necessary.

Ŝi aĉetis	unu	granda			domo		
Mi vidis	du	nova	(j)	(n)	vendejo	(j)	(n)
Ni estis en	tri	belega					

§6. Commands and requests.

When you ask or tell someone to do something, you use the ending **u**:

Sidiĝu.

Sit down.

Fermu la pordon.

Shut the door.

Pardonu min.
Nur pensu.
Amu vian najbaron.
Helpu min, mi petas.

Pardon me.
 Just think.
 Love your neighbor.
 Help me, please.

Exercise #4: To each statement, answer *You, too, do the thing, please.*

1. Ili fermis la pordon.	Ankaŭ vi fermu la pordon,
mi petas.
2. La lingvistoj donis raporton.	Ankaŭ vi donu raporton, mi
petas.
3. S-ro Adams trovis taksion.	Ankaŭ vi trovu
4. Mia frato helpis la novajn najbarojn.	Ankaŭ vi
5. Karlo aĉetis novan domon.	Ankaŭ vi
6. Mario donis bonan libron al la klubo.	Ankaŭ
7. Mia patro iros Parizon.	Ankaŭ
8. Mario invitis lin al la klubo.	
9. La ĉikaganoj promenas en la urbo.	
10. Ili vendis ĉion en la domo.	
11. Ŝi aĉetis novan kombilon.	
12. S-ino Miller invitis du bonajn
ĵurnalistojn al la konferenco.	
13. Li pensas pri ŝia nova ideo.	
14. La prezidanto fermis la pordon
dum la kunveno.	

§7. Word building with **ek-** and **re-**.

The prefix **ek** focuses on the *start* of an action:

flugi	to fly	ekflugi	to take off
iri	to go	ekiri	to start off
ridi	to laugh	ekridi	to burst out laughing
plori	to cry, weep	ekplori	to burst into tears

The prefix **re**, as in English, means “back” or “again”:

iri	to go	reiri	to go back, return
veni	to come	reveni	to come back, return
doni	to give	redoni	to give back

aĉeti	to buy	reaĉeti	to buy back
flugi	to fly	reflugi	to fly back
vidi	to see	revidi	to see again

§8. Word building with -an.

The suffix **an** denotes a person associated with a place or group:

Ĉikago	Chicago	ĉikagano	a Chicagoan
Usono	U.S.A.	usonano	U.S. citizen, American
klubo	club	klubano	club member
Kristo	Christ	kristano	Christian
Parizo	Paris	parizano	Parisian

(Note that **-an** words are not usually capitalized in Esperanto.)

§9. How to say “myself,” “yourself,” etc.

Mem can mean “myself,” “yourself,” etc. It all depends on the context:

Mi mem vidis ĝin.	I saw it myself.
Ni mem ne ŝatas kafon.	We ourselves don't like coffee.
Li invitis ilin al la klubo, kaj mem ne iris.	He invited them to the club, and didn't go himself.
Faru ĝin mem.	Do it yourself.

Exercise #5: To each question say *No, the person(s) asked about did it.*

1. Ĉu vi aĉetis la domon por S-ino Adams?	Ne, S-ino Adams mem aĉetis la domon.
2. Ĉu vi donis la raporton por la lingvistoj?	Ne, la lingvistoj mem donis
3. Ĉu vi redonis la libron por la instruisto?	Ne, la instruisto
4. Ĉu vi iris al la vendejo por via patrino?	Ne, mia
5. Ĉu vi aĉetis kafon por la ĵurnalistoj?	Ne, la
6. Ĉu vi fermis la pordon por la klubanoj?	Ne, la

Vortolisto

aĵo	thing	jam	already
almenaŭ	at least	jeto	jet (plane)
amiko	friend	kara	dear
apetito*	appetite	ke	that
apud	by, next to	kiam	when
atendi	to wait	kiel	how
aŭdi	to hear	kliento	client, customer
aŭskulti	to listen	kombilo	comb
avantaĝo	advantage	korekti	to correct
bedaŭri	to be sorry, regret	kuko	cake
ĉiam	always	kvar	four
dek	ten	kvin	five
denove	again	leĝo	law
diri	to say, tell	leĝa	legal
du	two	malfrua	late
ekludi	to start to play	manĝi	to eat
ekmanĝi	to start to eat	mano	hand
ekridi	to burst out laughing	matĉo	match, game
ekzameno	exam, test	memorigi	to remind
eliri	to go out	najbaro	neighbor
fermi	to close	naŭ	nine
fini	to finish	ni	we, us
flugo	flight	nia	our(s)
forgesi	to forget	nova	new
fratino	sister	ok	eight
fridujo	refrigerator	okazi	to occur, happen
frue	early	papero	paper
futbalo	soccer	parko	park
Georgo	George	pli poste	later on
grava	important	preni	to take
Henriko	Henry	preskaŭ	almost
hotelo	hotel	pretigi	to prepare
io	something	pri	about, concerning
iomete	a little bit	promesi	to promise
		pura	clean

***Mi ne havas apetiton**, I'm not hungry.

purigi	to clean, wash	ŝi	she, her
redoni	to give back	ŝia	her(s)
ridi	to laugh	tagmanĝo	midday meal
rigardi	to look at	televيدي	to see on TV
salono	living room, parlor	tri	three
sep	seven	tuj	immediately
ses	six	tuj post	right after
studi	to study	unu	one
		vespermanĝo	evening meal

Dialogo: Prof. Miller has returned from Paris. He's anxious to tell about his trip, but his daughter Mary, son George, and Mrs. Miller have other ideas.

Prof. Miller: Ho, kiel feliĉa mi estas, esti hejme denove! Kiam mi estis en Parizo—

S-ino Miller: Atendu iomete, kara. Mi pretigas la vespermanĝon.

Prof. Miller: Jes, sed mi nur volis diri, ke en mia hotelo—

Mario: Patro, Georgo prenis mian novan kombilon kaj ne volas redoni ĝin!

S-ino Miller: Donu al via fratino ŝian kombilon, Georgo.

Georgo: Mi ne havas ĝin.

Mario: Certe li havas ĝin. Li ĉiam prenas miajn aĵojn!

Prof. Miller: Aŭskultu, io amuza okazis en la taksio, kiam mi—

Georgo: Kiam ni manĝos?

S-ino Miller: La manĝo estas preskaŭ preta. Ĉu viaj manoj estas puraj?

Mario: Ne, ili ne estas puraj! Rigardu, kiel malpuraj ili estas. Ili estis malpuraj ankaŭ dum la tagmanĝo!

S-ino Miller: Iru kaj purigu viajn manojn, Georgo. Kaj rapide, ĉu vi komprenas? Ni ekmanĝos nun.

Prof. Miller: Tio memorigas min pri io. Post mia raporto al la konferenco—

S-ino Miller: Sidiĝu, kara. Vi povas diri al ni ĉion pri Parizo pli poste.

Mario: Ho, mi preskaŭ forgesis. Tuj post la vespermanĝo mi devas iri viziti amikinin. Ni havas tre gravan ekzamenon ĉe la universitato morgaŭ, kaj ni devas studi por ĝi.

S-ino Miller: Bone. Sed revenu frue. Kie estas via frato? Ge-or-goo!
Kie vi estas?

Georgo: Mi venas. Sed mi ne havas apetiton. Mi jam manĝis ĉe la domo de Henriko. Ĉu mi povas iri en la salonon? Mi volas televidi gravan matĉon de futbalo.

Prof. Miller: Sed ĉu vi ne volas aŭdi pri mia flugo en granda jeto, kaj pri la belaj parkoj, kaj—

Georgo: Pli poste, Patro, ili jam ekludas.

Prof. Miller: Nu, kara, almenaŭ vi ekridos pri la viro, kiu sidis apud mi en la jeto. Nur pensu, li mem estis flugisto dum la milito, sed—

S-ino Miller: Ho, mi tre bedaŭras, sed mi devas eliri nun. Mi promesis helpi klienton korekti leĝajn paperojn. Mi estas jam malfrua. Vi trovos kukon en la fridujo. Ĝis revido!

“Ili jam ekludas la matĉon.”

Fotokostic/Shutterstock, Inc.

Lesson Five

§1. Statements beginning “It...”

When the word “it” doesn’t actually refer to some specific thing, it’s omitted in Esperanto:

Ne gravas.

It doesn’t matter.

Pluvas.

It’s raining.

Ĉu neĝis hieraŭ?

Did it snow yesterday?

But: Kie estas mia libro?

Ĝi estas tie, sur la tablo.

§2. Statements beginning “There...”

Similarly, “there” is omitted when it doesn’t actually mean “that place”:

Estas du lernejoj en nia urbo.

There are two schools in our town.

Ĉu estas kuracisto en la domo?

Is there a doctor in the house?

§3. Statements beginning “You...,” “They...”

When these words really mean “people in general,” the word **oni** is used:

Oni faras bonan kafon en nia lando.

They make good coffee in our country.

**Oni devas ne fumi tie.
Oni ne multe ŝatas viziti
dentiston.**

You mustn't smoke there.
People don't much like to visit a
dentist.

§4. About the word "know."

Our English word "know" has two different meanings, for which Esperanto has two separate words:

**Ĉu vi konas S-ron Adams?
Mi tre bone konas Parizon.**

Do you know Mr. Adams?
I know Paris very well.

**Kie estas Karlo? Mi ne scias.
Ĉu vi scias lian adreson?**

Where's Charles? I don't know.
Do you know his address?

Koni means "to be acquainted with," while **scii** means to possess information or understanding about something. You may need to practice pronouncing **scii**. The **sc** combination is like the "sts" combination in our English word "lists."

§5. Sentences within sentences.

Suppose Mary tells you, "La kato estas malsana." If you want to tell someone else what Mary told you, you will say:

**Mario diras, ke la kato
estas malsana.**

Mary says the cat is sick.

This is an example of how a sentence ("La kato estas malsana") can be contained within another sentence. In Esperanto, such sentences-within-sentences must be preceded by **ke** ("that"). Most writers also put a comma before the **ke**.

**Oni diras, ke Parizo estas
bela urbo.
Mi kredas, ke vi estas prava.
Mi bedaŭras, ke vi ne ŝatas
mian kafon.
Ili scias, ke vi estas tie.
Ŝi diris, ke jes.**

They say Paris is a
pretty town.
I think you're right.
I'm sorry you don't like
my coffee.
They know you're there.
She said yes.

Drill #1: Make your own sentences from the drill table.

Oni diras Mi bedaŭras Karlo kredas Ni aŭdis Ili scias	, ke	pluvos morgaŭ. Mario devis viziti la doktoron. estas multa vento en Ĉikago. neĝas.
---	------	---

Note that in Esperanto the verb tense in an “inside” sentence remains *the same as if that sentence stood alone*. So don’t be led astray by the English habit of switching to some other tense:

Karlo diris: “Mi iros morgaŭ.” Carl said: “I will go tomorrow.”
Karlo diris, ke li iros morgaŭ. Carl said he would go tomorrow.

Mario diris: “Liaj manoj estas malpuraj.” Mary said: “His hands are dirty.”
Mario diris, ke liaj manoj estas malpuraj. Mary said his hands were dirty.

Exercise #1: Repeat what you’re told to a third party.

1. Mario: “Mi ne ŝatas flugi.”	Mario diris, ke ŝi ne ŝatas flugi.
2. Karlo: “La instruisto ne venos hodiaŭ.”	Karlo diris, ke la
3. S-ro Adams: “Mi neniam estis en Parizo.”	S-ro Adams diris, ke li
4. La dentisto: “Vi havas tre malbonajn dentojn.”	La dentisto diris, ke mi
5. Prof. Miller: “Mi kredas, ke baldaŭ neĝos.”	Prof. Miller kredas, ke
6. La bakisto: “Mi ne memoras.”	La bakisto diris,
7. La instruisto: “Oni ne povas fumi tie.”	La instruisto diris,
8. S-ino Adams: “Certe pluvos.”	S-ino Adams diris,
9. La prezidanto: “Estas tempo fermi la kunvenon.”	La prezidanto diris,
10. La profesoro: “Vi tre bone lernas Esperanton.”	La profesoro diris, ke mi

§6. Numbers above ten.

11	dek unu	20	dudek	21	dudek unu
12	dek du	30	tridek	22	dudek du
13	dek tri	40	kvardek	23	dudek tri
14	dek kvar	50	kvindek	34	tridek kvar
15	dek kvin	60	sesdek	35	tridek kvin
16	dek ses	70	sepdek	46	kvardek ses
17	dek sep	80	okdek	57	kvindek sep
18	dek ok	90	naŭdek	68	sesdek ok
19	dek naŭ	100	cent	89	okdek naŭ

Note that, like English “twenty,” “thirty,” etc., the Esperanto words **dudek**, **tridek**, and so on are written as one word. The added units are ordinarily written as separate words, unless a grammatical ending is to be added on. In that case they can be joined with hyphens, as will be seen in the following section.

§7. How to say “first,” “second,” “third,” etc.

These numerals (called “ordinals”) are formed by adding the adjective **a** ending to any number:

unu<u>a</u>	first	dek-unu<u>a</u>	eleventh
du<u>a</u>	second	dek-du<u>a</u>	twelfth
tri<u>a</u>	third	dudek-ok<u>a</u>	twenty-eighth
deka<u>a</u>	tenth	okdek-tri<u>a</u>	eighty-third
		cent<u>a</u>	hundredth

Exercise #2: Add the numbers and finish each sentence.

1. Dek sep leteroj kaj tri leteroj estas **dudek leteroj**.
2. Dudek unu raportoj kaj tridek du raportoj estas
3. Kvardek ses libroj kaj dudek naŭ libroj estas
4. Sesdek tri bovinoj kaj dek kvar bovinoj estas
5. Naŭdek naŭ viroj kaj unu viro estas
6. Tridek kvin jetoj kaj dek ses jetoj estas
7. Sepdek ok matĉoj kaj du matĉoj estas
8. Dek naŭ parkoj kaj dek sep parkoj estas
9. Kvardek ses roboj kaj kvindek tri roboj estas

10. Dek unu hoteloj kaj tridek naŭ hoteloj estas
11. Kvindek dentistoj kaj kvardek kvin dentistoj estas
12. Sesdek novaj amikoj kaj dek ses novaj amikoj estas
13. Ok malbonaj kukoj kaj dek sep malbonaj kukoj estas
14. Dek du amuzaj faktoj kaj dudek amuzaj faktoj estas
15. Okdek unu gravaj avantaĝoj kaj dek kvin gravaj avantaĝoj estas

Exercise #3: Answer each question *No, the number is one less than in the question.*

1. Ĉu S-ro Adams loĝas en la kvara domo sur la strato?	Ne, li loĝas en la tria domo sur la strato.
2. Ĉu vi estas en la dua jaro ĉe la universitato?	Ne, mi estas en la unua
3. Ĉu tio estis la dudek-kvara raporto al la konferenco?	Ne, ĝi estis la
4. Ĉu tio estos la kvardeka kunveno de la klubo?	Ne, ĝi estos la
5. Ĉu vi ricevis vian centan honoron?	Ne, mi
6. Ĉu tio estis via dudek-oka letero de ŝi?	Ne, ĝi estis
7. Ĉu tio okazis dum via kvardek-sepa flugo al Parizo?	Ne, ĝi okazis
8. Ĉu hodiaŭ estas la naŭdek-sesa tago?	Ne, hodiaŭ
9. Ĉu vi televidas la dudekan matĉon?	Ne, mi
10. Ĉu vi estis en la Dudek-dua Armeo?	Ne, mi

§8. Word building with -ig.

This useful suffix means “to cause to be,” “to make”:

pura	clean	purigi	to make clean, to wash
preta	ready	pretigi	to make ready, to prepare
memori	to remember	memorigi	to make remember, to remind
nova	new	renovigi	to make new again, to renew
sana	healthy, well	resanigi	to make well again, to heal
scii	to know	sciigi	to make know, i.e., to inform

§9. Word building with -et and -eg.

The suffix **et** “diminishes” (lessens) the size or intensity of a word’s meaning:

urbo	town	urbeto	village
varma	warm	varmeta	lukewarm, “warmish”
domo	house	dometo	cottage
ridi	to laugh	rideti	to smile
flugi	to fly	flugeti	to flutter
kato	cat	kateto	kitty
monto	mountain	monteto	hill

The suffix **eg** “augments” (increases) the size or intensity of a word’s meaning:

bela	pretty	belega	beautiful, gorgeous
urbo	town, city	urbego	big city, “megalopolis”
ridi	to laugh	ridegi	to roar with laughter
vento	wind	ventego	storm
domo	house	domego	mansion
bona	good	bonega	excellent
pluvi	to rain	pluvegi	to “rain cats and dogs”

Exercise #4: To each statement say *No*, “*they*” (*people in general*) *corrected the situation yesterday*.

1. La kato estas malsana.	Ne, oni resanigis ĝin hieraŭ.
2. La dentisto forgesis pri la matĉo.	Ne, oni memorigis lin pri ĝi hieraŭ.
3. S-ro Smith estas malfeliĉa.	Ne, oni feliĉigis
4. La strato certe estas malbela.	Ne, oni
5. La domo estas vere malpura.	Ne,
6. La profesoro forgesis pri la ekzameno.	Ne,
7. La hotelo estas malvarma.	Ne,
8. Ŝia robo estas tre mallonga.	Ne,
9. Lia domo estas iomete malgranda.	Ne,
10. Nia urbo havas malbonajn stratojn.	Ne,

Exercise #5: To each question say *Yes, only more so*; use the suffix **eg** to indicate this.

1. Ĉu la nova domo de Henriko estas bela ?	Jes, la nova domo de Henriko estas belega.
2. Ĉu oni ridis pri via amuza raporto?	Jes, oni ridegis pri mia
3. Ĉu vi havis venton en la urbo hieraŭ?	Jes, ni havis
4. Ĉu vi devos labori ĉe la vendejo nun?	Jes, mi
5. Ĉu Parizo estas urbo ?	Jes, Parizo
6. Ĉu la matĉo de futbalo estis bona ?	Jes, la
7. Ĉu la kuko en la fridujo estis malvarma ?	Jes, la
8. Ĉu la doktoro havas grandan hejmon?	Jes, la
9. Ĉu pluvis hieraŭ?	Jes,
10. Ĉu ŝi diris, ke la manoj de Georgo estas malpuraj ?	Jes, ŝi diris,

§10. More about word order.

As we pointed out earlier, even though Esperanto has greater freedom of word order than English (and many other languages), remember you can't scatter words completely at random. There are a few important functional words which should, in fact, be very carefully placed for purposes of clarity and precision. For example **nur**, "only," should come *immediately before* the word or phrase it limits. Notice the difference in the following:

Mi <u>nur</u> laboras tie.	I only work there. (That's all I do there.)
<u>Nur</u> mi laboras tie.	I'm the only one that works there.
Mi laboras <u>nur</u> tie.	That's the only place I work.

Similarly **ankaŭ**, “also,” should precede the word or phrase it points to:

Ankaŭ ŝi instruas muzikon.

She, too, teaches music.

Ŝi ankaŭ instruas muzikon.

She teaches music also. (Besides playing it.)

Ŝi instruas ankaŭ muzikon.

She teaches music, also.
(Besides whatever else she teaches.)

With **ne**, “not,” the matter is only slightly different. In most cases **ne** precedes the main verb of the sentence, and makes the whole sentence negative:

Li ne vidis Marion.

He didn't see Mary.

Placing **ne** anywhere else in a sentence ordinarily makes just the following word or phrase negative:

Ne li vidis Marion.

He isn't the one who saw Mary.

Li vidis ne Marion.

It isn't Mary that he saw.

Exercise #6: To each question reply *No, you aren't the one who did it.*

1. Ĉu vi prenis ŝian kombilon?	Ne, ne mi prenis ŝian kombilon.
2. Ĉu vi instruis Esperanton al Karlo?	Ne, ne mi instruis
3. Ĉu vi ridis pri lia raporto?	Ne, ne mi
4. Ĉu vi diris, ke pluvos?	Ne,
5. Ĉu vi helpis S-inon Adams fini la robon?	Ne,
6. Ĉu vi iris hieraŭ al la dentisto?	Ne,
7. Ĉu vi fermis la kunvenon?	Ne,
8. Ĉu vi iris al la laborejo en taksio?	Ne,

Exercise #7: To each statement, say that *the thing also happened at the place* mentioned in the statement before it. (Example: *Ŝia patro estis en Parizo. Ŝia patro estis ankaŭ en Ĉikago!*)

1. Li instruas Esperanton en nia lernejo.	Li instruis Esperanton ankaŭ en Parizo!

2. Mi vidis Marion en la klubo.	Mi vidis Marion ankaŭ en nia!
3. La dentisto ridegis en la kafejo.	La dentisto ridegis ankaŭ en!
4. Oni vendis ĉion en la bakejo.	Oni vendis ĉion!
5. La ventego malpurigis nian domon.	La ventego la bakejon!
6. Oni kunvenis sur la strato.	Oni nia domo!
7. La poŝtisto falis en la poŝtejo.	La!
8. Du taksioj rapidis al la universitato.	Du!
9. Li lernis pri tio en Ĉikago.	Li!

Exercise #8: To each question say *No*, and use the suffix **et** to indicate that *you can only mildly agree*.

1. Ĉu oni ridis pri via raporto?	Ne, oni nur ridetis pri mia raporto.
2. Ĉu sur via strato estas domegoj ?	Ne, sur mia strato estas nur dometoj.
3. Ĉu vi havis venton en la urbo hieraŭ?	Ne, ni havis nur
4. Ĉu Prairieville estas urbego ?	Ne, Prairieville estas
5. Ĉu la vetero en Ĉikago estas varma nun?	Ne, la
6. Ĉu la malgranda birdo povis flugi ?	Ne, la
7. Ĉu la tagmanĝo estis varma ?	Ne, la
8. Ĉu estas salonego en via domo?	Ne, estas
9. Ĉu vi devis studegi por la ekzameno?	Ne, mi devis
10. Ĉu estas montoj apud la urbo?	Ne, estas

Exercise #9: Complete each sentence, using **scias** or **konas** as required.

1. Mi neas Doktoron Smith.
2. Mi neas lian adreson.
3. Ĉu vias, kie estas la kafejo "Smeraldo?"
4. Jes, mias la lokon.
5. Kiuas, ĉu estos matĉo de futbalo hodiaŭ?
6. Kie diable estas nia taksio? Mi neas.
7. Ĉu vi neas la novan instruiston?

8. Lias nian urbon sed mi neas kiel.
 9. Ĉu vere? Karloas la prezidanton?
 10. Kiuas la nomon de ŝia kuracisto?

Vortolisto

adreso	address	koni	to know (see §4.)
ambaŭ	both	konsili	to advise
atenti	to pay attention, watch out	kovrilo	cover, lid
bela	pretty	kredi	to believe
cent	hundred	lando	land, country
cerbo	brain	lango	tongue
cigaredo	cigarette	loĝi	to live (dwell)
dekstra	right	mateno	morning
devas esti	(there) must be	mondo	world
doktoro	doctor (title)	monto	mountain
dolori	to be hurting or sore	neĝi	to snow
eble	possibly, maybe	ol	than
eĉ	even	oni	one, they, people
ekbrilo	flash	panei	to break down, “go on the blink”
fakte	in fact	peti	to request, ask
flanko	side	pli	more
fumi	to smoke	pluvi	to rain
funkcii	to function, work	prava	right, correct
gorĝo	throat	preta	ready, prepared
horo	hour	problemo	problem
ie	somewhere	sana	healthy, well
insisti	to insist	sano	health
jako	jacket, coat	scii	to know (see §4.)
kapabla	capable	se	if
kapo	head	sufiĉe	enough, sufficiently
kaŝi	to hide	televidilo	TV set
knabo	boy	timi	to be afraid, fear
koleri	to be angry	tranĉilo	knife
konduti	to behave, act	tuta	whole, entire, all

Dialogo: Mary Miller wakes up on the morning of her important exam to find she has a sore throat.

S-ino Miller: Bonan matenon, Mario. Kiel vi fartas?

Mario: Fakte, ne tre bone. Mi timas, ke mi estas iomete malsana. Mia gorĝo doloregas.

S-ino Miller: Domaĝe. Mi bedaŭras. Ĉu vi volas viziti la kuraciston?

Mario: Ho, ne. Mi kredas, ke ne estas grave. Se mi ne iros al la ekzameno, oni certe kredos, ke mi ne studis, kaj ne estis preta por ĝi.

S-ino Miller: Eble vi estas prava, sed bona sano estas pli grava ol cent ekzamenoj.

Georgo: Mi scias, kial ŝi estas malsana. Hieraŭ, kiam pluvegis, ŝi promenis sen jako. Ŝi ĉiam faras tion, eĉ kiam neĝas!

Mario: Georgo! Ĉu vi devas diri ĉion pri mi al la tuta mondo?

Georgo: Ŝi ankaŭ fumis cigaredojn kun la fratino de Henriko.

Mario: Vi— vi— malbona knabo! Nur atendu, mi instruos al vi, kiel konduki.

S-ino Miller: Mario, vi iru al Doktoro Smith tuj post la ekzameno. Li estas tre kapabla, kaj li bone konas vian patron. Li ne koleros se vi vizitos lin en lia hejmo post la lernejaj horoj. Li certe resanigos vin tre rapide.

Mario: Se vi insistas. Sed mi ne scias lian adreson. Kie li loĝas?

S-ino Miller: Li loĝas sur la monteto apud Tridek-sepa Strato, en la belega domo sur la maldekstra flanko.

Mario: Ha jes, mi scias.

Georgo: Petu lin ekzameni ankaŭ vian kapon. Devas esti cerbo en ĝi, ie.

Mario: Mi ekzamenos *vian* kapon, se vi ne atentus!

S-ino Miller: Sufiĉe! Mi konsilas al vi ambaŭ atenti viajn langojn. Georgo, ĉu ne estas io bona sur la televidilo?

Georgo: Ĝi paneis.

S-ino Miller: Paneis? Kio estas la problemoj?

Georgo: Mi ne scias. Mi nur malfermis la kovrilon iomete, kaj kaŝis mian novan tranĉilon en ĝi. Estis granda ekbrilo, kaj nun ĝi ne funkcias.

S-ino Miller: Ho, ne! Nun mi kredas, ke ankaŭ mi* estos malsana.

***ankaŭ mi, I too**

Lesson Six

§1. How to say “bigger,” “better,” “fastest,” etc.

In Esperanto you say “more big,” “more good,” “most big,” “most fast,” etc.:

granda	big	pli granda	bigger	plej granda	biggest
bona	good	pli bona	better	plej bona	best
rapida	fast	pli rapida	faster	plej rapida	fastest

In comparing one thing with another, **ol** (“than”) is used:

**Mia boato estas pli rapida ol
via boato.**

My boat is faster than
your boat.

**La blua birdo estas pli granda
ol la ruĝa birdo.**

The blue bird is larger
than the red bird.

**Mia fratino alvenis pli malfrue
ol mia frato.**

My sister arrived later than
my brother.

**La kuko estas pli varma ol la
tagmanĝo.**

The cake is warmer than
the dinner.

In naming the best (or biggest, highest, loudest, oldest, or whatever) *from a group*, **el** (“out of”) is used:

**Ŝi estas la plej bela el la
knabinoj.**

She’s the prettiest of the
girls.

Li estas la plej bona el la instruistoj.

He's the best of the teachers.

Tio estas la plej nova el ŝiaj roboj.

That's the newest of her dresses.

Drill #1: Make your own sentences from the table.

Via patro estis Li povas esti S-ro Adams estas Oni diras, ke vi estas Mia frato volas esti Vi certe estos	la plej	bona kapabla juna amuza granda	el la	dentistoj. klubanoj. doktoroj. futbalistoj. armeanoj.
--	---------	--	-------	---

Exercise #1: To each statement say *Yes, but your brother surpasses the people named.*

1. Karlo estas tre amuza.	Jes, sed mia frato estas pli amuza ol Karlo.
2. Doktoro Adams estas bona dentisto.	Jes, sed mia frato estas pli bona dentisto ol
3. Nia familio havas tre grandan fridujon.	Jes, sed mia frato havas via familio.
4. Mario flugis en tre granda jeto.	Jes, sed mia frato flugis Mario.
5. Mia patro ludas futbalon tre bone.	Jes, sed mia frato
6. S-ro Smith loĝas en tre granda domo.	Jes, sed
7. Karlo havas tre belan salonon.	Jes, sed
8. S-ino Miller parolas Esperanton tre bone.	Jes, sed
9. Mia frato havas tre purajn manojn.	Jes, sed
10. La nova instruisto estas tre kapabla.	Jes, sed

§2. More sentences-within-sentences.

Suppose Mary says to you, “Fermu la pordon” and someone else, who didn’t quite hear, asks: “Kion ŝi volas?” You reply:

**Ŝi volas, ke mi fermu
la pordon.**

She wants me to shut the door.

Note that in the “inside” sentence—“mi fermu la pordon”—the **u** ending is used on the verb. This is always the case when saying that someone wants (or insists, suggests, advises, tells, urges, requires, demands, etc.) someone to do something.

Drill #2: Make your own sentences from the table.

Mi volis Mia patro insistis Oni proponis La ĉefo postulis	, ke	ŝi mia patrino Prof. Miller la instruistoj	flugu al Parizo. faru longan raporton. aĉetu novan domon. finu la laboron.
--	------	---	---

Exercise #2: Repeat to a third party what these people want you to do.

1. S-ro Adams insistas:
“Vizitu dentiston.”	S-ro Adams insistas, ke mi
vizitu dentiston.
2. La ĉefo de la kompanio
volas: “Lernu la tutan
raporton.”	La ĉefo de la kompanio volas,
ke mi
3. La familio de Mario
deziras: “Flugu al
Nov-Jorko kun ŝi.”	La familio de Mario deziras,
.....
4. Via instruisto proponas:
“Faru la laboron hejme.”	Mia instruisto
5. Oni postulas: “Ne fumu
en la lernejo.”	Oni postulas, ke mi
6. Karlo petas: “Televidu
la matĉon kun mi.”	Karlo petas,kun li.
7. La klubo volas: “Estu la
prezidanto.”	La klubo volas,
8. La doktoro konsilas: “Studegu
por la ekzameno.”	La doktoro

9. La parizano petegas:
"Helpu min."	La parizano lin.
10. Via patro insistas: "Ne
parolu al mi nun."	Mia

§3. Giving commands to yourself.

Sometimes we want to tell our own selves to do something. English does this in a roundabout way, with "Let me...", "Let us..." In Esperanto do not use "let"; just put the **u** ending on the verb, the same as when telling someone else to do something:

Mi pensu.	Let me think.
Ni iru!	Let's go!

The same system is used for indirect commands to third persons:

Li atendu.	Let him wait.
Ili manĝu kukon.	Let them eat cake.

The **u** form is also very useful in Esperanto to indicate "commands" that are implied by circumstances, for example using expressions like **pli bone** or **plej bone** or **necese**. Note that English has no exact equivalents and may require some roundabout sort of construction:

Vi plej bone ne trinku ĝin.	You'd be better off not drinking it.
Li pli bone atendu.	It would be better if he waited.
Ni plej bone iru!	It would be best for us to go!
Estas necese, ke ili manĝu kukon.	It's necessary for them to eat cake.

Exercise #3: Turn the quotations in Exercise #2 into implied commands using the formula "It would be best for me to...."

1. "Vizitu dentiston."	Mi plej bone vizitu dentiston.
2. "Lernu la tutan raporton."	Mi plej bone lernu la
Etc.	

§4. Word building with -on.

The suffix **on** turns any number into a fraction:

du	two	duono	half
tri	three	triono	third
kvar	four	kvarono	fourth
dek	ten	dekono	tenth
dek sep	seventeen	dek-sepono	a seventeenth

§5. What time is it?

To tell the time of day, you say which hour (**hor**o) it is:

Estas la unua hor o.	It's one o'clock.
Estas la dua hor o.	It's two o'clock.

Or, you can omit "hor":

Estas la tri a.	It's three (o'clock).
Estas la dek-du a.	It's twelve (o'clock).

You can also use words like **duono**, **kvarono**, and numbers of minutes:

Estas la tria kaj duono .	It's half past three.
Estas la kvina kaj tridek .	It's five-thirty.
Estas kvarono antaŭ la sesa .	It's a quarter to six.
Estas dudek minutoj post la dua .	It's twenty past two.
Estas tri kvaronoj post la unua .	It's three quarters past one.

§6. How to say "At ten o'clock," "At 3:30," "On Monday," etc.

The word you usually use to mean "at" or "on" in the sense of time is **je**:

Je la deka hor o.	At ten o'clock.
Je la oka kaj duono .	At 8:30.
Je lund o.	On Monday.

Exercise #4: To each question say *No, the thing occurred* (or will occur) *an hour and thirty minutes later* than in the question.

1. Ĉu la klubo kunvenis je la tria?	Ne, la klubo kunvenis je la
kvara kaj duono.
2. Ĉu via jeto ekflugos je la oka?	Ne, mia jeto
3. Ĉu oni finis la raporton je la kvina
kaj kvarono?	Ne, oni
4. Ĉu ili ekludis la matĉon je la naŭa
kaj dudek minutoj?	Ne, ili
5. Ĉu ŝi finis la robon je la dek-dua?	Ne, ŝi
6. Ĉu vi volas iri al la vendejo je
tridek minutoj post la tria?	Ne, mi volas
7. Ĉu li televidos la matĉon je
la unua?	Ne, li
8. Ĉu mi revenu je la dua kaj dek-kvin?	Ne, vi
9. Ĉu via patro falis je kvarono
antaŭ la sesa?	Ne, mia
10. Ĉu la armeo atakos je la naŭa
kaj tridek?	Ne, la

§7. “Here” and “there,” “this” and “that.”

We’ve already met **tie** (“there”) and **tio** (“that”). By putting **ĉi** before or after these words we get “here” and “this” respectively:

Kio estas tio? What is that?

Kio estas ĉi tio?	}	What is this?
<i>or</i>		
Kio estas tio ĉi?		

Mario estas tie. Mary is there.

Mario estas tie ĉi.	}	Mary is here.
<i>or</i>		
Mario estas ĉi tie.		

§8. Another kind of “Here is...,” “There is...”

Jen is a handy little word that draws attention to someone or something, rather like the old English word “behold!” or French *Voilà!*

Jen li venas.

Here he comes.

Jen mi estas!

Here I am!

And **jen** can also be used without a verb:

Jen la problemo.

That’s the problem.

Jen la ĝusta respondo.

That’s the right answer.

Jen mi.

Here I am.

§9. Word building with -il and -iĝ.

The suffix **il** names the thing with which an action is able to be performed:

tranĉi to cut

ludi to play

flugi to fly

kombi to comb

fermi to fasten, close

teni to hold

kovri to cover

televيدي to see on TV

segi to saw

tranĉilo knife

ludilo plaything, toy

flugilo wing

kombilo comb

fermilo fastener

tenilo handle, holder

kovrilo cover

televيديلو TV set

segilo a saw

The suffix **iĝ** indicates a change of condition—something “becoming” something different than before:

sana healthy, well

sidi to sit

malbona bad

ruĝa red

malvarma cold

fermi to close
(something)

saniĝi to become healthy,
get well

sidiĝi to sit down

malboniĝi to get bad, spoil

ruĝiĝi to get red, blush

malvarmiĝi to get cold

fermiĝi to be(come)
closed

aĉeti to buy
aŭdi to hear

aĉetiĝi to be(come) purchased
aŭdiĝi to be(come) heard

Note that the English equivalent of sentences using **iĝ** words may require “get” or some form of “to be” (is, was, were, etc.) but the meaning is nevertheless “become.”

La robo aĉetiĝis por dudek dolaroj.

The dress was bought for \$20.

La plej bona pipo de mia patro rompiĝis.

My father's best pipe got broken.

Hieraŭ mia fratino edziniĝis.

Yesterday my sister got married (literally: became a wife).

La kuko bakiĝis ĉe la loka bakejo.

The cake was baked at the local bakery.

Lia letero forgesiĝis.

His letter was (or got, became) forgotten.

La vendejo fermiĝis, kiam mi alvenis.

The store closed when I arrived.

§10. More on word building.

When the sense permits, words may be joined together to make new words:

ĉiu every + **semajn** week + **e** = **ĉiusemajne** every week, weekly
ĉirkaŭ around + **veturi** to drive = **ĉirkaŭveturi** to drive around
rapid fast + **limo** limit = **rapidlimo** speed limit

In combining words, put the most important one at the end, with the appropriate uniform ending. The ending is optional on any other word in the combination. Usually it's omitted, unless including it makes the combination easier to pronounce or better sounding.

Vortolisto

Note: Beginning with this word list, words with more than one part—including prefixes and suffixes—will sometimes be shown like this:
rapid/lim/o, plen/ig/i.

aaa	er	kioma horo	what time
angle	(in) English	kofrujo	trunk (of car)
antaŭ	before	kombi	to comb
aŭto	car	kompanio	company
aŭtomobilo	automobile	kompreneble	of course
aŭto/voj/o	freeway	kovri	to cover
benzino	gasoline	kulpo	fault, offense
benzinujo	gas tank	kun	with
bon/vol/u	please	limo	limit
cindro	ash	ludi	play
cindrujo	ashtray	lundo	Monday
ĉefo	chief, boss	mal/antaŭ	behind
ĉi	(See §7.)	mal/plen/a	empty
ĉirkaŭ	around	mejloj hore	miles per hour
ĉirkaŭ/vetur/i	to drive around	meti	to put
ĉiu	each, every(one)	minuto	minute
ĉiu/semajn/e	weekly, every week	montri	to show
dolaro	dollar	multe da	a lot of
efektive	actually, in fact	odoro	odor, aroma
el	of, out of	paroli angle	to speak English
en/iĝ/i	to get in	permesi	to permit, allow
esperi	to hope	permes/il/o	a permit, license
facile	easily, easy	plej	most
halti	to stop	plena	full
homo	human being, “man”	plen/ig/i	to fill
je	(See §5.)	pli	more
jen	(See §8.)	po	at the rate of
juna	young	polico	police
junulo	youth, young man	polic/an/o	policeman
ĵus	just (just now)	pordo	door
kies	whose	postuli	to demand

proponi	to propose, suggest	tempo	time
prudenta	prudent, careful	teni	to hold
rado	wheel	trafiko	traffic
rapid/lim/o	speed limit	tranĉi	to cut
respondi	to respond, answer	tro	too, too much
ruĝa	red	turni	to turn
sci/pov/i	to know how	veturi	to go driving, drive along
segi	to saw	vetur/ig/i	to drive (a person or vehicle)
semajno	week	voli diri	to mean
sendi	to send	zorgi	to worry, care
stiri	to steer		
ŝlos/il/o	key		

Dialogo: Mary is on her way home from the university when Charles Adams drives up in a new car and stops beside her.

Mario: Kia bela aŭtomobilo! Kies ĝi estas?

Karlo: Efektive, mia patro aĉetis ĝin nur hieraŭ. Eniĝu! Ni ĉirkaŭveturu iomete kaj tiam mi veturigos vin hejmen.

Mario: Ĉu ni havas tempon? Kioma horo estas?

Karlo: Nur la kvina kaj kvardek kvin minutoj. Ni iru! Mi eĉ tenos la pordon por vi.

Mario: Nu, bone. Atendu, mi metos miajn librojn en la kofrujon. Sed Karlo, mi ne sciis, ke vi scipovas veturigi!

Karlo: Ho, estas facile veturigi aŭton. Oni devas nur sidi malantaŭ la rado, turni la ŝlosilon, kaj stiri.

Mario: Mi tre ŝatas la odoron de nova aŭto. Rigardu, eĉ la cindrujoj estas malplenaj. Mi esperas, ke vi havas sufiĉan benzinon?

Karlo: Kompreneble. Mi ĵus plenigis la benzinujon. Ho, jen la aŭtovojo. Ni vidu kiel rapide ĝi iros!

Mario: Atentu, estas multe da trafiko tie. Ne tro rapide. Karlo, estu pli prudenta!

Karlo: Homo! Ni jam havas policanon malantaŭ ni! Li volas, ke mi haltu.

Policano: Bonan vesperon, junulo. Ĉu vi bonvolos montri vian permesilon?

Karlo: Mian—mmmm, aaa, mi volas diri—

Policano: Ke vi ne havas permesilon? Nu, tio estas grava kulpo. Ĉu vi scias, ke vi veturis po sepdek du mejloj hore dum la rapidlimo estas kvindek kvin? Nu? Kial vi ne respondas? Ĉu vi ne parolas angle?

Mario: Ne zorgu, Karlo. Mi vizitos vin ĉiusemajne kaj sendos al vi kukon kun segilo en ĝi.

“Jen la aŭtovojo.”

Tim Roberts Photography/Shutterstock, Inc.

Lesson Seven

§1. “How much?” “How many?”

You ask either question with the word **kiom**, which literally means “What quantity?”

Kiom tio kostas?

How much does that cost?

Jen dek pomoj.

Here are ten apples. How

Kiom vi deziras?

many do you want?

We’ve already learned how to tell “what quantity” there is of a thing by stating this directly, using numbers or adjectives: **multaj viroj, la tuta kuko, dek du ovoj, duona horo**, etc.

But we can also tell about the quantities of things by using nouns or adverbs. In this case, though, the construction requires an extra little word to show that the noun or adverb is being used as a *measure* of what comes after it:

funto da kafo

a pound of coffee

glaso da akvo

a glass of water

peco da seka pano

a piece of dry bread

multe da terpomoj

a lot of potatoes

kelke da ovoj

a few eggs

pli da tempo

more time

And note that **kiom** is itself an adverb; therefore you use **da** after it too:

Kiom da tempo?

How much time?

Kiom da viroj?

How many men?

**Kiom da sukero
vi volas?**

How much sugar
do you wish?

Notice too that in these examples the thing following **da** is always an “indefinite whole”: time in general, coffee in general, sugar in general, etc. Once we get specific about the thing to be measured, we need to use another word instead of **da**:

**Kiom el viaj amikoj
estas klubanoj?**

How many of your friends
are club members?

Here we are really picking a number of things *out of a group of them*; so we use **el**, “out of”:

**Kelkaj el iliaj ovoj
estas malbonaj.**

Several of their
eggs are bad.

**Ses el la viroj
parolas angle.**

Six of the men speak
English.

And if we are talking about a part of some *single* thing, rather than a group of things, or things in general, we use **de**, “of,” “belonging to”:

Jen duono de la kuko.

Here’s half of the cake.

Donu al mi pecon de via pano.

Give me a piece of your bread.

Another thing to notice is that when a phrase showing a quantity of something (**funto da kafo**, **peco de via pano**, **dek-duo da ovoj**, etc.) receives the action of a verb, it is only the noun expressing *quantity* which receives the **n** ending:

Li aĉetis kilogramon da terpomoj. He bought a kilo of potatoes.

Grammatically, the thing purchased was a kilo; **da terpomoj** tells us what it was a kilo of.

Exercise #1: Reply to each question using the quantity indicated.

1. Kiom da esperantistoj venis al la kunveno? (kelkaj)	Kelkaj esperantistoj venis al la kunveno.
2. Kiom da viroj estis ĉe la dentisto? (dudek)	Dudek viroj
3. Kiom da kukoj Karlo volis havi? (multajn)	Karlokukojn.
4. Kiom da tempo restas? (Nur du horoj)	Nurrestas.
5. Kiom da tempo restas? (kvarona horo)	restas.

Exercise #2: Reply to each question using the quantity indicated.

1. Kiom da kafo vi deziras? (unu funton)	Mi deziras unu funton da kafo.
2. Kiom da akvo li volas? (unu glason)	Li volas akvo.
3. Kiom da sukero ŝi aĉetis? (du funtojn)	Ŝi aĉetis
4. Kiom da lecionoj ili lernis? (grandan nombron)	Ili lernis
5. Kiom da terpomoj vi bezonas? (ok kilogramojn)	Mi
6. Kiom da tempo la doktoro bezonis por resanigi ŝin? (multe)	La doktoro
7. Kiom da pano estas en la domo? (iomete)	Estas
8. Kiom da fratinoj li havas? (kelke)	Li
9. Kiom da cigaredoj ŝi fumas ĉiutage? (nemulte)	Ŝi
10. Kiom da lakto estas en via fridujo? (pli ol du boteloj)	Estas pli ol

Exercise #3: Reply to each question using the quantity indicated.

1. Kiom el la klubanoj parolas Esperanton? (ses)	Ses el la klubanoj parolas Esperanton.
2. Kiom el viaj instruistoj iris al la konferenco? (nur unu)	Nur unu el niaj
3. Kiom el la terpomoj estas bonaj? (kelkaj)	Kelkaj
4. Kiom el la viroj parolas angle? (pli ol dek)	Pli
5. Kiom el la virinoj li invitis? (dek-duon)	Li invitis
6. Kiom el la kukoj Georgo manĝis? (multajn)	Georgo
7. Kiom el la vortoj vi scias nun? (pli multajn)	Mi scias

§2. Questions and answers.

By now you've learned a number of question-words that all begin with **ki-**. Perhaps you've noticed that they have corresponding answer-words beginning with **ti-**. All these words (along with a number of others) are part of a regular system of co-related words (known technically, therefore, as "correlatives") which have been plotted in a kind of table for easy learning. This table is shown on the following page.

Note that the bottom segment of the table is subdivided into two parts. This is because the words **iu**, **kiu**, etc. are used in two different ways, depending on whether the words stand alone, or with some noun. **Kiu** with a noun stated (or implied) means "which"; without a noun it generally means "who." Notice the difference:

Kiu volas helpi min?
Al **kiu** urbo ni flugas?

Who wants to help me?
Which city are we flying to?

Similarly, **iu** with a noun means "some," "any," while **iu** without a noun means "someone," "anyone":

Ĉu **iu** estas tie?
Mi legis pri ĝi en **iu** libro.

Is **someone** there?
I read about it in **some** book.

Table of Correlatives

	I-	KI-	TI-	ĈI-	NENI-
-A	IA Some kind of, any kind of	KIA What (a), what kind of	TIA Such a, that kind of	ĈIA Every kind of, all kinds of	NENIA No kind of
-AL	IAL For some reason	KIAL Why, for what reason	TIAL So, for that reason	ĈIAL For every reason	NENIAL For no reason
-AM	IAM Sometime, anytime, ever	KIAM When, at what time	TIAM Then, at that time	ĈIAM Always, at all times	NENIAM Not ever, never, at no time
-E	IE Somewhere, anywhere, in some place	KIE Where, in what place	TIE There, in that place	ĈIE Everywhere, in every place	NENIE Nowhere, in no place
-EL	IEL Somehow, in some way	KIEL How, in what manner	TIEL That way, so, like that, thus	ĈIEL In every way	NENIEL In no way
-ES	IES Someone's, anyone's	KIES Whose, which one's	TIES That one's	ĈIES Everyone's, everybody's	NENIES No one's, nobody's
-O	IO Something, anything	KIO What, what thing	TIO That, that thing	ĈIO Everything, "the lot," all	NENIO Nothing
-OM	IOM Some quantity, somewhat	KIOM How much, how many, what quantity	TIOM That quantity, so much, as many	ĈIOM The whole quantity, all of it	NENIOM Not a bit, none, no quantity
-U	IU Someone, somebody	KIU Who, what person	TIU That person, that one	ĈIU Everyone, everybody	NENIU No one, nobody
	Some, any...	Which, "what"...	That...	Every, all, each...	None, no...

In English we are somewhat careless about mixing “what” and “which” when speaking of inanimate objects. In a sentence like “What street is that?” we really mean “Which street is that?” In Esperanto we must be careful to use only **kiu**, and never **kio**, in connection with any noun:

Kio estas tio?

What is that?

Kiu lernejo estas tio?

What (= which) school is that?

Likewise we must be careful not to mix up **tio**, “that (thing),” and **tiu**, “that (particular one)”:

Tio estas bela domo.

That is a pretty house.

Tiu domo estas bela.

That house is pretty.

Donu al mi tion.

Give me **that**.

Donu al mi tiun libron.

Give me **that book**.

Usually the situation we’re talking about, where we must use **kiu** or **tiu**, and *not* **kio** or **tio**, is when one of these words precedes a noun:

Tiu lingvo

That language

Tiu bela knabino

That pretty girl

Kiu permesilo?

What license?

Kiu policano?

What policeman?

But the noun needn’t actually be expressed; the situation is the same *if it’s clearly understood that some particular noun* is being talked about:

Kiu domo estas tiu?

What house is that?

**El liaj multaj libroj,
tiu estas la plej bona.**

Of his many books, that’s
the best one.

The **iu-tiu**, etc., series, as well as the **ia-kia**, etc., series of words must be given the plural ending **j** when they refer to plural things:

Ni ĉiuj iris al la vendejo.

We all went to the store.

**Tiuj, kiuj ne manĝis, venu
kun mi.**

Those who haven’t eaten, come
with me.

Pri kiaj radoj vi parolas?

What kind of wheels are you
talking about?

The **io-kio** series of correlatives, however, *do not* take a plural **j** ending, even when it's obvious that something in the plural is referred to. These words all speak of some "thing" in an abstract, neutral fashion that ignores whether the thing is animate or inanimate, male or female, singular or plural:

<u>Kio</u> estas tiuj aĵoj, tie?	What are those things there?
<u>Tio</u> estas miaj kofroj.	Those are (literally: "that's") my suitcases.
Ĉu <u>tiu</u> estis vi, kiu falis?	Was that you who fell down?

But *all* correlative words that end with vowels (**ia-tia**, **ie-kie**, **io-kio**, and **iu-kiu** series) take the accusative **n** ending when required by the usual rules:

<u>Kion</u> vi volas?	What do you want?
<u>Nenion</u>.	Nothing.
<u>Kien</u> li iras?	Where is he going?
<u>Nenien</u>.	Nowhere.
<u>Kiun</u> ili esperas vidi?	Who(m) do they hope to see?
<u>Ĉiun</u>.	Everyone.
<u>Kiajn</u> robojn ŝi aĉetis?	What kind of dresses did she buy?
<u>Tiajn</u> ĉi.	This kind.

Note that **ĉi** never takes **j** or **n** endings.

Drill #1: Make your own sentences from this table.

Tio		estas tre interesa. venis de Parizo. estas pli granda. ne estis amuza.
Tiu	robo	
Tiu ĉi	knabino	
	libro	
	junulo	
Tio ĉi		

§3. Linking “inside” sentences.

In what we have been calling sentences-within-sentences, the “inside” part needs a little linking word to show how this part relates to the overall sentence. So far we have learned to use **ke**, which introduces a statement needed to complete the thought of the “outside” part.

Li diris, ke ŝi estas malsana. He said that she’s sick.

When the “inside” part amounts to a yes-or-no type of question, the linking word is **ĉu**:

Li demandis, ĉu ŝi estas malsana. He asked whether she was sick.

Sometimes the “inside” part is a sort of clarifying parenthesis that tells us more about the who, where, when, why, or how of the overall sentence. In that case Esperanto uses the correlative words beginning with **ki-** to link up “inside” sentences:

La junulo ekkuris, kiam la policianoj venis.

The youth took to his heels
when the police came.

Mi ne komprenas, kial vi ne iras hejmen.

I don’t understand why you
don’t go home.

Sentences of this kind are formed about as they are in English, so they usually don’t present much of a problem, until it comes to linking with “who(m)” or “which.” Then we must not be led astray by the common English practice of omitting the linking word—or using the wrong one!

**La viro, kiun vi vidis,
estas mia patro.**

The man whom you saw
is my father.

The man you saw is my
father.

The man that you saw is my
father.

Exercise #4: Complete the following sentences with the appropriate linking words.

1. Li diris,.....tio estas granda problemo por li.
2. Ŝi demandis,.....mi volas televidi la matĉon kun ŝi aŭ ne.
3. Ili trovis la monon en la loko,.....la junulo kaŝis ĝin.
4. Oni ridetis,.....mi legis ŝian raporton.
5. La knabino,.....mi amas, estas lia fratino.
6. La homoj,.....venas de Eŭropo, parolas multajn lingvojn.
7. Ŝi diris,.....la prezoj daŭre plialtiĝas.
8. La raporto,.....vi legis, ne estis mia.
9. La poŝto,.....mi ricevis hieraŭ, estis tre interesa.
10. La leteroj,.....venis, memorigis min pri Parizo.

§4. “If I were,” “If he had,” etc.

The verb forms we have met so far enable us to tell about actions that actually do (or do not) take place. But suppose we want to talk about a possible action in a kind of hypothetical, “what if” sense. For this function a verb form called the “conditional” is used, with the ending **us**:

Se mi estus riĉa, mi flugus al Parizo.

If I were rich, I’d fly to Paris.

Ho, se mi nur havus iomete pli da tempo.

Oh, if I only had a little bit more time.

The **us** form tells us the speaker is less than optimistic about a thing’s really coming to pass. Compare these two sentences:

Se la prezidanto vokus, sciigu min tuj.

If the president should call (not that he’s likely to) let me know right away.

Se la prezidanto vokos, sciigu min tuj.

If the president calls (and he might do just that) let me know right away.

Drill #2: Make your own sentences from the table.

Mia patro La doktoro Li Ŝia frato	flugus al Nov-Jorko estus tre feliĉa havas pli da tempo aĉetus novan aŭton	se	li povus vendi la domon. li nur havus sufiĉe da mono. tiu problemo nur forirus. lia edzino permesus tion.
--	---	----	--

§5. Word building with -uj and -ar.

The suffix **uj** means a receptacle or container:

mono	money	monujo	purse, wallet
frida	cold, frigid	fridujo	refrigerator
sukero	sugar	sukerujo	sugar bowl
kofro	suitcase, trunk	kofrujo	trunk (of a car)*
benzino	gasoline	bezinujo	gas tank
cindro	ash	cindrujo	ash tray

*Sometimes **kofro** (without **uj**) is used with this meaning also.

The suffix **ar** makes a complete collection of a thing:

arbo	tree	arbaro	forest
monto	mountain	montaro	mountain range
boato	boat	boataro	fleet of boats
homo	human being	homaro	mankind, humanity
vorto	word	vortaro	dictionary, vocabulary

Exercise #5: To each question, say *Please put the item in its regular place.*

1. Kien mi metu la kofron?	Bonvolu meti la kofron en la kofrujon.
2. Kien mi metu la sukeron?	Bonvolu meti la sukeron suk...n.
3. Kien mi metu la bezinon?	Bonvolu n.
4. Kien mi metu la monon?	Bonvolu n.
5. Kien mi metu la panon?	Bonvolu n.
6. Kien mi metu la cindrojn?	Bonvolu n.
7. Kien mi metu la lakton
kaj ovojn?	Bonvolu meti frid...n.

Exercise #6: To each question say *Yes*, as a matter of fact you see a whole “bunch” or collection of them.

1. Ĉu vi vidas monton ie?	Jes, efektive mi vidas tutan montaron.
2. Ĉu vi vidas boaton ie?	Jes,
3. Ĉu vi vidas birdon ie?	Jes,
4. Ĉu vi vidas jeton ie?	Jes,
5. Ĉu vi vidas arbon ie?	Jes,
6. Ĉu vi vidas libron ie?	Jes,

§6. Sentence building with **po**.

The word **po** preceding a number shows that the number applies to *each* of two or more things individually, and not to all of them together. It means “apiece,” “at (the rate of),” or “for.”

Ŝi donis al la knaboj <u>po tri</u> pomoj.	She gave the boys three apples apiece.
---	--

Oni vendas kafon <u>po du</u> dolaroj por funto.	They’re selling coffee for \$2 a pound.
---	---

Karlo veturis <u>po 75</u> mejloj hore.	Charles was driving at 75 miles an hour.
--	--

(In the second sentence only one **funto** is mentioned, but the overall sense is that *each* pound one cares to buy costs two dollars.)

Vortolisto

Aj!	Ouch! Ow!	daŭre	continually
akvo	water	dece	decently, properly
alia	(an)other, else	do	so, then
arbo	tree	dolĉaĵoj	“sweets,” candy
bati	to hit, beat	donace	as a gift
bezoni	to need	ekkuri	to start running, take to one’s heels
botelo	bottle	en/ir/i	to go in, enter
cento	cent	en/ven/i	to come in, enter
Ĉielo!	Heavens!	for	away, gone
da	(See §1.)		

for/ir/i	to go away	por unu	one dollar's
funto	pound	dolaro	worth
glaso	glass, tumbler	povi	to be able
ĝis	until		(Mi povas =
iujn	(See §2.)		I can)
kelkaj	a few	prezo	price
kiom	(See §2.)	pro	on account of, for
kofro	suitcase, trunk	rabi	to rob
kosti	to cost	rab/ist/o	robber
krimo	crime	resti	to remain, stay,
krim/ul/o	criminal		be left
kuk/et/o	little cake, cupcake	riĉa	rich, wealthy
kulpigi	to blame	sci/ig/i	to advise, let
kuri	to run		(someone) know
lada	tin	seka	dry
lakto	milk	serĉi	to search, hunt for
leciono	lesson	servi	to serve
ligi	to tie	skatolo	box, can
listo	list	sukero	sugar
mejlo	mile	super/-	supermarket
mono	money	vend/ej/o	
nek	nor	ŝnuro	cord
nombro	number	terpomo	potato
ovo	egg	trans	across
pano	bread	trovebla	findable, to be
peco	piece		found
per	by means of, with	unue	firstly, first
pli/alt/iĝ/i	to get higher		of all
po	(See §5.)	voki	to call
pomo	apple	vorto	word

Dialogo: Mrs. Miller and her son George are at Mr. Ballard's grocery store.

S-ro Ballard: Bonan tagon al vi, S-ino Miller! Kiel mi povas servi vin hodiaŭ?

S-ino Miller: Bonan tagon, S-ro Ballard. Mi havas longan liston tie ĉi.

Unue, mi bezonas du kilogramojn da terpomoj. Kiom ili kostas?

S-ro Ballard: Po sesdek cendoj por kilogramo.

S-ino Miller: Aj! Kiel la prezoj daŭre plialtiĝas.* Nu, donu por unu dolaro. Donu al mi ankaŭ dek-duon da ovoĵ. Kaj botelon da lakto.

S-ro Ballard: Tre bone. Kaj mi havas iujn vere belajn pomojn hodiaŭ. Ĉu vi deziras kelkajn?

Georgo: Donu por du dolaroj, ankaŭ skatolon da kuketoj, ankaŭ tiun grandan skatolon da dolĉaĵoj, ankaŭ—

S-ino Miller: Sufiĉe, Georgo! Ni ne bezonas pomojn, nek kuketojn, nek dolĉaĵojn. Kondutu pli dece, aŭ mi sendos vin hejmen.

S-ro Ballard: Ne kulpigu la knabon, S-ino Miller. Permesu min doni po unu pomo al vi donace. Mi vidas, ke nur kelkaj restas.

S-ino Miller: Nu, multajn dankojn, S-ro Ballard. Kion vi diras, Georgo?

Georgo: Ĉu mi povas havi ankaŭ la kuketojn?

S-ro Ballard: (Ridas.) Tio memorigas min. Ĉu vi aŭdis pri la krimo, kiu ĵus okazis ĉe la supervendejo trans la strato?

S-ino Miller: Ĉieloj! Kia krimo?

S-ro Ballard: Iu juna rabisto eniris kaj volis preni ilian tutan monon.† Sed policano envenis ĝuste tiam, kaj la junulo ekkuris. Oni serĉas lin ĉie, sed ĝis nun li estas nenie trovebla.

Georgo: Ĉu vi scias, kion mi farus, se li venus ĉi tien?

S-ro Ballard: Ne, Georgo, kion vi farus, do?

Georgo: Mi batus lin sur la kapo per unu el tiuj ĉi ladaj skatoloj, tiam mi ligus lin per iom da ŝnuro, tiam mi vokus la policon.

S-ro Ballard: Jes, mi kredas, ke vi tion farus. Ĝuste pro tio, mi volas doni al vi ion alian. Jen. Prenu la kuketojn.

S-ino Miller: Nu, Georgo, kion vi diras al tio?

Georgo: Ĉu mi povas havi ankaŭ la dolĉaĵojn?

*daŭre plialtiĝas, keep going up
 †ilian tutan monon, all their money

Lesson Eight

§1. The “reflexive” pronoun.

See if you can spot a problem with this sentence:

Paŭlo rigardis, dum

Paul was watching while

Roberto kisis lian edzinon.

Robert kissed his wife.

Just whose wife did Robert kiss? We can't tell from the English sentence; but in Esperanto, as we shall now see, it's clear the wife getting smooched was *not* Robert's.

Esperanto gets around this kind of ambiguity by using what's called a “reflexive” pronoun. There is nothing quite like it in English, so you'll have to pay particular attention to the examples and explanations that follow.

Roberto kisis lian edzinon.

Robert kissed his (somebody else's) wife.

Roberto kisis sian edzinon.

Robert kissed his (his own) wife.

Besides “his own,” **sia** can mean “her own,” “its own,” “their own,” or “one's own”:

Ŝi vidis sian ombron.

She saw her (own) shadow.

Ĝi vidis sian ombron.

It saw its (own) shadow.

Ili vidis siajn ombrojn.

They saw their (own) shadows.

Oni vidis sian ombron.

One saw one's (own) shadow.

But **sia** should not be used for “my own,” “our own,” or “your own”:

Mi vidis mian ombron.

I saw my shadow.

Ni vidis niajn ombrojn.

We saw our shadows.

Vi vidis via(j)n ombro(j)n.

You saw your shadow(s).

(Note that in the above three examples, there is no chance for confusion; therefore there is no need for a reflexive pronoun in what grammarians call the first and second persons.)

Without the **a** ending, **si** means “himself,” “herself,” “itself,” etc.:

Li veturigis sin al la vendejo.

He drove himself to the store.

Ŝi rigardis sin en la spegulo.

She looked at herself in the mirror.

Ili diris al si, “Kial ni ne reiru hejmen nun?”

They said to themselves, “Why don’t we go back home now?”

In complicated sentences the rule is that **si** always refers back to the subject of the nearest verb:

Karlo invitis Petron viziti lian domon.

Charles invited Peter to visit his (Charles’s) house.

Here **lian** is correct because if we said **sian**, it would mean Peter was invited to visit his own (Peter’s own) house; since the nearest verb is not “invitis,” but “viziti.”

Drill #1: Make up your own sentences from the table. Use the **n** endings where required.

S-ro Adams La policano La krimulo Mia frato Roberto	parolos al ne volis pardoni ĉirkaŭveturigis havas leteron por	sia	(n)	edzino dentisto instruisto fratino ĉefo	(n).
---	--	-----	-----	---	------

Exercise #1: All these people saw themselves in the mirror. Answer each question accordingly.

1. Kiun Georgo vidis en la spegulo?	Georgo vidis sin en la spegulo.
2. Kiun vi vidis en la spegulo?	Mi vidis min en
3. Kiun Mario vidis en la spegulo?	Mario vidis
4. Kiun mi vidis en la spegulo?	Vi
5. Kiun la nova edzo vidis en la spegulo?	La
6. Kiun via patro vidis en la spegulo?	Mia
7. Kiun la amuza junulo vidis en la spegulo?	La
8. Kiun ili vidis en la spegulo?	Ili
9. Kiun viaj amikoj vidis en la spegulo?	Miaj
10. Kiun ŝia pli juna frato vidis en la spegulo?	Ŝia
11. Kiun oni povis vidi en la spegulo?	Oni povis

§2. Another use for -us.

The “hypothetical” verb form with the **us** ending is often used in making polite requests. It sounds much less demanding to say:

Ĉu vi helpus min purigi la aŭton?

Would you help me clean up the car?

than to say:

Helpu min purigi la aŭton.

Help me clean up the car.

The **us** ending is also useful with **bonvoli**, “to be willing, to please to.” Compare:

**Bonvolu teni miajn librojn.
Ĉu vi bonvolus teni miajn librojn?**

Please hold my books.
Would you please hold my books?

And **us** is used with words like **devi** and **povi** to imply something less than certainty:

Li devas vendi la domon.

He has to sell the house.

Li devus vendi la domon.

He ought to sell the house.

(But he might not.)

Mi povos labori morgaŭ.

I'll be able to work tomorrow.

Mi povus labori morgaŭ.

I could work tomorrow.

(If things work out.)

Exercise #2: To each command, ask if the person would please do the thing with you.

1. Iru al la vendejo.	Ĉu vi bonvolus iri al la vendejo kun mi?
2. Faru vian hejman laboron.	Ĉu vi bonvolus fari mian?
3. Plenigu la benzinujon.	Ĉu vi?
4. Vizitu la doktoron.	Ĉu vi?
5. Purigu la novan aŭton.	Ĉu vi?
6. Parolu al la profesoroj.	Ĉu vi?
7. Kaŝu la tranĉilon.	Ĉu vi?
8. Instruu Esperanton al la klubo.	Ĉu vi?
9. Flugu al la konferenco.	Ĉu vi?
10. Rigardu en la spegulo.	Ĉu vi?

Exercise #3: To each statement, ask if you should do it, too.

1. Mi iros al la dentisto.	Ĉu ankaŭ mi devus iri al la dentisto?
2. Mi flugos al Parizo.	Ĉu ankaŭ mi devus?
3. Mi parolos al la instruisto.	Ĉu ankaŭ mi?
4. Mi respondos al lia demando.	Ĉu?
5. Mi veturos al Nov-Jorko.	Ĉu?
6. Mi metos miajn librojn en la kofrujon.	Ĉu?
7. Mi lernos Esperanton.	Ĉu?
8. Mi skribos al la policano.	Ĉu?
9. Mi iros al ŝia hotelo.	Ĉu?
10. Mi aĉetos la ĵurnalon ĉiusemajne.	Ĉu?

Exercise #4: Reply to the same statements as in Exercise #3, asking if you *could* do the same thing, too.

1. Mi iros al la dentisto. Ĉu ankaŭ mi povus iri al la dentisto?
2. Mi flugos al Parizo. Ĉu ankaŭ mi povus flugi?
Etc.

§3. Word building with -ant-.

We've already learned (in Lesson 2) that when two verbs come right together, the second one has the *i* ending. This is true even where English uses "-ing":

Mi ĵus **ĉesis fumi**.
Ni **iru naĝi**!

I just quit smoking.
Let's go swimming!

Remember too that Esperanto mostly uses simple verb forms where English uses a form of "to be" with an "-ing" word:

Paŭlo skribas al sia patrino.
Mi laboris kiam ŝi alvenis.

Paul *is writing* to his mother.
I was working when she arrived.

But by adding **ant** to an Esperanto verb we do get a word roughly like English "-ing" words. The exact meaning depends on whether this is used with an adjective ending (**-anta**), adverb ending (**-ante**), or noun ending (**-anto**).

Used as an adjective, **-anta** describes a person or thing by what it's doing:

fluganta birdo
atakanta armeo
rapidanta aŭto
ridanta knabo
vivanta lingvo

a flying bird
an attacking army
a speeding car
a laughing boy
a living language

Used as an adverb, **-ante** tells *when* or *why* something happens:

Vidante la policanon,
la krimulo ekkuris.

Seeing the policeman,
the criminal took to his heels.

**Forgesante sian promeson,
ŝi ne revenis ĝis la dua horo.**

Forgetting her promise, she
didn't return until 2 o'clock.

Note that the subject of an action described by an **-ante** word must be the same as the subject of the main part of the sentence. (In the first sentence, for example, the one who saw the policeman is the same as the one who took to his heels.)

Used as a noun, **-anto** names a *person* in terms of what he or she is doing:

paroli	to speak	parolanto	one who's speaking, a speaker
ami	to love	amanto	one who's loving, a lover
korespondi	to correspond	korespondanto	a correspondent
fumi	to smoke	fumanto	a smoker
ludi	to play	ludanto	a player

Exercise #5: To each question, say *the one doing the thing is your brother*.

1. Kiu estas tiu, kiu parolas?	La parolanto estas mia frato.
2. Kiu estas tiu, kiu studas?	La studanto estas
3. Kiu estas tiu, kiu laboras?	La
4. Kiu estas tiu, kiu aŭskultas?	La
5. Kiu estas tiu, kiu instruas?	La
6. Kiu estas tiu, kiu stiras?	La
7. Kiu estas tiu, kiu manĝas?	La
8. Kiu estas tiu, kiu ludas?	La
9. Kiu estas tiu, kiu rigardas?	La
10. Kiu estas tiu, kiu esperas?	La

Note: This explains the pen-name used by Esperanto's author, Dr. Zamenhof, when he published the language in 1887: D-ro Esperanto (D-ro = Doktoro).

§4. Word building with -ul and -ad.

The suffix **ul** names a person in terms of what he or she is like:

juna	young	junulo	youth, youngster, young fellow
bona	good, nice	bonulo	a “good guy,” nice fellow
kara	dear	karul(in)o	darling
krimo	crime	krimulo	criminal
riĉa	rich	riĉulo	rich person, someone of wealth
grava	important	gravulo	important person, big shot
fremda	foreign	fremdulo	foreigner

The suffix **ad** names an action which is more than a single occurrence. It implies either a continued, prolonged action, or the action as a general, on-going kind of thing:

paroli	to speak	parolado	a speech
promeni	to stroll	promenadi	to go for a long walk
neĝi	to snow	neĝado	a snowfall
atendi	to wait	atendadi	to wait and wait, “cool one’s heels”
ridi	to laugh	ridado	laughter
kanti	to sing	kantado	singing (as an activity or pastime)

Note: When speaking of an action in general, many speakers put **la** in front of the word with **-ado**:

La fumado estas danĝera por via sano.	Smoking is dangerous for your health.
Mi multe ŝatas la korespondadon.	I like corresponding a lot.

Exercise #6: To each question say *Yes, all of the people like that finally came back.*

1. Ĉu via riĉa amiko fine revenis?	Ho jes, ĉiuj el la riĉuloj fine revenis.
2. Ĉu via juna amiko fine revenis?	Ho jes, ĉiuj el la junuloj
3. Ĉu via fremda amiko fine revenis?	Ho jes,
4. Ĉu via grava amiko fine revenis?	Ho jes,

5. Ĉu via feliĉa amiko fine revenis?	Ho jes,
6. Ĉu via malsana amiko fine revenis?	Ho jes,
7. Ĉu via nova amiko fine revenis?	Ho jes,
8. Ĉu via prudenta amiko fine revenis?	Ho jes,
9. Ĉu via kapabla amiko fine revenis?	Ho jes,
10. Ĉu via amuza amiko fine revenis?	Ho jes,

Exercise #7: To each question say *No, you hate that activity.*

1. Ĉu vi ŝatas fumi?	Ne, mi malamas la fuma- adon.
2. Ĉu vi ŝatas labori?	Ne, mi malamas la-adon.
3. Ĉu vi ŝatas korespondi?	Ne, mi
4. Ĉu vi ŝatas kanti?	Ne, mi
5. Ĉu vi ŝatas promeni?	Ne, mi
6. Ĉu vi ŝatas paroli?	Ne, mi
7. Ĉu vi ŝatas baki?	Ne, mi
8. Ĉu vi ŝatas flugi?	Ne, mi
9. Ĉu vi ŝatas instrui?	Ne, mi
10. Ĉu vi ŝatas studi?	Ne, mi
11. Ĉu vi ŝatas lerni?	Ne, mi

Vortolisto

admiri	to admire	dolĉ/ul/(in)/o	sweetie,
admir/ant/(in)/o	admirer		sweetheart
afero	matter,	du/e	secondly
	thing,	edz/in/o	wife
	affair	ega	enormous
ankoraŭ ne	not yet	Elinjo	Lizzie, "Liz"
antaŭ/e	beforehand	eta	tiny
bedaŭrinde	regrettably,	fine	finally
	unfortunately	flirti	to flirt
bona	good, nice		(literally,
ĉar	because		to flutter)
ĉesi	to cease,	fraŭlo	bachelor
	quit	fraŭl/in/o	Miss,
danĝera	dangerous		unmarried
demandi	ask (a		woman
	question)	fremda	foreign

Ĝis!	So long!	Petro	Peter
ha lo (or hallo)	Hello (on phone)	re/ir/i	to go back
ina	feminine	ridinda	ridiculous, laughable
inter	between, among	Roberto	Robert
interesa	interesting	si	(See §1.)
jun/ul/in/o	young woman, girl, gal	simpla	simple
kanti	to sing	skribi	to write
kar/ul/(in)/o	darling	spegulo	mirror
kisi	to kiss	stevardo	steward(ess)
kolera je	mad (angry) at	stevard/in/o	stewardess
konversacio	conversation	stud/ant/(in)/o	student
korespondi	to correspond	surprizo	surprise
kredeble	probably	ŝajni	to seem
mal/am/i	to hate	ŝanĝi	to change
mal/ĝust/a	wrong	ŝerci	to joke, kid
miskompreno	misunderstanding	Ŝŝ!	Sh!
naĝi	to swim	telefono	telephone
numero	number	temo	subject
ombro	shadow	tiel	in that way, so, thus
pardon	to pardon, forgive	ver/ŝajn/e	apparently, probably
Paŭlo	Paul	vesper/manĝ/o	evening meal, supper
Peĉjo	Pete	vivi	to live
		vico	turn

Dialogo: Mrs. Miller gets a late afternoon phone call at home.

S-ino Miller: Ha lo?

Ina voĉo: Ha lo. Mi volus paroli kun Peĉjo.

S-ino Miller: Kiu? Peĉjo? Verŝajne vi havas la malĝustan numeron.

Ina voĉo: Ĉu tio ne estas la domo de Profesoro Petro Miller?

S-ino Miller: Jes, sed—

Ina voĉo: Ĉu vi bonvolus diri al Peĉjo, do, ke Elinjo estas ĉe la telefono.

S-ino Miller: Nu, Elinjo, la profesoro ankoraŭ ne revenis de la universitato.

Ina voĉo: Ho, bedaŭrinde. Mi estas en la urbo nur dum kelkaj horoj, kaj ĉar li donis al mi sian numeron, kaj diris, ke se mi iam venus al Ĉikago—

S-ino Miller: Atendu minuton. Mi aŭdas lin ĉe la pordo nun.

Prof. Miller: Saluton, karulino. Kio okazas? Kial vi rigardas min tiel?

S-ino Miller: Unu el viaj multaj admirantinoj volas paroli kun vi, “Peĉjo.”

Prof. Miller: Ĉu vi ŝercas? Kiu tiu povus esti?! Ha lo?

Ina voĉo: Peĉjo! Bonan tagon! Ĉu vi scias, kiu tiu ĉi estas?

Prof. Miller: Kredeble, unu el miaj studentinoj, sed—

Ina voĉo: Estas Elinjo! La stevardino sur la jeto al Parizo!

Prof. Miller: Ha, jes, Fraŭlino Larsen, kompreneble. Kiel vi fartas, Elinjo?

Ina voĉo: Dankon, tre bone. Haltante tie ĉi inter flugoj, mi decidis voki vin. Ĉu tio ne estas bona surprizo?

Prof. Miller: Jes, ĝi certe estas surprizo. Nu, Elinjo, estus bone revidi vin. Ĉu vi volus veni tuj al nia domo kaj vespermanĝi kun ni? Mi estas certa, ke mia edzino pretigis tre bonan manĝon kaj ni povos havi interesan konversacion.

Ina voĉo: Peĉjo! Ĉu mi povus? Mi estos tre feliĉa fari tion.

Prof. Miller: Do venu! Ni manĝas je la sesa. Estas nun la kvina kaj duono. Vi havas ĝuste tridek minutojn.

S-ino Miller: Atendu, kara, mi—

Prof. Miller: (Ŝŝ!) Bone, ni vidos vin baldaŭ. Ĝis tiam!

Ina voĉo: Ĝis!

Prof. Miller: (Al S-ino Miller) Sed, karulino, kial vi rigardas min tiel? Ĉu vi estas kolera je mi? Kion mi faris?

S-ino Miller: Unue, vi invitis tiun junulinon vespermanĝi kun ni kaj ne demandis min antaŭe. Due, vi verŝajne flirtis kun ŝi sur la jeto.

Prof. Miller: Dolĉulino, mi petas! La tuta afero estas ridinda. Simpla miskompreno. Ni ŝanĝu la temon. Mi havas egan apetition. Kion ni havas por la vespermanĝo?

S-ino Miller: Nenion! Ĉu vi forgesis? Hodiaŭ estas *via* vico pretigi la vespermanĝon!

Lesson Nine

§1. Word building with -int- and -ont-.

In the last lesson we met words ending in **-anta**, **-ante**, and **-anto**. Such words are called “participles,” meaning that while they are derived from verbs and have to do with various kinds of action or being, they actually function grammatically like adjectives, adverbs, and nouns. (It helps to remember that *participles* are *part* verbs and *part* something else.)

Being partly verbs, Esperanto participles also have tense. We have already met present-tense participles, formed with **ant**. There are also past and future participles, formed with **int** and **ont** respectively. (It’s easy to remember which is which: **ant**, **int**, **ont** correspond to **as**, **is**, **os**.)

Present participles refer to actions which *are going on*.

Past participles refer to actions which *have already taken place at some past time*.

Future participles refer to actions which *will occur at some future time*.

As an illustration, using the adjective forms, try to visualize the following three trees:

falanta arbo	a <i>falling</i> tree (Here it comes, crashing down!)
falinta arbo	a <i>fallen</i> tree (There it lies, on the ground.)
falonta arbo	a tree that’s <i>going to fall</i> (Look out, it’s leaning precariously!)

In their adverb forms, remember that participles tell when or why something happened. Here are examples of the three tenses:

Flugonte al Parizo, Prof. Miller
aĉetis sian bileton.

About to fly to Paris, Prof.
Miller bought his ticket.

Flugante al Parizo, Prof. Miller
flirtis kun la stevardino.

(While) *flying* to Paris, Prof.
Miller flirted with the
stewardess.

Fluginte al Parizo, Prof. Miller
prenis taksion al la hotelo.

Having flown to Paris, Prof.
Miller took a taxi to the
hotel.

Don't worry too much about the English translations, which can take quite a variety of forms. The important thing is the sense: **flugonte** means that the flying has not yet occurred; **flugante** means the flying is occurring; and **fluginte** means the flying has already been completed.

As for the noun forms of the participles, remember that they refer to *persons*. The *present* participle identifies someone by what he or she is *now doing*; the *past* participle by something he or she *did*; and the *future* participle by something he or she is *going to do*. To illustrate, imagine three customers in a restaurant. One has finished his meal, one is just sitting down to eat, and the third is engaged with knife and fork. We might say:

**La kelnero donas tablon al la
manĝonto.**

The waiter gives a table to
the fellow-who's-about-to-eat.

**La kelnero donas la kalkulon
al la manĝinto.**

The waiter gives the bill to
the fellow-who-has-eaten.

**La kelnero donas pli da pano
al la manĝanto.**

The waiter gives more bread
to the fellow-who's-eating.

Exercise #1: Answer each question "yes." Use the appropriate participle.

1. Ĉu vi vidas la knabon, kiu kuras?	Jes, mi vidas la kurantan knabon.
2. Ĉu vi aŭdas la junulinon, kiu kantis?	Jes, mi aŭdas la kantintan
3. Ĉu vi rigardas la birdon, kiu flugas?	Jes, mi rigardas
4. Ĉu vi konas la viron, kiu manĝis?	Jes, mi konas
5. Ĉu vi resanigos la birdon, kiu falis?	Jes, mi

6. Ĉu vi konas la viron, kiu parolos?	Jes, mi
7. Ĉu vi helpas la armeon, kiu atakos?	Jes, mi
8. Ĉu vi bezonis la botelon, kiu falis?	Jes, mi
9. Ĉu vi deziras la monon, kiu restos?	Jes, mi
10. Ĉu vi serĉas la rabiston, kiu forkuris?	Jes, mi

Exercise #2: To each question, say *the person asked about is your father*.

1. Kiu estas tiu, kiu parolis?	La parolinto estas mia patro.
2. Kiu estas tiu, kiu manĝos?	La manĝonto estas
3. Kiu estas tiu, kiu revenis?	La re
4. Kiu estas tiu, kiu foriros?	La
5. Kiu estas tiu, kiu vokis?	La
6. Kiu estas tiu, kiu restis?	La
7. Kiu estas tiu, kiu veturis?	La
8. Kiu estas tiu, kiu ludos?	La
9. Kiu estas tiu, kiu respondis?	La
10. Kiu estas tiu, kiu petis?	La
11. Kiu estas tiu, kiu laboros?	La
12. Kiu estas tiu, kiu flugos?	La

§2. Sentence building with participles: compound verbs.

Suppose you're at a meeting where three speakers are on the program. S-ro A. has finished his talk, S-ro B. is holding forth with great eloquence and S-ro C. is still waiting his turn. A friend of yours arrives at the meeting late, and asks you what's going on. You tell him:

S-ro A. estas parolinta, S-ro B. estas parolanta, kaj S-ro C. estas parolonta.

Mr. A. has already spoken, Mr. B. is speaking, and Mr. C. is going to speak.

Now let's suppose it's the next day and your friend wishes to tell someone or other what was going on when he arrived at the meeting the night before. He says:

**Kiam mi alvenis, S-ro A. estis
parolinta, S-ro B. estis
parolanta, kaj S-ro C.
estis parolonta.**

When I arrived, Mr. A. had already spoken, Mr. B. was speaking, and Mr. C. was going to speak.

And let's further suppose that your friend knew in advance that he would be arriving late at the meeting, and since the time of each speech was known, he was able to predict what would be occurring when he arrived. He then might have been able to tell you:

**Kiam mi alvenos, S-ro A. estos
parolinta, S-ro B. estos
parolanta, kaj S-ro C. estos
parolonta.**

When I arrive, Mr. A. will have already spoken, Mr. B. will be speaking, and Mr. C. will be about to speak.

The statements above illustrate nine possible forms of what we call compound verbs. A "compound" verb is one that has two parts, so that the time of one action can be referred to a second action, which may itself be past, present, or future with respect to the time of speaking. Compound verbs in Esperanto are quite easily and logically formed using past, present, and future participles, plus the past, present, and future forms of **esti**, "to be." Here is a model of nine possible tenses, based on **flugi**:

Mi $\left\{ \begin{array}{c} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ fluganta = I $\left\{ \begin{array}{c} \text{was} \\ \text{am} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ flying

Mi $\left\{ \begin{array}{c} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ fluginta = I $\left\{ \begin{array}{c} \text{had} \\ \text{have} \\ \text{will have} \end{array} \right\}$ flown

Mi $\left\{ \begin{array}{c} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ flugonta = I $\left\{ \begin{array}{c} \text{was} \\ \text{am} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ going to fly
(or)
about to fly

Compound tenses can also be formed with the other forms of **esti**:

**Ho, kiel mi ŝatus esti fluganta
al Parizo ĝuste nun!**

O, how I'd like *to be flying*
to Paris right now!

**Se vi estus veninta pli frue, mi
estus povinta servi al vi
varman manĝon.**

If *you'd come* earlier, I *could*
have served you a hot meal.

**Estu fininta tion, kiam mi
revenos!**

Be finished with that when I
get back!

Exercise #3: Yesterday, *between 8:30 and 9:30*, you wrote a letter. Using compound verbs, tell what you were doing at the following times:

1. (9:00) Je la naŭa mi estis skribanta leteron.
2. (8:00) Je la oka mi estis skribanta leteron.
3. (10:00) Je la deka mi estis skrib
4. (9:15) Je la naŭa kaj dek-kvin mi
5. (8:20) Je la
6. (9:40) Je la
7. (8:45) Je la
8. (8:15) Je la
9. (9:50) Je la
10. (9:10) Je la

Exercise #4: Tomorrow, *between 2:30 and 3:30*, you will be flying to New York. Using compound tenses, tell what you will be doing at the following times:

1. (3:00) Je la tria mi estos fluganta al Nov-Jorko.
2. (4:00) Je la kvara mi estos flug
3. (2:15) Je la
4. (3:10) Je la
5. (2:25) Je la
6. (3:45) Je la
7. (3:35) Je la
8. (2:00) Je la
9. (3:40) Je la
10. (2:40) Je la

§3. Use compound verbs sparingly!

Handy as Esperanto's compound verb forms can be, they are not used nearly so much as are the equivalent compound tenses in English. It is much easier and better, in most instances, to use a *simple* verb form—with possibly some qualifying word like **jam**, **ĵus**, or **ankoraŭ**, in cases where it is important to show a time relationship.

Karlo fermas la pordon.

Mario dormis.

Morgaŭ mi iros al Ĉikago.

**Ŝi ankoraŭ manĝis, kiam
li alvenis.**

**Li jam legis la libron, pri
kiu vi demandis.**

**Mi ĵus finis la leteron, kiam
vi telefonis.**

Charles *is closing* the door.

Mary *was sleeping*.

Tomorrow I *will be going*
to Chicago.

She *was (still) eating* when
he arrived.

He *had (already) read* the
book you asked about.

I *had just finished* the letter
when you phoned.

§4. Sentence building with **je**.

We've already met **je**, which we said means “at” or “on” in the sense of time: “**je** la tria kaj dudek,” “**je** lundo,” etc. Actually, these are only two of a number of ways this handy little word, which we call an “indefinite preposition,” can be used.

A preposition is a little functional word that is placed ahead of another word (hence the name: “pre-position”) to show how that second word relates to the rest of the sentence. The relationship is often one that tells *where*: (*on* the table, *in* the house, *along* the street) or *when*: (*on* Sunday, *after* the dance, *during* the week) or *how*: (*by* telephone, *with* a knife, *over* the radio) or the relationship can be a more subtle one, which doesn't quite fit any of these patterns.

The rule in Esperanto is that when you want to show a relationship and no other preposition quite seems to apply, you use **je**.

Some speakers use **je** more than others, and present-day speakers use it less than in former years. The following “rule-of-thumb” describes some common ways of using **je**. The “rule” is only approximate, though, so use your time learning the examples, not the “rule.”

Use **je**:

(a) where English uses “at” or “on” in the sense of time:

Venu je la kvara.

Come *at* four o'clock.

Mi vokos vin je la tria de oktobro.

I'll call you *on* October 3.

Ni manĝu je tagmezo.

Let's eat *at* noon.

Je kioma horo ni ekflugos?

At what time will we take off?

(b) to offer a toast:

Je via sano.

To your health!

(c) to make an oath or promise:

Je Dio!

By God!

Mi promesas, je mia honoro,....

I promise *on* my honor....

(d) in the expressions “laugh at,” “mad at,” “believe in,” “rich in,” and “count on”:

Ili nur ridis je mi.

They only *laughed at* me.

Mi estas kolera je ŝi.

I'm *mad at* her.

Mi kredas je Dio.

I *believe in* God.

Arabio estas riĉa je petrolo.

Arabia is *rich in* oil.

Vi povas kalkuli je mi.

You can *count on* me.

Drill #1: Make your own sentences from the table.

La poŝtisto	revenos	je	la kvina kaj duono.
Nia ĉefo	estos forkurinta		la dudek-unua de majo.
La patro de Peĉjo	volas ekflugi		tagmezo.
La parolinto	petis sian bileton		lundo.
Mia amiko	devus eklabori		kioma horo?

§5. Word building with -aĵ and -er.

The suffix **aĵ** forms a thing, described by or derived from the rest of the word:

dolĉa	sweet	dolĉaĵoj	"sweets," candy
aĉeti	to buy	aĉetaĵo	a purchase
konstrui	to build	konstruaĵo	a building
manĝi	to eat	manĝaĵo	something to eat, food
ovo	egg	ovaĵo	omelet (or other egg dish)
nova	new	la novaĵoj	the news
bovo	steer, bull	bovaĵo	beef
porko	pig	porkaĵo	pork
poŝto	the mail	poŝtaĵo	a piece of mail
post	behind, after	postaĵo	a "behind," rump, rear

The suffix **er** forms a unit or fragment of a whole:

pluvo	rain	pluvero	raindrop
neĝo	snow	neĝero	snowflake
pano	bread	panero	crumb
mono	money	monero	coin

§6. Word building with -ebl and -ind.

The suffix **ebl** means "able to be":

manĝi	to eat	manĝebla	edible
vidi	to see	videbla	visible
permesi	to permit	permesebla	permissible
kredi	to believe	kredebla	believable

The suffix **ind** means "worthy to be," "deserving of":

laŭdi	to praise	laŭdinda	praiseworthy
fidi	to trust	fidinda	trustworthy
atento	attention	atentinda	deserving of attention
legi	to read	leginda	worth reading
havi	to have	havinda	worth having
bedaŭri	to regret	bedaŭrinde	regretfully

Many **ind** words as well as **ebi** words translate “-able” in English; but the meanings are different nonetheless:

deziri	to desire	dezirinda	desirable (worth desiring)
memori	to remember	memorinda	memorable (worth remembering)
ridi	to laugh	ridinda	laughable (worthy of laughter)

Exercise #5: To each question say *Yes, of course, because the thing is really worth doing.*

1. Ĉu vi volas legi tiun libron?	Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere leginda.
2. Ĉu vi aĉetos tiun aŭton?	Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere aĉet
3. Ĉu vi lernos tiun lingvon?	Jes, kompreneble, ĉar
4. Ĉu vi memoras tiun kanton?	Jes,
5. Ĉu vi uzos tiun segilon?	Jes,
6. Ĉu vi deziras tiun televidilon?	Jes,
7. Ĉu vi volos studi tiun lecionon?	Jes,
8. Ĉu vi ŝatus koni tiun profesoron?	Jes,
9. Ĉu vi vidus tiun filmon?	Jes,

Exercise #6: To each question say *No, because unfortunately the thing wasn't possible to do.*

1. Ĉu vi povis stiri la aŭton?	Ne, ĉar bedaŭrinde ĝi ne estis stirebla.
2. Ĉu vi povis manĝi tiun manĝaĵon?	Ne, ĉar bedaŭrinde ĝi ne estis manĝ
3. Ĉu vi povis vendi vian domon?	Ne, ĉar bedaŭrinde
4. Ĉu vi povis lerni tiun lecionon?	Ne, ĉar
5. Ĉu vi povis memori tiun kanton?	Ne,
6. Ĉu vi povis trinki la lakton?	Ne,
7. Ĉu vi povis aŭdi lian paroladon?	Ne,
8. Ĉu vi povis trovi tiun libron?	Ne,
9. Ĉu vi povis televidi la matĉon?	Ne,

Vortolisto

afiŝo	poster, sign	je	(See §4.)
al/port/i	to bring	kalkuli	to count,
ankaŭ mi	me too		calculate
Arabio	Arabia	kalkuli je	to count on
aspekti	to look (like)	kalkulo	calculation;
aŭ	or		bill, check
bando	band, gang	kapti	to catch,
bileto	ticket		capture
boksi	to box	kelnero	waiter
cetere	besides	kino	cinema
ĉampiono	champion	kin/ej/o	movie theater
ĉokolado	chocolate	kirlita	whipped,
danc/ist(in)o	dancer		frothed
deserto	dessert	kiu	who/which
detektivo	detective	kiu ajn	whoever/
Dio	God		whichever
dolĉa	sweet	koncerto	concert
dolĉ/aĵ/o	"a sweet," candy	konsenti	to consent,
			agree
ekster/a	outer, external	konstrui	to build,
en/am/iĝ/i	to fall in love		construct
fianĉ/in/o	fiancée	konstru/aĵ/o	building,
fidi	to trust		structure
fil/in/o	daughter	kontraŭ	against
filmo	film, movie	kontraŭ/ul/o	opponent
fin/iĝ/i	to end, wind up	kosma	cosmic
		kosma spaco	outer space
for/kur/i	to run away	kremo	cream
for/rabita	kidnapped	laŭdi	to praise
furora	hit, best- selling	legi	to read
		loko	place, "room"
gangstero	gangster	majo	May
glacio	ice	mal/ferm/i	to open
glaci/aĵ/o	ice cream	mal/honest/a	crooked
honesta	honest	manĝ/aĵ/o	food
informi	to inform	marŝi	to walk
inform/iĝ/i	to find out, "learn"	matĉo de bokso	boxing match

mezo	middle, midst	silenti	to be quiet
mon/lud/ist/o	gambler	spaco	space
moskito	mosquito	stulta	stupid, dumb
nek	neither, nor	tag/mez/o	noon, mid-day
neniu	no one, none	taso	cup
novembro	November	teatro	theater
oktobro	October	teatr/aĵ/o	stage play,
pan/er/o	crumb (of bread)		show
petrolo	petroleum, oil	telero	plate
plu	further, any more	temi pri	to be about
porko	pig	tiom da	so much (of)
pork/aĵ/o	pork	trejni sin	to train (one- self), be in training
post	after, behind	trinki	to drink
post/aĵ/o	a "behind," rump	tiu	that person/ that (thing)
produkt/ist/o	producer	venki	to win over,
proksima	near, close		beat
romantika	romantic	vid/ind/a	worth seeing
sata	full (of food)		

Dialogo: Professor Miller has taken his family out to a neighborhood restaurant.

Prof. Miller: Kia bona manĝaĵo! Nun mi ne povas manĝi plu. Mi estas sata.

S-ino Miller: Ankaŭ mi. La porkaĵo estis bonega, ĉu ne? Ni certe ne havas apetiton por deserto, ĉu?

Mario: Eble ni trinku unu tason da kafo? Aŭ ĉu vi preferus teon?

Georgo: Mi deziras *nek* kafon *nek* teon! *Mi* volas havi deserton. La plej grandan, kun multe da glaciaĵo kaj kirlita kremo kaj ĉokolado kaj—

S-ino Miller: Ho, Georgo! Kie vi trovas tiom da loko? Vi eĉ ne lasis panerojn sur via telero.

Prof. Miller: Kioma horo estas? Eble ni havas tempon por vidi filmon?

S-ino Miller: Ho, jes! Estas tre vidinda filmo nun ĉe la kinejo Fox. Ĝi estas vere romantika. Temas pri dolĉa junulino, kiu estas veninta de malgranda urbeto al Nov-Jorko, kie ŝi trovas junan danciston, kiu ne scias, ke ŝi estas vere la filino de grava produktisto de teatraĵoj sur

Broadway. Ili enamiĝas, kaj—

Georgo: Ĉu ni ne povas iri al la Varsity? Tie oni havas filmon pri flugantaj teleretoj, kaj jen venas strangaj viroj el la kosma spaco, kaj ili aspektas kiel grandegaj moskitoj, kaj—

Mario: Silentu, Georgo! Mi ne volas aŭdi eĉ unu vorton plu pri tiuj stultaj moskitoj. Cetere, mi volas vidi tiun novan filmon pri bando da junaj muzikistoj, kiuj devas iri al San-Francisko, kie ili estas ludontaj grandan koncerton, sed ili estas forrabitaj de gangsteroj, kiuj—

Prof. Miller: Atendu, mi pensis pri tiu furora filmo pri la boksisto, kiu estas venkinta ĉiujn siajn kontraŭulojn, kaj nun li devas boksi kontraŭ la ĉampiono, sed ĝuste tiam li informiĝis, ke dum li estis for trejnante sin por la matĉo de bokso, lia fianĉino estis enamiĝinta kun viro, kiu estas polica detektivo. Nu, kelkaj malhonestaj monludistoj, kiujn la detektivo volas kapti, proponas al la boksisto, ke li—

S-ino Miller: Rigardu, karaj, se ni ne decidus tuj kaj iros aĉeti niajn biletojn, ni finos vidante *neniun* el tiuj ĉi filmoj.

Prof. Miller: Jes, ni rapidu. Mi ne ŝatas alveni ĉe kinejo en la mezo de filmo. Kelnero! Alportu nian kalkulon, mi petas.

Kelnero: Jes, Sinjoro. Jen ĝi estas.

Prof. Miller: Kaj jen via mono.

Kelnero: Dankon, Sinjoro. Ĉu vi bezonas taksion?

Prof. Miller: Ho ne, ni povas marŝi. Nu, kiel ni faru nian decidon pri la filmo?

Mario: Ĉar ni ne havas multe da tempo, mi proponas, ke ni iru al la plej proksima kinejo, kiu ajn ĝi estas.

S-ino Miller: Bone, mi konsentas. Mi kredas, ke estas kinejo ĝuste trans la strato. Malfermu la pordon, Mario, kaj legu la afiŝon.

Mario: Ho, ne! Ĝi estas “La Moskitoj el la Kosma Spaco!”

Lesson Ten

§1. Word building with -at-, -it-, and -ot-.

The participles we met in the last two lessons, formed with **ant**, **int**, and **ont**, are called “active” participles. This means they refer to actions from the point of view of the person or thing doing the acting:

frapi	to hit, strike	frapanta ideo	a striking idea
pafi	to shoot	la pafanto	the one shooting, the shooter
vidi	to see	vidinte min, li ekkuris	when he had seen me, he took to his heels

Another set of participles, called “passive” participles, refer to actions from the point of view of the person or thing *being acted on*. These participles are formed with **at**, **it**, **ot**, which indicate present, past, and future time, respectively.

With **o** endings, passive participles refer to persons to which *something is done*:

frapi	to hit, strike	{	frapato	one being hit
			frapito	one who has been hit
			frapoto	one who will be hit

With **a** endings, passive participles describe persons or things by what is done to them:

pafi	to shoot	{	pafata pafita pafota	(in the process of) being shot (having been) shot going to be/about to be shot
-------------	----------	---	---	--

With **e** endings, passive participles tell when or why something or other happens, in terms of action that's done to someone or something:

vidi to see	{	Vidate en la ago, li ekkuris.	Being seen in the act, he took to his heels.
		Vidite tro ofte, li forlasis la urbon.	Having been seen too often, he left town.
		Vidote de alvenanta promenanto, li kovris sian vizaĝon.	About to be seen by an approaching stroller, he covered his face.

The passive participles may also be used to form compound tenses:

$\hat{G}i \left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ konstruata = It $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{is} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ being built

$\hat{G}i \left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ konstruita = It $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{is} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ built

$\hat{G}i \left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ konstruota = It $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{is} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ about to be built

Exercise #1: Your new house was built *during the month of September*. Tell what was happening on the following dates.

1. (15a de septembro)	Je la dek-kvina de septembro mia nova domo estis konstruata.
2. (25a de aŭgusto)	Je la dudek-kvina de aŭgusto mia nova domo estis konstruata.
3. (10a de oktobro)	Je la deka de oktobro mia nova domo estis konstruita.
4. (20a de septembro)	Je la dudeka de septembro
5. (22a de oktobro)	Je la
6. (8a de aŭgusto)	Je la
7. (19a de septembro)	Je la
8. (5a de oktobro)	Je la
9. (11a de septembro)	Je la
10. (31a de aŭgusto)	Je la

Exercise #2: Tomorrow, *between 7:30 and 9:00*, your club's meeting place is to be cleaned up. Tell what will be happening at the following times.

1. (7:50)	Je la sepa kaj kvindek, la kunvenejo de nia klubo estos purigata.
2. (9:30)	Je la naŭa kaj tridek, la kunvenejo de nia klubo estos purigata.
3. (7:10)	Je la sepa kaj dek, la kunvenejo de nia klubo estos purigota.
4. (9:15)	Je la naŭa kaj dek-kvin, la
5. (8:45)	Je la
6. (10:00)	Je la
7. (9:20)	Je la
8. (7:25)	Je la
9. (6:45)	Je la
10. (9:05)	Je la

§2. More about -ata and -ita.

Since participles ending in **ata** refer to actions that are *being performed*, they have to do with that period of time between the beginning and ending of an action. An **ata** participle, therefore, implies an action viewed as uncompleted or continuing:

Ŝi estis amata de ĉiu.

She was loved by all.

Ili estis batataj nokton kaj tagon.

They were beaten night and day.

Participles in **ita**, on the other hand, refer to actions that have ended; that is, an **ita** participle implies a *completed* action—even though the *effect* of the action, the state resulting from it, may continue on:

La butiko estis fermita kiam mi alvenis.

The store was closed when I arrived.

Ni estis tute perditaj.

We were completely lost.

Even where the action has considerable duration at the time referred to, if you view it as one complete, finished event, you use **-ita**:

Romo ne estis konstruita en unu tago.

Rome wasn't built in one day.

Ameriko estis trovita en 1492.

America was discovered in 1492.

La matĉo estos ludita morgaŭ.

The match will be played tomorrow.

Exercise #3: Reply with the information given, using a passive participle.

1. Kiam oni ludos la matĉon?
(Morgaŭ matene)

La matĉo estos ludita morgaŭ matene.

2. Kiam oni trovis Amerikon?
(En 1492)

Ameriko estis trovita en mil kvarcent naŭdek du.

3. Kiam oni purigos la kunvenejon?
(Je lundo)

La kunvenejo estos pur

4. Kiam oni vendis la aŭtomobilon? La aŭto
(Hieraŭ)
5. Kiam oni inventis la televidon? La televido
(En 1923)
6. Kiam oni vokis la policon? La polico
(Je la 5a)
7. Kiam oni ligis la krimulon? La krimulo
(Neniam)
8. Kie oni trovis la rabiston? La rabisto
(En la vendejo)
9. Kien oni metos la kofron? La kofro
(En la kofrujon)
10. Kiel oni sciigis la policon? La polico
(Per telefono)

§3. More about compound tenses.

As noted in Lesson 9, compound forms of the verb are used less frequently in Esperanto than in English. The kinds of compound-verb sentences we've just been discussing, formed from the passive participle, are rather more common than the ones using active participles; this is because in real-life language we often find it convenient to say a thing was done, without having to say who (or what) did it. But even with this type of sentence, it is often clearer and simpler, and better style, to choose a more direct construction. One good way is to use **oni** ("they," "people in general," "some unspecified person or persons") as the subject. Another is to use the suffix **iĝ**, thus adding the idea of something *becoming done*. (You might want to review §9, Lesson 6, page 117.)

Oni trovis la rabiston
en la vendejo.

La rabisto troviĝis en
la vendejo.

The robber was found in
the store.

Oni ludos la matĉon morgaŭ.

La matĉo ludiĝos morgaŭ.

The match will be played
tomorrow.

Be aware too that Esperanto has no exact equivalent of our English compound tense called the past perfect (also known as the pluperfect) by which, using the words “had been,” we stress that an action was completed *before* the time being described. (For example: “The door *had been* closed” as opposed to “The door *was* closed.”) Esperanto accomplishes the same thing by an explanatory word or phrase, like **jam** or **antaŭ ol**:

**La krimulo estis jam kaptita,
kiam mi alvenis.**

The criminal had (already) been
caught when I arrived.

§4. How to say “anything at all,” “nowhere at all,” etc.

After a correlative beginning with **i-** or **neni-**, the little word **ajn** adds the idea of “at all”:

io anything, something
iam anytime, sometime
nenie nowhere

io ajn anything at all
iam ajn anytime at all
nenie ajn nowhere at all

Exercise #4: Using **ajn**, tell each person to do as he likes.

1. Kien mi metu la kofron?	Metu la kofron ien ajn.
2. Kiam mi voku Roberton?	Voku Roberton iam ajn.
3. Kion mi diru al Paŭlo?	Diru al
4. Kiel mi baku la kukon?	Baku la
5. Kie mi serĉu la krimulon?	Serĉu la
6. Kion mi donu al la ĉefo?	Donu
7. Kien mi metu viajn aĵojn?	Metu miajn
8. Kiam mi skribu la leteron?	Skribu
9. Kiun mi sendu al la vendejo?	Sendu

§5. How to say “whoever,” “wherever,” etc.

After a correlative beginning with **ki-**, the little word **ajn** adds the idea of “ever”:

kio what
kie where
kiu who,
which

kio ajn whatever
kie ajn wherever
kiu ajn whoever,
whichever

Notice that there isn't really much difference in actual meaning between **io ajn** and **kio ajn**, or between **ie ajn** and **kie ajn**, etc. In fact, the expressions are just about interchangeable:

Metu la kofron ien ajn.	} Put the suitcase	{ anywhere at all.
Metu la kofron kien ajn.		

Li povas veni iam ajn.	} He can come	{ anytime at all.
Li povas veni kiam ajn.		

In fact, **ajn** can be used after just about any correlative, always emphasizing the indefiniteness of the word:

Mi serĉis lin ĉie ajn.	I looked for him every place (I could think of).
-------------------------------	---

Metu neniom ajn da sukero en mian kafon.	Don't put any sugar whatever in my coffee.
---	---

However **ajn** cannot be used with a correlative beginning **ti-**, because these words point out something that's *definite*: *that* one, *that* thing, *that* place, etc.

§6. More about ways to tell when things happen.

Suppose we want to say something happens on a certain day, for example "on Monday." We *could* say **je lundo**, etc. A better and more usual way, though, is to use the accusative **n** ending:

Mi ekflugos al Parizo je lundo.	} I'll take off for Paris
Mi ekflugos al Parizo lundon.	

Technically, this use of **n** shows that a preposition—in this case **je**—has been omitted. (More on this in the next section.) Or you might think of the accusative **n** here as pointing out the *one specific day* we are focusing on.

But if we want to say when something *generally* or *repeatedly* happens we use the adverbial **e** ending:

**La stevardino flugas al
Parizo lundon.**

The stewardess will fly to Paris
(on) Monday.

**La stevardino flugas al
Parizo lunde.**

The stewardess flies to Paris on
Mondays.

**Mi ŝatas resti hejme
vespere.**

I like to stay home evenings.

**Matene la birdoj kantas
bele.**

In the mornings the birds sing
prettily.

§7. About omitting prepositions.

Besides **je**, you can omit *any* preposition and replace it with the accusative **n** ending; but you shouldn't do this indiscriminately. The reason for this rule is to avoid a problem people often have when learning a new language. That problem is that some verbs may need to be used with a preposition in one language, but without a preposition in someone else's language. Why, for instance, do we say "Pay *for* the meal" while the French say "Pay the meal"? Why is it that we say "Help *me*!" and the Germans say "Help *to* me!" It is only a matter of custom anyway, so to avoid all worry, Esperanto lets you use either way:

Pagu la manĝon.

Pagu por la manĝo.

} Pay for the meal.

Helpu min!

Helpu al mi!

} Help me!

As a beginner, you can simply follow your natural inclinations, using prepositions when you would use them in English; just don't be confused when you find someone else doing it the other way. The "best" way to use prepositions (or not use them) is a question of style, and that is best learned by reading and listening to lots of good Esperanto.

§8. How to say “It’s warm,” “It’s nice,” “It’s important,” etc.

Back in Lesson 5 we learned that when English “it” doesn’t actually refer to some specific thing, “it” is omitted in Esperanto. Sometimes in English we use this same mythical sort of “it” with a form of “to be” and an adjective to make a statement like “It’s warm,” “It’s nice,” etc. In Esperanto, the “it” being omitted, the describing word has an **e** ending (not an **a** ending). The reason for this is that adjectives in Esperanto must apply to some specific noun or pronoun. If there is no noun or pronoun to refer to, the describing word must take the **e** ending and function as an adverb:

Estas varme hodiaŭ.	It’s warm today.
Estas bone, ke vi venis.	It’s nice that you came.
Estas grave esti amata.	It’s important to be loved.

(In the third example, **amata** has an **a** ending, even though no noun or pronoun is stated, because the meaning is that “you” or “one” or “a person” needs to be loved. But **grave** has the **e** ending because it describes “being loved” which is neither a noun nor a pronoun, but a verb phrase.)

Drill #1: Make your own sentences from this table.

Estas Ne estas Povus esti	bone interese grave tro frue danĝere eble	paroli pri tiu afero. studi la plej novan raporton. pardonu lin pro la eraro. korespondi kun fremdaj ĵurnalistoj.
---------------------------------	--	--

§9. Word building with **ge-** and **mis-**.

The prefix **ge** means “of both sexes”:

patro	father	patrino	mother	gepatroj	parents
frato	brother	fratino	sister	gefratoj	brother(s) and sister(s)
Sinjoro	gentleman	Sinjinoro	lady	gesinjoroj	ladies and gentlemen

The prefix **mis** means “wrong,” very much as in English:

kompreni	to understand	miskompreni	to misunderstand
decidi	to decide	misdecidi	to make a wrong decision
kalkuli	to calculate	miskalkuli	to miscalculate
paŝo	a step	mispaŝo	a false step

§10. Word building with -ĉj and -nj.

These prefixes form the affectionate or “short” versions of persons’ names. Unlike other suffixes, they may be added to just a *part* of the original word, to make a pleasing name:

Johano	John	Joĉjo	Johnnie
Karlo	Charles	Karĉjo	Charlie
Petro	Peter	Peĉjo	Pete
Vilhelmo	William	Vilĉjo	Bill
Elizabeto	Elizabeth	Elinjo	Liz, Lizzie
Anno	Anne	Anjo	Annie
Margareto	Margaret	Marnjo	Maggie
Katarino	Catherine	Kanjo	Cathy
patro	father	Paĉjo	Dad, Daddy, Papa, etc.
patrino	mother	Panjo	Mom, Ma, Mama, etc.

§11. Affixes are words, too.

Affixes (prefixes and suffixes) become words, with their own meanings, when you add appropriate endings. Some common uses of affixes as words are:

eta	tiny	ege	tremendously
aĵoj	things	ano	a member
iĝi	to become	igi	to cause
ilo	a tool	ree	over again, back
mala	opposite	ujo	a container
ulo	a fellow, guy	eble	possibly, maybe

§12. About “elision.”

In English we often shorten “It is” to “It’s” or “He is” to “He’s,” etc., replacing the omitted letter with an apostrophe. In Esperanto it is permissible to omit (or “elide”) certain letters, and replace them with apostrophes, as follows:

(1) The **a** in **la** can be omitted, provided the word is preceded or followed by a vowel sound, with which it can be smoothly pronounced.

(2) The **o** ending of a noun can be omitted, provided it is final. That is, the **o** cannot be omitted if followed by a plural **j** ending and/or accusative **n** ending.

Elision is not used very often in Esperanto except in poetry and songs:

Brilu, brilu, eta stel’,
Diamanto de l’ ĉiel’!
Tiel alta super ter’,
Kio estas vi, en ver’?

(Note that the stress falls on exactly the same vowel as though there were no elision: **ĉi-EL-o** or **ĉi-EL’**.)

Vortolisto

aer/voj/o	airway	brili	to shine
agi	to act	cetera	else
aĝo	age	ĉarma	charming
ajn	(See §§3-4.)	ĉielo	sky, heaven
alta	high	dankinde*	worthy of thanks
alveni	to arrive	demando	question
Ameriko	America	diamanto	diamond
angla	English	dogano	customs
Anno	Anne	edz/iĝ/i	to get married
anonci	to announce	el/ir/i	to go out, exit
anonc/ist/o	announcer	Elizabeto	Elizabeth
aparteni	to belong	enmigrado	immigration
atento	attention	eraro	error
aŭgusto	August		
bari	to bar, obstruct		
bar/il/o	barrier, fence	*Ne dankinde	= Don’t mention it, You’re welcome.
bon/ven/o	welcome		

Eŭropa	European	pafi	to shoot
filo	son	pagi	to pay
for/las/i	to leave, forsake	paki	to pack
frapi	to strike, hit	pak/aĵ/o	baggage
Ge/sinjor/o/j	Ladies and Gentlemen	pasporto	passport
inspekti	to inspect	paŝo	step
inspekt/ist/o	inspector	peti	to ask (for)
interesa	interesting	plezuro	pleasure
interpreti	to interpret	pro	for, on account of
interpret/ad/o	interpreting	promen/ant/o	stroller, walker
inventi	to invent	rimarko	remark, observation
jaro*	year	Roberto	Robert
Johano	John	sci/vol/i	to want to know, wonder
Katarino	Catherine	septembro	September
kies	whose	slipo	slip (of paper)
korekti	to correct	stampi	to stamp
krom	except, besides	stari	to stand
lasi	to leave	stelo	star
Londono	London	sub/skrib/i	to sign
mal/kovr/i	to discover	super	above, over
mangô	meal	tero	earth
Margareto	Margaret	tut/aĵ/o	whole thing
mil	thousand	vero	truth
momento	moment	Vilhelmo	William
monato	month	vizaĝo	face
naski	to bear (a child)	voĉo	voice
nask/iĝ/tago	birthday	vojaĝ/ant/o	traveler, voyager
nenie	nowhere		
neniom	no amount		
nomo	name		
ofte	often		

***Mi havas 52 jarojn = I'm 52**
years old.

Dialogo: Professor Miller is at the airport meeting his friend from Paris, Mr. Dupont.

Voĉo de anoncisto: Vian atenton, mi petas, Gesinjoroj. Eŭropaj Aervojoj anoncas la alvenon de sia flugo numero ducent naŭdek ok de Londono kaj Parizo. La pasaĝeroj eliros per la elirejo numero ses por inspekto de dogano kaj enmigrado. Mi dankas.

Prof. Miller: Pardonu, Sinjoro. Vi estas la doganisto, ĉu ne? Mi atendas amikon, kies alveno estis ĵus anoncita. Li ne tre bone parolas la anglan lingvon. Ĉu mi povas atendi ĉi tie? Estas eble, ke mi povos interpreti por vi.

Inspektisto: Mi bedaŭras, Sinjoro. Ne estas permesate resti tie ĉi. Vi devos stari ĉe la alia flanko de la barilo. Sed se mi bezonus helpon, tiam mi vokus vin.

Prof. Miller: Bone. Dankon. Ha, jen li venas nun. S-ro Dupont! Bonvenon al Usono! Kiel vi fartas? Ĉu vi havis bonan flugon? Estas bone, vidi vin denove.

Inspektisto: Unu momenton. Mi devas fari al vi kelkajn demandojn. Ĉu mi povus vidi vian pasporton?

S-ro Dupont: Kion? Mi ne komprenas. Kion li volas?

Prof. Miller: Li petas vian pasporton.

S-ro Dupont: Ho, kompreneble. Jen ĝi.

Inspektisto: Dankon. Kio estas via nomo?

S-ro Dupont: Kio? Mia nomo? Roberto Dupont.

Inspektisto: Kiam vi estis naskita?

S-ro Dupont: ??????

Prof. Miller: Li demandas vian aĝon.

S-ro Dupont: Mi havas kvindek-du jarojn. Mia naskiĝtago estas la kvina de tiu ĉi monato.

Inspektisto: Ĉu vi estas edziĝinta?

S-ro Dupont: Mi petas?*

Prof. Miller: Inspektisto, li havas ĉarman edzinon kaj tri belajn infanojn.

Inspektisto: Kiel longe vi restos en Usono, S-ro Dupont?

S-ro Dupont: Kiel longe? En Usono? Nur du semajnojn, malfeliĉe.

Inspektisto: Ĉu tio estas via tuta pakajo?

*Polite for "What did you say?"

S-ro Dupont: Jes, tiu pakaĵo apartenas al mi. Rigardu, mia nomo estas stampita sur ĝi.

Prof. Miller: Ne, li scivolas, ĉu vi havas alian pakaĵon, krom tio.

S-ro Dupont: Ho, mi miskomprenis. Pardonu al mi. Ne, tio estas la tutaĵo. Mi havas nenion ajn ceteran.

Inspektisto: Bone. Jen via pasporto. Bonvolu subskribi tiun ĉi slipon.

Dankon. Vi povas pasi. Kaj dankon al via amiko, pro la interpretado.

Prof. Miller: Ne dankinde! Estis mia plezuro. Nu, Roĉjo, ĉu ne estus multe pli facile por la vojaĝantoj, se ĉiuj inspektistoj de dogano kaj enmigrado povus paroli Esperanton?

S-ro Dupont: Mia juna amiko! Permesu al mi korekti tiun rimarkon iomete. Estus multe pli facile por la tuta mondo, se *ĉiu* povus paroli Esperanton! Ĉu vi konsentas?

“Ĉu tio estas via tuta pakaĵo?”

Carolina K. Smith MD / Shutterstock, Inc.

PART TWO

An
Esperanto
Reader

The reading selections that follow, with the accompanying articles on grammar and style, constitute an advanced course in Esperanto. The texts are drawn from a variety of sources including books and magazines published in various countries over a period of some years.

The texts, some of which have been edited for length or timeliness, present a wide range of writing styles and subject matter. They include personal letters, news items, history and travel accounts, poetry and serious fiction, etc.

Footnotes have been added to clarify, on their first occurrence, constructed words and others requiring special comment. Other words will be found in the dictionary at the back.

1. La Vetero en Svedlando¹

(From *Allas Andra Språk*, by Ernfrid Malmgren, Malmö, Sweden)

La vetero en Svedlando estas tre varia. En la norda parto de la lando la tagoj malvarmiĝas jam en novembro, sed ofte estas frosto kaj neĝo eĉ en oktobro. En la suda parto de la lando la vintro venas pli malfrue, kaj en kelkaj jaroj preskaŭ ne falas neĝo² en kelkaj partoj de Skanio.³ Sed kutime⁴ la vintro daŭras multajn monatojn en la tuta lando. La plej malvarma monato estas februaro. Tiam neĝo kovras la teron, kaj glacio ĉiujn lagojn. La junuloj povas glitkuri.⁵ Multaj ankaŭ ludas glitpilkon⁶ aŭ hokeon. Sur la neĝo en la arbaroj kaj sur la kampoj multaj sportistoj⁷ skikuras.⁸

En marto, aprilo aŭ majo venas la printempo. Tiam la tagoj longiĝas kaj varmiĝas. La arboj ricevas sian foliaron,⁹ la herbo verdiĝas kaj en la ĝardenoj la floroj ekkreskas.¹⁰ Kia bela sezono estas la printempo!

La somero en Svedlando kutime ne estas tre varma. Sed oni ĝojas des pli¹¹ pro varmaj someraj tagoj. Dum tiu sezono ĉiuj laboristoj kaj oficistoj¹² havas libertempon.¹³ Multaj veturas al somerdomoj¹⁴ en la kamparo¹⁵ kaj aliaj faras ekskursojn per siaj aŭtoj. Sed la kamparanoj¹⁶ devas labori multe dum tiu sezono.

¹Sved/land/o, Sweden ²preskaŭ ne falas neĝo, almost no snow falls
³Skanio, Skane, southernmost province of Sweden ⁴kutim/e, ordinarily
⁵glit/kur/i, go skating ⁶glit/pilk/o, a Swedish game similar to hockey
⁷sport/ist/o, sportsman, sports enthusiast ⁸ski/kur/i, go skiing
⁹foli/ar/o, foliage ¹⁰ek/kresk/i, start to grow ¹¹oni ĝojas des pli, one is all the gladder
¹²ofic/ist/o, official, office-holder ¹³liber/temp/o, vacation, time off
¹⁴somer/dom/o, summer house ¹⁵kamp/ar/o, farming land, "the country"
¹⁶kamp/ar/an/o, farmer

Dum la aŭtuno ofte estas pluvo kaj forta vento. Sed tiam la fruktoj ruĝiĝas, la greno maturiĝas kaj la foliaro flaviĝas. Tial oni ĝuas la aŭtunon malgraŭ la griza kaj nuba vetero.

2. Pri Zamenhof

(From *Allas Andra Språk*, by Ernfrid Malmgren)

Multaj personoj, kiuj faris al la homaro¹ gravajn servojn, vivis tre modeste aŭ eĉ mizere.² Ili tute oferis sin por plenumi sian taskon. Mi pensas ne nur pri la misiistoj³ sed ankaŭ pri multaj inventistoj.⁴ Mi bezonas mencii nur Gutenberg, kiu estas la patro de la presarto.⁵

Modeste vivis ankaŭ la verkinto⁶ de Esperanto. Lia nomo estas Ludoviko Zamenhof. Li naskiĝis⁷ en urbeto en Polujo.⁸ En tiu urbo oni parolis kvar lingvojn: la rusan, la polan, la germanan kaj la hebrean. La juna, serioza Ludoviko ofte rimarkis, ke la homoj sur la stratoj malpaciĝis⁹ pro tio, ke¹⁰ ili miskomprenis unu la alian. Ĉar li estis pacama¹¹ knabo, kaj ĉar en la harmonia hejmo li estis amata infano, li sentis grandan malĝojon.

Li komencis cerbumi¹² pri tio, ĉu ne estus eble¹³ krei facilan interpopolan¹⁴ lingvon, kiun ĉiu homo povus lerni flanke¹⁵ de la gepatra¹⁶ lingvo. Tia lingvo evidente estas bezonata, li pensis.

Tiu ideo tiom kaptis liajn pensojn, ke li komencis fari eksperimentojn. Kaj tiuj eksperimentoj post multaj jaroj donis kiel rezulton la libron kun la titolo *La internacia lingvo*. Li eldonis¹⁷ sian libron sub la pseŭdonimo “D-ro Esperanto.”

La kreo de Esperanto sekve¹⁸ estas produkto de realista¹⁹ persono, kiu volis doni al la homoj rimedon por facila interkompreno.²⁰ Kiel idealisto li ne celis gajni monon per la lingvo, sed li noble kaj grandanime²¹ publike deklaris, ke la lingvo ne estas lia sed ĉies propraĵo,²² ĉar ĝi apartenas al ĉiu, kiu uzas ĝin.

La lingvo nun estas ne nur parolata kaj komprenata sed ankaŭ ŝatata kaj amata de centmiloj²³ da homoj en ĉiuj kontinentoj sur la terglobo.²⁴

The plaque commemorating the birthplace of L.L. Zamenhof in Białystok, Poland

¹la hom/ar/o, humanity, mankind ²mizer/e, wretchedly ³misi/ist/o, missionary ⁴invent/ist/o, inventor ⁵la pres/art/o, the art of printing ⁶verk/int/o, author ⁷nask/iĝ/i, to be born ⁸Pol/uj/o, Poland ⁹mal/pac/iĝ/i, to quarrel ¹⁰pro tio, ke, for the reason that ¹¹pac/am/a, peace-loving ¹²cerbumi, rack one's brain, think hard ¹³pri tio, ĉu ne estus eble, about whether it wouldn't be possible ¹⁴inter/popol/a, inter-people ¹⁵flank/e de, at the side of, alongside of ¹⁶ge/patr/a, parental ¹⁷el/don/i, to issue, publish ¹⁸sekv/e, consequently ¹⁹real/ist/a, realistic ²⁰inter/kompren/o, mutual understanding ²¹grand/anim/e, magnanimously ²²propr/aj/o, property ²³cent/mil/o/j, hundreds of thousands ²⁴ter/glob/o, globe (of the world)

About "La"

Remember, **la** is sometimes used to denote a thing in general or in its totality: **La aŭtuno estas bela sezono**, Autumn (autumns in general) is a pretty season. **La homoj estas inteligentaj estaĵoj**, Human beings (not just certain ones, but humans in general) are intelligent beings. **La idealistoj havas grandan amon por la homaro**, Idealists have a great love for humanity.

3. Barbro kaj Eriko—I

(By Alois Schneider and Magda Carlsson, by kind permission of the authors and Eldona Societo Esperanto.)

Serio de leteroj inter du junaj geesperantistoj¹—aŭstro kaj svedino:

Hohenberg, la 10-an² de oktobro

Bonan tagon, kara knabino!

La hodiaŭa tago³ alportis⁴ al mi ĝojon grandegan: nia instruisto donis⁵ eksterlandajn⁶ adresojn kaj mi, feliĉulo, ricevis la vian.⁷

Mi esperas, ke la destino donis al mi bonan, fidelan amikino kaj ke mi ĉiam povos kontentigi⁸ vin per miaj leteroj.

Barbro, via belsona⁹ nomo, tre plaĉas al mi¹⁰ kaj vi certe ankaŭ estas ĝentila knabino. Mi vidas vin antaŭ mi, ridantan, kun demandanta mieno: “Kiu vi estas?”

Do: dudekdujara¹¹ junulo, granda, brunhara,¹² brunokula,¹³ aspirante ĉion belan kaj bonan sed agante plej ofte malsaĝe,¹⁴ malbone.

Antaŭ unu jaro¹⁵ mi finis post gajaj, petolaj studjaroj¹⁶ la mezan lernejon¹⁷ kaj faris instruistekzamenon.¹⁸ Instruinte poste¹⁹ dum kelkaj monatoj en privata lernejo, mi nun devas atendi, ĝis mi ricevos daŭran²⁰ oficon.

Dum tiu tempo mi daŭrigas²¹ mian studadon. Mi speciale interesiĝas²² pri literaturo kaj fremdaj lingvoj, de post²³ kelkaj semajnoj mi diligente lernas Esperanton, kiu ŝajnas al mi tiel facila, bela, kaj tre grava por ĉiuj popoloj.

En nia kurso kunvenas preskaŭ kvindek personoj, seriozaj gesinjoroj, gajaj gefraŭloj.²⁴ Nia instruisto estas entuziasma esperantisto, kiu multe ŝercas kaj ridas kun ni.

Ĉu vi jam delonge lernas Esperanton?²⁵ Ĉu vi ankaŭ kurson vizitas?²⁶

Skribu multe pri vi, pri viaj ĝojoj, malĝojoj, pri viaj laboroj,²⁷ plezuroj, deziroj, pri via vilaĝo kaj via lando belega.

Kun sopiro²⁸ mi atendas vian respondon.

Tre korajn salutojn²⁹

Eriko

¹**ge/esperant/ist/o/j**, Esperantists (of both sexes) ²**la 10-an**, (on) the 10th ³**la hodiaŭ/a tag/o**, the present day, this day ⁴**al/port/is**, brought ⁵**dis/don/is**, gave out (see DIS-, below) ⁶**ekster/land/a**, foreign (lit., outside the country) ⁷**la vi/a/n**, yours ⁸**kontent/ig/i**, to satisfy ⁹**bel/son/a**, sonorous, pretty-sounding ¹⁰**tre plaĉas al mi**, I like very much (see below) ¹¹**du/dek/du/jar/a**, 22-year-old ¹²**brun/har/a**, brown-haired ¹³**brun/okul/a**, brown-eyed ¹⁴**mal/saĝ/e**, foolishly ¹⁵**antaŭ unu jaro**, one year ago ¹⁶**stud/jar/o/j**, student years ¹⁷**mez/a lern/ej/o**, intermediate school (a kind of university) ¹⁸**instru/ist/ekzamen/o**, exam to become a teacher. Note that in Esperanto (as in many European languages) one “makes” rather than “takes” a test ¹⁹**post/e**, afterward ²⁰**daŭr/a**, continuous, permanent ²¹**daŭr/ig/i**, to continue, carry on ²²**interes/iĝ/i**, to be(come) interested ²³**de post**, since (**de post kelkaj semajnoj**, for the past several weeks) ²⁴**ge/fraŭl/o/j**, single people ²⁵**Ĉu vi...Esperanton?** Have you been learning Esperanto for a long time now? ²⁶**vizit/i**, here: to attend ²⁷**labor/o/j**, labors, work ²⁸**kun sopir/o**, longingly ²⁹**kor/a/j/n salut/o/j/n**, cordial greetings

DIS-

The prefix **dis** denotes separation into different parts or directions: **disdoni**, to give out, hand out; **dissendi**, to disseminate, send out, broadcast; **disiri**, to separate, go separate ways.

PLAĈAS

Although **ŝati** may be translated “to like” its exact meaning is “to appreciate,” “to have high regard for.” Another way to say “like” is with **plaĉi**, which, however, requires a turned-around construction like this: **Tiu libro plaĉas al mi**, I like that book (lit., “That book is pleasing to me”). **Via belsona nomo tre plaĉas al mi**, I like your pretty-sounding name very much. **Kiel plaĉas al vi la manĝo?** How do you like the meal?

JAM, JAM NE

Jam (“already”) is often used in the sense of “by now,” “up to now”: **Li jam kantadas tri horojn**, He’s been singing for three hours now. **Mi jam delonge sciis tion**, I’ve known that for a long time now. **Jam nun!** Right away! **Ĉu vi jam delonge lernas Esperanton?** Have you been learning Esperanto for a long time now?

Jam ne means “not now” in the sense of “not any longer”: **Jam ne pluvas**, It’s not raining now (it has been raining until now, but not any longer). **Mi jam ne amas vin**, I don’t love you any more.

BONAN TAGON

When someone says “Good morning” or “Good day” he is not speaking a complete sentence; but everyone understands the meaning: “*I wish you a good morning*,” “*Have a good day*,” etc. In Esperanto, the words **bonan tagon**, **bonan matenon**, etc., have the accusative ending because they are objects of a verb, even though that verb is not expressed.

More examples: **bonan vesperon**, good evening; **bonan nokton**, good night; **bonan apetiton**, good appetite (a common mealtime greeting like “enjoy your meal”); **sukceson** or **bonŝancon**, good luck; **bonvenon**, welcome (as in “welcome to my home,” not “you’re welcome”); **saluton**, hello, hi, greetings; **korajn salutojn**, cordial greetings.

PLEASE, THANK YOU, YOU’RE WELCOME

There are basically two ways to say “please” in Esperanto. One is with a form of **bonvoli** (literally: to have the good will to) which we’ve already met: **Bonvolu doni al mi la salon**, Please give me the salt. **Bonvole parolu pli malrapide**, Please speak more slowly.

The second way is with **mi petas**, “I beg,” “may I ask:” **Donu al mi la salon, mi petas**, Please give me the salt. **Mi petas, parolu pli malrapide**, Please speak more slowly.

There are several ways to say “thank you,” all using the verb **danki**: **dankon, dankojn, mi dankas, mi dankas vin.** “Thanks a lot” can be **multan dankon, multajn dankojn, dankegon, or kora(j)n danko(j)n.**

“You’re welcome” as a reply to “thank you” is variously **ne dankinde** (not worth thanking), and—again—**mi petas**, please, meaning “Please don’t mention it,” or “Please let me do even more for you.”

One further use of **mi petas** is to ask someone to repeat something you didn’t quite hear or understand. In this case you pronounce it as a question—**Mi petas?**—and the meaning is “I beg your pardon—please say that again?”

4. Du Leteroj

(From *A Key to Esperanto*.)

Kara Sinjoro,

En Esperanta gazeto mi vidis vian adreson, kun la rimarko, ke vi estas armea oficiro. Mi ankaŭ estas oficiro, kaj mi kredas, ke ni povus kun granda intereso korespondi inter ni pri multaj demandoj. Ĉu vi volas korespondi kun mi?

Kun kora saluto,

Estimataj¹ Sinjoroj,

Laŭ via peto ni sendas al vi ĉi-kune² nian prezliston, kiu montros al vi, ke niaj varoj ne estas multekostaj.³

Rilate al⁴ la kvalito, ni povas certigi⁵ al vi, ke ni estas firmo de bona reputacio, kaj ke ni produktas nur objektojn de la plej bona speco.

Atendante viajn mendojn, kiuj ricevos nian tujan⁶ atenton.

Viaj fidele,

¹estim/at/a, esteemed (see below) ²ĉi-kun/e, herewith ³mult/e/kost/a, expensive ⁴rilat/e al, in regard to ⁵cert/ig/i, to assure ⁶tuj/a, immediate

ESTIMATA

Estimata, “esteemed,” is the usual form of address for business or rather formal letters. **Kara** is more frequently used in informal letters, especially to friends.

5. Barbro kaj Eriko—II

Rud en la 16-a de oktobro

Malproksima amiko,

Koran dankon! mi tre ĝojis, kiam mi ricevis vian leteron. Kun intereso mi legis, kion vi tiel afable rakontis, kaj ankaŭ mi volas iomete paroli pri mi mem. Nur fremda, stranga nomo mi ja¹ ankoraŭ estas al vi!

Mia patro (kiu, cetere,² nun tre interese³ rigardas la belan poŝtmarkon⁴ aŭstran) estas kampulo.⁵ Post la morto de mia patrino kaj frato Gösta, mastrumadas⁶ kaj helpas al mia patro nur deknaujara knabino. Jes, vi ĝuste divenis: estas mi.

Ni loĝas en izolita bieno, kiu situas kvin kilometrojn okcidente⁷ de Karlstad, la plej proksima urbo. Tie mi vizitas depost du monatoj esperantan kurson, kiun gvidas juna germano. Multaj gelernantoj, preskaŭ kvardek, partoprenas⁸ la kurson: geedzoj, gefraŭloj, kaj infanoj.

Sed temis pri⁹ mia hejmo. Vi vidas dometon ruĝe-brunan¹⁰ kiun bele ĉirkaŭplektas¹¹ hedero. Kiel ordinare la biendomoj¹² svedaj,¹³ ĝi estas el ligno, ĉar riĉa je arbaroj estas nia lando. Inter la blankaj fenestrokadroj¹⁴ amike elrigardas¹⁵ floroj—pri kiuj mi iom fieras! Flanke de la domo troviĝas¹⁶ stalo por kvar bovinoj kaj unu ĉevalo. Kelkaj kampoj ĉirkaŭe¹⁷ apartenas al ni.

En tiu medio miaj tagoj trankvile pasas. Ne mankas al¹⁸ mi laboro, sed vespere mi ofte havas tempon por legi librojn aŭ studi Esperanton. De nun¹⁹ mi ja havos ankaŭ novan, agrablan okupon: korespondadi kun vi. Vere, tio estas granda plezuro, kaj mi petas—baldaŭ respondu!

Multajn salutojn de via sveda amikino,

Barbro

¹ja, indeed, after all ²ceter/e, “I might add” (see below) ³interes/it/e, interestedly ⁴poŝt/mark/o, postage stamp ⁵kamp/ul/o, farmer
⁶mastr/um/i, to keep house ⁷okcidente de, west of ⁸part/o/pren/as, take part in
⁹tem/is pri, the subject was ¹⁰ruĝe-brun/a, reddish brown
¹¹ĉirkaŭ/plekt/as, twines around ¹²bien/dom/o, farmhouse
¹³kiel...svedaj, as Swedish farmhouses usually (are) ¹⁴fenestr/o/kadr/o, window frame
¹⁵el/rigard/as, look out ¹⁶trov/iĝ/as, is found ¹⁷ĉirkaŭ/e, roundabout
¹⁸mank/as al (see below) ¹⁹de nun, from now on

JA

This little word is used for emphasis and means “indeed,” “assuredly,” “after all,” “you know,” etc: **Li ja kantas belege**, He certainly does sing beautifully. **Tiu aŭto ne estas nova, sed ĝi ja estas mia**, That car isn’t new, but it *is* mine.

CETERA, CETERE

Cetera means “the rest,” “the part left over”: **Kelkaj el la knaboj pilkludis, kaj la ceteraj iris hejmen**, A few of the boys played ball and the rest of them went home.

Cetere means “as for the rest,” “additionally,” “besides,” “I might add,” “moreover,” “on the other hand,” “by the way.” **Kaj cetere**, and so on, and more besides.

MANKAS

In Esperanto no person ever lacks a thing; the thing has to be lacking to the person: **Mankas al mi la tempo por fari tion**, I lack the time (in order) to do that. **Ne mankas al mi laboro**, I don’t lack for work.

TEMAS PRI

Temo is a theme, a topic, a subject under discussion: **La temo de mia libro estas la arto**, The subject of my book is art.

Temi means “to have as its subject,” “to be about:” **Mia libro temas pri la arto**, My book is about art.

With no subject expressed, **temas pri** means “the subject is,” “it is a question of:” **Temas nun pri la prezo de viaj varoj**, The question now has to do with the price of your goods. **Pri kio temas?** What are we talking about? **Ne temas pri manko de mono**, It is not a matter of lack of money.

6. Trans la Lingvajn Barilojn—I

(By Francis Helmuth, from *North American Esperanto Review*)

Unu jaron post kiam ili komencis lerni Esperanton, Francis kaj Bonnie Helmuth lasis sian hejmon en San Diego, California, por longa vojaĝo tra Eŭropo, uzante la lingvon kiel bileton al multaj aventuroj kaj novaj amikecoj.¹

Le Havre, Francujo,² 16 oktobro

La S.S. Alblaserdijk alvenis ĉe la haveno de Le Havre, je la 10a ptm.,³ la 15an de oktobro, kaj estis tro malfrue por elŝipiĝi,⁴ do ni devis atendi ĝis merkreda mateno. Tiun matenon la vetero estis bela, la suno brilis, kaj ne estis malvarme ekstere.⁵ Antaŭ la matenmanĝo,⁶ je 7:30 atm.,⁷ viro atendis min en la ripozejo⁸ de la pasaĝeroj. Kiam mi proksimiĝis⁹ al li, mi vidis verdan steleton sur lia jaketo,¹⁰ kaj kiam mi estis staranta apud li, li salutis min per la belaj, bonaj vortoj, “Bonan matenon, Sinjoro.”

La viro estis Jean Gibaux, membro de la Esperanta grupo en Le Havre. Li diris al mi ke la delegitino¹¹ tie ricevis mian leteron el New Orleans, Usono, kaj ke li volas konduki min kaj mian edzinon al la domo de Hélène Amiard, instruistino.

Hélène Amiard estas ĉarma, afabla virino kiu diris ke ŝi volas prezenti nin al siaj gesamideanoj¹² en Le Havre, ĉe kunveno tiunokte.¹³ Bedaŭrinde, ni devis foriri, ŝipe, je la tria ptm. la saman tagon, do ni ne havis la okazon por renkonti la aliajn geesperantistojn tie. Almenaŭ, ni babiladis dum unu horo, Esperante (ŝi ne povis paroli angle), kaj tiam Samideanino Amiard montris al ni diversajn partojn de sia urbo.

¹amik/ec/o, friendship (see -EC below) ²Franc/uj/o, France (see -UJ below) ³ptm. = post/tag/mez/e, p.m. ⁴el/ŝip/iĝ/i, to debark ⁵ekster/e, outside ⁶maten/manĝ/o, breakfast ⁷atm. = antaŭ/tag/mez/e, a.m.

⁸ripoz/ej/o, lounge ⁹proksim/iĝ/i, to approach ¹⁰jak/et/o, jacket

¹¹delegit/in/o, delegate (female) representing that city for the U.E.A.

¹²ge/sam/ide/an/o/j, fellow Esperantists (see SAMIDEANO below)

¹³tiu/nokt/e, that night

Le Havre estas bela urbo kie multaj ŝipoj haltas por ŝarĝi kaj malŝarĝi varojn kaj pasaĝerojn ĉiutage. Ĝi estis parte detruita dum la dua mondmilito¹⁴ kaj oni konstruas multajn belajn novajn konstruaĵojn: ĉambrarojn¹⁵ kaj konstruaĵojn por komercaj aferoj. La novaj konstruaĵoj estas modernaj kaj belaj, kaj havas tri aŭ kvar etaĝojn super allogaj¹⁶ butikoj. En la plej malnova parto de la urbo estas la malnovaj butikoj kaj magazenoj kaj sur la larĝa trotuaro estas budaroj,¹⁷ kie oni vendas ĉiajn aĵojn.¹⁸ Tie la loĝantoj¹⁹ aĉetas manĝaĵojn, vestaĵojn,²⁰ juvelojn, bombonojn, ktp.²¹

Ankaŭ la delegitino nin helpis trovi la oficejon de la Amerika Ekspreso²² kaj la poŝtoŭicejon,²³ kaj ni sendis poŝtkartojn²⁴ kaj leterojn al niaj geamikoj en Usono. Je la 12a ni aĉetis Svisan fromaĝon, ŝinkon, vinon, kaj panon, kaj portis ilin al la domo de Samideanino Amiard por nia tagmeza manĝo. Post la manĝo ni denove babiladis Esperante, kaj post du bonaj horoj de interesa interparolo²⁵ ni devis adiaŭi²⁶ kun la espero ke denove ni vizitos la urbon Le Havre kaj eble renkontos la aliajn geesperantistojn tie.

¹⁴**mond/milit/o**, world war ¹⁵**ĉambr/ar/o**, apartment ¹⁶**al/log/a**, attractive ¹⁷**bud/ar/o**, group of vending stalls, bazaar ¹⁸**ĉiaj aĵoj**, all sorts of things ¹⁹**loĝ/ant/o**, inhabitant ²⁰**vest/aĵ/o**, clothing ²¹**ktp. = kaj tiel plu**, etc., and so on ²²**Amerika Ekspreso**, American Express Co. ²³**poŝt/ofic/ej/o**, post office ²⁴**poŝt/kart/o**, post card ²⁵**inter/parol/o**, conversation ²⁶**adiaŭ/i**, to say farewell

-EC

The suffix **ec**, rather like *-ness* in English, names an abstract quality: **bona**, good, **boneco**, goodness; **pura**, clean, **pureco**, cleanliness; **feliĉa**, happy, **feliĉeco**, happiness. The English equivalents do not always end in *-ness*, however: **amiko**, friend, **amikeco**, friendship; **alta**, high, **alteco**, height; **saĝa**, wise, **saĝeco**, wisdom.

-UJ

This suffix, which we first met in Lesson 7, means container: **inko**, ink, **inkujo**, ink-well, etc. It is also commonly used, with roots denoting nationality or race, to form the names of countries: **franco**, a Frenchman, **Francujo**, France; **belgo**, a Belgian, **Belgujo**, Belgium; **anglo**, an Englishman, **Anglujo**, England; **polo**, a Pole, **Polujo**, Poland.

Another use for **uj**, which you will probably only see in older texts, names trees from their fruits: **pomo**, apple, **pomujo**, apple tree; **ĉerizo**, cherry, **ĉerizujo**, cherry tree. Current usage has all but discarded these forms in favor of **pomarbo**, **ĉerizarbo**, etc.

SAMIDEANO

The literal translation of **sam/ide/an/o** is “a person associated with the same idea.” The word is used of Esperantists and for all practical purposes means “fellow Esperantist.”

ADIAŬ—ĜIS LA REVIDO

There are two ways to say “goodbye” in Esperanto. **Adiaŭ** (like French *adieu*, or Spanish *adiós*) indicates a rather final or long-time parting: **Adiaŭ, karulino mia, mi foriras militon**, Farewell, my darling, I’m off to war. **Ĉu mi adiaŭu ĉiujn miajn esperojn?** Must I say goodbye to all my hopes? **Adiaŭa parolado**, farewell address.

For a shorter time, one says “goodbye” with **Ĝis la revido**, Until we meet again (lit., “until the re-seeing”). This is sometimes shortened to just **Ĝis revido**, **Ĝis la**, or even **Ĝis!**

POR—PRO

Both of these words are generally translated “for” but they are usually not interchangeable. **Por** (for the purpose of) looks ahead to some goal; **pro** (on account of) looks backward to a reason: **Tiu donaco estas por Paĉjo**, That gift is for Papa. **Dankon pro la konsilo**, Thanks for the advice. **Ni enŝipiĝis por Le Havre**, We embarked for Le Havre. **Ni ne elŝipiĝis pro la malfrua horo**, We didn’t get off the ship because of the late hour.

Por preceding an infinitive usually means “in order,” or “for the purpose of,” though in English these words are not always expressed: **Ŝi venis por viziti siajn infanojn**, She came (in order) to visit her children. **Mi haltis por vidi ion**, I stopped (in order) to see something. **Mi havas multon por fari**, I have a lot to do. (It helps to remember the old song: “I’m going to Louisiana, my true love for to see.”) Watch for numerous instances of this use of **por** plus the infinitive, in the following selection.

7. Trans la Lingvaj Barilojn—II

Bonnie kaj mi devis elŝipiĝi en Antverpeno, Belgujo, ĉar la vaporŝipkompanio¹ ne volis ke ni restu surŝipe.² Ili pagis por biletoj al Rotterdam per vagonaro,³ kaj ni ne povis halti por kontakti la esperantis-tojn en Antverpeno. Estis bedaŭrinda afero, sed eble baldaŭ en la estonteco⁴ ni povos rehalti tie.

Pluvis dum la vagonara veturo al Rotterdam, kaj kiam ni atingis la urbon ankoraŭ estis pluvante. Ni trovis hotelĉambron apud la centra parto de la urbo. La horo estis la tria, posttagmeze, kaj Bonnie estis tro laca por vagi tra la urbo, do ŝi enlitiĝis⁵ kaj mi iris al la centra parto de la urbo.

Oni povas trovi la oficejon de la Universala Esperanto-Asocio tre facile, ĉar ĝi estas sur la konata⁶ strato Eendrachtsweg.* Estas bela kanalo en la centro de Eendrachtsweg, kaj ĉe ĉiu flanko estas larĝa herbejo⁷ kaj multaj belaj arboj. La vojoj iras laŭlonge⁸ de ĉi tiuj herbejoj kaj kanalo, kaj

* The office of UEA has since moved to a newer building nearby at Nieuwe Binnenweg 176.

la oficejo estas lokita kie oni povas vidi la belajn parketon kaj kanalon de la oficejo.

Kiam mi iris apud la pordon de la oficejo mi vidis du montrofenestrojn⁹ ĉe la maldekstra flanko kaj mi haltis por vidi iliajn enhavojn.¹⁰ Estis ekzpozicio de esperantaĵoj!¹¹ Jen estis bonega afero, ĉar miloj da personoj piedpasas¹² ĉi tiujn fenestrojn ĉiutage kaj multaj el ili devas vidi la propagandaĵojn¹³ pri Esperanto: libroj kaj libretoj, turistprospektoj,¹⁴ broŝuroj, ktp. Ankaŭ, sur la muro de la konstruaĵo estis la vortoj “Universala Esperanto-Asocio,” kaj super la pordo estis granda verda stelo.

Interne¹⁵ mi trovis koridoron kun du pordoj ĉe ĝia maldekstra flanko. Kiam mi malfermis la unuan pordon mi vidis du virinojn kiuj laboris ĉe skribmaŝinoj.¹⁶ Ambaŭ portis verdajn stelojn, do mi diris, “Bonan tagon.” Ili rigardis al mi kaj unu el ili respondis, “Saluton, Sinjoro. Ĉu ni povas helpi vin?” Tiam mi prezentis min, kaj post taso da teo kaj kelkaj afablaj vortoj alia virino eniris. Ŝi estis fraŭlino Vermaas, kaj ŝi invitis min en sian oficejon por interparolo.¹⁷ Ni marŝis el la unua oficejo, tra ĉambro inter la du oficejoj, kie estis bretaroj¹⁸ kun multaj libroj, aĵoj por poŝto kaj oficejlaboro¹⁹ ktp. Ĉi tio montris al mi, ke memevidente²⁰ oni laboregas ĉe ĉi tiu oficejo por disvastigi²¹ librojn, gazetojn, reklamojn kaj informojn²² al la diversaj partoj de la mondo.

Kiam mi foriris el la oficejo de UEA mi havis bonan senton, ĉar mi jam trovis geamikojn per la verda stelo, kvankam mi estis en fremda lando, kie oni parolas alian lingvon. Ili invitis min kaj mian edzinon al la oficejo por pli da interparolo dum la venontaj tagoj, kaj ankaŭ diris al mi ke, se ni bezonos helpon pri ia afero, ili ŝatus helpi nin.

¹vapor/ŝip/kompani/o, steamship company ²sur/ŝip/e, on board

³vagon/ar/o, train ⁴est/ont/ec/o, future ⁵en/lit/iĝ/is, went to bed

⁶kon/at/a, (well) known ⁷herb/ej/o, grassy place ⁸laŭ/long/e de, along (the length of) ⁹montr/o/fenestr/o, show window ¹⁰en/hav/o, content

¹¹esper/ant/aĵ/o/j, Esperanto things, Esperantiana ¹²pied/pas/as, pass by on foot ¹³propagand/aĵ/o, publicity material ¹⁴turist/prospekt/o, travel folder ¹⁵intern/e, inside ¹⁶skrib/maŝin/o, typewriter

¹⁷inter/parol/o, conversation ¹⁸bret/ar/o, set of shelves

¹⁹ofic/ej/labor/o, office work ²⁰mem/evident/e, obviously

²¹dis/vast/ig/i, spread abroad, promulgate ²²inform/o/j, information.

8. Trans la Lingvaj Barilojn—III

Rotterdam, Nederlando, 20 oktobro

Por sabato vespere ni estis invititaj al granda afero en Rotterdam kiam la Esperanto-grupo “Merkurio” festis sian oran jubileon. Unue estis akcepto¹ de la grupo, je la dua posttagmeze, en Salono Beatrix apud la centra stacidomo,² kie ĉeestis³ pli ol cent personoj: ĵurnalistoj, viroj kun gravaj pozicioj en la urbo, amikoj de Esperantistoj, ktp. Ni renkontis kelkajn geesperantistojn kaj babiladis kun ili, kaj dum la tuta vespero ni ne havis okazon por uzi unu vorton de la angla lingvo. La akcepto finiĝis⁴ je la kvina kaj kelkaj neesperantistoj foriris, kaj la aliaj personoj eniris alian ĉambron por la bankedo.

Ĉe la bankedo ni renkontis multajn esperantistojn—estis proksimume sesdek da ili tie. S-ro J. D. Brakel, prezidanto de Merkurio, lia edzino, kaj ges-roj Isbrucker sidiĝis ĉe la ĉeftablo⁵ en la bankedĉambro. Ni havis bonan interparolon kaj post bongustaj⁶ manĝaĵoj S-ro Brakel faris paroladon, kaj ankaŭ⁷ F-ino⁸ Vermaas kaj S-ro Driesen.

Mi lernis pri kelkaj aferoj rilate al Esperanto kaj la organizaĵoj⁹ esperantaj en Nederlando. Unue, estas pli ol tricent geesperantistoj en la urbo Rotterdam,¹⁰ sed oni havas kvar grupojn en tiu urbo. Estas la grupo “Merkurio,” la klubo “La Espero,” kaj ankaŭ grupo de kristanaj esperan-

tistoj kaj grupo de laboristoj. Kvankam ili havas siajn proprajn kunvenojn, ili tamen estas bonaj amikoj kaj laboras en harmonio por la movado.¹¹

Mi ankaŭ lernis ke multaj Esperantistoj ĉi tie, kaj ankaŭ tra la mondo, ne estas membroj de la Universala Esperanto-Asocio. Mi opinias,¹² ke la tuta esperantistaro¹³ devas aparteni al unu internacia, neŭtrala grupo, por kreskigi¹⁴ la Esperantan movadon, aŭ la movado ne havos sufiĉan forton por kreski. La lokaj grupoj ankaŭ estas gravaj por la movado, sed unue ni devas havi fortan internacian asocion. (Daŭrigota)¹⁵

¹**akcept/o**, here: reception ²**staci/dom/o**, (railway) station house
³**ĉe/est/i**, to be present ⁴**fin/iĝ/is**, came to an end ⁵**ĉef/tabl/o**, head table
⁶**bon/gust/a**, tasty ⁷**kaj ankaŭ...**, and so did... ⁸**F-ino = Fraŭlino**
⁹**organiz/aĵ/o**, organization ¹⁰**la urbo Rotterdam**, the city of Rotterdam (see below) ¹¹**mov/ad/o**, movement ¹²**opini/as**, believe (see below)
¹³**esperant/ist/ar/o**, all Esperantists, the “Esperanto world” ¹⁴**kresk/ig/i**, to make grow ¹⁵**daŭr/ig/ot/a**, to be continued

LA URBO ROTTERDAM

When a proper name is used with its category also expressed, the word **de** is generally not used, and the proper name usually comes second: **la urbo Ĉikago**, the City of Chicago; **la rivero Misisipi**, the Mississippi River; **monto Everest**, Mount Everest; **la monato novembro**, the month of November.

OPINIAS—PENSAS

Mi opinias means “I think” when one is offering a firm opinion. **Mi pensas** means “I am thinking,” “It is running through my mind.” Compare: **Mi opinias, ke ĉiuj esperantistoj devas aparteni al unu grupo**, I think all Esperantists need to belong to one group; **Mi pensas, ke mi iros al Parizo en aprilo**, I think I will go to Paris in April.

9. Barbro kaj Eriko—III

Hohenberg, la 25-an de oktobro

Kara amikino,

Koregan dankon pro via letero, kiu multan ĝojon faris al mi. Mi vidas vin en mia imago, mi vidas vian dometon ruĝbrunan, mi preskaŭ havas la senton, ke mi iam estis ĉe¹ vi.

Leginte, ke vi jam perdis vian fraton kaj vian karan patrinon, mi tre malĝojiĝis. Bedaŭrinda knabino!² Sed mi sentas, ke vi majstrante la sorton estas bona filino al via patro kaj trovas en la laboro, en la zorgo por li multan kontenton. Ĉu ne, amikino?

Ankaŭ miaj gepatroj havis malgrandan bienon, patro krome³ ĉiam laboris en la fabriko. Nun ili estas maljunaj kaj donis sian posedon al bofrato⁴ Johano, ĉe kiu ili kaj mi loĝas; miaj aliaj gefratoj vivas en lokoj diversaj.

Ankaŭ nia bieno situas flanke de la domaro.⁵ Ĉirkaŭe estas montoj, herbejoj, arbaroj. Mia patro estas pasia ĉasisto.⁶ Li ankoraŭ estas tre sana, tre vigla, la patrino bedaŭrinde malsanetas de post kelkaj jaroj.

Vi certe volas scii pli multe pri nia urbeto.

Hohenberg troviĝas en 470-metra absoluta alteco,⁷ kelkaj pintoj ĉirkaŭe atingas 1300 kaj 1400 metrojn. Tie sude,⁸ la unua montego salutas el la malproksimo. La dorso jam estas nuda, baldaŭ neĝo ĝin kovros.

Iru kun mi sur tiun monton, kiu portas la ruinojn de mezepoka⁹ kastelo! Rigardu la valon belegan. Sub niaj piedoj situas bela lageto kaj nia urbeto, norde, sude, kaj en la flankvaloj¹⁰ diversaj aliaj partoj de la komunumo.¹¹

Nun estas aŭtuno—la aŭtuno estas la plej bela sezono en nia montaro. Preskaŭ ĉiutage ni havas la same bluan ĉielon, ankoraŭ brilas sufiĉe¹² varme la suno.

Jam tre frue malaperas¹³ la suno sub la montarhorizonto.¹⁴

Mi estas sola en mia ĉambreto, mi skribas kaj revas.

Respondu baldaŭ, skribu tre multe!

Tutkore¹⁵ salutas

Eriko

El Heroldo de Esperanto

Saĝa vorto. Orson Wells foje¹⁶ diris: “Komplimentado¹⁷ estas la arto diri al aliaj tion, kion ili mem pri si pensas.”

La geedzoj. Post la fianĉigo:¹⁸ li parolas, ŝi aŭskultas; dum la miela monato:¹⁹ ŝi parolas, li aŭskultas; dek jarojn poste: ambaŭ parolas, la najbaroj aŭskultas.

¹**ĉe vi**, at your house ²**bedaŭrinda knabino!** poor girl! ³**krom/e**, besides that ⁴**bo/frat/o**, brother-in-law (see BO- below) ⁵**dom/ar/o**, cluster of houses, settlement ⁶**ĉas/ist/o**, hunter ⁷**absolut/a alt/ec/o**, height above sea level ⁸**sud/e**, in the south ⁹**mez/epok/o**, middle ages ¹⁰**flank/val/o**, side valley ¹¹**komun/um/o**, community (see -UM below) ¹²**sufiĉ/e**, here: rather (see below) ¹³**mal/aper/as**, disappears ¹⁴**mont/ar/horizont/o**, mountain range skyline ¹⁵**tut/kor/e**, wholeheartedly, most cordially ¹⁶**foj/e**, on one occasion, once ¹⁷**kompliment/ad/o**, giving compliments ¹⁸**fianĉ/iĝ/o**, becoming engaged, engagement ¹⁹**miel/a monat/o**, honeymoon

BO-

The prefix **bo** denotes relationship by marriage: **bofrato**, brother-in-law; **bopatrino**, mother-in-law; **bofilo**, son-in-law.

SUFIĈE

Sometimes **sufiĉe** (“enough”) is used in the sense of fairly, rather, pretty: **Li kantas sufiĉe bone**, He sings fairly well. **Ankoraŭ brilas sufiĉe varme la suno**, The sun is still shining pretty warmly.

-UM

The suffix **um** is called the “indefinite suffix” and is used to change the meaning or function of a word when none of the other suffixes quite fit. Words with **um** are easier to demonstrate than to explain. Some common ones are: **aero**, air, **aerumi**, to air out, aerate; **akvo**, water, **akvumi**, to water (a lawn, etc.); **folio**, a leaf, **foliumi**, to leaf through (a book); **okulo**, an eye, **okulumi**, to “eye” someone, ogle; **butiko**, a shop, **butikumi**, to go shopping; **plena**, full, **plenumi**, to fulfill; **malvarma**, cold, **malvarmumo**, a cold; **proksima**, near, **proksimume**, approximately; **komuna**, common, **komunumo**, a community; **cerbo**, brain, **cerbumi**, to rack one’s brain, think hard about something.

10. En Skotlando¹

(From *Esperanto en Skotlando*, a bulletin published by the Scottish Esperanto Federation)

En Skotlando, same kiel² en multaj aliaj landoj, la enloĝantoj³ uzas pli ol unu lingvon. En la norda kaj okcidenta regionoj la antikva gaela estas la hejmlingvo. En la suda parto la angla parolmaniero⁴ unue aŭdiĝis, kaj iom post iom⁵ disvastiĝis ĉien. Kio pri la skota lingvo? Eble iu kompetentulo⁶ verkos por ni artikolon pri tiu temo en nia bulteno.

La skota lingvo certe estas pli ol dialekto. La poezio de Robert Burns donas al ni klasikan stilon kaj vortaron.⁷ Multaj el la vortoj de Burns estas jam neuzataj⁸ kaj forgesitaj. Nun iu skota skolo⁹ klopodas redoni ilin al ni. Kompreneble, en diversaj partoj de la lando nesamaj¹⁰ terminoj estas uzataj por la sama objekto. Ekzemple,¹¹ antaŭ kelkaj jaroj¹² mi kamploĝis¹³ kun skoltina¹⁴ trupo ĉe farmbieno.¹⁵ La farmista familio ĵus translokiĝis¹⁶ de la graflando¹⁷ Ayr el Fife; la du filinetoj parolis riĉan dialekton plenan je¹⁸ vortoj kiujn mi neniam antaŭe¹⁹ aŭdis.

Ĉu ni perdas nian lingvan heredaĵon?²⁰ En multaj familioj la “Broad Scots” estas la hejmlingvo, sed en la lernejo, la oficejo, la mondumo,²¹ la angla lingvo estas la modo. Ĉu “fremda supo allogas, propra brogas?”—aŭ ĉu ni vere hontas pri la propra dialekto? Leganto, kion vi opinias?

Mi bone memoras unu tagon en la lernejo kiam mi estis ĉirkaŭ dekunu-jara; ni devis deklami parkere la poemon de Burns, “A man’s a man for a’ that,”—“*La homo vera*.”²² Nu, estis privata lernejo, kaj iuj el la knabinoj estis etaj snoboj. Do ili deklamis kiel eble plej²³ anglamaniere.²⁴ Sed venis la vico de mia dekjara fratino. Ŝi ekstaris²⁵ kaj laŭte deklamis la tutan poemon en sia plej riĉa dialekto. Kiel mi admiris ŝian kuraĝon!

—M.C. Fraser

¹**Skot/land/o**, Scotland ²**sam/e kiel**, the same as ³**en/loĝ/ant/o** = **loĝanto** ⁴**parol/manier/o**, manner of speaking ⁵**iom post iom**, little by little ⁶**kompetent/ul/o**, expert, connoisseur ⁷**vort/ar/o**, vocabulary ⁸**ne/uz/at/a**, unused ⁹**skota skolo**, a group of people devoted to the Scottish language ¹⁰**ne/sam/a**, different, unlike ¹¹**ekzempl/e**, for example ¹²**antaŭ kelkaj jaroj**, several years ago ¹³**kamp/loĝ/i**, to camp out ¹⁴**skolt/in/o**, girl scout ¹⁵**farm/bien/o**, farm ¹⁶**trans/lok/iĝ/i**, to move, change residence ¹⁷**graf/land/o**, county (territory formerly administered by a count) ¹⁸**plen/a je**, full of ¹⁹**neniam antaŭ/e**, never before ²⁰**hered/aĵ/o**, heritage ²¹**mond/um/o**, high society (the world of “important people”) ²²**La homo vera...**, first words of Esperanto translation of the poem ²³**kiel eble plej**, as...as possible ²⁴**kiel eble plej anglamaniere**, in as English a manner as possible ²⁵**ek/star/i**, to stand up

fama skota
poeto Robert
Burns

11. Barbro kaj Eriko—IV

Rud 7.11.19..¹

Mia tre kara, malproksima amiko,

Mi ĵus venis per biciklo el la kurso. Kelke da junaj gekursanoj akompanis min al mia barilpordo.² Estas tre gaje dum la lecionoj, ni multe ŝercas kaj ridas; ni sentas, kvazaŭ ni de longe konus unu la alian. Vere, mi dezirus, ke mi povu diri al ĉiuj, kiuj loĝas izole: “Lernu Esperanton, kaj ne plu³ vi estos izolitaj!”

Nu, dum mi ankoraŭ, pro la leciono, havas en mia kompatinda⁴ cerbo la vortojn “varmaj,”⁵ mi volas skribi al vi. —Ĉi tie estas tiel kviete: patro legas gazeton, mia griza kateto sidas sur benko apud la forno. Gaja fajreto brulas, ĉar ekstere blovas akra vento el nordo; jam venas la frosto.

Ho, mi ankoraŭ ne dankis pro via letero kun la interesa rakonto pri hejmmregiono via; jes, mi eĉ malfermis la karan (!?) lernolibron⁶ geografian ĉe la loko, kie estas presite: Österrike (Aŭstrujo). Paĉjo tre miris pro tiu malofta atako de lernemo.

Vi rakontis pri via familio, kaj mi tre ĝojas, ĉar ankoraŭ vivas viaj gepatroj. —Kaj nun vi volas iom pli ekscii⁷ pri via sveda amikino. Nu, mi ne estas tiel alta kiel la plimulto⁸ de svedaj knabinoj, sed mi estas blonda kaj havas bluajn okulojn, kaj en miaj vejnoj certe fluas la sango de la Vikingo—maltrankvila kaj vojaĝema⁹ mi estas. Sed mi amas mian maljunan patron kaj restas ĉe li. De du jaroj¹⁰ li havas en la tuta mondo nur min, mi jam diris, ke mia frato, kiu estis iomete pli aĝa¹¹ ol mi, mortis. Tial mi devis forlasi la mezan lernejon, kiun mi vizitis en Karlstad, kaj reiri hejmen por tie labori. Mi devis rezigni miajn dezirojn kaj celojn, sed nun mi tamen estas kontenta. —Nur tro longa estas la vintro.

Ĉu vi volos¹² baldaŭ skribi?

En fidela amikeco mi restas via

Barbro

Vintro en Svedlando

¹Nov. 7, 19.. The order is: day, month, year ²**bar/il/pord/o**, gate ³**ne plu**, no longer ⁴**kompat/ind/a**, pitiful, poor ⁵while I still have the words warm (i.e., fresh) in my poor brain ⁶**lern/o/libr/o**, textbook ⁷**ek/sci/i**, get to know, find out ⁸**pli/mult/o**, majority ⁹**vojaĝ/em/a**, inclined to travel a lot (see -EM below) ¹⁰**de du jaroj**, for two years ¹¹**pli aĝ/a**, older ¹²**Ĉu vi vol/os...**, Won't you...

-EM

This suffix indicates a tendency or inclination: **labori**, to work, **laborema**, industrious; **aventuro**, adventure, **aventurema**, adventurous; **dormi**, to sleep, **dormema**, sleepy; **vojaĝi**, to travel, **vojaĝema**, inclined to travel a lot; **helpi**, to help, **helpema**, helpful; **drinki**, to drink (to excess), **drinkema**, given to drinking a lot.

12. La Songô

(From *Boletín*, published by Spanish Esperanto Federation, Zaragoza)

En malgranda nederlanda vilaĝo—Osterlittens—vivis iam ŝufaristo.¹ La enloĝantoj de tiu vilaĝo sendube² ne multe uzis siajn ŝuojn, ĉar nia ŝuisto devis pene³ labori kaj tamen restis malriĉa.

Iun nokton⁴ li havis strangan sonĝon. Voĉo diris al li: —Iru al Amsterdamo kaj tie sur la Papen-ponto vi trovos trezoron.⁵

La sekvintan⁶ matenon nia ŝulaboristo rakontis al sia edzino pri la sonĝo. La edzino—saĝa virino—nur respondis: —Sonĝoj mensogas. Ne kredu pri⁷ ili.

Sur la Papen-ponto

Tamen la sekvintan nokton ree la sama sonĝo revenis; kaj eĉ trian fojon ĝi turmentis la edzon tiel, ke post forpaso de la nokto li diris al sia edzino:

—Mi iros al Amsterdamo, ĉar nun mi volas vidi ĉu mia sonĝo efektiviĝos!¹⁸

Malgraŭ la plendoj de sia edzino pri la multekosta vojaĝo, li forveturis al la ĉefurbo.⁹ Tie li trovis post unuhora promenado kaj pridemandado¹⁰ la ponton, kie li trovos sian feliĉon. “Eble mi nun estos riĉa” meditis la ŝufaristo. Sur la ponto tamen nenio eksterordinara¹¹ estis videbla. Nur maljuna almozulo¹² sidis tie, ludante akretonan¹³ violonon. Du tagojn la ŝuisto pasigis¹⁴ en la najbareco¹⁵ de la ponto. La trian tagon li decidis reveturi hejmen se nenio okazos. Sed ankaŭ la tria tago forpasis. Je la vespero la almozulo alparolis¹⁶ lin:

—Diru al mi, mia kara,¹⁷ kion vi serĉas tie ĉi? Vi migras sur tiu ĉi ponto jam dum tri tagoj. Ĉu vi atendas iun?

Nia malfeliĉulo rakontis pri sia sonĝo.

—Nu—komentis la maljunulo.— Ne kredu pri sonĝoj. Ankaŭ mi havis sonĝon. Mi sonĝis ke mi iru¹⁸ al Osterlittens. Tie malantaŭ la domo de ŝufaristo mi fosu sub fosto kaj mi trovos poton da oro! Sed ne kredu ke mi iru tien! Mi eĉ ne scias kie tiu vilaĝo kuŝas! Estu saĝa kaj iru hejmen!

—Ho jes, mi tuj iros hejmen—gaje respondis la ŝuisto kaj jam li estis for.

Hejmen veturinte li apenaŭ salutis la edzinon, prenis fosilon¹⁹ el la laborejo kaj fervore ekfosis sub la fosteto malantaŭ la domo. Kaj vere, post duonhora fosado, kupra kuirpoto²⁰ kaptis la taglumon.²¹ Ĝoje la

¹su/far/ist/o, shoemaker ²sen/dub/e, undoubtedly ³pen/e labor/i, work hard ⁴iu/n nokt/o/n, one night ⁵The dash indicates a quotation (see below) ⁶sekv/int/a, following ⁷kred/i pri, believe in ⁸efektiv/iĝ/i, come true ⁹ĉef/urb/o, capital city ¹⁰pri/demand/i, make inquiries ¹¹ekster/ordinar/a, out of the ordinary ¹²almoz/ul/o, beggar ¹³akr/e/ton/a, sharp-toned, piercing ¹⁴pas/ig/i, to pass, spend ¹⁵najbar/ec/o, neighborhood ¹⁶al/parol/is, addressed, spoke to ¹⁷mia kara, my good fellow ¹⁸ke mi ir/u, that I should go ¹⁹fos/il/o, shovel ²⁰kuir/pot/o, cooking pot ²¹tag/lum/o, daylight

ŝuisto konstatis ke la enhavo konsistas el oraj moneroj. Kompreneble lia nekredema edzino partoprenis²² lian feliĉon. La monon ili transportis²³ al la plej proksima urbo kie juvelisto rekompence²⁴ donis al ili multe da banknotoj.²⁵ Nun feliĉaj tagoj alvenis por nia ŝuisto kaj lia familio. La poton li purigis kaj pendigis super la fajrujon.²⁶

Iun tagon la pastro venis viziti lin kaj vidis la malnovan kaldronon. La pastro ŝatis tiajn antikvaĵojn²⁷ kaj demandis:

—De kie venas tiu poto?

—Mi aĉetis ĝin en vendejo—ruze respondis la ŝuisto, ĉar li ne volis malkaŝi la sekreton de sia neatendita²⁸ prospero.

La pastro, rigardante la poton de pli proksime, vidis fremdlingvan surskribon²⁹ parte forviŝitan³⁰ pro la tempo.

—Ah—li diris—mi legas latinan surskribon sur tiu ĉi poto. Tre strange! Jen mi legas: “Sub tiu ĉi poto kuŝas alia.” Mi ne komprenas tion. Ĉu vi?

—Ne, ankaŭ mi ne komprenas—gaje respondis la ŝuisto.

Post la foriro de la pastro, dua persono forlasis la domon. Estis la ŝuisto kiu rapide iris al la laborejo, prenis fosilon kaj denove faris truon sub la fosto—kaj vidu—jen dua poto! Ankaŭ tiu estis plena je oro. Nun la ŝuisto kaj lia edzino estis riĉaj.

Anstataŭ la ligna fosto la ŝuisto metis ŝtonon sur la lokon, kie li trovis oron...kaj feliĉon. Mi ne scias ĉu tiu ŝtona fosto ankoraŭ staras en Osterlittens, sed la historio montras al ni ke:

Songoj povas realiĝi.³¹ Kaj ankaŭ estas fakto ke ni ofte serĉas la feliĉon malproksime, dum ĝi kuŝas apud nia domo. Ni nur eklaboru por trovi ĝin!

J. C. van Twuiver (laŭ popolrakonto³²)

²²part/o/pren/is, took part, shared ²³trans/port/is, conveyed, took over

²⁴rekompenc/e don/is, gave for it ²⁵bank/not/o/j, paper money

²⁶fajr/uj/o, fireplace ²⁷antikv/aj/o, antique ²⁸ne/atend/it/a, unexpected

²⁹sur/skrib/o, inscription ³⁰for/viŝ/it/a, wiped away, obliterated

³¹real/iĝ/i, to come true ³²popol/rakont/o, folk tale

QUOTATION MARKS

The manner of indicating quotations varies throughout the world. Various systems are used in Esperanto, as follows:

“Ho jes,” diris la pastro.

„Ho jes,” diris la pastro.

«Ho jes,» diris la pastro.

—Ho jes,—diris la pastro.

—Ho jes, diris la pastro.

TRANSITIVE AND INTRANSITIVE VERBS: -IG

A transitive verb is one capable of acting upon some person or thing, i.e., one which can have a direct object. **Legi** (legi libron), **trovi** (trovi oron), **vidi** (vidi la sunon), **posedi** (posedi bienon), **sendi** (sendi leteron) are transitive verbs; while **esti**, **marŝi**, **kuŝi**, **povi**, etc., are intransitive verbs.

A normally intransitive verb may be made transitive by means of the suffix **ig**: **La tago pasis** (intr.) **malrapide**, The days passed slowly; **Li pasigis** (tr.) **du tagojn sur la ponto**, He passed two days on the bridge. (Lit.: He made two days to pass...) **La poto pendas** (intr.) **super la fajrujo**, The pot is hanging over the fireplace; **Li pendigis la poton super la fajrujon**, He hung the pot (lit., made the pot to hang) over the fireplace.

13. Barbro kaj Eriko—V

Hohenberg, la 18-an de novembro

Amikino, tre kara!

La vintro sendis siajn heroldojn: venton, nebulon—malgajan veteron. Malaperis la helaj suntagoj,¹ malaperis la kantbirdoj,² senfoliaj³ estas la arboj—griza, grizega domaro, kamparo, montaro, seriozega la tuta naturo.

Sed tamen nun en mia koro brilas la suno—ĉar via letero alvenis, alportis feliĉon kaj ĝojon.

Vi do estis en Hohenberg—jes mi vin vidis! Promenante hodiaŭ en la aŭtuna arbaro, mi subite rimarkis ĉarman knabinon, ne grandan, bluokulan, iomete petolema ŝi ŝajnis. Ho, tro baldaŭ neniiĝis⁴ la bela revbildo.⁵

Mi volas rakonti al vi, kara amikino, hodiaŭ pri aŭstraj festotagoj⁶ en la monato novembro. La unuan de novembro katolikoj festas la “Tagon de Ĉiuj Sanktuloj.” Multaj personoj, kiuj ŝatas ankoraŭ la kutimojn malnovajn, donas strange plektitajn farunaĵojn,⁸ “sanktulfarunaĵojn,” al la infanoj. La duan, la Tagon de la Mortintoj,⁹ ĉiu, kiu havas parencojn en la tombejo,¹⁰ tien iras kaj restas kelktempe,¹¹ absorbita en memoro, malĝoja. Floroj ornamas la tombojn, lumoj brilas en malgrandaj lanternoj.

La dekduan ni festis la naskiĝtagon¹² de la respubliko. La domoj estis dekoritaj per flagetoj kaj floroj, oratoroj parolis pri la signifo de la tago, laboristoj faris belan teatraĵon.

Vi certe scias, ke en la dekdua de novembro de 1918, post la unua mondmilito, la aŭstra respubliko estis fondita.

Malgajajn tempojn ni jam devis travivi.¹³

Kiel feliĉaj estas vi, svedoj, ke vi ne konas la terurojn de la milito—mi amas la pacan svedan popolon kaj mi esperas, ke eterna paco venos ankaŭ por ĉiuj popoloj.

Kaj Esperanto certe al eterna paco preparas la vojon.

Koran manpremon¹⁴ de via

Eriko

¹**sun/tag/o**, sunny day ²**kant/bird/o**, song bird ³**sen/fo/i/a**, leafless
⁴**neni/iĝ/is**, became nothing, “went poof” ⁵**rev/bild/o**, dream (lit., dream
picture) ⁶**fest/o/tag/o**, holiday ⁷**Tago de Ĉiuj Sanktuloj**, All Saints
Day ⁸**farun/aĵ/o**, pastry (here, a kind of fried cake) ⁹**Tago de la**
Mort/int/o/j, All Souls Day ¹⁰**tomb/ej/o**, cemetery ¹¹**kelk/temp/e**, a
little time ¹²**nask/iĝ/tag/o** = **naskotago** ¹³**tra/viv/i**, to live through
¹⁴**man/prem/o**, handshake

PREPOSITIONS AS PREFIXES

Many compound words use prepositions as prefixes: **en/ir/i**, to enter, go in; **el/ir/i**, to exit, go out; **tra/viv/i**, to live through, survive; **sen/fort/a**, feeble, without strength; **for/pren/i**, to take away; **for/pas/i**, to pass away; **for/vetur/i**, to drive away, etc.

Prepositional prefixes are liberally used with verbs expressing motion—**iri**, **veni**, **veturi**, **marŝi**, **porti**, etc.—even to a point that may seem redundant at times: **Li eniris en la domon** = **Li iris en la domon** = **Li eniris la domon**. **Ŝi elvenis el la vendejo** = **Ŝi venis el la vendejo**. **Eriko suriris la monton** = **Eriko iris sur la monton**. **Oni forprenis la flagon for de la teatro** = **Oni prenis la flagon for de la teatro** = **Oni forprenis la flagon de la teatro**.

ANTAŬ OL—POST KIAM

When **antaŭ** is followed by a verb, **ol** is usually inserted: **antaŭ la milito**, before the war; but **antaŭ ol la milito finiĝis**, before the war ended. **Antaŭ la somero**, before summer; but **antaŭ ol la somero venos**, before summer comes.

Similarly when **post** is followed by a verb, **kiam** is usually inserted: **post la milito**, after the war; but **post kiam oni deklaris militon**, after they declared war.

14. Bali, La Insula Paradizo

(From *Ĉirkaŭ la Mondon kun la Verda Stelo*, by Joseph R. Scherer.)

Bali! Vorto magia inter la malmultaj mondvojaĝantoj, al kiuj ĝis nun estis eble viziti la feliĉan insuleton oriente de Javo.

Bali! Nomo menciata kun mistera respekto; prononcata kvazaŭ ĝi signifus “Eterna Feliĉejo.”

Kiam en Surabajo¹ mi aĉetis mian ŝipbileton al Bali, mi sentis kvazaŭ mi akiris ŝlosilon al la paradizo. Ĉar tiom mi estis leginta pri la feliĉa popolo, pri la feinaj virinoj, pri la senkomparaj² pejzaĝoj, ke certe nur surtera³ paradizo povas instigi je⁴ tiom da entuziasmaj kaj laŭdaj vortoj.

Mi timetis, ke eble mi estos seniluziigata.⁵ Kaj tiel timis aliaj vojaĝantoj. Sed du glob-trotuloj,⁶ kiuj jam estis tie, nur diris litaniojn de glorkantoj.⁷ Kiu do ankoraŭ kuraĝus⁸ dubi, ke ni staras antaŭ “Pordego⁹ de la Paradizo”?

Sep altaj vulkanoj leviĝas¹⁰ sur la insulo. La plej alta, sur kies 3 000¹¹ metroj loĝas la dioj de la mondo, ĵus kaptis la unuajn sunradiojn.¹² Ĝi estis la reĝo de la montoj: estis la glora “Pinto de Bali”.¹³ Tuj poste lumiĝis ankaŭ la aliaj pintoj. Ili aperis kiel arĝentaj piramidoj naĝantaj sur orumitaj¹⁴ nuboj.

Ni devis alteriĝi¹⁵ en remboatoj,¹⁶ kaj en la momento, kiam mi metis mian dekstran piedon sur la teron de Bali, mi forgesis mian banalan skribmaŝinon kaj la kofrojn, kiujn mi postlasis¹⁷ en Surabajo; mi forgesis ĉiujn zorgojn; mi lasis malantaŭ mi la tutan mondon. Komenciĝis¹⁸ dektaga libertempo, komenciĝis revo senfine bela, en revolando¹⁹ ne fantazia, sed vera.

Kompreneble multaj el la 30 000 insuloj, kiuj ornamas la Pacifikan Oceanon, estas belegaj. Ĉiuj havas palmajn marbordojn,²⁰ ĉarmajn montetojn; multaj havas spegulantajn rizokampojn,²¹ glorajn pintojn, miraklajn sunleviĝojn,²² sed mi estas certa—kaj ĉiuj, kiuj iam vizitis la insulon, samopinias,²³ ke Bali estas la reĝino de la insulaj perloj, ne nur pro la natura beleco, sed ankaŭ pro la plej feliĉa popolo en la mondo.

Nia vivo inter la enlandanoj²⁴ estis unu konstanta feliĉa ĉarmo. La popolo vivas laŭ la malnova ordo de la bibliaj tagoj. Ŝajnas, ke la tempo flugis malantaŭen je 3 000 jaroj, kaj ni vidas la vivon, kia ĝi estis²⁵ en patriarkaj tagoj, kvankam materie plibonigita.²⁶ La filoj prenas la edzinojn

en sian patriarkan familiogrupon, kaj la filinoj edziniĝante foriras. La patro restas estro de la familiogrupo ĝis la morto. La tero estas posedata ne de unuopaj²⁷ personoj, sed de tiaj familiogrupoj. Tiuj, kiuj ne havas multan teron, helpas la aliajn, kontraŭ²⁸ porcio de la rikoltaĵo. En Bali oni laboras nur unu monaton el ĉiuj kvar, aŭ tri monatojn el la jaro. Oni rikoltas dum du semajnoj kaj plantas dum du semajnoj, kaj sekvas tri monatoj, kiam la dioj de Bali zorgas pri la resto. Tiam la feliĉaj insulanoj libertempas. Ili festas, faras procesiojn al temploj, aranĝas kokbatalojn,²⁹ dancas, kaj manĝas dolĉaĵojn sub la banjan-arbegoj.

La vivo moviĝas³⁰ laŭ bova rapideco³¹ sur la sunaj, ĉielgloraj³² deklivoj, kiuj falas de la piramidaj pintoj al la bordoj de la bluega oceano. Mi trovis la indiĝenojn tre afablaj, graciaj, iom timemaj,³³ iom fieraj. Same fidelaj, kiel ili restis al sia religio, ili restas al la vivkutimoj.³⁴ Ili manĝas rizon, trifoje³⁵ ĉiutage, kaj multegajn fruktojn, kiel kokosojn, ananasojn, papajojn, bananojn, mangostanojn kaj rambutanojn. Mi ne vidis eĉ unu ladan skatolon kun eŭropaj konservaĵoj.³⁶

Ĉiutage mi pasigis kelkan tempon en la vilaĝoj. Kiam, en la malproksima montaro, mi eniris en patriarkan kabangrupon,³⁷ ĉirkaŭitan³⁸ de

¹Surabajo, Surabaya ²sen/kompar/a, incomparable ³sur/ter/a paradizo, paradise on earth ⁴instigi je, bring about, urge (people) on to ⁵sen/iluzi/ig/at/a, disillusioned ⁶glob/trot/ul/o, globe-trotter ⁷glor/kant/o, paean (song of glory) ⁸kuraĝ/us, would dare to ⁹pord/eg/o, gate(way) ¹⁰lev/iĝ/as, rise up ¹¹3 000 = 3,000 ¹²sun/radi/o, ray of the sun ¹³Pinto de Bali, Bali Peak ¹⁴or/um/i, to gild ¹⁵al/ter/iĝ/i, to land ¹⁶rem/boat/o, rowboat ¹⁷post/las/is, left behind ¹⁸komenc/iĝ/is, (there) began ¹⁹rev/o/land/o, dreamland ²⁰mar/bord/o, seashore, beach ²¹riz/o/kamp/o, rice field ²²sun/lev/iĝ/o, sunrise ²³sam/opini/as, agree ²⁴en/land/an/o, inhabitant ²⁵kia ĝi estis, such as it was ²⁶pli/bon/ig/i, to improve ²⁷unu/op/a, single, individual (see -OP below) ²⁸kontraŭ, here: in return for ²⁹kok/batal/o, cock fight ³⁰mov/iĝ/i, to move (intr.) ³¹laŭ bova rapid/ec/o, ploddingly (lit., “at ox speed”) ³²ĉiel/glor/a, heavenly-glorious ³³tim/em/a, timid ³⁴viv/kutim/o/j, customs, mores ³⁵tri/foj/e, three times ³⁶konserv/aĵ/o, canned food, preserves ³⁷kaban/grup/o, group of cabins, settlement ³⁸ĉirkaŭ/i, to surround

teraj muroj, la enloĝantoj kelkfoje malaperis kvazaŭ leporoj. Sed mi sidiĝis sur ŝtupeton aŭ ŝtonon kaj ekdesegnis dometon kun palmo, kaj iom post iom la plej junaj infanoj scivoleme³⁹ proksimiĝis. Mi nenion diris kaj daŭrigis la desegnadon. Iom post iom sekvis la pli aĝaj infanoj kaj, fine, la plej aĝaj—la gepatroj—kaj faris grandan rondon ĉirkaŭ mi.

Mi daŭrigis mian laboron, ĝis kiam iu knabo aŭ virino diris “bagus, bagus,” kio signifas “tre bela.” Tuj mi donacis mian “artlaboron” al la laŭdinto kaj, montrante al li aŭ ŝi, diris “bagus, bagus” kio signifis: “Ankaŭ vi estas bela.” Granda ridado kaj tuja interamikiĝo. Tuj oni alportis al mi manĝaĵojn, kaj amikeco estis memkomprenebla.⁴⁰ Ofte mi manĝis, ne estante malsata, nur por malaperigi ĉiun timemon.

La knabino, kiam ŝi edziniĝas, ne havas grandajn respondecojn.⁴¹ Ŝi ne devas alporti la pantoflojn al la edzo, ĉar li tiajn ne havas; ŝi ne devas lavi la telerojn, ĉar ne ekzistas tiaj en la domoj de Bali; se ŝi havas infanetojn, ne estas vindotukoj⁴² por esti lavataj. En Bali la gejunuloj sin elektas sen helpo de la gepatroj, tute kontraŭe⁴³ al la kutimo en la cetera Azio.

La virinoj cetere ricevas la ĉefan admiron de la fremduloj. Ili nombras 700 000, dum la viroj nombras nur 300 000 en Bali. Ili estas videblaj ĉie, irantaj al aŭ venantaj de proksima templo aŭ vilaĝa vendejo. La inoj havas naŭ ŝancojn el dek, esti naskitaj belegaj. Iu klarigis,⁴⁴ ke Bali estas paradizo por la virinoj. Mi preferus diri, ke Bali estas paradizo por la viroj—ĉar la virinoj faras la plej multan laboron.

La virinoj estas nudaj de la ŝultroj ĝis la talio; sed ili modeste kovras siajn krurojn ĝis la piedoj per longaj sarongjupoj.⁴⁵ Kiam ili iras al danco, ili kovras ankaŭ la mamojn per belkoloraj tukoj. Do la balianinoj⁴⁶ estas plimulte vestitaj por danco ol por la strato—ĝuste kontraŭe al la kutimo en Ameriko kaj Eŭropo. La viroj portas ĝenerale maldikan⁴⁷ jakon sed, kiel la virinoj, ne uzas ŝuojn.

Ĉiuj banas sin ofte dum la tago, en la riveretoj kaj kanaloj. La viroj ĉe unu flanko, kaj la inoj ĉe la alia flanko. Ĉio estas en ordo tiom longe, kiom⁴⁸ neniu iras trans la mezon de la rivero, kiu tamen ofte mezuras nur kvar aŭ kvin metrojn.

En Bali oni ne trovas perlojn aŭ aliajn riĉaĵojn. Tio estas granda feliĉo. Ĉar se perloj estus trovitaj en Bali, la blankaj komercistoj⁴⁹ estus venintaj jam antaŭ multaj jaroj por interŝanĝi⁵⁰ la perlojn kontraŭ brando, kiel okazis en multaj aliaj tropikaj insuloj, pli multe “favoritaj” de la juvel-dioj. Tiel en Bali estis permesite daŭrigi sian paradizan sonĝon komencitan antaŭ multaj jarcentoj.⁵¹

Unu vesperon mi sekvis noktan procesion. Dekoj da maskitaj dioj kaj centoj da indiĝenoj. Torĉoj, kantoj, preĝoj, kostumoj, ensorĉiga⁵² muziko, incenso, sankta akvo; nenio mankis. Malrapide la procesio moviĝis⁵³ tra la vilaĝeto. Estis la festo de la plenluno.⁵⁴ La luno mistere brilis inter nuboj kaj tra la foliaro de la graciaj palmoj. La aero estis varmete dolĉa.

Sekvis baliaj dancoj sub la steloj. Knabinoj, kiuj laboras en la rizokampoj, dancis en oraj vestaĵoj! Ili dancis ne nur per la piedoj sed ankaŭ per la manoj kaj per ĉiuj fingroj, ŝultroj, kapo kaj eĉ per la okuloj. La efekto estis tre artisma,⁵⁵ kaj kun la torĉoj, la palmoj, la templomuroj kaj la lunlumo la tuto estis nepriskribeble⁵⁶ fantazia.

³⁹sci/vol/em/e, inquisitively ⁴⁰mem/kompren/eb/l/a, self-evident; "it goes without saying that..." ⁴¹respond/ec/o, responsibility
⁴²vind/o/tuko, diaper ⁴³kontraŭ/e, contrary ⁴⁴klar/ig/i, to explain
⁴⁵sarong-jupo, sarong ⁴⁶bali/an/in/o, woman of Bali ⁴⁷mal/dik/a, thin
⁴⁸tiom longe kion = tiel longe, kiel, as long as ⁴⁹komerc/ist/o, merchant
⁵⁰inter/ŝanĝ/i, to trade ⁵¹jar/cent/o, century ⁵²en/sorĉ/ig/a, enchanting
⁵³mov/iĝ/is, moved (see below) ⁵⁴plen/lun/o, full moon
⁵⁵art/ism/a, artistic ⁵⁶ne/pri/skrib/eb/l/e, indescribably (pri/skrib/i, to describe)

Eugene Huxley / Shutterstock, Inc.

Sekvis aliaj dancistinoj, kaj dancistoj, kiuj sidante en granda kvadrato prezentis dancon kun mirinda⁵⁷ harmonio kaj precizeco.⁵⁸ Ili ŝajne ne laciĝis,⁵⁹ kaj mi ne sentis dormemon. Kiam je noktomezo⁶⁰ mi fine forlasis la vilaĝon, la dolĉa muziko sonis ankoraŭ longe en miaj oreloj. Mi iris dormi kun la gamelan-muziko⁶¹ en la oreloj, kaj mi eksongis pri revaj bildoj kaj fantaziaj melodioj. Kaj ĝis la hodiaŭa tago mi ne ĉesis revi pri Bali, la insula paradizo.

⁵⁷**mir/ind/a**, wonderful ⁵⁸**preciz/ec/o**, precision ⁵⁹**lac/iĝ/i**, to get tired
⁶⁰**nokt/o/mez/o**, midnight ⁶¹**gamelan-muziko**, gamelan music
 (A gamelan is an Indonesian ensemble of mostly percussive instruments.)

TRANSITIVE AND INTRANSITIVE VERBS: -IĜ

Transitive verbs may be made intransitive by means of the suffix **iĝ**: **La insulano movis** (tr.) **la boaton per unu remilo**, The islander moved the boat with one oar; **La boato moviĝis** (intr.) **malrapide laŭ la rivero**, The boat moved slowly along the river (lit., The boat became moved....). **Ni dividis** (tr.) **la rizon en tri porciojn**, We divided the rice into three portions; **Ni dividiĝis en tri grupojn**, We divided (intr.) into three groups (lit., We became divided into....). **La boatisto levis** (tr.) **sian remilon**, The boatsman raised his oar; **Tri vulkanoj leviĝas** (intr.) **sur la insulo**, Three volcanoes arise on the island (lit., Three volcanoes become raised....).

-ISM

This suffix, much as in English, denotes a doctrine or movement, a way of looking at or doing things: **katoliko**, a Catholic, **katolikismo**, Catholicism; **kristano**, a Christian, **kristanismo**, Christianity; **alkoholo**, alcohol, **alkoholismo**, alcoholism; **fatalo**, inevitable Fate, **fatalismo**, fatalism; **angla**, English, **anglismo**, an anglicism.

-OP

The suffix **op** makes the collective sense of numbers: **deko****pe**, by tens, ten at a time; **Ili envenis duope**, They entered in pairs, by twos; **La policanoj marŝis kvarope**, The policemen were marching in groups of four; **unuope**, singly, one at a time.

3 000 METROJ

When figures of 1000 or more are written, the custom in some countries is to separate thousands with a comma; in others a period is used; and sometimes only a space. All of the following mean three thousand:

3,000

3.000

3 000

163

15. ANTAŬPAROLO:¹ EVANĜELINO

(By Henry Wadsworth Longfellow.)

Jen la arbaro pratempa:² la murmurantaj pinarboj³
Staras en verdaj vestaĵoj, en la krepusko malluma,
Kiel druidoj antikvaj, voĉoj malĝojaj, profetaj,
Kiel harpisto blankharaj, longaj la barboj sur brusto.
De la kavernoj profundaj la oceano najbara
Raŭka per voĉo respondas, de la arbaro ĝemadon.⁴

Jen la arbaro pratempa. Kie nun estas la koroj
Kiuj sub ĝia branĉaro⁵ kiel cervido⁶ eksaltis,⁷
Kiu sub arbo ekaŭdas⁸ de la ĉasanto⁹ la voĉon?
Kie vilaĝo humila, hejmo de la kamparanoj,
Homoj de kiuj la vivoj kiel rivero iradis,¹⁰
Kies trankvilaj fluadoj¹¹ pasas tra paca arbaro,
Sub la branĉaro de l' tero, ankaŭ sub bildoj ĉielaj?

Estas dezerta la lando, kaj disigitaj¹² por ĉiam¹³
Ĝiaj antaŭaj loĝantoj, for de la hejmoj pelitaj,
Kiel folioj kaj polvo kiam la fortaj ventegoj
De la kolera oktobro ilin ekkaptas kaj ĉasas,
Kaj malproksimen portinte, sur oceanon disĵetas.¹⁴
Nur tradicio nun restas de la vilaĝo de Grand-Pré.

Se vi la kredon posedas, kredon pri amo konstanta,
Kiu esperas kaj daŭras, kaj pacience atendas,
Se vi la fidon posedas pri la beleco kaj forto
De la virina animo, koro fidela, amanta,
Aŭdu la kanton malĝojan, kiun ankoraŭ kantadas
De la arbaro la pinoj,¹⁵ la historion de amo
En Akadio la bela, lando de homoj feliĉaj.

—Trad.¹⁶ William George Adams

¹**Antaŭ/parol/o**, foreword, introduction ²**pra/temp/a**, primeval, of ancient times (see PRA- below) ³**pin/arb/o**, pine tree
⁴**Raŭka...ĝemadon = Respondas per raŭka voĉo (la) ĝem/ad/o/n** (moaning) **de la arbaro** ⁵**branĉ/ar/o**, network of branches ⁶**cerv/id/o**, fawn (see -ID below) ⁷**ek/salt/i**, leap, spring up (see EK- below)
⁸**ek/aŭd/i**, catch the sound of ⁹**ĉas/ant/o**, hunter ¹⁰**ir/ad/is**, went along
¹¹**flu/ad/o/j**, flowings ¹²**dis/ig/it/a**, dispersed ¹³**por ĉiam**, forever
¹⁴**dis/jet/i**, to scatter ¹⁵**kiun...pinoj = kiun la pinoj de la arbaro ankoraŭ kantadas** ¹⁶**Trad.** = Traduk/it/a de

PRA-

This prefix denotes separation in time, as follows:

1. With specific relationships, it is equivalent to English “great” or “grand”: **onklo**, uncle, **praonklo**, great-uncle; **nevo**, nephew, **pranevo**, grandnephew; **avo**, grandfather, **praavo**, great-grandfather; **nepo**, grandson, **pranepo**, great-grandson; **prapranepino**, great-great-granddaughter, etc.

2. With all other words the connotation is always that of time long past: **pratempoj**, primitive times; **prapatroj**, forefathers, ancestors; **prahomo**, primitive man; **praarbaro**, primeval forest; **prahistorio**, prehistory; **prabesto**, prehistoric animal; **pratipo**, prototype.

EK-

In Lesson 4 we learned that this prefix focuses on the start of an action. The meaning may be “to begin -ing,” as we have seen; or it may mean an abrupt, startling kind of action: **salti**, to jump, **eksalti**, to spring up abruptly; **brili**, to shine, **ekbrili**, to flash; **krii**, to yell, **ekkrii**, to cry out; **aŭdi**, to hear, **ekaŭdi**, to catch the sound of.

-ID

The suffix **id** names the offspring or descendant of persons and animals: **reĝo**, king, **reĝido**, prince; **cervo**, deer, **cervido**, fawn; **kato**, cat, **katido**, kitten; **Izraelo**, Israel, **izraelidoj**, Israelites.

-ESTR

This suffix denotes the chief person: **urbo**, town, **urbestro**, mayor; **ŝipestro**, master of a vessel; **policestro**, chief of police.

16. Barbro kaj Eriko—VI

Rud la 30-an de novembro

Plej bona amiko,

Dankon, koran dankon pro via letero!

Vi rakontis iomete pri la malfeliĉa milito; mi same malamas ĝin. Via popolo certe estas egale pacama kiel la nia,¹ kaj mi kredas, ke la plimulto de la homoj ne deziras militi.

Ŝajnas al mi,² ke mi iufoje³ legis pri la bela kutimo, meti lanternojn sur la tombojn. Ankaŭ en nia kalendaro la 1-a de novembro konservas de post la katolika tempo⁴ tiun nomon: Tago de Ĉiuj Sanktuloj.

Mi jam multe aŭdis pri via popolo, kaj mi ŝategas la aŭstran muzikon. Per nia kvarlampa⁵ aparato⁶ ni ofte aŭskultas la ondon⁷ vian: Wagner, Beethoven, Mozart, Schubert kaj Strauss ĉiam entuziasmigas⁸ min. Ĉu ankaŭ vi ŝatas la muzikon? Kaj—ĉu vi ŝatas danci? En Svedujo oni dancas tre multe. En ĉiu urbo troviĝas bela, granda popolĝardeno.⁹ Dum la somero, sabate kaj dimanĉe multaj gejunuloj kunvenas tie por amuziĝi,¹⁰ por vidi teatraĵojn, por danci. Ankaŭ mi ŝatas danci, sed Paĉjo ne permesas al mi partopreni publikan dancon. “Nur ĉi tie kaj en la hejmoj de viaj geamikoj vi dancu,” diras la kara tirano.

De kelkaj tagoj jam neĝas. Blanka estas la tegmento de nia eta domo, super la blankaj ondoj de niaj kampoj flugas, manĝaĵon serĉante, mal-lumaj vaguloj:¹¹ la kornikoj. Paseroj sidas antaŭ nia fenestro, malsataj sed ne malĝojaj, atendante panerojn; la karaj paruoj fervore pikmanĝas¹² sebon. Kelkfoje ili danke rigardas min, kun la kapo oblikve tenata. Ĉu ili estas koketaj?

La tagoj jam estas mallongaj. Baldaŭ, dum Kristnasko,¹³ la suno leviĝos nur post la naŭa matene kaj malaperos jam je la dekkvara.¹⁴ Sed—ho, kiel belegaj estas vintre la noktoj! Mil steloj sur la ĉielo—pala luno—longaj, larĝaj strioj kaj flamanta drapiro de la norda lumo brilas en mirinda beleco.

Mi rigardas la stelojn, miaj pensoj migras al malproksimaj landoj kaj al la venonta tempo¹⁵....

Mi salutas vin!

Via amikino

Barbro

¹la nia, ours ²ŝajnas al mi, it seems to me ³iu/foj/e, at some time
⁴la katolika tempo, Catholic times ⁵kvar/lamp/a, four tube ⁶aparato,
 (radio) set ⁷ondo, (radio) wave(length) ⁸entuziasm/ig/i, to enthuse,
 inspire ⁹popol/ĝarden/o, public park ¹⁰amuz/iĝ/i, to have fun
¹¹vag/ul/o, tramp, vagabond ¹²pik/manĝ/i, eat by pecking
¹³Krist/nask/o, Christmas ¹⁴la dek/kvar/a, 2 o'clock in the afternoon
 (24-hour system) ¹⁵la ven/ont/a temp/o, coming times, times to come

FALSE FRIENDS

Not all Esperanto words that look like English words may be trusted to have exactly the same meaning. In the previous selection, for example, **larĝa** does not mean “large,” but wide; **kapo** isn’t “cap,” but head; and **domo** is not a “dome”, it’s a house. Such words, which can lead the unwary student astray, are known as “false friends.” Here are some common ones:

Adulta, adulterous. *Adult*: plenaĝa.

Agonio, death-throes. *Agony*: dolorego, angoro.

Aktuala, of current interest, topical, present-day. *Actual*: efektiva.

Akurata, punctual, on time, prompt. *Accurate*: preciza, senerara.

Apologio, vindication, justification. *Apology*: pardonpeto,
bedaŭresprimo.

Atendi, to wait. *Attend (meeting, etc.)*: ĉeesti, vizitadi.

Averti, to warn. *Avert*: forturni, forklini.

Balanci, to swing up and down, sway, rock, nod. *Balance*: ekvilibri,
bilanci.

Bedo, a patch or bed for plants. *Bed*: lito.

Bordo, bank, shore, edge. *Board*: tabulo; komitato, estraro.

Brava, valiant, gallant. *Brave*: kuraĝa.

Buklo, curl, lock (of hair). *Buckle*: buko.

Demandi, ask. *Demand*: postuli.

Drinki, drink to excess. *Drink (normally)*: trinki.

Efektiva, real, actual. *Effective*: efika.

Eventuala, contingent, possible in the future. *Eventual*: fina.
(*Eventuale* = in case of need)

Favorata, favored, privileged. *Favorite (book, etc.)*: preferata.

Festo, a festival or celebration. *Feast (banquet)*: festeno.

Frazo, sentence. *Phrase*: frazero, esprimo, vortgrupo.

Fundo, bottom. *Fund*: kaso, fondaĵo, fonduso.

Gipso, gypsum, plaster of Paris. *Gypsy*: cigano.

Granda, big, great. *Grand*: grandioza, impona.

Ĝenerala, in general, common to all or most. *General: (usual)* kutima; *(military)* generalo.

Infano, child. *Infant:* infaneto, bebo.

Instanco, level of official authority, especially judicial. *Instance:* okazo, ekzemplo.

Ĵurnalo, newspaper. *Journal: (diary)* taglibro; *(magazine)* gazeto, revuo.

Karto, card. *Card:* ĉaro.

Kasko, helmet. *Cask:* barelo.

Kojno, wedge. *Coin:* monero.

Kondiĉo, a stipulation, prerequisite. *Condition (state):* stato.

Konkreta, real and not abstract. *Concrete:* betono.

Konsekvenca, consistent, something that follows in sequence. *Consequence:* rezulto, sekvo.

Kontroli, to check, verify, oversee. *To control:* regi, direkti.

Konvena, suitable, proper, fitting, appropriate. *Convenient:* oportuna.

Krajono, pencil. *Crayon:* paŝtelo.

Largâ, wide, broad. *Large:* granda.

Lokusto, grasshopper. *Locust:* akrido.

Magazeno, a large store or storehouse. *Magazine:* gazeto, revuo.
(Also **magazino** is a large, popular magazine, especially when illustrated and featuring articles on many subjects.)

Medicino, the science of medicine. *Medicine:* medikamento.

Mendi, to order (something). *To mend (repair):* ripari, senpaneigi.

Novelo, short story. *Novel:* romano.

Oferi, offer up, sacrifice. *Offer:* proponi, prezenti.

Okaze, by chance, accidentally. *Occasionally:* kelkfoje, de tempo al tempo (**Okazo:** chance, occurrence.)

Oportuna, convenient, handy. *Opportunity (chance):* okazo.

Parenco, a relative. *Parent:* patro, patrino. (*Parents:* gepatroj)

Pego, woodpecker. *Peg:* keĵlo.

Placo, public square. *Place:* loko.

Planko, floor. *Plank:* tabulo.

Porko, a pig. *Pork*: porkaĵo, porka viando.

Praktiki, put into practice. *To practice (exercise, train)*: sin ekzerci, ekzerciĝi.

Presi, to print (with type). *To press*: premi. *The press*: la gazetaro.

Pretendi, to claim, assert a right to. *Pretend*: ŝajnigi, preteksti.

Proceso, a law suit. *Process (procedure)*: procedo.

Pruno, plum. *Prune*: sekigita pruno, sekpruno.

Rento, income from property or investments. *Rent*: lupago, luprezo.
(**Lui** is to rent something from someone; **luigi** is to rent something to someone.)

Rezigni, to give up claim to, relinquish, waive. *To resign (from a position)*: demisii, eksiĝi, abdiki.

Rimarki, to notice, observe, note. *To remark*: komenti, rimarkigi.

Rimedo, means, way, resource. *Remedy*: kuracilo; korekti, rebonigi.

Sentenco, a wise saying, proverb. *Sentence*: frazo.

Sorto, fate, destiny, luck. *Sort (kind)*: speco.

Subskribi, to sign. *Subscribe*: aboni.

Triviala, vulgar, crude, boorish. *Trivial*: bagatela, malgrava.

Verso, a line of poetry, or Bible verse. *Verse (stanza of song or poem)*: strofo.

Vulgara, everyday, run-of-the-mill, of or for the common people.
Vulgar: triviala, kruda, maldeca.

17. Trans la Lingvajn Barilojn—IV

Frankfurto, Germanujo, 9 novembro

En la centra parto de Frankfurto staras multaj grandaj modernaj konstruaĵoj, kie iam ekzistis malnovaj, historiplenaj.¹ Kiam la dua mondmilito venis, la detruado² estis terura; miloj da bomboj falis el la ĉielo kaj detruis la plejparton³ de la grandaj komercaj konstruaĵoj. Nuntempe⁴ oni rekonstruis la urbon, kaj nun ekzistas grandaj modernaj stratoj kun novaj butikoj kaj magazenoj.

Kiam la vagonaro alvenis en la stacidomon, S-ro Franz Rabl atendis nin. Li estas maljuna viro, ekspoŝtisto,⁵ kiu havis dum la tago tempon por

montri al ni sian urbon. Ni promenis laŭlonge la riveron Maino, kie estas bela parketo kun multaj benkoj por la laculoj. Ni transiris⁶ la riveron per malnova kaj interesaspekta⁷ ponto al malnova parto de la urbo. Tie ankoraŭ staris la malnovaj domoj, gastejoj⁸ kaj malgrandaj komercaj konstruaĵoj, ĉar la bomboj ne tuŝis ĉi tiun parton de la urbo. Ni iris al malnova gastejo por trinki la faman lokan trinkaĵon, pomvinon.⁹ Multaj loĝantoj en ĉi tiu parto de la urbo kolektiĝas¹⁰ en la gastejoj por trinki la malmultekostan kaj bongustan vinon kaj por interparoli pri gravaj kaj malgravaj aferoj.

Post nia trinkado ni vizitis kelkajn novajn grandajn magazenojn kaj la magazenoj rememorigis¹¹ min pri niaj en Usono, ĉar ili kaj la vendataj aĵoj, kaj ankaŭ la aĉetantoj, aspektis samaj, kiajn oni vidas en nia propra urbo. S-ro Rabl gvidis nin laŭlonge la ĉefstratojn,¹² kaj ankaŭ por vidi kelkajn malnovajn konstruaĵojn, preĝejojn, la urbdomon,¹³ ktp. Tiam ni devis reiri al la stacidomo por renkonti alian samideanon, kiu atendis nin tie je la kvara kaj duono.

Kiam ni alvenis ĉe la stacidomo, altstatura,¹⁴ mezaĝa¹⁵ viro atendis nin ĉe la enirejo.¹⁶ Estis S-ro Puff, peranto¹⁷ por la Sennacieca¹⁸ Asocio Tutmonda¹⁹ en Germanujo, kaj li gvidis nin al restoracio por manĝi, kaj poste ni ĉeestis la monatan kunvenon de lia grupo.

¹**histori/plen/a**, full of history, historic ²**detru/ad/o**, destruction

³**plej/part/o**, greatest part ⁴**nun/temp/e**, at the present time

⁵**eks/poŝt/ist/o**, ex-postman (see EKS- below) ⁶**trans/ir/is**, crossed

⁷**interes/aspekt/a**, interesting-looking ⁸**gast/ej/o**, inn, Gasthaus

⁹**pom/vin/o**, apple wine ¹⁰**kolekt/iĝ/as**, collect, get together

¹¹**re/memor/ig/is**, reminded ¹²**ĉef/strat/o**, main street ¹³**urb/dom/o**,

town hall ¹⁴**alt/statur/a**, tall (lit., of high stature) ¹⁵**mez/aĝ/a**, middle-aged ¹⁶**en/ir/ej/o**, entrance ¹⁷**per/ant/o**, agent ¹⁸**sen/naci/ec/a**, without

(consideration for) nationality ¹⁹**tut/mond/a**, worldwide **Sennacieca**

Asocio Tutmonda = a world-wide organization of Esperantists

Wiesbaden, Germanujo, 16 novembro

En ĉi tiu urbo ekzistas bona Esperanta kurso vespere, kaj S-ro Schorr estas la instruisto. Bonnie kaj mi ĉeestis la klason kaj, kvankam la instruisto kelkfoje²⁰ uzis la germanan lingvon, plejparte²¹ li uzis Esperanton kaj ni vere povis ĝui la klason kaj lernis pri kelkaj gramatikaj aferoj.

Sabaton ni havis okazon por renkonti du malnovajn, fervorajn geesperantistojn, la gesinjoroj Bertram Potts el Wellington, Nov-Zelando. Li estas eksĵurnalisto²² kaj malnova esperantisto, kaj dum sabata vespero li paroladis al speciala kunveno de la Esperanta klubo en Wiesbaden pri sia hejmo kaj la geesperantistoj tie. Li estas lerta, interesa paroladisto, kaj mi estas certa ke la tuta grupo ĝuis lian paroladon. Ĉiuj opiniis ke la vespero forflugis tro rapide.

S-ino Opperman, esperantistino en Wiesbaden, invitis nin al sia domo por vidi alian parton de la urbo kaj por paroli kune.²³ Ni promenis tra belaj arbaroj kiuj estas ĉirkaŭ la urbo, kaj ni vidis en la ĉirkaŭaĵoj²⁴ de la urbo multajn apartajn domojn. Kutime, en Eŭropo la urboj estas konstruitaj same kiel urboj en Usono, kun grandaj apartamentaroj²⁵ kaj loĝejoj²⁶ apud la centra parto de la urbo, kaj en la ĉirkaŭaĵoj oni konstruis apartajn domojn kaj malgrandajn apartamentarojn.

Ĵaŭdon ni foriris el la bela banurbo,²⁷ kaj veturis vagonare al Parizo.

Parizo, Francujo, 19 novembro

Ekzistas en la Jarlibro²⁸ de la Universala Esperanto-Asocio reklamo por la Hotelo Felix, Rue Molière 26, Parizo, Francujo. Kiam Bonnie kaj mi vidis ĉi tiun reklamon ni decidis viziti la Hotelon Felix dum nia vizito en Parizo.

Ni alvenis en Parizon je la sepa, vendredan matenon. Ni tuj iris al la Hotelo Felix, per taksio, ĉar la reklamo en la Jarlibro ankaŭ enhavas²⁹ la vortojn "Esperanto parolata." Estis nur mezaĝa virino en la hotelo, kiu ne povis paroli aŭ Esperante aŭ angle, kvankam ŝi montris al ni per signa lingvo, ke la esperantisto alvenos je la dekdua, tagmeze. Ni lasis niajn valizojn ĉe la hotelo kaj promenis tra kelkaj stratoj en la bela, fama kaj interesa urbo, Parizo.

Post trihora promonado ni revenis al la Hotelo Felix kaj tiam estis en la oficejo de la hotelo viro kiu salutis nin per la vortoj "Bonan tagon." Estis S-ro Jean Thierry, juna viro kiu estas duonposedanto³⁰ de la malgranda hotelo. Li ankaŭ estas vic-delegito por UEA kaj prezidanto de la Pariza Esperanto-Asocio. S-ro Thierry montris al ni ĉambron kaj ĝi

tre plaĉis al ni, do ni decidis resti ĉe la Hotelo Felix dum nia restado de tri tagoj en Parizo.

Post kvarhora dormeto³¹ ni vestiĝis, iris al restoracio por vespermanĝi, kaj tiam revenis al la hotelo por renkontiĝi³² kun S-ro Thierry je la oka. Kune ni veturis, per aŭtobuso, al la kunveno de la Pariza Esperanto-Asocio. Oni kunvenas ĉiuvendre, en la fama Universitato Sorbonne, en la geografia prelega ĉambro. Ĉeestis la kunvenon ĉirkaŭ tridek geesperantistoj kaj ni aŭskultis interesan paroladon pri Louis de Beaufront, la fama kaj unua franca esperantisto.

²⁰kelk/foj/e, sometimes ²¹plej/part/e, for the most part

²²eks/jurnal/ist/o, former newspaperman ²³kun/e, together

²⁴ĉirkaŭ/aĵ/o/j, surroundings, environs ²⁵apartament/ar/o, apartment

building ²⁶loĝ/ej/o, residence ²⁷ban/urb/o, spa (town known for its

mineral baths) ²⁸Jar/libr/o, yearbook, annual (see p. 48) ²⁹en/hav/as,

contains ³⁰du/on/posed/ant/o, half-owner ³¹dorm/et/o, nap

³²renkont/iĝ/i, to meet together

majeczka / Shutterstock, Inc.

Estis iomete da tempo post la parolado, do mi havis la tempon por paroli nur kelkajn vortojn al la grupo pri Usono, Kalifornio, kaj ankaŭ pri la movado en San Diego kaj Los Angeles. Ni renkontiĝis en kafejo post la kunveno, kaj tie ni renkontis S-ron Schwartz, malnovan esperantiston kiu diris ke li volos renkonti nin ĉe la kongreso en Marseille dum aŭgusto.

London posttagmeze ni iris al la biblioteko de la Ĉambro de komerco³³ ĉar ni legis en la Jarlibro de UEA pri “Grava Esperanto-fako” tie. Ni trovis en la biblioteko multajn librojn kaj gazetojn, pli ol du mil, pri Esperanto kaj diversaj grupoj tra la mondo ekde³⁴ la komenco de Esperanto. Ni rigardadis la librojn dum du horoj kaj tiam ni devis iri al la stacidomo por iri per vagonaro al Barcelono, Hispanujo.

(Daŭrigota)

³³Ĉambro de komerco, Chamber of Commerce ³⁴ek/de, right from

EKS-

As in English, this prefix means “former”: **eksprezidanto**, ex-president; **ekspoŝtisto**, former or retired postman; **eksigi**, to put out of office, fire; **eksiĝi**, to leave office, resign.

APERI—ASPEKTI

Although both of these words mean “to appear,” they are not alike. **Aperi** is to make an appearance; **aspekti** is to appear (look) in a certain way: **Mia edzino aperis subite en la pordo**, My wife appeared suddenly in the doorway; **Ŝi aspektis kolera**, She looked angry; **Ŝia apero feliĉigis min, sed ŝia aspekto maltrankviligis min**, Her appearance (showing up) cheered me, but her appearance (the way she looked) made me uneasy.

NAMES OF COUNTRIES

There are three ways of deriving country names in Esperanto:

1. From the word for its inhabitants, a country name can be formed by means of the suffix **uj**: **anglo**, an Englishman, **Anglujo**, England; **dano**, a Dane, **Danujo**, Denmark; **germano**, a German, **Germanujo**, Germany.

(Sometimes the word **lando** is used instead of **uj**: **Angllando**, **Danlando**, **Germanlando**, **Svedlando**, etc.)

2. Some younger countries have their own root-word: **Kanado**, **Aŭstralio**, **Bolivio**, **Brazilo**, **Usono**, etc. In this case the inhabitants are named with the suffix **an**: **Kanadano**, **Aŭstraliano**, **Boliviano**, **Brazilano**, **Usonano**.

3. In some cases there are Esperantized forms of internationally understood country names ending in **-io**: **Latvio**, **Hungario**, **Jugoslavio**, etc. In fact many people use **-io** as a suffix parallel to **-ujo**, so that one frequently sees **Anglio**, **Danio**, **Germanio**, etc.

THE ESPERANTO ALPHABET

The Esperanto alphabet has 28 letters: **Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ŭŭ, Vv, Zz**. To name them (as in reciting the alphabet), give vowels their usual sound and add the **-o** ending to the consonants: **A, Bo, Co, Ĉo, Do**, etc.

Ŭ is named like the English word "woe" or by some, "**U-hoko**." This letter is occasionally used initially like English **W**, by the way, mostly in proper names like **Ŭuhan** (Wuhan, the city in China), or **Ŭato** (for Watt).

The non-Esperanto letters **Q, W, X, and Y** are called **kuo**, or **kŭo** or **kvo**; **duobla-u** or **duobla-vo**; **ikso**; and **i-greka** or **ipsilono**.

In radio and telegraph messages, etc., where supersigns are not available, **Ĉ** may be spelled **CH**, **Ĝ** as **GH**, etc., and **Ŭ** may be sent as **U**. This system is, however, very rarely used in practice.

18. La Espero

(This poem by L. L. Zamenhof, set to music by F. Ménil, is a kind of “national anthem” of Esperantists.)

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko;
Perflugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.¹
Ne al glavo sangon soifanta²
Ĝi la homan tiras familion;³
Al la mond’ eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l’ espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.
Forte staras muroj de miljaroj⁴
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos⁵ la obstinaj baroj,
Per la sankta amo disbatitaj.⁶

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento⁷
Unu grandan rondon familian.
Nia diligenta kolegaro⁸
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l’ homaro
Por eterna ben’ efektiviĝos.

¹= Nun ĝi flugu de loko al loko ²= Ne al glavo, soifanta sangon ³= Ĝi
 tiras la homan familion ⁴mil/jar/o, millenium (a thousand years)
⁵dis/salt/i, to burst apart ⁶dis/bat/i, to knock apart ⁷en konsento, in (by)
 agreement ⁸koleg/ar/o, band of coworkers

19. El Japanaj Novaĵoj¹

(From *La Revuo Orienta*.)

La rezulto de la ĝenerala elekto de la Domo de Reprezentantoj en la 20a de novembro montris sufiĉan konfidon de la publiko al la Ikeda reĝimo. Do estas evidente, ke Ĉefministro² Ikeda estos denove elektita kiel la estro de la nova kabineto, kiam oni kunvokos³ la specialan sesion de la Parlamento en la 5a de decembro por nomi ĉefministron.

Eksjuĝisto⁴ al Hago

En la 17a de novembro D-ro⁵ Kotaro Tanaka estis elektita de la Ĝenerala Kunsido⁶ kaj la Sekureca⁷ Konsilantaro⁸ de la Unuiĝintaj⁹ Nacioj por servi kiel la juĝisto de la Internacia Juĝejo¹⁰ de Justeco¹¹ en Hago. Antaŭ nelonge li kompletigis¹² la 10-jaran servon kiel la ĉefjuĝisto de la Supera¹³ Juĝejo de Japanujo.

Li diris, ke li estas tre danka al la Estro kaj funkciuloj¹⁴ de la Ministrejo¹⁵ de Eksteraj Aferoj, kaj ke je la nova ofico li humile kaj sindone¹⁶ laboros por la honoro de sia patrujo¹⁷ kaj por la monda paco.

Vizito de Studentoj el Suda Koreujo

40 membroj de la Sud-Korea Studenta Kultura Misio alvenis al Tokio per aeroplano vespere de la 29a de novembro. Ili restos 10 tagojn. La grupo konsistas el gestudentoj de diversaj gradoj, de elementaj lernejoj al universitatoj.

Dum la restado, ili prezentos filmojn, fotografiaĵojn,¹⁸ kaj faros prelegojn kune kun¹⁹ korea muziko kaj danco. Samtempe ili interŝanĝos opiniojn pri diversaj temoj kun japanaj studentoj.

¹nov/aĵ/o/j, news ²ĉef/ministr/o, prime minister ³kun/vok/i, call together, convoke ⁴eks/juĝ/ist/o, former judge ⁵D-ro = Doktoro
⁶kun/sid/o, session, meeting ⁷sekur/ec/o, security ⁸konsil/ant/ar/o, council ⁹Unu/iĝ/int/a/j Naci/o/j, United Nations ¹⁰juĝ/ej/o, court
¹¹just/ec/o, justice ¹²komplet/ig/i, to complete ¹³super/a, supreme
¹⁴funkci/ul/o, functionary ¹⁵ministr/ej/o, ministry ¹⁶si/n/don/e, devotedly, dedicatedly ¹⁷patr/uj/o, fatherland ¹⁸fotograf/aĵ/o, photograph
¹⁹kun/e kun, together with

20. Barbro kaj Eriko—VII

Hohenberg, la 10-an de decembro

Amikino,

En mia imago mi venas al vi. Mi vidas svedajn arbarojn kaj lagojn, mi rimarkas vian domon ruĝbrunan. Mi eniras, premas vian manon, mi babilas kun vi.

Estante¹ infano mi legis belan rakonton de Selma Lagerlöf, via famega verkistino,² “Nils Holgerson” ĝi estas nomata. Mi tiam enviis la migrantan etulon,³ mi nun lin denove envias. Sur la dorso de anseroj sovaĝaj ankaŭ mi volus veni al vi.

Ni havas similajn interesojn. Ankaŭ mi ŝatas muzikon, aŭskultas ofte radiokoncertojn kaj mem ludas violonon kaj fortepianon. La plej grandan plezuron faras al mi la legado,⁴ preskaŭ ĉiutage ĝis meznokte mi legas.

canadastock / Shutterstock, Inc.

Vintro ankaŭ ĉe ni, neĝo kovras stratojn, tegmentojn, kampojn, herbejojn, montarojn.

Ĉu vi jam aŭdis pri sankta Nikolao⁵ kaj pri Krampuso, la nigra diablo, kiu venas la sesan de decembro, por rekompenci kaj puni? Sankta Nikolao estas episkopo kun blanka mantelo, kun mitro kaj kurba bastono; Krampuso, tute nigra, havas longan voston, longan ruĝan langon kaj kornojn. Sur la dorso li portas sakon, destinitan⁶ por malbonaj infanoj.

Ĉu mi iam povos sendi Krampuson al vi?—

Tiu maskado⁷ estas malnova kutimo, sed multaj homoj al ĝi kontraŭas,⁸ ne volante timigi⁹ malgrandajn infanojn.

Dum Kristnasko ĉiu infano, malriĉa aŭ riĉa, ricevas kristarbon,¹⁰ malgrandan abion, sur kies branĉetoj estas falsbrilaĵoj,¹¹ orumitaj pomoj, nuksoj, bakaĵoj, sub ĝi aliaj donacoj: libroj, vestoj, ktp. Kristnasko estas vere familia festo, preskaŭ ĉiuj familianoj donas al si reciproke¹² donacojn. Kristnasko estas la sopiro¹³ de ĉiuj infanoj.

Dum Kristnasko ni ŝatas glacion kaj neĝon.

Je Kristnasko ni deziras al ni reciproke feliĉon—mi ankaŭ deziras feliĉon al mia malproksima knabino malgranda kaj sendas mian fotografaĵon al vi. Mi estus feliĉa, se mi ricevus la vian.¹⁴

Kun kora manpremo mi salutas vin,

Via

Eriko

¹est/ant/e, (while) being, when I was ²verk/ist/o, writer ³et/ul/o, little fellow ⁴La plej...legado, reading is my greatest pleasure

⁵Ĉu...Nikolao, Have you ever heard of St. Nicholas ⁶destin/it/a por, intended for ⁷mask/ad/o, masquerade ⁸kontraŭ/i, to oppose, be against ⁹tim/ig/i, to frighten ¹⁰krist/arb/o, Christmas tree ¹¹fals/bril/aĵ/o, tinsel ¹²al si reciproke, to one another ¹³sopiro, here: thing to be longed for

¹⁴la via, yours

21. Trans la Lingvaj Barilojn—V

Barcelono, Hispanujo, 28 novembro

Ni ofte scivolis¹ en kia maniero oni povus vivi kaj vojaĝi en Eŭropo sen Esperanto. Kvankam la loĝantoj de la diversaj landoj povas aĉeti manĝaĵojn kaj aliajn aĵojn kaj lui ĉambrojn per malgrandaj sumoj, turisto ne povas fari same. Mi kaj mia edzino ricevas malgrandajn monatajn enspezojn,² kaj sen la helpo de la esperantistoj ni certe ne povus vivi kaj vojaĝi per niaj enspezoj. La turisto en Eŭropo devas pagi multe pli da mono por vivi, por aĉeti manĝojn en la restoracioj kaj por lui hotel-ĉambrojn, kaj por aliaj vojaĝaj aferoj.

Por ni estas pli facile ĉar, ekzemple, kiam ni alvenas en urbo ni telefonas al la esperantistoj tie kaj ili povas sciigi nin pri malmultekostaj lokoj por resti kaj manĝi. Kompreneble, la lingva barilo ne ekzistas por ni esperantistoj, sed la ordinaraĵoj turistoj devas iri al la grandaj hoteloj kaj restoracioj, por trovi personojn kiuj povas paroli angle. Do, mi opinias, ke mi kaj Bonnie havas grandan ŝuldon al nia lingvo, Esperanto, kaj en la estonteco, kiam kaj kie ni povos, ni laboros por la movado.

En Barcelono ni tuj ricevis helpon de la esperantistoj por trovi bonan ĉambron en pensiono³ en la malnova kvartalo de la urbo. La personoj ĉe nia hotelo ne povas paroli angle, sed esperantisto, S-ro Gisbert, helpis nin, per telefono, por lui la ĉambron kaj aranĝi la diversajn aferojn kun la hotelistoj. Ni alvenis mardon, la 20an de novembro, dum la vespero kaj, ĉar pluvis kaj ni estis sufiĉe lacaj post unu-kaj duontaga⁴ vojaĝo de Parizo, ni enlitiĝis frue kaj ne havis tempon por kontakti la geesperantistojn.

La venontan⁵ tagon, ankoraŭ pluvis do ni restis en nia ĉambro ĝis la sesa vespere, kiam la pluvo ĉesis. Ni marŝis al la oficejo de Prof. Dalmau, ĉefdelegito de UEA en Hispanujo, por renkonti lin kaj sciigi⁶ pri la urbo Barcelono. S-ano Dalmau estas afabla, amika viro, profesoro de lingvoj, kiu sciigis nin pri la Esperanto-movado en Barcelono kaj Hispanujo, kaj pri la urbo.

Dum la sekvantaj tagoj ni estis tre okupataj⁷ ĉar multaj geesperantistoj akompanis nin je diversaj tempoj por vidi la urbon kaj la vidaĵojn en la ĉirkaŭaĵoj. Ni renkontis pli da esperantistoj ĉi tie ol en aliaj urboj, ĉar ili ĉiam serĉas la okazon por paroli kun alilandanoj,⁸ kaj precipe kun usonanoj.

Por la unua fojo mi havis la okazon por renkonti blindan esperantiston. En Hispanujo estas malpermesate almozepeti kaj la blinduloj devas, anstataŭe,⁹ vendi loteriajn biletojn por vivteni¹⁰ sin. Ni renkontis Jorge Fernández dum lia vendado proksime al la placo de Cataluña. S-ro Tomás Punet, ano de la grupo “Stelo de Paco,” prezentis nin al Jorge, kaj dufoje ni havis bonajn interparolojn kun li ĉe la stratangulo.¹¹ Li sciigis nin pri la blindula Esperanta grupo kaj ankaŭ montris al ni Esperantan gazeton presitan en Esperanto kaj brajlo.

Palma de Majorko, Hispanujo, 30 decembro

Bonnie kaj mi alvenis al ĉi tiu urbo matene, la 7an de decembro, per ŝipo el Barcelono post nokta vojaĝo trans la belan Mezmaron.¹² Ni trovis bonan ĉambron en unuaklasa¹³ pensiono. Sammatene¹⁴ ni telefonis al S-ro Miguel Arbona, la UEA-delegito en Palma. Ni renkontiĝis ĉe malgranda butikio kiu apartenas al lia filo. S-ro Arbona estas afabla viro, kiu gvidis nin dum unu horo por montri al ni vidindaĵojn¹⁵ de la urbo. Poste ni iris kune al la domo de alia esperantisto, S-ro Mariano Jaquotot, kiu montris partojn de la urbo al ni kaj helpis nin trovi la bankon kaj poŝtoficejon.

S-ro Jaquotot invitis nin al sia bieno la venonatan dimanĉon. Li posedas grandan domon kaj vinberejon¹⁶ proksimume dudek kilometrojn de Palma, en bela kamparo, kie oni povas spiri libere kaj ĝui tipajn kamparvidaĵojn. Lia bieno situas ekster la malnova vilaĝo Biniali, kaj en la domo estas trezoro de antikvaj mebloj,¹⁷ religiaj pentraĵoj¹⁸ kaj aĵoj (malgrandaj statuoj kaj vazoj) el la tempo kiam la Romanoj loĝis en la Balearaj Insuloj. Li montris al ni sian kolekton de moneroj kaj poŝtmarkoj, kaj ankaŭ sian kolekton de Esperantaj libroj. Ni restis ĉe lia

¹sci/vol/i, to want to know, wonder ²en/spez/o, income (see below)

³pension/o, a *pension*, European boarding house ⁴unu- kaj

du/on/tag/a, one-and-a-half-day ⁵la ven/ont/a/n, the coming, next

⁶sci/iĝ/i, to find out, learn ⁷okup/at/a, occupied, busy ⁸ali/land/an/o,

foreigner ⁹anstataŭ/e, instead ¹⁰viv/ten/i, support ¹¹strat/angul/o,

street corner ¹²Mez/mar/o, Mediterranean Sea ¹³unu/a/klas/a, first

class ¹⁴sam/maten/e, the same morning ¹⁵vid/ind/aĵ/o/j, the sights

¹⁶vin/ber/ej/o, vineyard (vin/ber/o, grape) ¹⁷mebl/o/j, furniture

(mebl/o, a piece of furniture) ¹⁸pentr/aĵ/o, painting

bieno dum la tuta tago, gustumis¹⁹ diversajn botelojn de vino kaj ĝuis bongustan tagmanĝon.

Unu tagon ni iris al la strando por ĝui la belan, varman aeron kaj la vidaĵon de la maro. Tie ni renkontis mezaĝajn geedzojn, Ges-rojn Willard North, el nia urbo San Diego, kaj eltrovis²⁰ ke ilia hejmo estas malpli ol duonmejl²¹ de la nia.²² Ni interparolis unue pri San Diego, kaj tiam pri Hispanujo kaj la simileco²³ inter la du lokoj. Kiam S-ro North diris ke li povas paroli hispane, mi diris ion pri Esperanto. (Mi ĉiam faras tion kiam mi havas la okazon.) Tuj li demandis, ĉu mi konas S-ron Scherer de Los Angeles, ĉar ili estas amikoj dum dudek jaroj. Jen stranga okazaĵo,²⁴ renkonti personojn el nia urbo, kiuj ankaŭ konas esperantistojn en Los Angeles.

(Daŭrigota)

¹⁹**gust/um/i**, to taste (see below) ²⁰**el/trov/i**, to find out, discover
²¹**du/on/mejl/o**, a half mile ²²**la nia**, ours (see below) ²³**simil/ec/o**, similarity
²⁴**okaz/aĵ/o**, occurrence

ENSPEZO—ELSPEZO

Spezi can mean either to “pay out” or “take in” money. Often **en-** or **el-** is therefore prefixed to specify the meaning: **Mi elspezis ok dolarojn por nova ĉapelo**, I spent \$8 for a new hat. **Nia butiko enspezis tri mil dolarojn dum unu semajno**, Our shop took in \$3,000 in one month. **Enspezo** (or **enspezoj**), income; **elspezo** (or **elspezoj**), expenditures.

GUSTI—GUSTUMI

Gusti is intransitive and means to taste a certain way: **Tiu ĉi torto gustas bonege**, This pie tastes excellent. **Tiuj vinberoj havas malbonan guston**, Those grapes have a bad taste. **Pasigu la salon**

—**la supo estas sengusta**, Pass the salt—the soup is tasteless.

Gustumi is transitive and means to taste something: **Gustumu la kukon kaj diru al mi, ĉu ĝi bongustas**, Taste the cake and tell me if it tastes good.

LA MIA, LA VIA, etc.

When a possessive pronoun stands alone, i.e., the thing possessed is not stated, the article **la** is often placed before it. Thus expressions like **la mia**, **la via**, are equivalent to English “mine,” “yours,” etc.: **Ĉu vi perdis vian libron? Do prenu la mian**, Did you lose your book? Then take mine. **Mia edzino posedas ĉapelon precize similan al la via; ĉu vi estas certa, ke tiu ĉi ne estas la ŝia?** My wife owns a hat exactly like yours; are you sure this one isn’t hers?

22. Ŝercoj el *Heroldo de Esperanto*

“Inter la aĵoj, kiujn oni tre ofte malfermas erare, estas—la buŝo.”

Privata sekretariino: “Do, f-ino Lemke, viaj atestoj kaj referencoj estas unuarangaj.¹ Vi konsideru vin dungita kiel mia privata sekretariino. Sed nun mi bezonas ankoraŭ kiel eble plej malbelan foton de vi.” —Ĉu malbelan foton?— “Jes, por montri ĝin al mia edzino!”

Dompurigo:² “S-ro direktoro, ĉu mi povos havi vian permeson resti hejme morgaŭ antaŭtagmeze? Mia edzino deziras mian helpon ĉe la dompurigado.” — “Ne, s-ro Berger, tio tute ne estas ebla!” — “Multan dankon, s-ro direktoro!” ĝoje respondis Berger, “mi ja sciis, ke mi povas fidi je³ via komprenemo.”⁴

¹**unu/a/rang/a**, first-rate ²**dom/pur/ig/o**, housecleaning ³**fidi je**, rely on
⁴**kompren/em/o**, understanding

23. Barbro kaj Eriko—VIII

Rud 27.12.19..

Bonan vesperon!

Kiel vi fartas, kara amiko? Ĉu vi estas gaja kaj petolema kiel miaj amikinoj kaj mi? Jes, mi tion kredas, sed laŭ la foto, profunde en vi loĝas ankaŭ seriozo—kaj tio plaĉas al mi. Tre kore mi dankas pro la bildo. La mian mi almetas,¹ kaj ankaŭ eltondaĵon² el la *Sveda Esperanto-Gazeto*. Pli bone ol mi povus, ĝi rakontos pri niaj Kristnaskaj kutimoj. (Rigardu, kia bona knabino mi estas; do ne sendu al mi la teruran Krampuson! Mi tre timas lin.)

Hodiaŭ mi faris viziton. Se vi gastos iun³ en Svedujo, vi preskaŭ ĉiam devas manĝi dum la vizito. Sur la tablon venas manĝaĵoj ĉiuspecaj⁴—ho mi eĉ ne provos ilin nomi—ĉiaokaze⁵ oni regalas vin per kafo. “La sveda kafo estas tre bona,” ĉiuj fremduloj diras. “La sveda kafo estas bonega,”

Stockholm, la ĉefa urbo de Svedujo

Andrey Shcherbukhin / Shutterstock, Inc.

diris aŭstro, kiu iam estis gasto ĉe miaj amikoj. Mi preskaŭ fieriĝis, ĉar li multe laŭdis Svedujon.—Lin tre mirigis⁶ niaj manĝejoj, kie oni rajtas manĝi, kiom oni volas,⁷ laŭ antaŭe fiksita prezo. (Kompreneble oni ankaŭ povas mendi “laŭ la karto,”⁸ do pagi laŭ variaj prezoj.)

Via samlandano⁹ ankaŭ tre miris, ĉar niaj kampuloj lasas sitelojn sur tabletoj apud la ŝoseoj; ĉar la leterkestojn,¹⁰ ankaŭ apud la vojo, ni ne ŝlosas, kaj ĉar dum ekskursoj ni kelkfoje lasas biciklojn sur la vojo sen ies gardo. Cetere, multaj kamparanoj trankvile dormas kun neŝlosita pordo. Ĉu ankaŭ vi tion trovas strangea?

Jen vera historieto pri la sama temo. Iufoje, kiam mi kun kamaradino eniris la vagonaron elektran en la urbo Djursholm (apud Stockholm), ni en la senhoma¹¹ kupeo ekvidis ion, kio igis nin larĝe malfermi la okulojn. Sur benko, apud sako plenplena¹² de gazetoj kaj ĵurnaloj, staris cilindroj¹³ el moneroj, ĉiu speco aparte. Jes, sub la bela amaseto da arĝentaj “dukronoj”¹⁴ eĉ vidiĝis kelkaj bankbiletoj.¹⁵ Nun venis la konduktoro. Ni iomete ŝercis pri la granda tento, kaj li diris, ke la “gazetknabo” sidas en alia kupeo kaj trankvile babilas kun vojaĝanto. Kiam ni eliris el la vagono, li ankoraŭ ne estis reveninta.

Mi nun multe laŭdis mian popolon. Jes, mi amas ĝin, sed mi amas ĉiujn naciojn; ĉie ekzistas homoj kun grandaj, bonaj ideoj, kun vasta animo kaj koro noblega, ĉiu popolo povas lerni de la aliaj.—Se mi ne estus nur sensperta,¹⁶ malsaĝa knabino! Se mi povus ion bonan fari! Mi estas birdeto kun lamaj flugiloj, mi volus alten¹⁷ flugi sed ne povas....

Nun, por la nova jaro—ĝojon kaj feliĉon al vi!

Via fidela amikino

Barbro

¹al/met/i, to attach (lit.: put onto) ²el/tond/aĵ/o, a clipping ³gastos iun = estos gasto ĉe iu ⁴ĉiu/spec/a/j, of all kinds ⁵ĉia/okaz/e, in all (kinds of) cases, in any event ⁶mir/ig/is, astonished, amazed ⁷kiom oni volas, as much as one wishes ⁸laŭ la karto, à la carte

⁹sam/land/an/o, compatriot, countryman ¹⁰leter/kest/o, mailbox

¹¹sen/hom/a, empty (of people) ¹²plen/plen/a, chock-full

¹³cilindroj, cylinders, stacks ¹⁴du/kron/o, 2-crown piece (Swedish coin) ¹⁵bank/bilet/o = banknoto ¹⁶sen/spert/a, inexperienced

¹⁷alt/e/n, into the heights

24. Du Poemoj

(By L. L. Zamenhof)

Pluvo

Pluvas kaj pluvas kaj pluvas kaj pluvas
Senĉese,¹ senfine,² senhalte,³
El ĉiel' al la ter', el ĉiel' al la ter'
Are⁴ gutoj frapiĝas⁵ resalte.⁶

Tra la sonoj de l' pluvo al mia orelo
Murmurado penetras mistera,⁷
Mi revante aŭskultas, mi volus kompreni,
Kion diras la voĉo aera.

Kvazaŭ la sopir' en la voĉo kaŝiĝas⁸
Kaj aŭdiĝas⁹ en ĝi rememoro¹⁰...
Kaj per sento plej stranga, malĝoja kaj ĝoja,
En mi batas konfuze la koro.

Ĉu la nuboj pasintaj, jam ofte viditaj,
Rememore¹¹ en mi reviviĝis,¹²
Aŭ mi revas pri l' sun', kiu baldaŭ aperos,
Kvankam ĝi en la nuboj kaŝiĝis?

Mi ne volas esplori la senton misteran,
Mi nur revas, mi ĝuas, mi spiras;
Ion freŝan mi sentas, la freŝo min logas,
Al la freŝo la koro min tiras.

Ho, Mia Kor'

Ho, mia kor', ne batu maltrankvile,
El mia brusto nun ne saltu for!
Jam teni min ne povas mi facile,
Ho, mia kor'!

Ho, mia kor'! Post longa laborado
Ĉu mi ne venkos en decida¹³ hor'!
Sufiĉe! Trankviliĝu de l' batado,
Ho, mia kor'!

¹sen/ĉes/e, ceaselessly ²sen/fin/e, endlessly ³sen/halt/e, without
stopping ⁴ar/e = en aroj ⁵frap/iĝ/i, to strike (intr.) ⁶re/salt/i, to jump
back, rebound ⁷= penetras mistera murmurado ⁸kaŝ/iĝ/i, to hide
(intr.) ⁹aŭd/iĝ/i, to be heard ¹⁰re/memor/o, recollection ¹¹re/memor/e
= en rememoro ¹²re/viv/iĝ/i, return to life, be resurrected
¹³decid/a, decisive

D-ro Zamenhof en 1887

25. Trans la Lingvaj Barilojn—VI

Valencio, Hispanujo, 9 januaro

Ni alvenis per la ŝipo “Ciudad de Ibiza,” je 7:30 atm., la 1-an de januaro. Tagmeze ni renkontis S-ron Tudela, UEA-delegiton, kaj li akompanis nin dum du horoj, al la centro de la urbo kaj al la nova stadio kie oni ludas la nacia ludon, piedpilkon.¹ La bela, moderna stadio kapablas enteni² sesdek mil personojn. Vespere Bonnie kaj mi vizitis tipan valencian restoracion kie ni manĝis la valencian manĝaĵon *paella*, bongustegan manĝaĵon el rizo, rostita kokino,³ artiŝokaj koroj, helikoj kaj spicoj. Per helpo de botelo da vino, ni manĝis grandan kaserolon da *paella*.

La sekvantajn tagon D-ro Herrero venis por bonvenigi⁴ nin al la bela urbo Valencio. Li estas prezidanto de la Hispana Esperanto-Federacio, tre vigla, sperta Esperantisto. En lia aŭtomobilo, inter liaj vizitoj al klientoj kaj pacientoj, ni interparolis Esperante kaj li montris al ni vidindaĵojn en la urbo.

Ĵaŭdon ni translokiĝis⁵ al la hotelo Munich, rekomendita de D-ro Herrero ĉar nia alia restloko⁶ estis malkomforta. Matene, S-ro Tudela akompanis nin al la banko por traduki por ni pri monaj aferoj. Posttagmeze ni iris al la hejmo de D-ro Herrero, kie ni renkontis lian edzinon, kiu estas studanta Esperanton, kaj ilian sepjaran filinon.

La sekvantan tagon D-ro Herrero gvidis nin, aŭtomobile, al la kamparo por montri al ni vilaĝon kie la domoj estas subteraj.⁷ La vilaĝanoj loĝas en domoj fositaj el la malmola tero; tre komfortaj, vastaj kaj puraj hejmoj. Ni trinkis vinon en trinkejo konstruita per la sama metodo kiel la domoj, kaj ankaŭ ĝi estis vasta, tre pura ejo. Ĉi tiu vilaĝo, Paternia, enhavas proksimume mil subterajn domojn. Laŭvide⁸ ĝi konsistas el nur fosaĵoj⁹ por la enirejoj kaj blankaj kamentuboj¹⁰ por ventoli la domojn.

Sabaton okazis la kunveno de la valencia Esperanto-grupo, ĉe kafejo en la centra parto de la urbo. Tie ni renkontis kelkajn valencianjn esperantistojn, kiuj demandis al ni pri niaj urbo kaj lando kaj pri la Esperanta movado en San Diego. Je la sesa okazis radio-programo kaj dum duonhoron D-ro Herrero faris demandojn kaj ni parolis pri nia vojaĝo en Eŭropo. Estis bona propagando por Esperanto ĉar pli ol ses aŭ sep mil personoj aŭdis pri Esperanto per la radio. Post la programo S-ro Ernesto Hurtado gvidis nin al la ĉefa placo por rigardi paradon. Estis la Tago de la Tri Reĝoj,¹¹ kaj multaj infanoj estis laŭlonge de la stratoj kiam la longa procesio pasis. En Hispanujo la infanoj ricevas multajn donacojn je la 6a de januaro, la Tago de la Tri Reĝoj, anstataŭ je Kristnasko.

Valencio, Hispanujo, 17 januaro

Trifoje semajne D-ro Herrero gvidas Esperantan kurson ĉe la universitato dum la vespero. Merkredon ni vizitis la klason por renkonti la gestudentojn, kaj mi feliĉe rimarkis ke la plimulto el la tridek studentoj estas junaj, ĉar la estonteco de la movado estas ĉe la gejunuloj.¹² S-ano

¹pied/pilk/o = futbalo ²en/ten/i, to hold, contain ³kok/in/o, chicken
⁴bon/ven/ig/i, to welcome ⁵trans/lok/iĝ/i, to move, change residence
⁶rest/lok/o, place to stay ⁷sub/ter/a, underground ⁸laŭ/vid/e, according to appearance, as far as can be seen ⁹fos/aĵ/o, excavation, pit
¹⁰kamen/tub/o, chimney, "stack" ¹¹Three Kings Day, Epiphany
¹²estas ĉe la gejunuloj, belongs to (depends upon, is closely connected with) the youth (see below)

Herrero komencis la kurson antaŭ monato kaj duono, kaj jam kelkaj studentoj povis paroli kun ni post la klaso.

Dimanĉon ni iris kun Ges-roj Ernest Hurtado al ilia domo por trinki kafon kaj babiladi Esperante. Ni manĝis nuksojn kaj kukojn kaj provis vinon nomitan "Verda Stelo." Sur la enhavmarko¹³ de la botelo oni uzas nur nian lingvon. Tiam mi promenis al la domo de iliaj parencoj, kie ni renkontis afablajn geedzojn kiuj estas la fratino kaj bofrato de S-ino Hurtado. Ŝia bofrato ne povis paroli Esperanton, sed li studis la anglan lingvon dum kvin jaroj, kaj li provis interparoli kun mi angle. Ni ne povis interkompreniĝi, ĉar li ĉiam uzis la malĝustajn vortojn kaj li ne komprenis min eĉ kiam mi estis parolanta malrapide. Kvankam S-ino Hurtado lernis Esperanton antaŭ nur dek monatoj, ŝi helpis nin kiel tradukistino, per Esperanto. Por mi ĉi tiu okazaĵo estis, denove, pruvo ke Esperanto estas multe pli facila ol la naciaj lingvoj.

Kvin geesperantistoj venis al la aŭtobushaltejo¹⁴ por adiaŭi nin merkredon, je la deka kaj duono matene. Kiam la aŭtobuso estis foriranta de la haltejo ni bedaŭre mansignis¹⁵ al la kvin bonaj geesperantistoj, kiuj estis kvazaŭ niaj parencoj dum la restado en Valencio.

(Finota)

¹³en/hav/mark/o, label ¹⁴aŭtobus/halt/ej/o, bus stop

¹⁵man/sign/i, to wave

ĈE

Ĉe indicates a close relationship in place or time: **ĉe la tablo**, at the table; **ĉe mia onklo**, at my uncle's (house); **ĉe vi**, with you, at your house, in your country, etc.; **Ĉe la romanoj, oni faras tion alie**, With the Romans, that is done differently; **Venu ĉe ni morgaŭ**, Come to our house tomorrow; **ĉe nia foriro**, upon our departure; **ĉe la sunsubiro**, at sunset; **ĉe enlitigo**, upon going to bed.

Ĉe also indicates close relationships of more subtle kinds: **dormi ĉe malfermitaj fenestroj**, to sleep with the windows open; **koro ĉe koro**, heart to heart; **brako ĉe brako**, arm in arm; **La estonteco estas ĉe la gejunuloj**, The future is in the hands of the young people.

26. Barbro kaj Eriko—IX

Hohenberg, la 10-an de januaro

Kara Barbro,

Unue multan dankon pro via bildo kaj la interesa gazeto. Vi estas bela, ĉarma knabino.

Ofte mi legis vian interesan leteron, en kiu vi rakontis multe pri via bela nordlando kaj pri viaj kutimoj. Mi tre dankas, amikino.

Malvarma vintro estas en nia montaro, blanka nun estas la koloro de nia urbeto. Blanka drapego¹ kuŝas malsupre de blua ĉielo.

Estas tempo de sporto.

Ofte ni toboganas. Infanoj kaj plenkreskuloj.² Malrapide ni tiras monten la toboganon, sed la peno rekompenciĝas: de la altaĵo de iu deklivo ni rapidegas malsupren. Kelkfoje la tobogano de iu mallertulo renversiĝas,³ li ruliĝas en neĝo, li aspektas kiel neĝhomo.⁴ Ĉu vi volas glitveturi kun mi malsupren de la deklivoj?

Neĝhomojn konstruas infanoj en kortoj, ĝardenoj.⁵ Rigardu sur ĉi-kuna bildeto, kiel malĝoja li estas. Liaj okuloj estas karboj, lia nazo ligneto, en sia buŝo li havas malgrandan pipon malnovan. Lian kapon kovras malnova ĉapelo, en la mano⁶ granda bastono minacas. Ĉu via infanaro ankaŭ konas similajn amuzojn?

La knaboj ankaŭ ŝatas neĝbuli.⁷ Tiamaniere⁸ ili ofte militas en du partioj, tiel longe, ĝis unu serĉas savon en la fuĝo.⁹ Malbonaj kavaliroj ofte ankaŭ knabinojn pritraktas¹⁰ per neĝbuloj.¹¹

Plezuro por mal- kaj junularo¹² estas ankaŭ skiado. Preskaŭ ĉiu infano, preskaŭ ĉiu Hohenbergano estas skiisto. Multaj deklivoj ja donas la plej

¹**drap/eg/o**, heavy woollen cloth ²**plen/kresk/ul/o**, grown-up
³**renvers/iĝ/i**, to turn over ⁴**neĝ/hom/o**, snowman ⁵**kortoj, ĝardenoj**, yards (see below) ⁶**en la mano**, in his hand (see below) ⁷**neĝ/bul/i**, to throw (or play with) snowballs ⁸**tia/manier/e**, in that way ⁹**tiel longe...fuĝo**, until one (side) seeks salvation in flight ¹⁰**pri/trakt/i**, to treat, act toward ¹¹**ankaŭ...neĝbuloj**, give girls the snowball treatment, too ¹²**mal- kaj junularo** = **maljunularo kaj junularo**, young and old

bonan okazon.¹³ Fremduloj, precipe vienanoj, venas ĉiudimanĉe, por ĝui tiun sporton belegan. Mi mem entuziasme skias.

Sur nia lageto ni ankaŭ glitkuras—do sportemuloj dum la vintro havas multan plezuron.

Dum la Silvestro-vespero, la vespero de la 31-a de decembro, oni amuzas sin, ĵetante fandiĝantan plumbon en malvarman akvon. La plumbo prenas formojn diversajn kaj el tiuj formoj oni volas profeti la estontecon. La imago de la knabinoj vidas dekoraciojn, fianĉinbukedojn¹⁴ kaj la heroojn de iliaj revoj, la imago de junuloj ŝipojn, aeroplanojn kaj belajn fraŭlinojn. Kvankam kelkaj superstiĉaj homoj kredas efektive al¹⁵ similaj antaŭsignoj,¹⁶ la plimulto uzas tiun kutimon kompreneble nur por povi ŝerci kaj ridi.

En la unua de januaro ni deziras al ni¹⁷ bonan novjaron.¹⁸ Ni sendas ankaŭ bondezirbiletojn¹⁹ al niaj konatoj. En kelkaj vilaĝoj malriĉaj geknaboj iras de domo al domo, dirante siajn bondezirojn kaj atendante iun moneron.

La 6-an de januaro ni festas la tagon de la Tri Reĝoj. En kelkaj regionoj maskitaj junuloj, “stelkantantoj,”²⁰ kantas siajn kantojn en ĉiu domo de la vilaĝo....

Nun mi finas. Jam estas noktomezo.

Dormu bone, songû dolçe, malproksima knabino.

Via
Eriko

¹³**Multaj...okazon**, (The fact that there are) many hills, after all, do provide the best kind of opportunity (for that). ¹⁴**fianĉ/in/bukedo**, bridal bouquet ¹⁵**kredi al**, to believe in ¹⁶**antaŭ/sign/o**, portent ¹⁷**ni deziras al ni**, we wish each other ¹⁸**nov/jar/o**, New Year ¹⁹**bon/dezir/bilet/o**, greeting card (**bon/dezir/o/j**, good wishes) ²⁰**stel/kant/ant/o**, star-singer (refers to the star which led the Three Kings to Bethlehem)

KORTO—ĜARDENO

These words have their European sense. **Korto** (court) is an open area surrounded by walls or buildings. **Ĝardeno** (garden) is an open place where growing things are cultivated for food or beauty. The American “yard” with its lawn, shrubs and flowers is usually translated **ĝardeno**. What we call the “lawn” is **gazono** or **razeno**.

Kortego, however, is not always a large courtyard. It is also a royal court—the body of high-ranking persons attending a king or other dignitary. And a **kortumo** is a “high court” of justice with a panel of especially distinguished judges. (Any other court is a **tribunalo**; while a courtroom is a **juĝejo**.)

“EN LA MANO”

Parts of the body and clothing are often mentioned with **la** rather than the possessive, when it is clear from the context who the owner is: **Divenu, kion mi havas en la mano**, Guess what I have in my hand; **Forigu la ĉapelon antaŭ sinjorino**, Take your hat off in front of a lady.

27. La Neĝbulo

(By Johan Hammond Rosbach, in *Norda Prismo*.)

La urbeto vekigis¹ kaj trovis kun surprizo, ke la nokto kovris ĝin per mola blanka tapiŝo el neĝo. Ĉiuj devis aktivi pli ol kutime tiun matenon. La neĝo kunportis² ne malmulte da kromaj farotaĵoj,³—kaj la tempo estis matene jam tro malabunda. Estis ja dolĉe tiri la lanugan kusenegon⁴ ĝismentone⁵ kaj resti ankoraŭ iomete en la lito, resti en la lito la dek minutojn, kiujn oni intencis uzi por io.

Estas dolĉe tiri la lanugan kusenegon ĝismentone, kaj vere senti, ke oni dormas, konscii, ke oni dormas;—sed post heroa decido oni ĵetas la kusenegon flanken⁶—kaj la nova tago estas realaĵo. Tiam oni ekvidas, ke multe da neĝo falis dum la nokto.

Vigliĝas ĉiudome. Oni devas balai ŝtuparojn,⁷ oni devas fari irvojetojn⁸ al la hejtlignejo⁹ kaj al la necesejo,¹⁰ sed kie estas la neĝoŝovelilo—kien oni metis ĝin pasintjare?¹¹ Kaj kie estas la balailo, kiu ankoraŭ hieraŭ staris en la ilarejo¹² sub la ŝtuparo?

En la tuta urbeto regis vigla tempomanko, kaj multaj rapidegis al la laborejo tiun matenon. Cetere oni povis iri nur pene,¹³ ĉar la neĝo atingis ĝis la genuoj, kaj kie la vento amasigis¹⁴ la neĝon, estis preskaŭ neeble travadi. Sed travadi oni ja devis.

Vestita per gabardina pantalono kaj krurvindaĵoj,¹⁵ Rektoro Tander aperis en la lernejo. Kaj tio estis tre komika. Ĉar Rektoro Tander estis solena sinjoro, kiu alte taksis sian dignon. Li ne havis longan vojon de sia hejmo al la lernejo, kaj tiun matenon li atendis, ĝis la sonorilo¹⁶ vokis al la unua leciono. Estis ja ankoraŭ mallume, sed por lia digno estus neri-parebla¹⁷ damaĝo, se iu el la gelernantoj ekvidus lin trapenetri la neĝamasojn de la strato—vestitan per krurvindaĵoj kaj gabardina pantalono. Estis pli bone surprizi la klason, veni tri minutojn tro malfrue al la leciono, scii, ke la gelernantoj estas ĉe siaj pupitroj, silente okupitaj¹⁸ de kroma tralegado¹⁹ de la pitagora teoremo²⁰—kio certe estas necesa—kaj tiam paŝi en la klason, sur la katedron, sciante, ke ĉiuj samtempe ekvidos, ke rektoro Tander hodiaŭ surhavas gabardinan pantalonon kaj krurvindaĵojn.

Rektoro Tander petis la gelernantojn eksidi.

“La pitagora teoremo, Rolf!”

Rolf ekstaris. Ĉiuj aliaj sentis grandan senŝarĝiĝon.²¹ Ne estis ŝerco,

kiam Kalle* ekzamenis. Estis kvazaŭ inkubo. Kalle estis tirano—iam oni eĉ provis bapti lin Nero, sed tio ne daŭris longe. Kalle estis bona, malnova nomo, kiun konis ĉiu.

Rektoro Carl Tander estis tre kontenta pri si mem tiun matenon. Li denove venkis. Li estis forta, la malvarma, la malmola. Li povis hodiaŭ permesi al si esti ŝercema.²² Kaj kiam Kalle estis ŝercema, la klaso estis plena de danko pri tio, ke²³ li moŝte²⁴ komplezis²⁵ ŝerci, komplezis montri, ke en li malgraŭ ĉio estis eta kvanto da homeco,²⁶ kiun la malvarmo kaj la malmolo ne kovris kaj mortigis.

“Nu, Rolf, la pitagora teoremo!”

Rolf tre malbone fartis. Li ruĝiĝis. Li sciis eĉ ne unu vorton.

“La pitagora teoremo, Rolf? Ĉu ni ne konas la teoremon de la granda filozofo?”

Rolf senesperigis.²⁷

“Nu, ĉu ni ne havis tri kromajn minutojn por rigardi la pitagoran teoremon, antaŭ ol la rektoro venis hodiaŭ?”

Rolf ne povis plu elteni²⁸ la rigardon de la rektoro. Li rigardis tra la fenestro—la neĝo ĉie blanke tentis, kaj tagiĝis²⁹ jam.

¹vek/iĝ/i, to wake up ²kun/port/is, brought with it ³far/ot/aĵ/o, thing to be done, chore ⁴kusen/eg/o, a thick comforter used as a bed covering ⁵ĝis/menton/e, up to the chin ⁶flank/e/n, aside ⁷ŝtup/ar/o, stairs ⁸ir/voj/et/o, path ⁹hejt/lign/ej/o, woodpile ¹⁰neces/ej/o, toilet, privy ¹¹pas/int/jar/e, last year ¹²il/ar/ej/o, tool closet ¹³pen/e, with difficulty ¹⁴amas/ig/i, to pile up ¹⁵krur/vind/aĵ/o/j, leggings, gaiters ¹⁶sonor/il/o, bell ¹⁷ne/ripar/eb/a, irreparable ¹⁸okup/it/a, occupied, busy ¹⁹tra/leg/i, to read through, peruse ²⁰pitagora teoremo, Pythagorean theorem (law of right-angle triangles) ²¹sen/ŝarĝ/iĝ/o, relief ²²ŝerc/em/a, witty ²³pri tio, ke, for the fact that ²⁴moŝt/o, a person of high rank (see below) ²⁵moŝt/e komplez/is, condescended (did a favor in the manner of a very lofty person) ²⁶hom/ec/o, humanity, human-ness ²⁷sen/esper/iĝ/i, to lose hope, despair ²⁸el/ten/i, to hold out, withstand ²⁹tag/iĝ/i, to become day(light)

*Kalle: short for Carl, i.e., “Charlie” in Norwegian. The students’ use of the rector’s pet name was a mark of disrespect.

“Ke ni estu tie,³⁰ Rolf! La pitagoran teoremon ni ne povas lerni, sed rigardi tra la fenestro kaj revii pri neĝviroj kaj amuzo, tion ni povas!³¹ Ho! Tie ni devus esti, Rolf!”

Kaj rektoro Carl Tander rigardis la klason kun la vizaĝesprimoj, kiuj ĉiuj tiel bone konis, la vizaĝesprimon, kiu signifis, ke oni ridu pri la amuzaĵo,³² kiun la rektoro diris. La klaso ridis laŭdeve.³³

Sidigu vin, Rolf! Ni scias la rekompencan por prezentado kiel la via. Ni devus nun koncentri nin!”³⁴

La leciono malrapide limakis³⁵ al sia fino. Ne estas kredeble,³⁶ ke 45 minutoj povas esti tiom longaj. Sed fine sonoris. Estis kvazaŭ liberiĝo, kiam oni venis sur la lernejan korton.

Paolo Bona / Shutterstock, Inc.

La ĉevala neĝplugilo³⁷ preterpasis³⁸ sur la strato. Kaj la pedelo de la lernejo faris vojeton sur la korto. Dum la tago li devis forigi la neĝon de la korto, sed provizore plej bezoniĝis vojetoj, kie la inspektanta instruisto iru tien kaj reen³⁹ dum la paŭzo. Feliĉe la lernantoj piedpremis⁴⁰ la neĝon dum la antaŭtagmezo, kaj tiel grave faciligis⁴¹ la laboron por la pedelo, ĉar la premitan neĝon li ja ne bezonis forigi. Sed la vojeto devis esti preta. Espereble “la maljunulo” ne venos sur la korton almenaŭ en la unua paŭzo. Feliĉe ne, ĉar jen Arsell. Neniu danĝero, dum inspektas lektoro⁴² Arsell!

Lektoro W. H. Arsell estis la plej populara persono en la lernejo. Li staris momenton sur la ŝtuparo, antaŭ ol iri sur la korton. Kun la manoj en la surtutaj poŝoj li staris tie, kun petola rideto sur la buŝo, kaj certe iu ŝerca rimarko—la pedelo ŝatus aŭdi tion; li vidis laŭ la vizaĝoj de la lernantoj, ke lektoro Arsell diris ion amuzan. Certe ion duone ironian! Jen li malsupreniris. La knabaro cedis. Certe tiel la maro ambaŭflanken cedis antaŭ Moseo, pensis la pedelo. Kiom da diferenco inter Arsell kaj la “maljunulo”! Kompreneble la lernantoj flanken cedas ankaŭ antaŭ “la maljunulo,” ili ne kuraĝus⁴³ ne cedi. Ili timas lin. Sed kio gravas, estas, ke la lernantoj ne timas lektoron Arsell—kaj tamen flanken cedas! Tamen Arsell certe ne koleriĝus,⁴⁴ se ili ne estus cedintaj!

Lektoro Arsell haltis kaj babiletis kun la pedelo—multe da kroma laboro pro tiu neĝo, vi devus igi la ĉevalan neĝplugilon fari viziton ankaŭ sur la lerneja korto! Kaj Arsell pluen iris, ankoraŭ kun la petola rideto sur la buŝo.

Neĝbulo siblis tra la aero. Ĝi ne estis malmola, sed ĝi trafis lektoron Arsell sur la brusto. Ĝi lasis blankan makulon sur la nigra surtuto de la lektoro.

Estis malpermesite ĵeti neĝbulojn sur la lerneja korto. La rektoro antaŭ du tagoj severe instrukciis pri tio en ĉiuj klasoj. La lernejo havas la respondecon, se ies okulo estos trafita de neĝbulo—aŭ se iu fenestro

³⁰**Ke ni estu tie!** (Oh) that we were there! ³¹**tion ni povas,** that we can (do) ³²**amuz/aĵ/o,** funny thing ³³**laŭ/dev/e,** obediently ³⁴**koncentri sin,** to concentrate ³⁵**limak/i,** to go at a snail’s pace ³⁶**kred/abl/e,** believable ³⁷**ĉeval/a neĝ/plug/il/o,** horse-drawn snowplow ³⁸**preter/pas/i,** to pass by ³⁹**tie/n kaj re/e/n,** back and forth ⁴⁰**pied/prem/i,** to tread down ⁴¹**facil/ig/i,** to facilitate ⁴²**lektor/o:** a professional title ⁴³**ili ne kuraĝus,** they wouldn’t dare ⁴⁴**koler/iĝ/i,** to get angry

estos frakasita. La lernejo havos la kulpon. Estis severe malpermesite ĵeti neĝbulojn.

Jen la rektoro staris malantaŭ sia kurteno, kaj vidis, kio okazas sur la korto. Li vidis la neĝbulon. Li ankaŭ vidis, kiu ĵetis ĝin. Kaj li vidis, ke lektoro Arsell ne povis vidi, kiu estas la pekinto. Rektoro Tander ĝojegis. Li ne ŝatis, ke Arsell estas tiel populara, kaj ke li malgraŭ sia malsevero estas tiel respektata de la lernantoj. Neniam okazis pekoj kontraŭ la disciplino en la lecionoj de lektoro Arsell. Ankaŭ ne, kiam li inspektas dum la paŭzoj. Fakte la rektoro sentis, ke tio okazis tute hazarde,—estas ja ŝatinda knabo, tiu, kiu ĵetis, knabo, kiun oni dum tri jaroj povis nur laŭdi. Domaĝe, ke tiun neĝbulon hazarde ĵetis ĝuste li!⁴⁵ Aŭ eble tamen ne domaĝe—fakte estis feliĉa hazardo, ĉar nun lektoro Arsell devos solvi la aferon; lektoro Arsell devos zorgi, ke la knabo ricevos sian punon. Tio ja estas evidenta rompo de la respekto, la reputacio de la lernejo suferas, kiam tia afero okazas. Tian aferon oni nepre riproĉu.⁴⁶ La rektoro ĝojegis. Estos interese vidi, kiel lektoro Arsell reagos⁴⁷ al tio; kiel li eltrovos,⁴⁸ kiu estas la pekinto.

Lektoro Arsell malrapide turnis sin, liaj manoj ankoraŭ estis en la surtutaj poŝoj, kaj li aspektis tre petola. Li rigardis ĉiujn knabojn, kiuj staris en la neĝamaso, ĝis super la genuoj en la neĝo. Unu el la knaboj aspektis tiel kulpita, ke la lektoro tion rimarkis. Li vokis la knabon, kiu tuj venis al li.

La rektoro malantaŭ sia kurteno observis la epizodon. Li rimarkis, kiel sagace Arsell tuj trovis la pekinton.

Kiam la knabo estis proksime al Arsell, la lektoro tre malrapide levis la dekstran manon el la poŝo kaj montris al la neĝmakulo sur sia brusto.

“Forigu!” li mallonge diris. La knabo deprenis⁴⁹ la gantojn, kaj forigis la neĝon de la lektora surtuto.

Tio estis ĉio.

Malantaŭ sia kurteno rektoro Tander terure ĉagreniĝis⁵⁰ pro la efika riproĉo. La reago de lektoro Arsell certe sentiĝis en la konscio de la knabo multe pli ol kiu ajn ordinara puno. Tiom bone la rektoro konis la lernantojn. Kaj precipe tiun ĉi knabon.

Ĉar lektoro Arsell tiel reagis, ne plu ekzistas ia peko kontraŭ la disciplino, raportenda⁵¹ al la rektoro. Malbenite!⁵² Duoble⁵³ malbenite, ĉar tio estis nova venko por lektoro Arsell; lia aŭtoritato ne estis malfortigita, li perdis neniom da digno, kaj en la okuloj de la rektoro li fariĝis⁵⁴ ankoraŭ pli granda psikologo—bedaŭrinde.

Postpaŭze sonoris. La lernantoj rapide vicigis⁵⁵ sin sur la korto. Ankaŭ tio rapide funkcias, kiam Arsell inspektis! La lernantoj bruis en la koridoro ekster la pordo de la rektora oficejo—estis nur unu balailo, kaj ĉiuj bezonis ĝin por forigi la neĝon, antaŭ ol ili supren bruis⁵⁶ en la ŝtuparejo.⁵⁷

Rektoro Tander prenis siajn librojn kaj iris al la dua leciono. Ve al⁵⁸ tiu, kiu ne scios respondi nun!

⁴⁵**ĝuste li**, exactly he, he of all people ⁴⁶**tian aferon...riproĉu**, such a matter one must unfailingly (deal with by a) rebuke ⁴⁷**re/ag/i**, to react ⁴⁸**el/trov/i**, to find out ⁴⁹**de/pren/i**, to take off ⁵⁰**ĉagren/iĝ/is**, was vexed ⁵¹**raport/end/a**, which must be reported (see below) ⁵²**mal/ben/it/e!** damn! ⁵³**du/obl/e**, doubly ⁵⁴**far/iĝ/is**, became ⁵⁵**vic/ig/is si/n**, lined up ⁵⁶**supr/e/n bru/i**, to go noisily up ⁵⁷**ŝtup/ar/ej/o**, stairwell ⁵⁸**ve al**, woe to

MOŜTO

Titles of respect vary so much from country to country, and from one language to another (“your grace,” “your highness,” “your honor,” etc.) that Esperanto has one all-purpose title for all ranks and offices: **Via reĝa moŝto**, Your Royal Highness; **Via juĝista moŝto**, Your Honor; **Ŝia reĝina moŝto**, Her Majesty; etc. **Moŝto** applies to any person of importance, in fact: **Li tre moŝte kondutas hodiaŭ**, He’s acting very high and mighty today; **Du moŝtaspektaj sinjoroj atendas en la oficejo**, There are two important-looking gentlemen waiting in the office.

-END

The suffix **end** marks a thing that must be done (compare **ind**, denoting a thing that is worthy of being done): **La pruntita mono estas tuj repagenda**, The borrowed money must be paid back immediately; **Ĉiuj novaĵoj estas raportendaj al la ĵurnaloficejo**, All news items are to be reported to the newspaper office; **Mi havas multajn farendajojn**, I have many tasks that have to be done. (But: **Mi havas multajn farindaĵojn**, I have many tasks that ought to be done.)

-OBL

The suffix **obl** denotes the multiple of a number: **duobla**, double; **triobla**, three-fold, treble; **kvaroble du**, four times two; **Li havas kvinoble pli da mono, ol mi**, He has five times more money than I do; **duobligi**, to double; **multobligi**, to multiply (in quantity); **multobligilo**, a duplicator (office machine).

28. Barbro kaj Eriko—X

Rud en la 2-a de februaro

Amiko, kara amiko,

Pardonu, ke mi dumlonge ne skribis! Mi tamen tre ofte pensis pri vi, kaj kelkfoje mi estis komenconta leteron, sed ĉiam min io malhelpis.

Multon interesan vi rakontis. Per mia imago mi ofte estis ĉe vi, admirante vian belegan regionon kaj partoprenante en viaj plezuroj. Sed, verdire,¹ mi ne scias, ĉu mi kuraĝus konfidi mian vivon al via veturileto.² Ho, kiaj kapturnigaj³ deklivoj! Ĉu vi scipovas⁴ lerte direkti? Ĉu estas tute certe? Mia kateto, kiu nun sidas antaŭ mi sur la blanka skribtablo, deklaras sin preta donaci al mi unu el siaj (laŭdire⁵) naŭ vivoj, sed fidante al via lerteco mi, ĝentile sed nee,⁶ dankas.

Ĝoje mi rimarkas, ke la vintraj plezuroj de via lando tute similas al la svedaj. Ankaŭ ĉi tie la infanoj formas neĝhomojn kaj per neĝbuloj interbatalas. Ankaŭ ni skias, glitveturas (tamen, ne ofte), kaj sur la glacio de niaj multaj riveroj kaj lagoj ni ofte glitkuras.

Kompreneble ni ordinare veturas per aŭto, sed kelkfoje ni glitveturile faras ekskurson—tian, ekzemple, faris mi kaj kelkaj gejunuloj lastan dimanĉon. Gaje ni glitrapidegis sur la landstrato,⁷ tirataj de du ĉevaloj; unu el ili estis nia propra Svarten ("Nigrulo"). La kampoj proksime, la altaĵoj ĉe la horizonto estis de la plej pura blankeco. Arboj rigidis aeren.⁸ Estis malvarme sed refreŝige.⁹

Alveninte ĉe bienulo konata, kaj varmiginte nin bone, ni komencis babili kaj manĝi. Junulo poste ludis violonon kaj ni dancis.

Hejmenveturado¹⁰ dumnokta. Tranĉa malvarmo, sed ĉio bela, belega.
Miaj pensoj flugis. Ankaŭ al vi. Ĉu vi sentis?

Ĉu vi nun estas kontenta kaj pardonas, ke mi tiel longe silentis?
Certe jes, vi pardonis.

Tutkore salutas vin
Barbro

Terura p.s.¹¹ Ĵus la kato faligis¹² de sur la tablo florujojn!¹³ En mil
pecojn ĝi rompiĝis. Ĉimomente¹⁴ mi ne sentas min tiom bestama,¹⁵ kiom
laŭ mia konvinko estas la aŭstroj....

¹**ver/dir/e**, to tell the truth ²**vetur/il/et/o**, little vehicle (refers to the toboggan in 26.) ³**kap/turn/ig/a**, dizzying ⁴**sci/pov/i**, to know how
⁵**laŭ/dir/e**, alleged, according to what people say ⁶**ne/e**, negatively
⁷**land/strat/o**, a major highway below the status of a freeway ⁸**rigid/is aer/e/n**, rose stiffly into the air ⁹**re/freŝ/ig/i**, to refresh ¹⁰= **veturado hejmen** ¹¹**p.s. = post/skrib/o**, postscript ¹²**fal/ig/is**, knocked off
¹³**flor/uj/o**, flower pot, vase ¹⁴**ĉi/moment/e**, at this moment ¹⁵**best/am/a**, animal loving

ajlatan / Shutterstock, Inc.

FORMULA PHRASES

Particularly in rapid conversation, speakers of any language rely very much on set phrases for such purposes as getting attention, introducing a new thought or reasserting an old one, linking or “piggy-backing” their ideas, agreeing or disagreeing with what has been said, etc. A handy, ready supply of these formula phrases will prove invaluable in Esperanto “bull sessions.” The following are adapted, with thanks, from a list published by the American Association of Teachers of Esperanto.

OPENERS (Getting the floor):

Momenton! Just a minute, hold on there!

Ŝajnas al mi, ke... It seems to me that...

Mi opinias, ke... I think that...

Miaopinie,... In my opinion...

Laŭ mi... As far as I’m concerned...

Nu, se vi volas mian konsilon... Well if you want my advice...

ADDING ON (to what has been said):

Mi volus aldoni, ke... I’d like to add that...

Necesas ankaŭ diri, ke... It must also be said that...

Finfine,... When all’s said and done,...

Kiel oni scias,... As you know,...

Evidente,... It’s obvious that...

Male,... Quite the contrary,...

Sed tamen,... However,...

Aliflanke,... On the other hand,...

Kontraŭe,... On the contrary,...

Sekve, do... It follows, then, that...

Nome,... To be precise,...

Efektive,... As a matter of fact,...

Tio estas,... That is,...

Cetere,... Aside from that,...

Krome,... Besides,...

Kio plu estas,... What's more,...

Fakte,... In fact,...

Ekzemple,... For example,...

Malkaŝe, mi kredas, ke... Frankly, I think...

La afero estas, ke... The thing is that...

Plejparte,... For the most part,...

Fundamente,... Basically,...

KEEPING ON (Repeating yourself):

Kiel mi ĵus diris,... As I just said,...

Mi jam rimarkigis, ke... I've already pointed out that...

Mi volas diri,... I mean,...

Indas ripeti, ke... It bears repeating that...

Alivorte,... In other words,...

Mi ankoraŭ kredas, ke... I still think...

Mi nur ripetu, ke... Let me just say again that...

QUESTIONING:

Kion? Kion vi diris? What? What did you say?

Ĉu vi estas certa, ke... Are you sure that...

Kion vi opinias pri... What do you think about...

Pri kio temas? What's this about? What's the point?

Kion vi volas diri? What do you mean?

Kion signifas...? What does...mean?

Ĉu vi ne kredas, ke... Don't you think that...

Ĉu vi iam konsideris... Have you ever considered...

Ĉu vi neniam pripensis... Haven't you ever thought about...

De kie vi havas tiun ideon? Where did you get that idea?

LINKING (to another's statement):

Se mi ĝuste komprenas,... If I understand correctly,...

En tiu rilato, mi supozus... In that connection I would suppose...

En tiu senco oni povus diri... In that sense you could say...

Tio pruvas, ke... That proves (that)...

Simile,... Similarly, by the same token,...

La demando estas... The question is...

Laŭ tiu vidpunkto... According to that point of view...

Parolante pri... Speaking of...

En tiu kazo,... In that case...

En ĉiu kazo... In any case...

DISBELIEF:

Kio(n)?! What?!

Ĉu vere? Really?

Vi ŝercas! You're joking!

Kia blago! You're pulling my leg! You've got to be kidding!

Ridinde! Ridiculous!

Mi dubas pri tio. I doubt that.

AGREEMENT:

Vi (tute) pravas. You're (entirely) right.

Mi konsentas. I agree.

Certe. Certainly.

Ĝuste! Exactly! Right on!

Prave! Right!

Bone. Fine, OK, all right.

Vere. Really.

Kompreneble. Of course.

Konsentite. Agreed.

Mi opinias same. I'm of the same opinion.

Tre povas esti, ke... It's very possible that...

Verŝajne jes. Probably so.

Jes, ja! Yes, indeed!

Tio estas ĝuste kion mi... That's exactly what I...

DISAGREEMENT:

Absolute ne! Absolutely not!

Tute ne! Not at all!

Tio estas idiota (ridinda, sensenca, stulta). That's stupid (ridiculous, nonsense, foolish).

Ne temas pri tio. That's not the point.

Temas pri tio, ke... The point is that...

Ne estas vere, ke... It's not true that...

Eble, sed... Maybe so, but...

La malfacilaĵo estas, ke... The trouble is that...

Vi eraras. You're wrong.

Tio dependas. That depends.

Dependas de tio, ĉu... It depends on whether...

Tio dependas de via vidpunkto. That depends on your viewpoint.

Ne parolu al mi pri... Don't talk to me about...

Ne troigu. Don't exaggerate.

Ne ridigu min. Don't make me laugh.

Kia sensencaĵo! What a bunch of baloney!

Ne eble! Impossible!

Ĉu vi perdis la saĝon? Have you lost your mind?

CHANGING THE SUBJECT:

Parenteze,... By the way,...

Tio memorigas min pri tio, ke... That reminds me that...

29. Pri la Deveno¹ de la Verda Stelo

(From a letter by Dr. Zamenhof to *The British Esperantist* in 1911.)

Karaj sinjoroj! —Pri la deveno de nia verda stelo mi nun jam ne memoras bone. Ŝajnas al mi, ke pri la verda k o l o r² iam atentigis min³ s-ro Geoghegan* kaj de tiu tempo mi komencis eldonadi miajn verkojn kun verda kovrilo (la atentigo estis tute senintenc⁴). Pri unu broŝuro, kiun mi tute hazarde eldonis kun verda kovrilo, li rimarkigis⁵ al mi, ke tio estas la koloro de lia hejmo, Irlando; tiam venis al mi en la kapon,⁶ ke ni povas ja rigardi tiun koloron kiel simbolon de E s p e r o. Pri la kvinpinta stelo, ŝajnas al mi, ke unue ĝin presigis sur sia gramatiko s-ro de Beaufront. Tio plaĉis al mi kaj mi prenis tion kiel signon. Poste per asociado de la ideoj aperis la stelo kun verda koloro.

*R. H. Geoghegan, 1866-1943, the first English-speaking Esperantist

¹de/ven/o, origin ²In some countries, spacing between letters is equivalent to underlining or italicizing words for emphasis. ³atent/ig/is mi/n, brought to my attention ⁴sen/intenc/a, unintentional ⁵rimark/ig/is al mi, made me notice, pointed out ⁶ven/is al mi en la kap/o/n, it came to me

D-ro Zamenhof en 1911 ĉe la Universala Kongreso de Esperanto,
Antwerp, Belgujo

30. Donu al Mi Tempon

(From *Kien la Poezio*, by Brendan Clark)

Donu al mi tempon, ĉionpova¹ Dio,
Por la revon de l' juneco rememori;²
Por inspiri min per freŝa energio,
Por elpensi³ kaj labori—
Aŭ, perdinte ĉiun fidon, novan por ricevi;
Por la revon realigi, kaj denove revii.

Donu al mi tempon, ĉionpova Dio,
Por la virtojn de la homoj elproklami;⁴
Por ĝiskore⁵ koni min, sen iluzio;
Por la malamikon ami.
Antaŭ tiu pordo kiu kaŝas la eternon,
Tempon al mi donu—por lumigi la lucernon.

¹ĉio/n/pov/a, almighty ²Por...rememori = Por rememori la revon de l' juneco ³el/pens/i, to think up, invent (see below) ⁴el/proklam/i, to proclaim to the world ⁵ĝis/kor/e, right to the heart, thoroughly

“EL” AS A PREFIX

Besides its ordinary meaning of “motion outward,” **el-** is used to denote thoroughness: **elpensi**, to think all the way through to a solution, to invent; **ellabori**, to work out (in all details); **eluzi**, to use up, wear out; **ellerni**, to learn thoroughly, to master; **elproklami**, to proclaim to everyone; **Eltrinku!** Bottoms up!

31. Barbro kaj Eriko—XI

Hohenberg, la 16an de februaro

Amikino mia,

Jes, mi estis iomete malgaja, ĉar vi tiel longe ne skribis, sed nun mi ĝojas denove.

Estas tiel bele, havi fidelan amikinon en malproksima lando, al kiu oni pensas oftege kaj kiu same pensas al ni. Amikeco, vera amikeco estas bela, ankaŭ se amikoj estas malkunigitaj de mil kilometroj, se neniam ili povas sin vidi: la spiritoj, la animoj ofte sin trovas. Via korespondado estas senfine ĉarma kaj mi bedaŭregus, se vi finus ĝin iam. Ĉu la nordlandaninoj estas fidelaj?

En la lasta tempo mi ĝojis senbride¹—vi divenas eble la kaŭzon: okazis karnavalo, la festo de l' danco, de la petolemo, de la gajeco.

Mi, transformita en turkon kun kaftano kaj fezo, vizitis balon kaj dancis kun ĉiuj belaj knabinoj. Petolulinoj² tre klopodis instigi min, ke mi rompu mian solenan promeson kaj trinku glason da vino; mi falis en malfavoron³ de kelkaj, ĉar mi obstine rifuzis. “Kiu ne amas vinon, virinon kaj kanton, restas stultulo por ĉiam,” diras germana proverbo. Ĉu mi devas des pli multe ami virinon kaj kanton?

Je la kvara matene la juna turko forlasis sian ĉarman haremon. Baldaŭ li dormis kaj songis, songis, ke li seninterrompe⁴ dancas kun bela juna svedino.

De post kelka tempo mi denove ĉiam⁵ estas en mia ĉambro, preparante min por nova ekzameno, studante precipe literaturon, mondhistorion, legante francajn kaj anglajn romanojn. Mi ŝategas legadon.

Mi tre ŝatus, ofte viziti la teatron. Bedaŭrinde mi havas nek tempon, nek monon, por veturi Vienon, kie estas tre bonaj, mondfamaj aktoroj. Mi devas kontentigi min, aŭskultante en radio teatraĵojn, operojn, koncertojn. Kaj certe ni estas multe pli feliĉaj ol niaj geavoj, kiuj tiun ĝuon, tiun gajigon ne konis. Mi kredas, ke la homaro ĉiam progresas malgraŭ ĉiuj iutempaj⁶ reakcioj, malgraŭ ĉiu mizero. Mi estas optimisto kaj pensas, ke pesimismo ne povas esti eco de esperantisto. Espero estas optimismo, optimismo estas konfido al niaj fortoj, tiu konfido estas savo, progreso.

Mi revas pri la estonteco, mi revas pri la malproksimeco, mi revas pri vi.

Por ĉiam mi restas via

Eriko

¹sen/brid/e, unrestrainedly ²petol/ul/in/o/j, mischievous girls,
 “imps” ³mal/favor/o, disfavor ⁴sen/inter/romp/e, uninterruptedly
 (inter/romp/i, to break in, interrupt) ⁵ĉiam, here: all the time
⁶iu/temp/a, sometime, temporary

PENI, KLOPODI, PROVI

All these words mean “to try” but each has a distinct connotation. **Peni** means “to make an effort.” In **La knabo penas movi la ŝtonegon**, we see him with his shoulder to the boulder, sweating and straining to move it. **Provi** means “to try a thing out, to see if a thing can be done.” In **La knabo provas movi la ŝtonegon**, we see him making a tentative effort to move it, and wonder if he will succeed or fail. **Klopodi** means “to take steps to do a thing,” and **La knabo klopodas movi la ŝtonegon** causes us to imagine him arranging a lever and fulcrum, hiring a crane, petitioning his congressman or taking up a collection to get the job done.

32. Letero pri la Deveno de Esperanto—I

(This 1895 letter from Dr. Zamenhof to N. Borovko tells of the origins of Esperanto.)

Vi demandis min, kiel aperis ĉe mi la ideo krei lingvon internacian kaj kia estis la historio de la lingvo Esperanto de l’¹ momento de ĝia naskiĝo ĝis tiu ĉi tago? La tuta publika historio de la lingvo, t.e.,² komencante de la tago, kiam mi malkaŝe³ eliris⁴ kun ĝi, estas al vi pli-malpli⁵ konata; mi rakontos al vi tial en ĝeneralaj trajtoj sole la historion de la naskiĝo de la lingvo.

¹de l’ = de la ²t.e. = tio estas ³mal/kaŝ/e, openly ⁴el/ir/i, here: to come out, make one’s debut ⁵pli-malpli, more or less

Mi naskiĝis en Bjelistoko, gubernio de Grodno. Tiu ĉi loko de mia naskiĝo kaj de miaj infanaj jaroj donis la direkton al ĉiuj miaj estontaj celadoj. En Bjelistoko la loĝantaro konsistas el kvar diversaj elementoj: Rusoj, Poloj, Germanoj kaj Hebreoj; ĉiu el tiuj ĉi elementoj parolas apartan lingvon kaj neamike rilatas⁶ la aliajn elementojn. En tia urbo pli ol ie la impresema⁷ naturo sentas la multepezan⁸ malfeliĉon de diverslingveco kaj konvinkiĝas ĉe ĉiu paŝo, ke la diverseco de lingvoj estas la sola, aŭ almenaŭ la ĉefa kaŭzo, kiu disigas⁹ la homan familion kaj dividas ĝin en malamikajn partojn. Oni edukadis min kiel idealiston; oni min instruis, ke ĉiuj homoj estas fratoj, kaj dume¹⁰ sur la strato kaj sur la korto, ĉio ĉe ĉiu paŝo igis min senti, ke homoj ne ekzistas: ekzistas sole Rusoj, Poloj, Germanoj, Hebreoj, k.t.p. Tio ĉi ĉiam forte turmentis mian infanan animon, kvankam multaj eble ridetos pri tiu ĉi “doloro pro la mondo” ĉe la infano. Ĉar al mi tiam ŝajnis, ke la “grandaĝaj”¹¹ posedas ian ĉiopovan forton, mi ripetadis al mi, ke kiam mi estos grandaĝa, mi nepre forigos ĉi tiun malbonon.

Iom post iom mi konvinkiĝis, kompreneble, ke ĉio ne fariĝas tiel facile, kiel ĝi prezentiĝas al infano; unu post la alia mi forĵetadis diversajn infanajn utopiojn, kaj nur la revon pri unu homa lingvo mi neniam povis forĵeti. Malklare mi iel min tiris al ĝi kvankam, kompreneble, sen iaj difinitaj¹² planoj. Mi ne memoras kiam, sed en ĉiu okazo¹³ sufiĉe frue, ĉe mi formiĝis la konscio, ke la sola lingvo internacia povas esti nur ia neŭtrala, apartenanta al neniuj el la nun vivantaj nacioj. Kiam el la Bjelistoka reala lernejo¹⁴ (tiam ĝi estis ankoraŭ gimnazio¹⁵) mi transiris¹⁶ en la Varsovian duan klasikan gimnazion, mi dum kelka tempo estis forlogata de¹⁷ la lingvoj antikvaj kaj revis pri tio, ke mi iam veturados¹⁸ en la tuta mondo kaj per flamaj paroloj inklinados la homojn revivigi¹⁹ unu el tiuj ĉi lingvoj por komuna uzado. Poste, mi ne memoras jam kiamaniere, mi venis al firma konvinko, ke tio ĉi estas neebla, kaj mi komencis malklare revi pri nova, arta²⁰ lingvo. Mi ofte tiam komencadis iajn provojn, elpensadis riĉegajn deklinaciojn kaj konjugaciojn, k.t.p. Sed homa lingvo kun sia, kiel ŝajnis al mi, senfina amaso da gramatikaj formoj, kun siaj centoj da miloj da vortoj, per kiuj min timigis la dikaj vortaroj, ŝajnis al mi tiel artifika²¹ kaj kolosa maŝino, ke mi ne unufoje²² diradis al mi: “for la²³ revojn! tiu ĉi laboro ne estas laŭ homaj fortoj,”—kaj tamen mi ĉiam revenadis al mia revo.

Germanan kaj francan lingvojn mi ellernadis en la infaneco, kiam oni ne povas ankoraŭ kompari kaj fari konkludojn; sed kiam, estante en la 5-a klaso de gimnazio, mi komencis ellernadi la lingvon anglan, la sim-

pleco de la gramatiko ĵetiĝis en miajn okulojn, precipe dank' al²⁴ la kruta transiro al ĝi de²⁵ la gramatikoj latina kaj greka. Mi rimarkis tiam, ke la riĉeco de gramatikaj formoj estas nur blinda historia okazo, sed ne estas necesa por la lingvo. Sub tia influo mi komencis serĉi en la lingvo kaj forĵetadi la senbezonaĵojn²⁶ formojn, kaj mi rimarkis, ke la gramatiko ĉiam pli kaj pli degelas en miaj manoj, kaj baldaŭ mi venis al la gramatiko malgranda, kiu okupis sen malutilo²⁷ por la lingvo ne pli ol kelkajn paĝojn. Tiam mi komencis pli serioze fordoniĝadi min²⁸ al mia revo. Sed la grandegulaĵoj²⁹ vortaroj ne lasadis min trankvila.

Unu fojon, kiam mi estis en la 6-a aŭ 7-a klaso de la gimnazio, mi okaze turnis la atenton al la surskribo *Ŝvejcarskaja* (drinkejo), kiun mi jam multajn fojojn vidis, kaj poste al la elpendaĵo³⁰ *Konditorskaja* (Sukeraĵejo). Tiu ĉi *skaja* ekinteresis min kaj montris al mi, ke la sufiksoj donas la eblon el unu vorto fari aliajn vortojn, kiujn oni ne devas aparte ellernadi. Tiu ĉi penso ekposedis min tute, kaj mi subite eksentis la teron sub la piedoj. Sur la terurajn grandegulajn vortarojn falis radio de lumo, kaj ili komencis rapide malgrandiĝi antaŭ miaj okuloj.

“La problemo estas solvita!” diris mi tiam. Mi kaptis la ideon pri sufiksoj kaj komencis multe laboradi en tiu ĉi direkto. Mi komprenis, kian grandan signifon povas havi por la lingvo konscie kreata la plena uzado de tiu forto, kiu en lingvoj naturaj efikas nur parte, blinde, neregule kaj neplene. Mi komencis komparadi vortojn, serĉadi inter ili konstantajn, difinitajn rilatojn, kaj ĉiutage mi forĵetadis el la vortaro novan grandegan serion da vortoj, anstataŭigante³¹ tiun ĉi per unu sufikso, kiu signifas certan

⁶neamike rilatas = havas neamikajn rilatojn al ⁷impres/em/a, impressionable, sensitive ⁸mult/e/pez/a, weighty ⁹dis/ig/as, separates ¹⁰dum/e, meanwhile ¹¹grand/aĝ/a/j, grownups ¹²difinita, definite ¹³en ĉiu okazo, in all events, at any rate ¹⁴reala lernejo, a kind of junior high school (see below) ¹⁵gimnazio, high school (see below) ¹⁶trans/ir/i, to transfer ¹⁷for/log/at/a de, lured away by ¹⁸pri tio, ke mi iam veturados, about sometime traveling (see below) ¹⁹re/viv/ig/i, to revive ²⁰art/a, artificial ²¹artifik/a, sophisticated, complex, “tricky” ²²ne unu/foj/e, more than once (see below) ²³for la, away with ²⁴dank' al, thanks to ²⁵la kruta...de, the steep (i.e., abrupt) transition to it from ²⁶sen/bezon/a, needless ²⁷mal/util/o, detriment ²⁸for/don/iĝ/ad/i mi/n, = fordonadi min ²⁹grand/eg/ul/a, giant ³⁰el/pend/aĵ/o, here: a hanging shop sign ³¹anstataŭ/ig/i, replace

rilaton. Mi rimarkis tiam, ke tre granda amaso da vortoj pure “radikaj”³² (ekzemple “patrino,” “mallarĝa,” “tranĉilo,” k.t.p.) povas esti facile transformitaj en vortojn “formitajn” kaj malaperi el la vortaro. La meĥaniko de la lingvo estis antaŭ mi kvazaŭ sur la manplato,³³ kaj mi nun komencis jam laboradi regule, kun amo kaj espero. Baldaŭ post tio mi jam havis skribitan la tutan gramatikon kaj malgrandan vortaron.

Multe pli frue, kiam mi serĉis kaj elĵetadis ĉion senbezonan el la gramatiko, mi simple “elpensadis” vortojn, penante, ke ili estu kiel eble plej mallongaj kaj ne havu senbezonan nombron da literoj. Sed la provoj montris al mi, ke tiaj elpensitaj vortoj estas tre malfacile ellerneblaj kaj ankoraŭ pli malfacile memoreblaj. Jam tiam mi konvinkiĝis, ke la materialo por la vortaro devas esti romana-germana, ŝanĝita nur tiom, kiom ĝin postulas la reguleco kaj aliaj gravaj kondiĉoj de la lingvo. Estante jam sur tiu ĉi tero, mi baldaŭ rimarkis, ke la nunaj lingvoj posedas grandegan provizon da pretaj vortoj jam internaciaj, kiuj estas konataj al ĉiuj popoloj kaj faras trezoron por estonta lingvo internacia,—kaj mi kompreneble utiligis³⁴ tiun ĉi trezoron.

³²**radik/a**, basic (**radiko**, root) ³³**kvazaŭ sur la manplato**, as though (I held it) on the palm of my hand (**man/plat/o**, palm) ³⁴**util/ig/is**, made use of

REALLERNEJO—GIMNAZIO

The European **gimnazio** is roughly equivalent to American junior and senior high school combined, i.e., grades 6 or 7 through 12. The **klasika gimnazio** in Zamenhof’s day stressed classical languages, art, literature, etc., in preparation for university and an academic career; while the **realgimnazio** prepared one to take up “real” careers in medicine, law, science and the like.

One must be careful about words designating schools as these vary widely from country to country. For example, in some places the “alta lernejo” is not a “high school” at all, but any higher level school for adults; while a “meza lernejo” is generally a high school (and/or middle school) as we know it.

NE UNUFOJE

Be wary of this expression! In *some* countries its meaning is “not (even) once,” but in others it has the opposite meaning: “not (just) once,” that is, many times, “more than once.” You shouldn’t use this expression without making sure the context explains it: **eĉ ne unufoje**, for example, or **pli ol unufoje; ne unufoje, sed ofte**; etc.

PRI TIO, KE....

In English a subordinate clause is often used as the object of a preposition: She asked *about whether I was going to the dance*; I was frightened *by what she told me*. In Esperanto, such construction is not usual and should be avoided by supplying the word **tio** as grammatical object of the preposition, with the subordinate clause explaining what **tio** stands for: **Ŝi demandis pri tio, ĉu mi iros al la balo. Mi ektimis pri tio, kion ŝi diris al mi.**

GERUND PHRASES

In English, a short phrase containing an “-ing” form of a verb is often used much like a subordinate clause or as the subject of a sentence:

1. I dreamt of *traveling about in the world*.
2. Never eat candy after *brushing your teeth*.
3. He questioned me about *talking to that stranger*.
4. *Learning Esperanto* is a good idea.

Technically these “-ing” words are *gerunds*, i.e., verbs used as though they were nouns. There are no gerunds in Esperanto and such sentences must be recast using subordinate clauses:

1. **Mi revis pri tio, ke mi veturados en la mondo.**
2. **Neniam manĝu dolĉaĵojn, post kiam vi brosis la dentojn.**
3. **Li pridemandis min pri tio, ke mi parolis kun tiu fremdulo.**
4. **Lerni Esperanton estas bona ideo.**

33. Letero pri la Deveno de Esperanto—II

En la jaro 1878 la lingvo estis jam pli-malpli preta, kvankam inter la tiama “lingwe uniwersala” kaj la nuna Esperanto estis ankoraŭ granda diferenco. Mi komunikis pri ĝi al miaj kolegoj (mi estis tiam en la 8-a klaso de la gimnazio). La plimulto da ili estis forlogitaj de la ideo kaj de la frapinta¹ ilin neordinara² facileco de la lingvo, kaj komencis ĝin ellernadi. La 5-an de decembro 1878 ni ĉiuj kune solene festis la ekvivigon de la lingvo. Dum tiu ĉi festo estis paroloj en la nova lingvo, kaj ni entuziasme kantis la himnon, kies komencaj vortoj estis la sekvantaj:

*Malamikete de las nacjes
Kadó, kadó, jam temp' está!
La tot' homoze in familje
Konunigare so debá.*

(En la nuna Esperanto tio ĉi signifas: “Malamikeco de la nacioj falu, falu, jam tempo estas! La tuta homaro en familion unuiĝi devas.”)

Sur la tablo, krom la gramatiko kaj vortaro, kuŝis kelkaj tradukoj en la nova lingvo.

Tiel finiĝis la unua periodo de la lingvo. Mi estis tiam ankoraŭ tro juna por eliri publike kun mia laboro, kaj mi decidis atendi ankoraŭ 5-6 jarojn³ kaj dum tiu ĉi tempo zorgeme⁴ elprovi la lingvon kaj plene prilabori ĝin praktike.⁵ Post duonjaro post la festo de la 5-a de decembro ni finis la gimnazian kurson kaj disiris. La estontaj apostoloj de la lingvo provis paroleti pri “nova lingvo” kaj, renkontinte la mokojn de homoj maturaj, ili tuj rapidis malkonfesi⁶ la lingvon, kaj mi restis tute sola. Antaŭvidante⁷ nur mokojn kaj persekutojn, mi decidis kaŝi antaŭ ĉiuj mian laboron. Dum 5 1/2 jaroj de mia estado en la universitato, mi neniam parolis kun iu pri mia afero. Tiu ĉi tempo estis por mi tre malfacila. La kaŝeco turmentis min; devigita zorgeme kaŝadi miajn pensojn kaj planojn, mi preskaŭ nenie estadis, en nenio partoprenis, kaj la plej bela tempo de mia vivo—la jaroj de studento—pasis por mi plej malgaje. Mi provis iafoje⁸ min distri en la societo,⁹ sed sentis min ia fremdulo kaj foriradis, kaj de tempo al tempo faciligadis mian koron per ia versaĵo¹⁰ en la lingvo prilaborata de mi.

Dum ses jaroj mi laboris perfektigante kaj provante la lingvon,—kaj mi havis sufiĉe da laboro, kvankam en la jaro 1878 al mi jam ŝajnis, ke la lingvo estas tute preta. Mi multe tradukadis en mian lingvon, skribis en ĝi verkojn originalajn, kaj vastaj provoj montris al mi, ke tio, kio ŝajnis al mi tute preta teorie, estas ankoraŭ ne preta praktike. Multon mi devis ĉirkaŭhaki,¹¹ anstataŭigi, korekti kaj radike transformi. Vortoj kaj formoj, principoj kaj postuloj puŝis kaj malhelpis¹² unu la alian. Kelkaj formoj, kiuj ŝajnis al mi riĉaĵo, montriĝis¹³ nun en la praktiko senbezona balasto; tiel ekz.¹⁴ mi devis forĵeti kelkajn nebezonaĵojn sufiksojn. En la jaro 1878 al mi ŝajnis, ke estas por la lingvo sufiĉe havi gramatikon kaj vortaron; la multpezecon kaj malgraciecon¹⁵ de la lingvo mi alskribadis¹⁶ nur al tio, ke mi ankoraŭ ne sufiĉe bone ĝin posedas,¹⁷ sed la praktiko ĉiam pli kaj pli konvinkadis min, ke la lingvo bezonas ankoraŭ ian nekapteblan¹⁸ ion, la kunligantan elementon, donantan al la lingvo vivon kaj difinitan, tute formitan spiriton. Mi komencis tiam evitadi laŭvortajn¹⁹ tradukojn el tiu aŭ alia lingvo kaj penis rekte pensi en la lingvo neŭtrala. Poste mi rimarkis, ke la lingvo en miaj manoj ĉesas jam esti senfundamenta ombro de tiu aŭ alia lingvo, kun kiu mi havas la aferon²⁰ en tiu aŭ alia minuto,²¹ kaj ricevas sian propran spiriton, sian propran vivon, la propran difinitan kaj klare esprimitan fizionomion, ne dependantan²² jam de iaj influoj. La parolo fluis jam mem, flekseble,²³ gracie kaj tute libere, kiel la viva patra lingvo.

Mi finis la universitaton kaj komencis mian medicinan praktikon. Nun mi ekpensis jam pri la publika eliro kun mia laboro. Mi pretigis la man-

¹la frapinta...la lingvo = la neordinara facileco de la lingvo (kiu estis) frapinta ilin ²ne/ordinar/a, unusual, out of the ordinary

³ankoraŭ 5-6 jarojn, 5 or 6 more years ⁴zorg/em/e, carefully

⁵praktik/e, in practice ⁶mal/konfes/i, to renounce, disavow

⁷antaŭ/vid/i, to foresee ⁸ia/foj/e, sometimes ⁹soci/et/o, here: social life

¹⁰vers/aj/o, bit of verse ¹¹ĉirkaŭ/hak/i, to trim (shape by cutting around the edges) ¹²mal/help/i, here: conflict with ¹³montr/iĝ/is, showed themselves, turned out to be ¹⁴ekz. = ekzemple, for example

¹⁵mal/graci/ec/o, awkwardness ¹⁶al/skrib/i, to ascribe ¹⁷al tio,

ke...posedas, to my not yet possessing (mastering) it well enough

¹⁸ne/kapt/abl/a, uncapturable, elusive ¹⁹laŭ/vort/a, word-for-word

²⁰havi aferon, to have to do (with) ²¹tiu aŭ alia momento, one moment or another, in any given moment ²²de/pend/i, to depend ²³fleks/abl/e, flexibly

uskripton de mia unua broŝuro (“D-ro Esperanto, Lingvo Internacia, Antaŭparolo kaj Plena Lernolibro”), kaj komencis serĉadi eldonanton. Sed tie ĉi mi la unuan fojon renkontis la maldolĉan praktikon de la vivo, la financan demandon, kun kiu mi poste ankoraŭ multe devis kaj devas forte batali. Dum du jaroj mi vane serĉis eldonanton. Kiam mi jam trovis unu, li dum duonjaro pretigis mian broŝuron por eldono kaj laste²⁴—rifuzis. Fine, post longaj klopodoj, mi prosperis mem eldoni mian unuan broŝuron en julio de la jaro 1887. Mi estis tre ekscitita antaŭ tio ĉi; mi sentis, ke mi staras antaŭ Rubikono kaj ek de la tago, kiam aperos mia broŝuro, mi ne havos plu la eblon reiri; mi sciis, kia sorto atendas kuraciston,²⁵ kiu dependas de la publiko, se tiu ĉi publiko vidas en li fantaziulon,²⁶ homon, kiu sin okupas je “flankaj aferoj”; mi sentis, ke mi metas sur la karton²⁷ la tutan estontan trankvilecon kaj ekzistadon mian kaj de mia familio; sed mi ne povis forlasi la ideon, kiu eniris mian korpon kaj sangon, kaj—mi transiris Rubikonon.

²⁴last/e, at the last ²⁵kurac/ist/o, physician ²⁶fantazi/ul/o, a visionary,
“crank” ²⁷meti sur la karton, to put (risk) on the (turn of a) card

34. Trans la Lingvaj Barilojn—VII

Lisbono, Portugalio, 14 februaro

Ni renkontis esperantiston, hazarde, en la urbo Badajoz, ĉe la landlimo¹ inter Hispanujo kaj Portugalio. Por sciiĝi pri la foriro de la vagonaro al Lisbono, mi eniris hispanan turist-oficejon. Mi alproksimiĝis al viro kaj post rigardo al la verda stelo sur mia jaketo li demandis, “Ĉu vi parolas Esperanton?” Tiam ni interparolis kaj mi demandis pri la vagonaro.

Ni atingis Lisbonon noktmeze kaj iris rekte al la Internacia Hotelo, en la centra parto de la urbo. Oni reklamas ĉi tiun hotelon en la UEA-Jarlibro, kaj ĝi estis bona, komforta restloko por la unua tago de nia restado. La sekvantan tagon mi telefonis al S-ro H. Ferreira, kiu laboras ĉe aŭtomobila firmao, kaj post kelkaj horoj ni renkontiĝis en lia oficejo. Ĉar la hotelo estis tro multekosta por pli ol ununokta restado, laŭ nia buĝeto, ni serĉis novan lokon. Per helpo de S-ano Ferreira kiel interpretisto, ni trovis bonan ĉambron en pensiono kie ni povis dormi kaj manĝi por malalta sumo.

Vespere ni renkontiĝis kun S-ano Ferreira, kaj li montris al ni placon de Komerco, ĉe la rivero, kaj la placon de Pedro la Kvara, en la centra parto de la urbo. Li diris ke antaŭ ducent jaroj okazis granda tertremo,² kiu detruis la plejparton de la urbo, kaj tiam oni rekonstruis ĝin laŭ la sama stilo tra la tuta urbo. Pro tio, Lisbono estas unikaspekta³ urbo en la malnova kvartalo, tre bela kaj vidinda. Kompreneble ankaŭ estas moderna parto, pli granda ol la malnova, kun grandaj, larĝaj avenuoj flankataj de belaj arboj kaj modernaj konstruaĵoj.

Dimanĉe ni renkontiĝis kun José Antunes, ĉefdelegito de UEA en Portugalio. Kun sia ĉarma edzino, li kondukis nin al la urbo Estoril, ĉe la marbordo proksime al Lisbono, kaj al la urbeto Sintra, en la montaro, kie ni vidis kastelojn kaj aliajn interesajn konstruaĵojn, kaj gustumis tipajn lokajn kukojn.

Merkredon vespere okazis kunveno de la geesperantistoj en kafejo nomata “Martinho” ĉe la centra placo de la urbo. Kiam ni alvenis oni kunigis kelkajn tablojn kaj tuj komenciĝis la kunveno. Denove ni renkontis S-anojn Ferreira kaj Martins. Ĉeestis ĉirkaŭ dudek samideanoj, inter ili José dos Reis, malnova kaj bona esperantisto, kaj João Pereira, afabla sinjoro kiu invitis nin viziti la akvarion kie li laboras. Ni interparolis ĝis noktomezo pri la Esperanto-movado en Portugalio kaj Usono.

Madrido, Hispanujo, 20 februaro

La granda ĉefurbo de Hispanujo bonvenigis nin per la esperantistaro kiu gastigis⁴ nin dum kvintaga restado. Tuj post nia alveno ĉe la Hotel Norte mi telefonis S-ron Florencio Enfedaque, la UEA-delegito, kiu venis ĉe ni, kaj ni interparolis dum du horoj en la ripozejo de la hotelo. Ĉar li devis reiri al sia oficejo por labori, ni adiaŭis ĝis la sekvonta tago.

Sabaton S-ano Enfedaque kondukis nin al la hejmo de la prezidanto de la Esperanto-klubo en Madrido, S-ro Angel Figuerola. Li estas blindulo, sed li vivas tute normalan vivon, kun sia familio, kiu konsistas el ses infanoj kaj ĉarma edzino. Li ankaŭ estas profesoro de klaso en la blindlernejo, proksime de lia hejmo. Ni iris kune tien, al granda moderna konstruaĵo kie kvincent blindaj gejunuloj loĝas kaj studas. Por la unua fojo en mia vivo mi vidis la internon de blinda lernejo, la metodojn de instruado kaj vivo de la blindaj gestudentoj, kaj dum la vizito ni renkontis la lernejestron, ankaŭ blindulo, kaj kelkajn instruistojn. Ĉe la

¹land/lim/o, border ²ter/trem/o, earthquake ³unik/aspekt/a unique in appearance ⁴gast/ig/is, entertained

lernejo ankaŭ S-ano Figuerola gvidas Esperanto-kurson, kaj ni renkontis ok komencantojn kiuj aŭskultis malrapidan paroladeton de li.

Post la vizito al la blindlernejo, je la naŭa vespere, ni iris, subterfervoje,⁵ al la klubejo de la Madrida grupo. Tie ĉeestis ĉirkaŭ dudek kvin geesperantistoj kaj dum la tuta kunveno ili faris demandojn al mi kaj Bonnie, pri San Diego kaj nia vivo en Usono.

Oni aranĝis specialan kunvenon mardon, por ke mi povu fari paroladon al la gesamideanoj en Madrido. Ĉeestis la kunvenon proksimume kvindek personoj, inter ili la estro de la oficiala turist-oficejo en Madrido. Li ne estas esperantisto sed li diris ke li venis por aŭdi eksterlandanon paroli Esperanton.

Post la prelego la adiaŭado komenciĝis denove, al multaj Esperantaj geamikoj kiujn ni eble neniam revidos. Feliĉe, neniuj scias pri la estonteco kaj ĝiaj okazaĵoj. Eble ĝi kunportos la eblecon de vojaĝo por ĉiuj kaj tiamaniere niaj multaj amikoj povos viziti nin en San Diego.

FINO

⁵**sub/ter/fer/voj/o**, subway (**fer/voj/o**, railway)

La urbo Madrido, Hispanujo

35. Barbro kaj Eriko—XII

Rud la 7-an de Marto

Amiko,

Nia korespondado donas al mi multan ĝojon, kaj ankaŭ mi forte esperas, ke ĝi daŭros por ĉiam. “Ĉu nordlandaj virinoj estas fidelaj?” vi demandis. Mi kredas, ke jes!¹ Oni ofte laŭdas tion kiel ilian virton, sed ili ofte estas ankaŭ tro kredemaj,² kaj tio certe estas malsaĝa. Pri la sudlandanoj oni diras, ke iliaj sentoj estas fajraj sed ne tre konstantaj. Ĉu vi estas tipa sudlandano?

Kiom gaja devis esti la maskobalo, pri kiu vi rakontis! Se mi nur... Sed, inter tiuj elegante maskitaj belulinoj vi eble ne estus eĉ rimarkinta etan vermlandaninon,³ vestitan per la popolvesto⁴ de nia regiono. (Tiajn vestojn ni tute ne portas ĉiutage, kiel oni kredus laŭ kelkaj turismaj propagandiloj!) Nu, mi devas konfesi, ke pli feliĉa mi legis pri la sonĝo ol pri la balo!

Antaŭ kelkaj tagoj ankaŭ mi dancis. Tri grupoj de esperantistoj kune aranĝis festan kunvenon en Karlstad por soleni la finiĝon de la daŭrigaj kursoj. Estis agrable: oni muzikis, kantis, deklamis spritajn poemojn en Esperanto kaj dancis. “Ĉu oni vere ne manĝis?” vi certe demandas. Jes, maliculo,⁵ ni ankaŭ vespermanĝis.

Vian sopiron je la belbrila Vieno mi bone komprenas. —Nur malofte mi vidas teatraĵon, sed *Peer Gynt* mi vidis. Tre forte ĝi impresis.

Ĉar mi vidas vin tiel diligente leganta por la ekzameno, mi ne plu volas malhelpi vian laboron. Cetere, hodiaŭ mi vidis en la ĉambro de paĉjo—tineon! La printempan militon kontraŭ ĉi tiuj malamikoj mi do tuj komencu!

Tial manpremon kaj—ĝis baldaŭ!

Salutas vin

Barbro

¹**Mi kredas, ke jes**, I think so ²**kred/em/a**, credulous, naive

³**Vermland/o**, Värmland, a district of Sweden ⁴**popol/vest/o**, folk costume ⁵**malic/ul/o**, trouble-maker, rascal

36. Reformo de la Skribado de la Ĉina Lingvo

(By Hujucz, in *El Popola Ĉinio*)

La ĉina ideografio havas historion de pli ol 3300 jaroj. Ĝi ludis gravan rolon en la disvolviĝo¹ de la ĉina kaj eĉ de la orientaziaj kulturoj. Tamen, en la moderna tempo, ĝi montriĝas pli kaj pli maloportuna por respondi al la bezonoj de la epoko. La ĉinaj ideografiaĵoj,² kiuj estas malfacile lerneblaj kaj maloportune uzeblaj, certgrade³ malhelpas al la disvastigo de legscio⁴ kaj la mekanikigo⁵ de skribado (ekzemple, en presarto, maŝinskribado,⁶ telegrafo, ktp.). Dum la lastaj sepdek jaroj, multaj homoj pledis por reformado de la ĉina skriba lingvo, kaj la realigo de tiu ĉi celado komenciĝis nur lastatempe.⁷

Ekzistas du opinioj pri la demando, kiamaniere oni devas reformi la ĉinan skribadon:

Unu estas simpligi la formon de ĉinaj ideografiaĵoj kaj redukti maksimume⁸ la nombron de tiuj ĝenerale uzataj.

La alia estas substitui la nefonetikan ĉinan ideografion per sistemo de fonetika skribo.

Tiuj ĉi du opinioj ne estas reciproke ekskluzivaj, sed devas efektiviĝi paralele. Ĉar en mallonga tempo, la ĉina ideografio kun tiom longa tradicio ne povos esti tuj forĵetita, nek la fonetika skribo de hanlingvo⁹ povos evolui en maturan kaj ĝenerale uzeblan literaturan lingvon. Tial, la taskoj de nia skriba reformo estas: unuflanke la simpligo de la formoj de ideografiaĵoj por fari ilin pli facile uzeblaj surbaze de¹⁰ ilia nuna uzebleco, kaj aliflanke ellabori sistemon de fonetika signado de la hana lingvo, disvastigi ĝin iom post iom de la pozicio de helpilo de la ideografio en estontan ĝenerale uzatan skriban lingvon.

En 1956, la Ŝtata Konsilo¹¹ de Ĉinio publikigis la *Projekton de Simpligo de Ĉinaj Ideografiaĵoj*, kiu simpligis 515 ofte uzatajn ideografiaĵojn kun malsimpla strekaro,¹² kaj 54 bazajn signojn (plejparte tiuj de ideoj uzataj kiel elementoj por konstrui ĉinajn ideografiaĵojn).

Fakte, la formoj de tiuj simpligoj estas plejparte jam longe aplikataj en la manskribado, nur ne rigardataj kiel oficiala skribmaniero. Nun, tiuj simpligitaj skribmanieroj akiris sian "laŭleĝecon."¹³

En 1958, la Tutlanda Kongreso de Popolaj Reprezentantoj sankciis la *Projekton de Fonetika Signado de la Hana Lingvo*, prezentitan de la Ŝtata

Konsilo. Tiu ĉi projekto adoptis latinajn literojn kiel fonetikajn signojn, difinis ilian sonvaloron por signi hanlingvan sonaron, manieron de son-signado kaj la signojn por montri “tonojn.”*

Dum la pasintaj jaroj, en la laboro de likvido de analfabeteco oni utiligis la fonetikan alfabeton en certaj regionoj, por signi la sonon de la ĉinaj ideografiaĵoj, indikante ĝin super la respektivaj ideografiaĵoj.

Krom la hannacio,¹⁴ en Ĉinio vivas ankoraŭ pli ol kvindek nacimalplimultoj.¹⁵ Ili aŭ ne havas skriban lingvon, aŭ¹⁶ havas nur tian kiu ne respondas al la modernaj bezonoj de la epoko. Tial, la *Sistemo de Fonetika Signado de la Hana Lingvo* fariĝis la bazo kaj normo por ellaboro aŭ reformado de ilia skriba lingvo. Pli ol dek nacimalplimultoj jam ellaboris por si projekton de nova skribo en latinaj literoj.

*Laŭ la normo de prononco ekzistas kvar “tonoj,” kiujn oni montras respektive per kvar signoj donitaj sur la vokaloj. Ekzemple: ā (unua tono), á (dua tono), ǎ (tria tono) kaj à (kvara tono).

¹dis/volv/iĝ/o, development (lit., unrolling) ²ideografi/aj/o, a written Chinese character (ideogram) ³cert/grad/e, to a certain degree
⁴leg/sci/o, ability to read ⁵mekanik/ig/o, mechanization
⁶maŝin/skrib/ad/o, typewriting ⁷last/a/temp/e, lately ⁸maksimum/e, here: to the maximum ⁹han/lingv/o, Mandarin, the principle language of China ¹⁰sur/baz/e de = sur la bazo de ¹¹Ŝtata Konsilo, State Council
¹²strek/ar/o, set of strokes ¹³laŭ/leĝ/ec/o, legality
¹⁴han/naci/o, the principal ethnic group of China ¹⁵naci/mal/pli/mult/o, national minority ¹⁶aŭ...aŭ..., either...or... (see below)

AŬ... AŬ..., KAJ... KAJ..., NEK... NEK...

Aŭ... aŭ... means “either... or...”: **Ŝi volas vidi aŭ min aŭ vin en la oficejo tuj**, She wants to see either you or me in the office right away. Similarly, kaj... kaj... means “both... and...”: **Mi promesis, ke kaj mi kaj vi estos tie post kvin minutoj**, I promised both you and I would be there in five minutes. And in the same manner, nek... nek... means “neither... nor...”: **Nek li nek mi scias, kion ŝi celas**, Neither he nor I knows what she’s after.

37. Barbro kaj Eriko—XIII

Hohenberg, la 2-an de Aprilo

Karega amikino,

De longe mi ne skribis, mi estis iomete malsana. Mi havis gripon kiel multaj aliaj.

Marto ne estas agrabla monato en nia montaro. Neĝas, degelas, neĝas denove. Kelkfoje la vetero estas tre bela, kelkfoje frostas sufiĉe. Nur malofte ni povas promenadi, ekskursi.

Sed de post ok tagoj hela suno brilas, hirundoj revenas, kreskas la unuaj floroj. Apud niaj riveroj multaj miozotoj estas troveblaj, kiuj laŭ la germana traduko “Ne-forgesu-min” nomiĝas. Mi sendas al vi tian floron ĉarmetan.

Antaŭ kelkaj tagoj ni festis Paskon.

En Sankta Ĵaŭdo¹ oni finas sonorigi la sonorilojn kaj rakontas al malgrandaj infanoj, ke ĉi tiuj Romon estas flugintaj. Kiam mi estis knabo, mi sidis longtempe sur sojlo de la pordo, por ke mi povu vidi la sonorilojn flugantajn.

Ĝis Sankta Sabato posttagmeze, ĝis la reviviĝo,² klakiloj³ invitas al preĝo. Matene, posttagmeze, vespere knaboj klakante trairas la vilaĝon, dirante samtempe malnovajn kantetojn.

Estas kutimo, kolorigi ovojn dum Pasko. Ruĝaj, bluaj, flavaj kaj verdaj ovoj ĝojigas niajn geknabojn. La etuloj, kiuj kredas, ke Paskoleporo⁴ demetas⁵ la ovojn, serĉas en la ĝardeno nestojn kaŝitajn.

“Eriko, vi ricevis leteron el Svedujo,” diris hieraŭ mia malgranda nevino. —“Kie ĝi estas?”—“Aprilstultulo,⁶ Aprilstultulo!” ŝi kriis.

La unuan Aprilon vi ĉiam devas havi singardon.⁷ Tiam ne fidu al la plej bona amiko—la unua de Aprilo estas la plej granda mokulo.

Tial mi ne skribis la unuan, mi skribis la duan—dum la dua ni denove estas seriozaj.

Adiaŭ, kara amikino, adiaŭ!

Eriko

¹**Sankta Ĵaŭdo**, Maundy Thursday ²**re/viv/iĝ/o**, resurrection (of Jesus on Easter Sunday) ³**klak/il/o/j**, rattles (wooden noisemakers)
⁴**Pask/o/lepor/o**, Easter bunny ⁵**de/met/i**, to lay (eggs)
⁶**April/stult/ul/o**, April fool ⁷**hav/i si/n/gard/o/n**, to take care, look out

38. Pri la “Interna Ideo”

(By L. L. Zamenhof. Excerpts from an address to the Second World Convention of Esperanto, Geneva, 1906.)

Ni ne estas tiel naivaj, kiel pensas pri ni kelkaj personoj: ni ne kredas, ke neŭtrala fundamento faros el la homoj anĝeloj; ni scias tre bone, ke la homoj malbonaj ankaŭ poste restos malbonaj; sed ni kredas, ke komunikiĝado kaj konatiĝado sur neŭtrala fundamento forigos almenaŭ la grandan amason de *tiu*j bestaĵoj¹ kaj krimoj, kiuj estas kaŭzataj ne de malbona volo, sed simple de sinnekonado² kaj de devigata³ sinaltudado.⁴

Nun, kiam en diversaj lokoj de la mondo la batalado inter la gentoj fariĝis tiel kruela, ni, esperantistoj, devas labori pli energie ol iam. Sed por ke nia laborado estu fruktoporta,⁵ ni devas antaŭ ĉio bone klarigi al ni la *internan ideon* de la esperantismo.

Ni ĉiuj scias, kiom estas la esperantismo en rilato *praktika*; ni ankaŭ scias, ke “esperantisto estas nomata ĉiu persono, kiu uzas la lingvon Esperanto, tute egale, por kiaj celoj li ĝin uzas.” Esperantisto sekve estas ne sole tiu persono, kiu revas unuigi per Esperanto la homaron, esperantisto estas ankaŭ tiu persono, kiu uzas Esperanton ekskluzive por celoj praktikaj, esperantisto estas ankaŭ persono, kiu uzas Esperanton por gajni per ĝi monon, esperantisto estas persono, kiu uzas Esperanton nur por amuziĝadi, esperantisto fine⁶ estas eĉ tiu persono, kiu uzas Esperanton

¹**best/aĵ/o**, bestiality ²**si/n/ne/kon/ad/o**, not knowing one another, mutual ignorance ³**dev/ig/at/a**, here: compulsive (**dev/ig/i**, to compel)
⁴**si/n/al/trud/ad/o**, imposing on one another ⁵**frukt/o/port/a**, fruitful
⁶**fin/e**, here: in the final analysis, when all’s said and done

por celoj plej malnoblaj kaj hommalamaj. Sed krom la flanko *praktika*, la esperantismo havas ankoraŭ alian flankon, ne devigan, sed multe pli gravan, flankon *idean*.⁷

Se ni, batalantoj por Esperanto, propravole⁸ donis al la vasta mondo plenan rajton rigardadi Esperanton nur de ĝia flanko praktika kaj uzadi ĝin nur por nia utilo, tio ĉi kompreneble al neniuj donas la rajton postuli, ke ni *ĉiuj* vidu en Esperanto nur aferon praktikan. Bedaŭrinde en la lasta tempo inter la esperantistoj aperis tiaj voĉoj, kiuj diras: "Esperanto estas *nur* lingvo; evitu ligi eĉ tute private la esperantismon kun ia *ideo*, ĉar alie oni pensos, ke ni ĉiuj havas tiun ideon!" Ho, kiaj vortoj! El la timo, ke ni eble ne plaĉos al tiuj personoj, kiuj mem volas uzi Esperanton nur por aferoj praktikaj por ili, ni devas *ĉiuj* elŝiri el nia koro tiun parton de la esperantismo, kiu estas la plej grava, la plej sankta, tiun ideon, kiu estis la ĉefa celo de la afero de Esperanto, kiu estis la stelo, kiu ĉiam gvidadis ĉiujn batalantojn por Esperanto! Ho, ne, ne, neniam! Kun energia protesto ni forĵetas tiun ĉi postulon. Se nin, la unuajn batalantojn por Esperanto, oni devigos, ke ni evitu en nia agado ĉion idean, ni indigne disŝiros kaj bruligos ĉion, kion ni skribis por Esperanto, ni neniigos⁹ kun doloro la laborojn kaj oferojn de nia tuta vivo, ni forĵetos malproksimen la verdan stelon, kiu sidas sur nia brusto, kaj ni ekkrios kun abomeno:

Portretoj de D-ro Zamenhof kun
ekzempleroj de la unua revuo
kaj de la unuaj lernolibroj
(en tri lingvoj)

“Kun *tia* Esperanto, kiu devas servi ekskluzive nur al celoj de komerco kaj praktika utileco, ni volas havi nenion komunan!”

Venos iam la tempo, kiam Esperanto, fariĝinte posedaĵo¹⁰ de la tuta homaro, perdos sian karakteron idean; tiam ĝi fariĝos jam nur lingvo, oni jam ne batalados por ĝi, oni nur tirados el ĝi profiton. Sed nun, kiam preskaŭ ĉiuj esperantistoj estas ankoraŭ ne profitantoj, sed nur batalantoj, ni ĉiuj konscias tre bone, ke al laborado por Esperanto instigas nin ne la penso pri praktika utileco, sed nur la penso pri la sankta, granda kaj grava *ideo*, kiun lingvo internacia en si enhavas. Tiu ĉi ideo—vi ĉiuj sentas ĝin tre bone—estas *frateco* kaj *justeco inter ĉiuj popoloj*.

Se mi la tutan pli bonan parton de mia vivo memvole¹¹ pasigis en grandaj suferoj kaj oferoj kaj ne rezervis por mi eĉ ian rajton de aŭtoreco—ĉu mi faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Se la unuaj esperantistoj pacience elmetadis sin¹² ne sole al konstanta mokado, sed eĉ al grandaj oferoj, kaj ekzemple unu malriĉa instruistino longan tempon suferis malsaton, nur por ke ŝi povu ŝpari iom da mono por la propagando de Esperanto—ĉu ili ĉiuj faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Ho, ne, ne, ne! Ĉiuj memoris nur pri la interna *ideo* entenata en la esperantismo; ĉiuj ŝatis Esperanton ne tial, ke ĝi alproksimigas¹³ reciproke la *korpojn* de la homoj, eĉ ne tial, ke ĝi alproksimigas la *cerbojn* de la homoj, sed nur tial, ke ĝi alproksimigas iliajn *korojn*.

⁷*ide/a* = *ideala* ⁸*propr/a/vol/e*, voluntarily ⁹*neni/ig/i*, to annihilate
¹⁰*posed/aĵ/o*, property ¹¹*mem/vol/e* = *propravole* ¹²*el/met/ad/is si/n*,
exposed themselves ¹³*al/proksim/ig/i*, to bring close together

SIDI

This word is sometimes used in a figurative sense not found in English: **La deziro al paco sidas en ĉiu homa koro**, The desire for peace lives in every human heart. **La verda stelo sidanta sur via jako identigas vin kiel esperantiston**, The green star you wear on your coat identifies you as an Esperantist. **Via nova kostumo sidas tre bele**, Your new suit hangs very nicely.

39. Barbro kaj Eriko—XIV

Rud la 20-an de la 4-a

Mia frato tre kara,

Ĉu vi volas esti mia bona, malproksima frato? Hodiaŭ du jaroj estas pasintaj de post la morto de Gösta. Dum tiu tempo mi ofte malĝojis, mi perdis tiel bonan kunulon. Zorgema, cedema¹ li estis, kaj ĉiam li volis min protekti. Ni estis tiel forte korligitaj² unu al la alia, kaj nun mi sentas min sola. Estu mia bona frato, kaj ne enuu ĉar hodiaŭ mi skribas kun larmoj.

22.4. Mi devis rompi la skribadon, ĉar neatendite³ venis parencoj el Göteborg, kiuj tranoktis⁴ ĉe ni. Kiom ekĝojis mia parencama paĉjo! Kaj preskaŭ perforte⁵ li volis igi ilin pli longe resti.

Dankon pro la “Ne-forgesu-min”! Ankaŭ ni tiel nomas la miozotojn, kaj—ĉu ne interese?—ankaŭ en nia lando oni trompetas⁶ la 1-an de aprilo.

En la lasta tempo degelis, la neĝo transformiĝis en akvon, kelkfoje

petratrollgrafik / Shutterstock, Inc.

neĝis denove. Aprilo estas tre kaprica monato: pluvos, ridas la suno, pluvos denove. Antaŭ kelkaj tagoj la vera Printempo alvenis. Ho, se mi povus ĝin priskribi al vi, la svedan printempon kun ties delikata ĉarmo! Ĝi vekis tiom da pensoj, tiom da revoj.—

Hieraŭ promenante kun niaj gastoj, mi la unuan fojon ĉijare⁷ aŭdis kukolon. Mi demandis: “Kiam mi edziniĝos?” La respondo estis kvin “ku-ku”-oj; do post kvin jaroj? La direkto de kie aŭdiĝis la krio, indikas kie loĝas la estonta edzo.

Ankaŭ la kokcinelo, la eta, ruĝa skarabo kun nigraj punktoj, servas por doni similajn oraklojn. Knabinoj kaj knaboj metas ĝin sur la mandorson, dirante:

Flugu, forflugu, kokcineleto!

Kie loĝas do mia amat(in)eto?

Longe mi ankoraŭ volus babili, sed estas malfrue, kaj jam frumatene mi devas eklabori. —Ĉu vi nun tute resaniĝis? Mi malĝojis pro via longa silento, kaj paĉjo iom ŝercis pri tio. “La aŭstra knabo certe forgesis vin,” li diris. Mi petas vin, ne donu al li okazon por denove tiel ŝerci!

Korajn salutojn sendas via fratino (?)

Barbro

¹ced/em/a, yielding, accommodating ²kor/lig/it/a, attached, close
³ne/atend/it/e, unexpectedly ⁴tra/nokt/i, to spend the night ⁵per/fort/e,
by force ⁶tromp/et/i, to play little tricks ⁷ĉi/jar/e, this year

40. Lukto Inter Homo kaj Serpento

(By Tibor Sekelj in *Amazonio*, excerpted from *Heroldo de Esperanto*)

Iun posttagmezon, dum ripozo apud rivereto, nur tri kilometrojn for de la indiĝena vilaĝo, mi aŭdis terurajn vekiojn¹ de Mary. Kiam mi alkuris al la loko, kie ŝi estis, mi vidis ŝin plori kun esprimo de granda doloro sur la vizaĝo, kaj teni inter la manoj sian maldekstran piedon, sur kies supra parto estis videbla malgranda, freŝa vundo.

Al la doktorino Rosa kaj mi, kiuj ĉeestis la scenon, ĉio estis klara. Mary volis nudpiede vadi en la rivereto kaj surtretis rajon. Tio estas rombforma² fiŝo, je grandeco de telero, kun longa vosto, kiu finiĝas per venena

injektilo.³ Tiu fiŝo naĝas ne en vertikala pozicio, kiel la ceteraj fiŝoj, sed en horizontala. Tiel ĝi kaŝas sin sur la fundo de la rivero, sub tavolo de koto aŭ sablo, kaj se iu hazarde surtretas ĝin, ĝi kurbigas sian voston kaj injektas sian venenon per ĝi. Tia piko estas ege dolora, kaj multaj kamparanoj, kiuj ne ĝustatempe kuracas la vundon, portas dum la tuta vivo malbelan absceson sur la piedo.

Do estis necese, rapide entrepreni ion. Dum Rosa restis kun Mary, mi kuris ĝis la vilaĝo por alporti iun kontraŭvenenan⁴ serumon el nia portebla apoteko. Alveninte al la vilaĝo, pro la kurado mi estis tiel laca, ke mi devis sendi la serumon per indiana knabo, kaj mi nur poste reiris. Dum unu semajno ni flegis la pacientinon, ĝis ŝi resaniĝis.

Renkonton kun serpentoj ni havis preskaŭ ĉiutage, kaj ni al kutimiĝis esti tre zorgemaj. Eĉ sen pensi ion, la esploristo al kutimiĝas matene, antaŭ ol surmeti la ŝuojn, forte skui ilin, por eligi el ili skorpion aŭ serpenton, kiu tie serĉis tranoktejon. Kiam oni marŝas tra arbaro, samtempe oni devas serĉi serpentojn sur la tero kaj sur la proksimaj branĉoj, kaj havi la tranĉilegon preta por frapo. Plurfoje estis ĝuste tia rapida bato, kiu liberigis nin de danĝero.

Foje mi sidis en la komuna domo de la tuparioj,⁵ kiam alkuris knabo kaj diris, ke mi iru rapide kun li en la arbaron, kie la tribestro Abaito luktas kontraŭ granda serpento. Kune kun la knabo mi alkuris tien, kaj fakte tie staris Abaito, tenante longan bastonon per ambaŭ manoj, luktante kontraŭ boao preskaŭ kvar metrojn longa. La monstro furioze sin ĵetis kontraŭ la indianon, sed ĉi tiu⁶ flankenpuŝis la kapon de la serpento per unu flanko de la bastono, kaj tuj poste per ĝia alia flanko potencan baton li lokis sur la mezan parton de la reptilio. Sed la bastono resaltis, kvazaŭ ĝi estus tuŝinta kaŭĉukon. Nun la serpento realigis rapidan zigzagan movon kaj sukcesis volvi sian voston ĉirkaŭ unu kruron de Abaito, dum ĝia kapo leviĝis alten kaj kun eligita lango minace eksiblis. Estis evidente, ke la bestaĉo⁷ tuj saltos sur sian malamikon.

¹ve/kri/o, wail ²romb-form/a, rhomboid, diamond-shaped ³injekt/il/o, injector (usually: hypodermic syringe) ⁴kontraŭ/venen/a, antivenin

⁵tupari/o/j, tribe of Amazon indians ⁶ĉi tiu, the latter ⁷best/aĉ/o, horrid creature (see -AĈ below)

Mi komprenis, ke vivo aŭ morto estis afero de sekundoj. Mi elprenis mian revolveron el la leda ujo kaj celis la kapon de la serpento. Sed en tiu momento mi aŭdis krion de Abaito:

“Ne enmiksi vin!”

Liaj vortoj vere surprizis min. Mi opiniis, ke li estos feliĉa, kiam mi helpos lin savi sin el tia danĝero. Sed ne estis tiel. La lukto kun la serpento estis afero de lia ĉasista honoro, kiun li tutsole devis finaranĝi⁸ kun la besto.

Kaj nun la serpento saltis. Ĝia malfermita buŝo flugis rekte al la vizaĝo de la homo, kiu ne povis moviĝi, ĉar lian kruron firmtenis la vosto de la serpento. Nur sekundon daŭris la salto; sed ĝi estis sufiĉa, por ke Abaito levu la bastonon kaj enŝovu⁹ en la malfermitan faŭkon.

La bestaĉo mordis la bastonon, kaj Abaito, profitante la momenton premis ĝian kapon per ambaŭ manoj, forlasante la bastonon. La serpento faris grandan fortostreĉon¹⁰ por liberigi sin. Ĝi sukcesis, per sia meza parto ĉirkaŭi la kolon de la indiano kaj, tirante lian kaptitan kruron, faligi lin teren. Nun homo kaj besto ruliĝis konfuze intermiksita. Per lerta movo Abaito sukcesis eltiri sian kapon el la fatala ĉirkaŭpreno.¹¹ Kaj dum la serpento klopodis rehavi sian pozicion, la tribestro glitigis siajn manojn iom pli malsupren kaj nun firme premis ĝian kolon, ĝuste sub la kapo, per ambaŭ manoj.

La reptilio nun forlasis siajn klopodojn sufoki sian viktimon per la maŝo de sia korpo kaj koncentris siajn fortojn en la provo kapti ankaŭ la alian kruron de Abaito per sia vosto. Sed ĉi tiu ne disigis la krurojn kaj poste surtretis ĝian voston.

Raŭka kaj senespera susuro eliĝis el la malfermita buŝego. Sed Abaito, kuŝante surdorse, ŝvitanta kaj malpura, kun sango sur la gambo, alte tenis la kapon de la serpento, premante ĝin per sia tuta forto.

Tiel li kuŝis kelkajn minutojn. La movoj de la reptilio fariĝis pli kaj pli malrapidaj. Subite Abaito leviĝis kaj lasis fali surteren la kadavron de sia malamiko.

Ne ĵetante plu eĉ rigardon sur ĝin, li diris al la junulo, kiu akompanis min: “Senhaŭtigu¹² ĝin! Ĝi estos bona manĝaĵo!”

Efektive ĝi estis bongusta. Sed la lukto estis spektaklo, kiun mi neniam forgesos.

⁸**fin/aranĝ/i**, settle ⁹**en/ŝov/i**, to shove in ¹⁰**fort/o/streĉ/o**, exertion

¹¹**ĉirkaŭ/pren/o**, embrace ¹²**sen/haŭt/ig/i**, to skin

-AĈ

The suffix **aĉ** indicates contempt. It says something is bad—awful, in fact—with respect to its appearance or performance, etc. (If you want to bad-mouth anything, this is the suffix to use.) **Tiu knabaĉo denove ĵetas ŝtonojn**, That brat's throwing stones again. **Bonvenon al mia domaĉo**, Welcome to my hovel. **La bestaĉo saltis sur sian malamikon**, The horrid creature jumped upon its enemy. **Kia virinaĉo ŝi estas!** What a hag she is! **Li nur havis tempon por skribaĉi kelkajn vortojn**, He only had time to scribble a few words. **Nia teamo ludis aĉe hieraŭ vespere**, Our team was (=played) lousy last night.

FI-

Closely related to **aĉ** in meaning is the prefix **fi**, which signifies shame. It says something is bad for moral reasons: **fidomo**, a house of ill repute; **fivirino**, a slut; **fikomercisto**, an unscrupulous businessman; **fiskribo**, graffiti; **fimaljunulo**, a dirty old man.

Fi is also used as an independent word: **Fi al vi**, Shame on you. **Fi! Fi!** Shame! Shame!

GAMBO—KRURO

Both of these words mean “leg.” **Gambo** is the entire leg of a human; **kruro** is the leg of humans or animals, but when applied to humans, correctly refers to the part below the knee. Many Esperantists ignore the distinction, however, and use **kruro** in all cases.

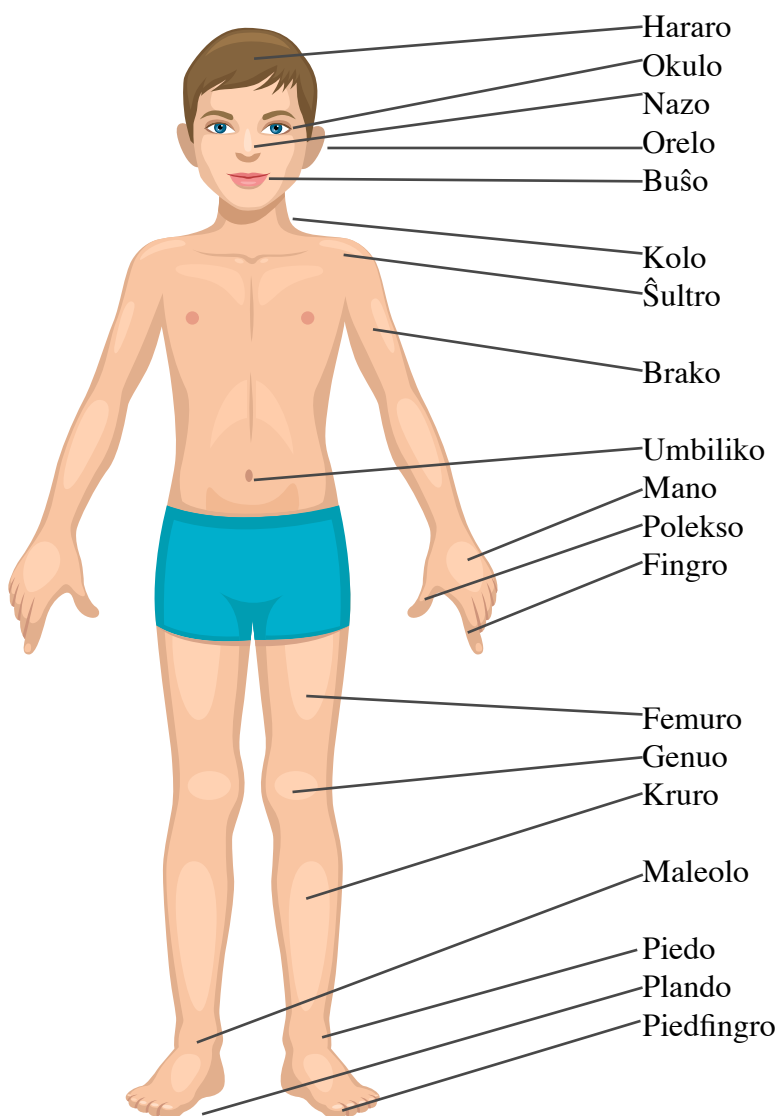
ABOUT PROPER NAMES IN ESPERANTO

There are no hard and fast rules: you can use names in their original form or use the Esperanto versions. And sometimes, you will see names written with Esperanto spelling to reproduce the original form’s approximate pronunciation. In general, Esperanto forms are likely to be used for common first names and the names of well-known places: **Mario**, **Roberto**, **Parizo**, **Nov-Jorko**, **Londono**, etc.

In the selection by Sekelĵ we find several examples. **Amazonio** is Esperanto for Amazonas, the large state in northwestern Brazil. **Mary** is, obviously, the girl’s name in its original form. We can presume that **Abaito**, pronounced according to Esperanto spelling rules, conveys the approximate sound of the chieftain’s name in his native tongue.

In spite of the **a** ending, **Rosa** could be either an original or an Esperanto form. This is because of a growing trend to spell feminine names with **a** endings, to distinguish them from masculine equivalents: **Paŭlo**, Paul; **Paŭla**, Pauline, Paula; or simply because **a** endings for feminine names are very common in Western languages and perhaps “sound” more feminine than **o** endings. In any case both forms are quite common: Eve, **Evo**, **Eva**; Mary, **Mario**, **Maria**; Ann, **Anno**, **Anna**; Martha, **Marto**, **Marta**; Rose, **Rozo**, **Roza**; etc.

There is a complicated grammatical reasoning behind this apparent breach of the rule for noun endings. But it is easier just to think of proper names as somehow exempt from the usual rules. On the other hand, for good comprehension, certain endings—such as the accusative and plural—should be used when called for, even if some device like the hyphen must be resorted to: **La rajo pikis Mary-on**, The ray stung Mary. **Oni kuiris la fiŝosupon laŭ la Manhattan-a maniero**, The chowder was cooked in the Manhattan style. **Kiom da Anna-oj estas en la lernejo?** How many Anna’s are there in the school?

41. Barbro kaj Eriko—XV

Hohenberg, la 5-an de majo

Fratineto tre kara,

Jes, ni estu tre bonaj gefratoj, gefratoj, disigitaj de pli ol mil kilometroj, sed ligitaj per niaj leteroj, per niaj pensoj kaj koroj.

Kiel mi sopiras, ankaŭ vidi iam vian landon, ĝui viajn longegajn tagojn, babili kun vi, fratineto.

Hodiaŭ mi rakontos al vi pri montekskursoj, kiujn mi somere tre ofte faras. Preskaŭ ĉiumonate mi grimpas sur monton. Frumatene mi foriras, kiam la steloj paliĝas, ekvivigante la arbaron. Birdoj kantetas. Floroj ĉirkaŭe sub abioj, pinoj, larikoj kaj fagoj. Alpfloroj sur la tero de la arbaro. Inter ĉiu arbeto en junarbaro¹ mil aranretoj² kun brilantaj rosgutoj.

Maldense nun staras la arboj, baldaŭ sur montherbejoj ni marŝas. Inter rokoj, kriplitaj pinoj, tie kaj tie³ pli granda arbo, distaŭzita de ventegoj. Poste nur rokoj, ŝtonoj—malvarmo, neĝo. Glacio komenciĝas, singarde mi marŝas, ĉar danĝera estas la vojo—la fendoj al multaj personoj jam estis pereoj.

Atinginte la pinton post ege pena grimpado, ni havas mirindan perspektivon trans montojn kaj valojn sur arbarojn, riverojn, stratojn, vilaĝojn kaj urbojn—super ni la blua ĉielo, nuboj malsupre. La plej bela spektaklo en la montaroj estas fulmotondro,⁴ kiun unufoje mi jam povis travivi. Mi ŝategas fulmon kaj tondron. Estas iomete danĝere, sed ĝuste tion mi iom ŝatas.

Mi havas fraton, dek ses jarojn pli aĝa, kiu iam travivis en la montaro aventuron teruran. Veninte kiel juna instruisto el la ebena en la

montaron, li ekskursis, grimpis sola, ludante kun la danĝeroj en juneca facilanimeco.⁵ Venis nebulo, li perdis la vojon. Longajn erarvojojn⁶ irinte, lacega, gratvundita⁷ li klopodis grimpi de roko altega. —Jen falante, jen ĵetiĝante,⁸ rulante dudek aŭ tridek metrojn—arbusto, malgranda arbusto estis la savo. Li ĝin kaptis, ekhaltis—furioza doloro en la piedoj —sango sur la ŝtonoj. Frostotremiga⁹ vidaĵo: unu piedo estis rompita, el la kalkano de la alia la tuta haŭto estis ŝirita. Antaŭ li kapturniga abismo, malantaŭe oblikva ŝtonmuro. Li reen sin trenis unu metron aŭ du, li komencis kriegi. Li kriegis la tutan posttagmezon, la tutan vesperon, sed tro malproksimaj estis homaj loĝejoj. Nur eĥo respondis kaj krioj de cervoj kaj ĉamoj. Ŝtonoj deiĝis¹⁰ sub iliaj paŝoj, falante en kurbo super la malfeliĉulo.

Komenciĝis pluvego. Pluvigis la tutan nokton. Li ĉesigis la kriadon, skribis kelkajn vortojn al la gepatroj, por la morto sin preparante, preskaŭ submetiĝinte¹¹ al sia sorto. Sed la lumo de la mateno denove vekis esperon, denove per ĉiuj fortoj li kriis, multajn horojn li kriis. Dudek horojn post la akcidento ĉasisto aŭdis tiujn helpkriojn, savekspedicio venis. Per ŝnuregoj oni alportis lin en la valon. Longe li ŝvebis inter vivo kaj morto, konstante malpermesante, ke oni amputu la kruron rompitan. Kaj dank' al sia fortega naturo, dank' al sia dudekjara juneco li estis savita, post du operacioj la terura rompiĝo malrapide saniĝis, post unu jaro li marŝis denove. Nun li nur malofte grimpas sur montojn, sed li restis riskema,¹² sentrankvila, ekstravaganca. Li estas nune instruisto en meza lernejo kaj multe vojaĝas dum sia libertempo.

Estas nokto. Mi rigardas la stelojn de la ĉielo kaj kun ĝojo mi pensas, ke ili samtempe lumas ankaŭ super vi, ke vi samtempe ilin vidas. Oni diras, se meteorito falas, oni devas elparoli¹³ deziron kaj tiu realiĝos. Mi ĉiam deziras, ke mi iam povu vin vidi.

Restu mia fidela fratino!

Eriko

¹jun/arb/ar/o, forest of young trees ²arane/ret/o, cobweb ³tie kaj tie, here and there ⁴fulm/o/tondr/o, thunder-and-lightning storm
⁵facil/anim/a, light-hearted ⁶erar/voj/o, the wrong way ⁷grat/vund/o, abrasion (scraping wound) ⁸jet/iĝ/ant/e, plunging ⁹frost/o/trem/ig/a, chilling
¹⁰de/iĝ/is, became dislodged ¹¹sub/met/iĝ/i, to give in
¹²risk/em/a, venturesome, daring ¹³el/parol/i, to pronounce

42. La Postsignoj

(By Julian Kawalec, in *Pola Esperantisto*)

Li arestis ilin sur malriĉa placeto, kie paŝtis sin¹ kaprinoj. Li arestis ilin laŭ modelaj principoj de la arestarto. Li ekkriis: Haltu! Manojn supren! Turnu vin malantaŭen! Falu!...

Tenante la pafilon pafpreta li alpaŝis ilin, ĵetis malŝatan rigardon sur iliajn dorsojn kaj komencis ligi la manojn de la arestitoj per flava kupra drato. La drato ne sufiĉis por ĉiuj, do la manoj de Ludvika li kunligis per forta, nigra laĉo. Poste li kaptadis ĉiun je kolumo² kaj starigadis.³ Li ekkriis: Marŝu! La kapojn malsupren!

Li kondukis la arestitojn antaŭ si en direkto al la konstruoplaco.⁴ La pafilon li havis ĉiam pafpreta. Kondukante la arestitojn tra la senhomigita⁵ laborplaco, li serĉis konvenan lokon. Li trovis ĝin en la angulo apud la ruĝa muro. Li starigis ĉiujn ĉe tiu muro. Li estas pafonta en dorsojn.

Ludvika eluzis⁶ disnodiĝon⁷ de la laĉo, liberigis siajn manojn kaj ekmanĝis elpoŝigitan⁸ bulkon.

Ludvika, ĉesu manĝi!—ekkriis la pafonto kaj minace skuis la pafilon. Ludvika rapidmove enpoŝigis la ekmorditan bulkon, la manojn apogis sur la dorso kaj mallevis la kapon.

—Atenton! Mi komencas⁹ de Kubalski—li elvokis kaj direktis la pafilon al la dorso de la arestito staranta maldekstre. Mallaŭta pafklako. Kubalski kurbiĝis kaj falis sur la flavan sablon. Ree aŭdiĝis la pafsono kaj la sekva arestito falis ĉe la muro. La pafilo klakis la trian fojon, sed la arestito ne falis.

—Gapulo¹⁰—ekkriis la pafanto.

Sekvis silento. Devis sekvi plua, sed la pafo ne sekvis. Anstataŭ la pafsono la arestitoj ekaŭdis la malpaciencon voĉon de la ekzekutanto: la pafilo malfunkciiĝis.¹¹

—Malfunkciiĝis?—ripetis unu el la mortigotoj—domaĝe....

—Kaj kio okazis?—demandis la alia zorgavoĉe—sed eble oni sukcesos ripari ĝin.

Post momento ĉiuj starantaj ĉe la muro proksimiĝis al la ekzekutanto. Ekestis vigla interparolo, ŝutiĝis¹² saĝaj konsiloj, tiel ke post nelonge oni sukcesis ripari la pafilon. Ludvika, kiu ne supozis, ke tiel rapide oni sukcesos refunkciiĝi la pafilon, denove ekmanĝis la bulkon.

Ludvika, ĉesu manĝi!—ekkriis la ekzekutanto—ĉiuj al la muro!

Ree klakadis pafoj. Starantoj ĉe la muro kuŝigis sin sur la sablo. De la lasta pafo pereis Ludvika, antaŭ la morto ŝi ne sukcesis formanĝi¹³ la bulkon.

Mi estis preteriranta. Kaj min atingis kuglo el ligna pafilo de la lernanto de la unua klaso. La kuglon mi portas ĝis hodiaŭ en la koro.

—Tradukis Walery Wiećko

¹paŝt/is si/n, grazed ²kol/um/o, collar ³star/ig/ad/is, made (them) stand up ⁴konstru/plac/o, a plaza where construction was going on ⁵sen/hom/ig/it/a, emptied of people ⁶el/uz/is, here: made full use of, took advantage of ⁷dis/nod/iĝ/o, the knot's coming undone ⁸el/poŝ/ig/i, to take from the pocket ⁹komencas de, start with ¹⁰gap/ul/o, simpleton, gawk ¹¹mal/funkci/iĝ/i = panei ¹²ŝut/iĝ/i, to be poured, "pour in" ¹³for/manĝ/i, to eat up, finish eating

43. Kelkaj Ŝercoj

En la kazerno

La soldato plendis, ke en la supo estis sablo kaj tero.¹ Nun li staras antaŭ la komandanto.

—Vi plendis pri la manĝaĵoj, ĉu ne? Ĉu vi estas en la armeo por frandi aŭ por servi vian patrujon?

—Jes, komandanto, por servi ĝin, sed ne por manĝi ĝin!

En frizejo

Frizisto: Ĉu vi volas tute mallongajn harojn² aŭ duone longajn?

Kampano: Fortranĉu por kvindek centimoj.³

Inter geedzoj

—Aj!—kriis sinjoro Jansen,—nun vi denove batis miajn fingrojn per tiu martelo.

—Mi bedaŭras,—respondis la edzino.

—Bedaŭri, bedaŭri,...vi faris ĝin intence!—koleris la edzo.

—Sensencaĵo!⁴—estis la respondo,—tiam mi estus batinta multe pli forte!

Furor-libro⁵

A.: Ĉu vi legis mian novan libron?

B.: Ne. Ĉu ĝi havas sukceson?

A.: Sukceson? Jam vendiĝis dumil ekzempleroj.

B.: Gratulon! Mi devas ĝin aĉeti.

A.: Do venu al mia loĝejo. Mi havas tie dumil ekzemplerojn.

Saĝaj vortoj

Edukante knabon, oni edukas viron. Edukante knabinon, oni edukas familion.

Feliĉa geedzeco estas tiu, en kiu la edzino estas iom blinda kaj la edzo iom surda.

¹tero, here: dirt ²har/o, a single hair (a head of hair is **har/ar/o**)

³por kvindek centimoj, 50 centimes worth ⁴sen/senc/aĵ/o, nonsense

⁵furor/libr/o, best-seller

KOPIO—EKZEMPLERO

Kopii means to copy or imitate something: **Petu vian sekretariinon fari por mi tri kopiojn de tiu ĉi letero**, Ask your secretary to make me three copies of this letter. **Tiu pentraĵo estas nur kopio, kaj ne originalaĵo**, That painting is just a copy, not an original.

Ekzemplero is one of a number of similar objects, printed or manufactured: **Mi ricevis du ekzemplerojn de la hodiaŭa ĵurnalo kaj eĉ ne unu ekzempleron de la hieraŭa**, I received two copies of today's paper and not even one copy of yesterday's. **Faru tri kopiojn de tiu ĉi letero, kaj sendu unu ekzempleron al la prezidanto, unu ekzempleron al la ŝtatestro, kaj metu la trian ekzempleron en nian arhivon**. Make three copies of this letter and send one copy to the President, one copy to the Governor, and put the third copy in our files. **Petu al la Jones-Ludilo-Fabriko tuj sendi dek ekzemplerojn de ilia modelo numero 56-B**, Ask the Jones Toy Factory to send ten of their model number 56-B right away.

44. Barbro kaj Eriko—XVI

Rud 18.5.

Plej bona frato,

Mi ĝojas kaj dankas pro viaj vortoj, mi dankas pro via konfido. Mi dankas vian amikecon, vian fratecon. Mi volus vin vidi, sed mi restos al vi fidela, eĉ se neniam tio estos realigebla.¹

Denove somero venis Svedlandon, denove la suno brilegas. La tagoj estas longaj. Je la tria jam la suno leviĝas, je la 8-a vespere ĝi staras ĉe la okcidenta horizonto, kolorigante la nubojn purpuraj. Krepusko daŭras de la naŭa ĝis la dekunua.

La popolĝardeno estas denove renkontejo de la junularo. Lunnokto, steloj—knaboj, knabinoj kun mano en mano; dancado, teatraĵoj, amuzado kaj flirto. Nordlandanoj estas malvarmaj, sed ne tiom malvarmaj, kiom kredas la sudlandanoj.

Ho, se mi havus la okazon vojaĝi, migri de lando al lando, rigardi, esplori, admiri! Mia mondo ekstera ŝajnas al mi kelkfoje tiom malvasta, kvazaŭ ĝi estus—malliberejo².... Ho ve,³ kiel honte al mi,⁴ diri tiel! Tiu eta mondo ja enhavas la plej karan, kion mi havas: mian patron kaj la tombon de panjo kaj Gösta. Do, nur la pensojn mi kelkfoje lasos flugi malproksimen, sed mi restos ĉi tie, kaj tre danka mi estu, ĉar mi ankoraŭ havas hejmon. Multaj ne havas....

Sed vi—vi estas junulo, al vi sin malfermas la mondo. Vizitu do iam Svedujon! Mi tre ĝojus, se mi povus vidi vin iam en nia dometo.

Rakontu multe al mi. Via lando tre interesas min.

Varmajn nordlandajn salutojn de via

Barbro

¹est/os real/ig/eb/a, can be brought to pass, will be able to come true

²mal/liber/ej/o, prison ³ho ve, alas ⁴hont/e al, shameful of

En la montaro de norda Svedlando

INTERESI

Interesi, “to interest,” is transitive: **Via lando tre interesas min**, Your country interests me very much. In English we would probably say “I’m very interested in your country,” which means the same thing. We could say in Esperanto: **Mi estas tre interesata pri via lando**. But this sounds awkward. The best way to say you’re interested in X is to say X interests you: **La lingvoj ĉiam interesis min**, I’ve always been interested in languages. **Ŝi ne plu interesas min**, I’m not interested in her anymore. Or you can use **interesiĝi**: **Mi tre interesigas pri via lando**; **Mi ĉiam interesigis pri lingvoj**, etc. Avoid using **interesulo** for “someone interested” (a common error) rather than “someone interesting.”

THE PREDICATE NOMINATIVE

Consider these sentences:

1. **La suno kolorigas la nubojn purpurajn**, The sun colors the purple clouds. (Remember, **nubojn purpurajn** and **purpurajn nubojn** mean the same thing.)

2. **La suno kolorigas la nubojn purpuraj**, The sun colors the clouds purple.

The first sentence tells us something that is happening to some purple clouds. **Purpurajn** has the accusative ending because it “modifies” (describes, identifies) **nubojn**, the object upon which the verb is acting.

The second sentence tells us something that is happening to some clouds: the sun is coloring them purple. **Nubojn** is still the object of the verb, but **purpuraj** now has a different function—to describe the result of the verb’s action.

A noun or adjective, therefore, that tells the result of a verb’s action on its object, or the condition in which the verb’s object is perceived to be, is a *predicate nominative* and does not have the accusative ending: **La juĝisto trovis la malliberulon kulpa**, The judge found the prisoner guilty. **Ni elektis lin prezidanto**, We elected him president. **Mi sentis min falonta**, I felt myself about to fall.

artsmela / Shutterstock, Inc.

45. Du Humuraj Poemoj

Tre Malrapida Trajno

(From *Kontralte*, by Marjorie Boulton. Note the use of “poeziaj vortoj,” special words rarely found outside of poetry, which duplicate longer combined forms. Not all dictionaries list poetic words, so they are often defined by footnotes or, as in this case, in a special list. Notice also the imaginative use of words with a switch on their uniform endings to give them new meanings, e.g., **lacas** for **estas laca**, and **buŝu** for **parolu**.)

Vagonaro, vagonaro,
Kun la laca, lanta knaro,
Ĉu vi nun sub narkotiko
Kredas vin, ho ve, heliko,
Aŭ testudo karapaca,
Vagonar' senverve laca?
Ankaŭ triste lacas mi,
Vi lantiĝas pli kaj pli,
Vi min skuas, vi malfruas,
Miaj pensoj malkongruas,
Plipeziĝas mia koro
En la morna koridoro
Kaj malplenas la stomako,
Vagonaro, ho limako—
Ho, mi ne plu aĉe buŝu,
Mi elrampu kaj vin puŝu!

Glosoj:

lanta = malrapida

triste = malgaje

morna = malĝojiga

Ebrio

(By William Auld, in *Kvaropo*. This clever poem takes the form of a monologue depicting the speaker's progressive inebriation. As he gets drunker and drunker, his speech becomes slurred and he mixes non-words with novel adaptations of real Esperanto forms.)

La boteloj staras vice,
kamarade kaj komplice,
sur la altaj murobretoj—
botelegoj, boteletoj,
verdaj, flavaj,
grasaj, kavaj,
palpebrume en la lumo
min invitas al konsumo,
gluta, tuta,
ĉes-refuta¹
forkonsumo de l' enhavo,
de la verdo, de la flavo,
de likvoro glate glita
svate ŝvita
kvate kvita
strate strita
streta
struta
mi rimarkas: en angulo
sidas ia ina ulo
kiu ridas ĉevaldente²
kaj rikanas sento-tente,
sin ekmovas,
kison blovas,
krurojn ŝovas:
kaj mi povas

super ŝtrumpo vidi blankon,
sangomankan³ gamboflankon.

Mi vin amas, bela ino,
mi adoras vin sen limo,

volas tuŝi,

kune kuŝi,

kaj karesi,

kaj forgesi,

pri la griza ver' forgesi

grila priva vorgeresi

vira vorga pivaresi

vipareŝi

mi neŝeŝi

neŝeŝi

ŝuvi puvi povi-povaŝ⁴

diri kie ŝiŝ ŝin trovaŝ⁵

la ne

la ne-ŝe

ne-ŝeŝ

seŝ⁶

dako danto danko dankon

dankon

padonu mineŝtaŝ bria⁷

padon'

padon'

'kon

'kon⁸

paŭzo

naŭzo

¹ĉes-refuta, refuting any inclination to stop ²ĉeval/dent/e = kun

ĉevalaj dentoj ³sang/o/mank/a, bloodless, pale ⁴= ĉu vi povas

⁵kie sin trovas = kie estas (si/n trov/i = trov/iĝ/i, to be located)

⁶= la necesejo ⁷= pardonu, mi ne estas ebria ⁸= dankon

46. Barbro kaj Eriko—XVII

Hohenberg, la 29-an de junio

Malproksima fratino,

Vi invitas min—mi preskaŭ dubas, ke tio estas via serioza intenco, sed tamen mi venos baldaŭ Svedujon. Jes, Barbro mi nepre ne ŝercas —mi venos.

Estas stranga la vivo. En granda deziro estas forto grandega, kaj mem la sorto ŝajnas kelkfoje cedi al nia volo.

Jam longe mi volis viziti Svedujon, sed estis preskaŭ nur revo, nevenkeblaj¹ neebloj² staris kiel murego antaŭ miaj deziroj. De kie preni la monon por tiu longa vojaĝo?

En mia lasta letero mi rakontis al vi pri mia frato migrema³ kaj kiel lupo en la fabelo li venis la sekvan tagon. Mi parolis pri mia korespondado kaj li invitis min, vojaĝi kun li dum lia dumonata libertempo en la lando de noktomeza suno. Ni vojaĝos simplege—per biciklo kaj tendo, sed vojaĝi tiamaniere certe estas interese, tiamaniere oni plej bone konatiĝas kun sia patrujo kaj fremdaj landoj, kutimoj kaj moroj. Mia frato ŝategas similajn vojaĝojn kaj ĉiam dum sia longa libertempo li biciklas en iu lando eŭropa. Jam multajn esperantistojn li vizitis kaj kiel entuziasma esperantisto ĉie li trovas amikojn, ĉiam Esperanto por li estas fonto de ĝojoj plej belaj kaj de granda utilo.

En tiu ĉi jaro mi biciklos kun li.

Kiel mi antaŭĝojas, kiel mi estas feliĉa. Mi vidos vin, mi parolos kun vi, mi estos kelktempe en stranga, revbela⁴ mondo.

Kordezirojn de⁵

Eriko

¹ne/venk/eb/a, invincible, insurmountable ²ne/eb/o, impossibility
³migr/em/a, fond of traveling, “rolling-stone” ⁴rev-bela = tiel bela,
kiel en revo ⁵= korajn dezirojn de

DISDE, FARE DE

Because **de** has several meanings, there are sometimes opportunities for misunderstanding, as illustrated in the sentence: **Oni devas priplori la izolemon de la registaro de la popolo.** Is it the aloofness of the government from the people, or the aloofness of the people from the government that is to be deplored? Obviously, some means is needed to distinguish between the two meanings of **de**. The combined word **dis/de**, “apart from,” is therefore useful: **...la izolemon de la registaro disde la popolo.**

The difference between **de** = “from” and **de** = “by” can be even more confusing: **La brakhorloĝo estis ŝtelita de la edzino de la barbisto de la ŝoforo de la urbestro.** Was the watch stolen by the barber’s wife from the mayor’s driver? Or vice-versa? Or did the driver’s barber’s wife steal it from the mayor? And so on. To clear up the mystery we use a modifier, such as **fare** (by the doing) with **de** to mean “by”: **La brakhorloĝo estis ŝtelita de la edzino de la barbisto fare de la ŝoforo de la urbestro.**

Alternative expressions for **fare de** are occasionally seen, including **deper**, **far’ de**, and even **far’** or **far**; but no one of these forms is very widely preferred over the others.

47. Siberia Epizodo

(From Chapter One of *Sur Sanga Tero*, by Julio Baghy. The novel is based on the Hungarian author's experiences as a prisoner-of-war in Siberia during the Russian Revolution. The book was originally written in Esperanto.)

La matena simfonio de la kazernoj vekadis la svene dormantan urbon. Ĝi restis senmova. Spleno, inertece, timo riglis la pordojn. Malantaŭ la fenestroj, tegitaj per lignotabuloj, silentis la homoj kun tremanta koro. Muta demando baraktis sur la fundo de la animoj. Kion la nova tago alportos?... Stranga demando. Tion, kion ĉiu antaŭa tago: teroron kaj teruron, sangon venĝon. Denove malaperos kelkaj familioj, hejmoj restos sen panakirantoj kaj pli da orfoj ploros ĉirkaŭ la samovaroj.

La ĥaosa fanfaro de trumpetoj vane anoncis tagiĝon. La trumpetoj mensogis. En la animoj regis nokto, kies fantomoj teruris la pacemulojn. La rusa popolo puŝis pordon en sian korpon. Sango! Sango! La akcipitroj kaj vulturoj jam krosis super la buĉejo. La japana armeo okupis la garnizonojn de orienta Siberio ĝis la *Bajkalo*.^{*} La transsiberian fervojan linion la ĉefaj legioj tenis en sia potenco. La politikaj interesoj de la Entento² plenstopis³ la kazernojn per amerika, angla, franca, itala armeoj. Ĥina regimento demonstraciis en la ĥina kvartalo de ĉiu urbo. La fremdaj potencoj provizore statistis al la tragedia heroo: al la rusa popolo.

Je la matena simfonio la kazernoj, ringe ĉirkaŭantaj la urbon, malfermis siajn pordegojn. El unu sur ĉevaloj 25-30 oficiroj galope ekiris al la nordaj montetoj. Ĉu taĉmento? Ne. Tuta regimento de la Rajdĉasistoj.⁴ El iu alia kazerno sekvis ilin la Inĝeniera Regimento, konsistanta el 50-60 oficiroj, parte sur ĉevaloj, parte sur ŝarĝveturiloj.⁵ Imponan aplombon provis doni al la armeeto du kanonoj, kiuj formis la finan punkton de la militirantoj.

La bruo de la kanonradoj tremigis la koron de la civila loĝantaro. Kien denove? Scivolaj okuloj spionadis tra la kurtenoj. La manoj pugnigis ĉe la ekvido de la unua rajdanto. La lipoj malame flustre ripetadis nomon: Vladimir Smirnov, la ŝakalo. Li estis la kapitano de la Rajdĉasistoj. Kruele, sangavida⁶ rabbesto⁷ en homformo. Multaj el liaj oficiroj abomenis lin, tamen neniu kuraĝis kontraŭstari⁸ al liaj ordonoj. Kiu estis Vladimir Smirnov? Neniu sciis, de kie li venis. Neniu konis lin antaŭ

^{*}Lake Baikal in Central Siberia

la kontraŭrevolucio.⁹ La marĉa ondo de la politika perturbo suprenĵetis¹⁰ lin kaj tuj post la falo de la unua ruĝa reĝimo li organizis la regimenton de la Rajdĉasisitoj. Ĉu li organizis ĝin?¹¹ En oficira uniformo li varbis bandon kaj proklamis sin bandestro. Per elektitaj torturoj li liveris viktimojn al la transtera mondo. La teruro kaj abomeno, semitaj de li, fruktis¹² sekretan malamon kaj senpardonan¹³ revenĝon,¹⁴ sed nun...nun neniu kuraĝis levi la manon al li.

Ankaŭ Demetrio Podenko, la kolonelo de la Inĝeniera Regimento, sentis ekboli la sangan, kiam li vidis lian friponan vizaĝon. Tio ĉi estis mirinda el certa vidpunkto,¹⁵ ĉar Demetrio Podenko ne apartenis al la temperamentaj karakteroj. Onidire¹⁶ nenio povus renversi lian bone ekvilibritan indiferecon. Li estis homo nek bona, nek malbona. Kiel rezervoficiro li partoprenis en la milito, sed en la paca tempo lia sola zorgo estis la administrado de kolbasfabriko, heredaĵo de la patro. Dum la unuaj jaroj de la milito lia fabriko produktis ĉefe por la armeo kaj ĝi akiris ĝeneralan malbonan famon inter la soldatoj kaj subitan riĉecon por la posedanto. Li neniam vidis batalfronton, neniam flaris pulvodoron. Malantaŭ la tranĉejoj singarde li servis kiel komandanto al la interesoj de la armestomako. Pri tio vive atestis liaj ruĝaj pomvangoj¹⁷ kaj ampleksa talio. La falo de la carismo, la unua revolucio trovis lin en lia hejmo. Kiam lia edzino kun terurstreĉitaj¹⁸ okuloj laŭtleĝis la raportojn de gazetoj pri la surprizaj okazaĵoj, li sidis ĉe la tagmanĝo kaj senemocie klopodis elkulerigi¹⁹ teleron da barĉo, poste stoike li rimarkis: “Kion fari?” La komisaroj de la unua ruĝa reĝimo neinvitite gastroladis²⁰ en lia fabriko kaj Demetrio Podenko samkviete respondis al la edzinaj lamentoj: “Kion fari?”

¹pan/akir/ant/o, breadwinner ²Entent, Allied side in World War I

³plen/ŝtop/is, stuffed, crammed ⁴rajd/ĉas/ist/o, light-cavalryman

⁵ŝarĝ/vetur/il/o, wagon for hauling freight ⁶sang/avid/a, blood-thirsty

⁷rab/best/o, beast of prey ⁸kontraŭ/star/i, to stand up against, resist

⁹kontraŭ/revoluci/o, counter-revolution ¹⁰supr/e/n/ĵet/is, propelled (him) up (to the surface) ¹¹Ĉu li organizis ĝin? Organized it?

¹²frukt/is, yielded (bore as its fruit) ¹³sen/pardon/a, unforgiving

¹⁴re/veng/o, counter-vengeance ¹⁵vid/punkt/o, viewpoint

¹⁶oni/dir/o, a rumor ¹⁷pom/vang/o/j, cheeks like apples

¹⁸terur/streĉ/it/a/j okul/o/j, eyes stretched wide in terror

¹⁹el/kuler/ig/i, spoon out ²⁰gast/rol/ad/is, played the guest

La venko de la kontraŭrevolucio, kvankam la novaj homoj deklaris lin martiro, ne sukcesis stimuli lin je venĝokrioj. Tute simple li kapitulacis al la tasko, altrudita²¹ de la urbkomandanto Lukjanov al li, kaj li organizis Inĝenieran Regimenton, kies kolonelo fariĝis li mem. Verdire li havis nur kapitanan rangon en la cara armeo, tamen li cedis al la persvado de sia edzino kaj li donacis al si la laŭmodan²² rangon. Kion fari? Li varbis kelkdekojn da oficiroj, el kiuj neniuj estis inĝeniero, dungiĝis kvar ĉinojn por purigi la kanonojn, postlasitajn de la ruĝa armeo, komandigis dek-kvin militkaptitojn al la kazerna kuirejo por havigi servistojn al siaj oficiroj kaj plenumis senproteste la ordonojn de la stabo.

Jes, kion fari? Vole-nevole²³ li akompanis la Rajdĉasistojn al la kruelaj ekskursoj, pli senriskaj ol vivdanĝeraj kaj post ĉiu reveno li kraĉis por esprimi abomenon pri la tuta afero. La homĉasado de Vladimir Smirnov vekis en li ribelan indignon kaj ne unufoje eliĝis el li la demando “kion fari?” kun tia tono, kiu perfidis lian kaŝitan malamon kaj lasis konjekti, ke li cerbumas pri rimedoj, eltordontaj²⁴ la kolon de la ŝakalo. La plej efika rimedo estus mortpafi tiun rabian hundon. Sed kiu riskus ektiri la ĉanon? Eĉ momenton li ne pensis pri si. Li neniam soifis je homa sango kaj plene kontentigis lian batalemon la kolektado de rekviraĵoj.²⁵ La kanonoj de la Inĝeniera Regimento nur mute statistis kiel impona dekoraĵo ĉe la ekskursoj, kies celo estis prirabi²⁶ la senarmilan²⁷ loĝantaron de iu vilaĝo por akiri nutraĵon al la armeo. La ekzekutistan laboron plenumis la Rajdĉasistoj. La Inĝeniera Regimento mezuris nur la longecon de la rekviritaj kolbasoj, pesis la sakojn da terpomoj, pizoj, faboj. Ofte dum reveno la sendanĝeraj kanonoj servis kiel veturiloj por brasikoj. Demetrio Podenko por venki la ribelan indignon en si kaj restarigi la minacatan ekvilibron ŝultrolevalante²⁸ kraĉis: “Milito estas milito, revolucio estas revolucio. Kion fari?”

La hufoj ritme klakadis, kirlis pulvonubon. En la apudvoja fosaĵo²⁹ ĉe la fina tombejo bojis raŭke granda hundo. Gorĝŝire³⁰ kolere ĝi bojis, tamen vidante la proksimiĝon de la rajdantoj ĝi retiris sin kaj de certa distanco plenumis sian solan devon: la bojadon. Vladimir Smirnov prenis sian revolveron, celis, ekpafis. La hundo dolore ekbojis, renversiĝis, baraktis, plende ve-blekadis.³¹ Kun laŭta ekrido kaj blasfemado Smirnov sekvata de siaj oficiroj galopis plu.

El inter la tomboj aperis infanmiena³² ĥino kun korbo sur la brako. Li rigardis post la forgalopantoj, minace skuis la liberan pugnon al ili, poste metinte la korbon sur la teron li rampis singarde al la hundo, konvulsie baraktanta pro la doloro. La kuglo rompis unu el ĝiaj kruroj. La ĥino

demetis sian jakon, deŝiris longan pecon el sia terkolora ĉemizo kaj senhalte parolante al la besto li komencis bandaĝi la sangantan kruron.

Denove aŭdiĝis hufklakado de proksimiĝantaj rajdistoj. La ĥino timigite volis retiri sin en la tombejon, sed li malfruis. Nur kelkmetra distanco disigis lin de la unua oficiro, sidanta kiel senforma plenŝtopita terpomsako sur sia ĉevalo. La ĥino kun pli da timo ol respekto salutis lin. Demetrio Podenko haltigis sian ĉevalon.

—Nu, kio okazis? Ĉu vi vundiĝis?— Podenko komencis interesiĝi pensante pri la bone ekipita ĥina regimento, kiun la Manĝuria registaro komandis por protekti la ĥinajn loĝantojn. Estus malagrabla havi konflikton kun la ĥinoj. —Kie vi vundiĝis?

La ĥino nee skuis la kapon, senvorte montris al la hundo.

—Ĉu via hundo?

—Ne!...Hundo...hundo boji, kaptano pafi. Hundo ne apalteni³³ al Lio Fu Peng. Lio Fu Peng estis ĉe la patlo kaj polti manĝaĵo al li. Kapitano veni, pafi, hundo molti.

La ĥino infanmiene rigardis al Podenko. La hundo tirtone bojis, deŝiris la bandaĝon, ankoraŭ ne alfiksit. Podenko ŝultrolevis kaj kraĉis.

—Kion fari? Milito estas milito?... Unu hundo pli aŭ malpli. Ne grave! Unu homo pli aŭ malpli. Ne grave!... Cetere hundosto rapide saniĝas... Tiu ĉifono aspektas abomene malpura—kaj Podenko elpoŝigis blankan poŝtukon, ĵetis ĝin al la ĥino. —Ĉu via patro loĝas en la tombejo? Ĉu li estas tombgardisto?

La ĥino ŝajne ne bone komprenis aŭ tute ne komprenis liajn vortojn, ĉar li senresponde gapis al Podenko, kiu subite rememoris, ke la ĥinoj povas kompreni nur la ĥinmaniere parolatan rusan lingvon. Liaj oficiroj jam atingis lin, ankaŭ la kanonoj preterbruis kaj Podenko ne havis tempon por kontentigi sian scivolon. Li ekspronis la ĉevalon, galopis

²¹al/trud/it/a...al, forced on ²²laŭ/mod/a, fashionable ²³vol/e/ne/vol/e, willy-nilly, like it or not ²⁴el/tord/i, to twist off ²⁵rekvir/i, to seize peremptorily, requisition ²⁶pri/rab/i, to rob (see PRI- below)

²⁷sen/arm/il/a, unarmed ²⁸ŝultr/o/lev/i, to shrug ²⁹apud/voj/a fos/aĵ/o, roadside ditch ³⁰gorĝ-ŝir/e, throat-splittingly ³¹ve-blek/ad/is, yelled (see below) ³²infan/mien/a, with a childish expression ³³apalteni = apartenas, boji = bojas, etc. (the errors indicate unfamiliarity with the language being spoken)

for. Tamen la kompatinda hundo kaj tiu mizera fino incitis lian anemian fantazion. Eble pro tio, ĉar³⁴ li abomenis Vladimiron Smirnov. Lia rigardo trafis leŭtenanton Petroff, kiu dormeme balancis sin en la selo.

—He, Petroff, vi estis dentkuracisto³⁵ en Petrograd. Ĉu?

—Jes, sinjoro Kolonelo³⁶—revekiĝis Petroff je la aŭdo de sia nomo.

—Nu, leŭtenanto Petroff iru kaj bandaĝu tiun hundon!

—Kion mi faru?

—Bandaĝu tiun hundkruron! Finfine vi estas ja kuracisto. Ĉu ne?

—Nu, jes, sed ne veterinaro, precipe ne por hundkruroj.... Mi estas dentkuracisto.

—Nu bone! Tamen vi povus pli bone bandaĝi ol tiu fino—kaj Demetrio Podenko sentis, ke la neplenumo de lia deziro iom tuŝus la militan disciplinon. —Intertempe pro prestiĝo vi povos eltiri ankaŭ unu denton de la hundo, se estos necese.

Leŭtenanto Petroff ne sciis, ĉu la sinjoro kolonelo bonvolas³⁷ ŝerci aŭ li serioze parolas. Li daŭrigis la galopadon apud sia kolonelo.

—Hehe! Bona ŝerco, sinjoro kolonelo! De mia infanaĝo³⁸ mi revadis fariĝi dentkuracisto de vagantaj hundoj. Hehe!

La rideto incitis la kolonelan dignon kaj Demetrio Podenko ne plu pensis pri la hundo, nek pri la ĥino. Li indigniĝis. En sia leŭtenanteco li devis plenumi multe pli stultajn ordonojn de siaj superuloj³⁹ ol tiu ĉi humanista ekflamiĝo de sia koro. Li neniam kuraĝis protesti, precipe ne per tia impertinenta rideto. Milito estas milito. Sed leŭtenanto ne estas kolonelo, regimentestro. Li sentis, ke de nun temas ne pri ĥino, pri hundo, nek pri humanista sentimento. (La diablo prenu ĉion ĉi! Tian malsaĝan deziron li neniam havis. Prefere li estus mordinta sian langon.) Nun temas pri la disciplino. Subite li ekflamiĝis.

—Leŭtenanto Petroff, ĉu vi ne aŭdis mian ordonon? Iru kaj bandaĝu la kruron de tiu hundo, poste—se plaĉos al vi—vi povos eltordi ĝian kolonon, sed mi ne toleros maldisciplinaĵon. Ĉu komprenite?

Leŭtenanto Petroff, iom pala, poste ruĝa pro la retenita kolero kaj englutita sakrado, soldate salutis la kolonelon. Returninte sian ĉevalon li forgalopis por plenumi la kaprican ordonon. La ekflamiĝinta kolero de Podenko tuj cindriĝis. Li ŝultrolevis kaj lignomiene filozofadis.

—Hja, milito estas milito. Kion fari?

Petroff furioze galopis, sakradis, deziris galkrevon⁴⁰ al la “kolbaskolonelo” kaj enpense decidis doni dek vangfrapojn al sia servisto Miĥaelo Mihok. Vere, la malfeliĉa militkaptito estis ja tute senkulpa pri la okazaĵo, sed iamaniere li devos retransviligi sin. Feliĉe la rajdado, la metafore poluritaj blasfemesprimoj iom post iom absorbis la venen-ŝaŭmon de lia kolero kaj kiam li aperis antaŭ la surprizita ĥino kaj vidis ties simplenan palpebrumon, li tuj pensis pri ŝerca rebato⁴¹ de la ordono.

La ĥino, kaŭranta en la fosaĵo, jam lertamane bandaĝis la rompitan kruron per la poŝtuko de la kolonelo. La besto danke rigardis la mig-

³⁴pro tio, ĉar, for the reason that ³⁵dent/kurac/ist/o = dentisto

³⁶Jes, sinjoro kolonelo, Yes, sir ³⁷bon/vol/as, is pleased to

³⁸infan/aĝ/o, childhood ³⁹super/ul/o, a superior ⁴⁰gal/krev/i, to burst for biliousness ⁴¹re/bat/i, to hit back, “get even”

dalokulan samaritanon, sed ekvidante la uniformon de Petroff ĝi kolere ekbojis, minace montris siajn dentojn. Petroff nevole ekridis.

—Sanajn dentojn ĝi havas. Certe ĝi estas bolŝevika hundo, ĉar ĝi abomenas la oficiran uniformon. Des pli bone! Laŭ la militaj reguloj la vunditoj devas esti portataj en la hospitalon—kaj Petroff saltante de sur la selo imagis al si la mienon de la kolonelo, kiam li raportos al li, ke la vunditan bolŝevikan hundon bandaĝita li eskortis al la milita hospitalo. —Nu, homo, helpu!— Li turnis sin al la ĥino kaj preninte botelon da sublimato,* paketon da bandaĝo el sia selosako li komencis ekzameni la rompitan kruron. La ideo pri la bona ŝerco stimulis lin je senvoĉa rido kaj volonte li oferis sian krajonon por fari el ĝi firmigilon.⁴² Per tranĉilo li disduigis ĝin.

La ĥino ne komprenis la celon de tiuj preparoj, sed la rido ĉe liaj lipoj trankviligis lin. Certe tiu ĉi oficiro ne volas ion malbonan. Petroff paŝis al la hundo. Ĝi minace montrante sian dentaron murmuris.

Ho, ĥino, tenu forte la beston, ĉar se ĝi mordos min, mi mortpafos vin. Ĉu komprenite? Kunpremu forte ĝian buŝon!... Se la homoj havus tiajn dentojn, ĉiu dentisto mortus pro malsato.... Hahaha! Sinjoro kolonelo, la ŝerco nun komenciĝas.... —De kie vi prenis tiun ĉi delikatan poŝtukon?

—Bona kapitano doni al Lio Fu Peng. Malbona kapitano pafi la hundo, bona kapitano doni blanka ĉifono.

Petroff devolvis la poŝtukon. Stranga kaprico, li pensis. La senpove⁴³ pendanta kruro de la hundo, la elstarantaj ostoj naŭze efikis. Lia rigardo ĵetiĝis al la mieno de la ĥino, kiu plenforte tenis la buŝon de la besto. Petroff sentis forvaporigi sian bonhumoron. Kiel emociite⁴⁴ rigardas tiu ĉi flavvizaĝulo? Iom pli zorge ol li mem volis, li prenis la sublimaton, lavis la vundon, kunmetis la rompitan kruron, bandaĝis ĝin alfiksante la krajonduonojn, intertempe blasfeme li esprimis sian opinion pri la mondo, en kiu la homoj havas pli da kompato al la besto ol al siaj fratoj.

—Nu, ni estas pretaj. Ĉio en ordo...kaj nun, estimata bolŝevika hundo, ci⁴⁵ estos portata al la milita hospitalo. Hahaha!

Petroff rigardis la beston. Ĝi ŝajnis esti fortika grizfela domgardanto. La ĥino jam ne kunpremis ĝian buŝon. Ĝia lango inerte pendis kiel longa ruĝa ĉifono kaj ĝiaj okuloj kun danko esprimis ripozis ĉe Petroff. Tiu besta dankemo malagrabla tuŝis lin. Tiel ĝi rigardas, kiel suferanta homo. Jes,

*Mercuric chloride, a dangerous poison and disinfectant

tiu ĉi hundo havas okulojn, similajn al tiuj de homo. Subite Petroff sentis skrupulojn pri la bonkora akcepto de la vundita besto en la milita hospitalo.

—Al la diablo la sentemecon!⁴⁶... Hm, homajn okulojn ĝi havas.... Nu kaj kio? La homo havas... la homo havas... Kion la homo havas? Hahaha! La homo havas hundan koron... aŭ eĉ ne hundan... He, ci flavvizaĝa, portu for cian hundaĉon, ĉar tuj mi sendos kuglon en ĝian kapon!

La ĥino larĝe ridetis. Tiu ĉi rido esprimis koran dubon, tamen li fervore kapjesadis.⁴⁷

—Kien Lio Fu Peng polti hundo? Hundo ne apalteni al Lio Fu Peng. Hundo apalteni al neni.

—Portu ĝin en la inferon al la diablo!— Leŭtenanto Petroff surseliĝis. La brava hufulo⁴⁸ ekgalopis, sed la buŝumilo⁴⁹ haltigis ĝin ĉe la angulo de la tombejo. De tie Petroff rekriadis al la ĥino. —He, ĥino, portu tiun malbenitan hundon al Puŝkinskaja⁵⁰ n-ro 15 kaj transdonu al mia servisto.... Espereble ĝi mortaĉos⁵¹ baldaŭ.... Nu kaj nun post la rolo de la molkora veterinaro ni iru por ĉasadi—homojn. Pro diablo!

⁴²**firm/ig/il/o**, splint ⁴³**sen/pov/e**, helplessly ⁴⁴**emoci/it/e**, moved, touched ⁴⁵**ci**, thou (see below) ⁴⁶**sent/em/ec/o**, sentimentality

⁴⁷**kap/jes/i**, to nod “yes” ⁴⁸**huf/ul/o**, steed ⁴⁹**buŝ/um/il/o**, bit

⁵⁰**Puŝkinskaja n-ro 15**, 15 Pushkinskaya (St.) ⁵¹**mort/aĉ/i**, to “croak”

PRI-

Used as a prefix, **pri** may have its usual meaning, “about, concerning”: **priparoli**, to talk about, discuss; **pripensi**, to think about, ponder; **priplori**, to cry about, deplore; **priridi**, to poke fun at; **prijuĝi**, to criticize; **prisilenti**, to keep quiet about; **priskribi**, to describe; etc.

Sometimes, prefixing **pri** widens the scope of an action, and/or shifts the focus of the action to a different—but concerned—object: **lumi**, to give off light, **prilumi**, to illuminate; **demandi**, to ask a question, **pridemandi krimulon**, to interrogate a criminal; **planti florojn**, to plant flowers, but **priplanti ĝardenon**, to put in a garden; **serĉi armilojn**, to look for weapons, but **priserĉi kaptiton**, to search a prisoner; **rabi monon**, to take money by force, but **prirabi la loĝantaron**, to rob the populace.

BLEKI

Bleki is a general word for the cry of any animal: **ŝafbleki**, to baa; **bleki ĉevale**, to neigh like a horse; **la blekado de bovino**, the mooing of a cow. **La vundita hundo veblekis**; the injured dog yelped.

CI

Ci (thou), **cia** (thy, thine), and **cin** (thee) are not much used in Esperanto. As in English, they may be used in addressing deity or in poetry, but sound rather affected when they are. In some countries, people regularly use “thou” in addressing children, servants, animals, close friends, and relatives; and occasionally this practice is imitated in Esperanto. For example, in the selection above, Lt. Petroff’s use of **ci** to the wounded dog is a form of endearment.

ESPERANTO SLANG

Slang is colorful but informal language not found in a normal dictionary. Slang expressions come and go, and not everyone understands them. As such, they obviously are no asset in a language that strives for universality.

On the other hand, slang serves to freshen up a language with expressions that are new and imaginative, zesty and often insightful. Without them, language would be bland as a meal with no spices.

In Esperanto, this positive function of slang is filled by the creative use of the language’s limitless word-building possibilities. Accomplished Esperantists sprinkle their speech and writings with new-coined expressions that are fresh, witty, and striking, and yet logical and comprehensible.

We’ve seen examples of this earlier, as in the poems beginning on page 289. In the Baghy story above, notice his innovative use of **statisti** and **frukti** as verbs, and such tongue-in-cheek inventions as **armestomako**, **elkulerigi**, and **hufulo**.

48. Barbro kaj Eriko—XVIII

Rud 1.7.19..

Kara,

Pro ĝojo mi ne scias, kion diri. Kia surprizo! Dum longe mi ne estis tiel feliĉa. Vi do venos en mian landon.... Ho, mi preskaŭ timas, ke ĉio estas nur sonĝo. Sed ne, mi relegas vian leteron, estas vero: vi venos.

Senlime mi ĝojas, sed samtempe timetas. Ĉu vi ne elreviĝos¹ pri mi? Nur simpla knabino kampara, nesperta, malsaĝa mi estas.

Kiam, proksimume, vi venos? Certe vi survoje sendos vivsignojn² al via fratino, kiu tiel streĉe atendas vin. Mi antaŭĝojas³ la belajn tagojn de nia kunesto, de nia babilado,—sed la grizan tagon de via foriro mi ne volas pripensi. Ne, ne! Nur ĝojo nun! Ŝajnas al mi, ke miaj kaktaj komencas entiri siajn dornojn por pli amikaj aspektoj....

Mi ne forgesu diri, ke mia patro sendas bonvensalutojn al vi ambaŭ. “Nun mi ja tuj devas ekstudi Esperanton, alie mi ja staros kiel surdmutulo antaŭ la aŭstroj,” li ridetante diris. Mi klinis min,⁴ proponante min mem kiel instruonton, kaj jam ĉivespere la unua leciono okazos. Certe ni multe ridos, paĉjo estas tiom ŝercema.

Ĉar ni baldaŭ havos okazon, buŝe interparoli, mi nur aldonas salutojn plej korajn por vi kaj via frato. Sincere kaj varme mi diras:

BONVENON!

Ĝis la unua renkonto!

Via

Barbro

¹el/rev/iĝ/i, to become disillusioned, “come to” after a daydream

²sendi viv/sign/o/j/n, to let someone hear from you

³antaŭ/ĝoj/i, to look forward to ⁴klini sin, to bow

A Key to the Lesson Dialogues

Lesson One

Charles: Hi, Mary. **Mary:** Hi, Charles. How are you? **Charles:** Very well, thanks. What's that? **Mary:** What's that? It's a long letter from my father. It came in the mail just today, from Paris. **Charles:** From Paris! Really? Your father is in Paris? **Mary:** Yes, he's there for a big international conference. **Charles:** Your father is a lawyer, isn't he? **Mary:** No, my mother's a lawyer. My father's a teacher of languages at the university. **Charles:** Oh yes, I remember now. And he's an Esperantist, too, isn't he? **Mary:** Yes, he's president of the local Esperanto club. **Charles:** Oh, that's a great honor! **Mary:** Honor? Yes, but it's also a lot of work! **Charles:** Yes, of course. Well, I have to hurry now. So long, Mary. **Mary:** So long, Charles.

Lesson Two

Cab Driver: Where to? **Prof. Miller:** I want to go to the café *Smeraldo*, on the street Bourbon. **Cabby:** OK, I know the place. **Miller:** The Esperantists are having a meeting there. **Cabby:** Esperantists! Do you speak Esperanto? **Miller:** Oh, yes. I speak it. I also teach it. **Cabby:** In a school? **Miller:** No, in a university. In the United States. **Cabby:** What are you doing in Paris, Sir? **Miller:** I gave a report at an international conference of linguists. **Cabby:** Do you like Paris? **Miller:** Oh yes, but the weather is very warm now. Have you ever been in the United States? **Cabby:** No, I've never been there. **Miller:** Too bad. **Cabby:** Well, where's your café? Didn't you say on Bourbon Street? Oh, now I see it. It's right there. Will I see you tomorrow, Sir? **Miller:** No. Tomorrow I have to fly to the U.S.A. **Cabby:** Too bad! Well, good night, Sir. And thank you.

Lesson Three

Passenger: Pardon me, Sir. Is anyone sitting there? **Prof. Miller:** No, Sir. Sit down, please. **Passenger:** Thank you. Are you a Parisian? **Miller:** No. I'm an American. I come from Chicago. **Passenger:** Oh, a Chicagoan! I was in Chicago, once. **Miller:** What were you doing there? **Passenger:** I went there after the war, and worked for my brother. He has a store there. **Miller:** What does he sell? **Passenger:** Oh, he sells everything. Whatever you want to buy, he has it. It is a huge store. A beautiful store! But I came back to Paris. **Miller:** Why? I don't understand. Didn't you like Chicago? **Passenger:** Oh, I liked it, but I hated the wind there. I was very unhappy. And I'm a real Parisian, who loves only Paris. **Miller:** And where are you going now? **Passenger:** I'm flying to New York for a visit. My other brother is a worker there. **Miller:** Well, we'll take off soon. Are you ready? **Passenger:** No, I can't find my belt. Where the dickens is it? **Miller:** Excuse me, Sir, but you're sitting on it, aren't you? **Passenger:** Ah, yes! Thank you. There it is. Now I'm ready. But what an embarrassment! Just think, I was a flyer myself, during the war! **Miller:** It doesn't matter. We're taking off now. Goodbye Paris! Soon we'll be arriving in New York.

Lesson Four

Prof. Miller: Oh, how happy I am to be home again! When I was in Paris— **Mrs. Miller:** Wait a little bit, dear. I'm preparing the dinner (literally: evening meal). **Miller:** Yes, but I only wanted to say that in my hotel— **Mary:** Father, George took my new comb and doesn't want to give it back! **Mrs. Miller:** Give your sister her comb, George. **George:** I don't have it. **Mary:** Of course he has it. He's always taking my things! **Miller:** Listen, something funny happened in the taxi, when I— **George:** When are we going to eat? **Mrs. Miller:** The meal is almost ready. Are your hands clean? **Mary:** No, they aren't clean! Look how dirty they are. They were dirty during lunch, too! **Mrs. Miller:** Go and wash your hands, George. And hurry, do you understand? We're going to start to eat now. **Miller:** That reminds me of something. After my report to the conference— **Mrs. Miller:** Sit down, dear. You can tell us all about Paris later on. **Mary:** Oh, I almost forgot. Right after dinner I have to go visit a girlfriend. We have a very important exam at the university tomorrow, and we have to study for it. **Mrs. Miller:** Fine. But come back early. Where is your brother? Ge-orrr-ge! Where are you? **George:** I'm coming. But I'm not hungry. I already ate at Henry's house. Can I go in the living room? I want to watch an important soccer game on TV. **Miller:** But don't you want to hear about my flight in a big jet plane, and about the pretty parks, and— **George:** Later on, Father, they're already starting to play. **Miller:** Well, dear, at least you'll get a kick out of (literally: burst out laughing about) the man who sat next to me in the jet. Just think, he was a flyer himself during the war, but— **Mrs. Miller:** Oh, I'm very sorry, but I have to go out now. I promised to help a client correct legal papers. I'm already late. You'll find some cake in the refrigerator. So long!

Lesson Five

Mrs. Miller: Good morning, Mary. How are you? **Mary:** In fact, not very well. I'm afraid I'm a little bit sick. My throat hurts like everything. **Mrs. Miller:** Too bad. I'm sorry. Do you want to see (literally: visit) the doctor? **Mary:** No, no. I think it's not important. If I don't go to the exam, they'll certainly think I didn't study, and wasn't ready for it. **Mrs. Miller:** Maybe you're right, but good health is more important than a hundred exams. **George:** I know why she's sick. Yesterday, when it was raining cats and dogs, she was out walking without a coat. She always does that, even when it's snowing! **Mary:** George! Do you have to tell the whole world everything about me? **George:** She was smoking cigarettes with Henry's sister, too. **Mary:** You— you— bad boy! Just wait, I'll teach you how to act! **Mrs. Miller:** Mary, you go to Doctor Smith right after the exam. He's very capable, and he knows your father well. He won't be angry if you visit him in his home after school hours. He'll certainly make you well again very quickly. **Mary:** If you insist. But I don't know his address. Where does he live? **Mrs. Miller:** He lives on the hill by 37th Street, in the beautiful house on the left side. **Mary:** Ah yes, I know. **George:** Ask him to examine your head, too. There must be a brain in it, somewhere. **Mary:** I'll examine *your* head, if you don't watch out! **Mrs. Miller:** (That's) enough! I advise you both to watch your tongues. George, isn't there something good on television? **George:** It's broken down. **Mrs. Miller:** Broken down? What's the problem? **George:** I don't know. I just opened the cover a little bit, and hid my new knife in it. There was a big flash, and now it doesn't work. **Mrs. Miller:** Oh, no! Now I think I'm going to be sick, too!

Lesson Six

Mary: What a pretty car! Whose is it? **Charles:** Actually, my father bought it just yesterday. Get in! Let's drive around a little bit and then I'll drive you home. **Mary:** Do we have time? What time is it? **Charles:** Just 5:45. Let's go! I'll even hold the door for you. **Mary:** Well, OK. Wait, I'll put my books in the trunk. But Charles, I didn't know you knew how to drive! **Charles:** Oh, it's easy to drive a car. You just have to sit behind the wheel, turn the key, and steer. **Mary:** I very (much) like the smell of a new car. Look, even the ash trays are empty. I hope you have enough gas? **Charles:** Of course. I just filled the gas tank. Oh, there's the freeway. Let's see how fast it will go! **Mary:** Watch out, there's a lot of traffic there. Not too fast. Charles, be more careful! **Charles:** Man! We've already got a policeman behind us! He wants me to stop. **Policeman:** Good evening, young man. Will you please show (me) your license? **Charles:** My— er, I mean— **Policeman:** That you don't have a license? Well, that's an important offense. Did you know you were driving 72 miles an hour while the speed limit is 55? Well? Why don't you answer? Don't you speak English? **Mary:** Don't worry, Charles. I'll visit you every week and send you a cake with a saw in it.

Lesson Seven

Mr. Ballard: Good day to you, Mrs. Miller! How can I serve you today? **Mrs. Miller:** Good day, Mr. Ballard. I have a long list here. First, I need 2 kilograms of potatoes. How much do they cost? **Ballard:** 60¢ a kilogram. **Mrs. Miller:** Ouch! How the prices keep going up. Well, give me one dollar's worth. Give me a dozen eggs, too. And a bottle of milk. **Ballard:** Very well. And I have some really pretty apples today. Do you want a few? **George:** Give (us) two dollars' worth, also a box of cookies, also that big box of candy, also— **Mrs. Miller:** (That's) enough, George! We don't need apples, nor cookies, nor candy. Behave yourself more properly, or I'll send you home. **Ballard:** Don't blame the boy, Mrs. Miller. Allow me to give you an apple apiece, as a gift. I see there are only a few left. **Mrs. Miller:** Well, many thanks, Mr. Ballard. What do you say, George? **George:** Can I have the cookies too? **Ballard:** (Laughs.) That reminds me. Did you hear about the crime that just occurred at the supermarket across the street? **Mrs. Miller:** Heavens! What crime? **Ballard:** Some young thief went in and wanted to take all their money. But a policeman came in just then, and the young fellow took to his heels. They're looking for him everywhere, but so far (literally: until now) he's nowhere to be found. **George:** Do you know what I'd do if he came here? **Ballard:** No, George, what would you do, then? **George:** I'd hit him on the head with one of these tin cans, then I'd tie him up with some of your cord, then I'd call the police. **Ballard:** Yes, I believe you would do that. Just for that, I want to give you something else. Here. Take the cookies. **Mrs. Miller:** Well, George, what do you say to that? **George:** Can I have the candy too?

Lesson Eight

Mrs. Miller: Hello? **Feminine Voice:** Hello. I want to talk with Pete. **Mrs. Miller:** Who? Pete? Probably you have the wrong number. **Voice:** Isn't that Prof. Peter Miller's house? **Mrs. Miller:** Yes, but— **Voice:** Would you please tell Pete, then, that Liz is on the phone. **Mrs. Miller:** Well, Liz, the professor hasn't come back from the university yet. **Voice:** Oh, too bad. I'm only in town for a few hours,

and because he gave me his number, and said if I ever came to Chicago— **Mrs. Miller:** Wait a minute, I hear him at the door now. **Prof. Miller:** Hi, Darling. What's going on? Why are you looking at me like that? **Mrs. Miller:** One of your many (female) admirers wants to speak with you, "Pete." **Miller:** Are you joking? Who could that be? Hello? **Voice:** Pete! Hello! Do you know who this is? **Miller:** Probably one of my (female) students, but— **Voice:** It's Liz! The stewardess on the plane to Paris! **Miller:** Ah yes, Miss Larsen, of course. How are you, Liz? **Voice:** Thank you, very well. Stopping here between flights, I decided to call you. Isn't that a nice surprise? **Miller:** Yes, it certainly is a surprise. Well, Liz, it would be nice to see you again. Would you like to come to our house right away and have supper with us? I'm sure my wife has prepared a very nice meal and we can have an interesting conversation. **Voice:** Pete! Could I? I'll be very happy to do that. **Miller:** Then come! We eat at six. It's now 5:30. You have just 30 minutes. **Mrs. Miller:** Wait, dear, I— **Miller:** (Sh!) Fine, we'll see you soon. Until then! **Voice:** So long! **Miller:** (To Mrs. M.) But Darling, why are you looking at me like that? Are you mad at me? What have I done? **Mrs. Miller:** First of all, you invited that young woman to have supper with us and didn't ask me beforehand. Secondly, you were probably flirting with her on the plane. **Miller:** Sweetheart, please! The whole thing is ridiculous. A simple misunderstanding. Let's change the subject. I have an enormous appetite. What do we have for supper? **Mrs. Miller:** Nothing! Have you forgotten? Today it's *your* turn to prepare supper!

Lesson Nine

Prof. Miller: What good food! Now I can't eat any more. I'm full. **Mrs. Miller:** Me, too. The pork was excellent, wasn't it? We certainly aren't hungry for dessert, are we? **Mary:** Shall we drink one cup of coffee perhaps? Or do you prefer tea? **George:** I don't want *either* coffee *or* tea! I want to have dessert. The biggest (one), with lots of ice cream and whipped cream and chocolate and— **Mrs. Miller:** Oh, George! Where do you find so much room? You didn't even leave (any) crumbs on your plate. **Miller:** What time is it? Maybe we have time to see a movie? **Mrs. Miller:** Oh, yes! There's a film very (much) worth seeing at the Fox movie theater now. It's really romantic. It's about a sweet young girl who has come from a small village to New York, where she finds a young dancer who doesn't know that she is really the daughter of an important producer of stage plays on Broadway. They fall in love, and— **George:** Can't we go to the Varsity? They have a movie there about flying saucers (literally: little flying plates), and here come (some) strange men from outer space, and they look like huge mosquitos, and— **Mary:** Be quiet, George! I don't want to hear even one word further about those stupid mosquitos. Besides, I want to see that new movie about a band of young musicians who have to go to San Francisco where they are going to play a big concert, but they're kidnapped by gangsters, who— **Miller:** Wait, I was thinking about that hit movie about the boxer who's beaten all his opponents, and now he has to fight (literally: box against) the champion, but just then he found out that while he was away training for the boxing match his fiancée had fallen in love with a man who is a police detective. Well, a few crooked gamblers that the detective wants to catch suggest to the boxer that he— **Mrs. Miller:** Look, dear ones, if we don't decide right away and go buy our tickets, we'll end up seeing *none* of these movies. **Miller:** Yes, let's hurry. I don't like to arrive at a movie theater in the middle of a

movie. Waiter! Bring our bill, please. **Waiter:** Yes, Sir. Here it is. **Miller:** And here is your money. **Waiter:** Thank you, Sir. Will you need a taxi? **Miller:** Oh no, we can walk. Well, how shall we make our decision about the movie? **Mary:** Since we don't have a lot of time, I suggest that we go to the nearest movie theater, whichever it is. **Mrs. Miller:** OK, I agree. I think there's a movie theater just across the street. Open the door, Mary, and read the sign. **Mary:** Oh, no! It's "The Mosquitos from Outer Space"!

Lesson Ten

Announcer: Your attention, please, Ladies and Gentlemen. European Airways announce the arrival of their flight No. 298 from London and Paris. Passengers will exit by gate 6 for Customs and Immigration inspection. Thank you. **Prof. Miller:** Pardon (me), Sir. You're the Customs man, aren't you? I'm waiting for a friend whose arrival was just announced. He doesn't speak the English language very well. May I wait (for him) here? It's possible that I'll be able to interpret for you. **Inspector:** I'm sorry, Sir. It's not permitted to stay here. You'll have to stand on the other side of the barrier. But if I should need help, then I would call you. **Miller:** Fine. Thanks. Ah, here he comes now. Mr. Dupont! Welcome to the United States! How are you? Did you have a good flight? It's good to see you again. **Inspector:** One moment. I have to ask (literally: make) you a few questions. Could I see your passport? **Dupont:** What? I don't understand. What does he want? **Miller:** He's asking for your passport. **Dupont:** Oh, of course. Here it is. **Inspector:** Thanks. What is your name? **Dupont:** What? My name? Robert Dupont. **Inspector:** When were you born? **Dupont:** ??? **Miller:** He's asking your age. **Dupont:** I'm 52. My birthday is the fifth of this month. **Inspector:** Are you married? **Dupont:** Please? **Miller:** Inspector, he has a charming wife and three pretty children. **Inspector:** How long will you be staying in the U.S.A., Mr. Dupont? **Dupont:** How long? In the U.S.A.? Only two weeks, unhappily. **Inspector:** Is that all of your baggage? **Dupont:** Yes, that baggage belongs to me. Look, my name is stamped on it. **Miller:** No, he's wondering if you have (any) other baggage besides that. **Dupont:** Oh, I misunderstood. Excuse me. No, that's all of it (literally: the whole thing, "the lot"). I have nothing else at all. **Inspector:** All right. Here's your passport. Please sign this slip. Thanks. You may pass. And thanks to your friend for the interpreting. **Miller:** Don't mention it! It was my pleasure. Well, Bob, wouldn't it be a lot easier for the travellers, if all the customs and immigration inspectors could speak Esperanto? **Dupont:** My young friend! Allow me to correct that remark somewhat. It would be much easier for the whole world, if *everyone* could speak Esperanto. Do you agree?

Key to the Exercises

Lesson One

Ex. #1: 2. Jes, la blua birdo estas tre amuza. 3. Jes, ĝi estas granda honoro por li. 4. Jes, li venis de la loka klubo. 5. Jes, la longa boato estas tie. 6. Jes, lia granda familio estas en Parizo. 7. Jes, li estas ĉe internacia konferenco. 8. Jes, ĝi ankaŭ estas multa laboro. 9. Jes, tio estas lia amuza ideo.

Lesson Two

Ex. #1: 2. Ĉu la letero venis de Mario? 3. Ĉu la dentisto estas prezidanto de la klubo? 4. Ĉu tio estas tre granda honoro? 5. Ĉu Karlo devas rapidi nun? 6. Ĉu la pipo estas tre amuza? 7. Ĉu mia kato estas ĉe granda internacia konferenco? 8. Ĉu lia familio estas ĉe la klubo? 9. Ĉu ĝi estas multa laboro? 10. Ĉu la birdo estas tre amuza? **Ex. #2:** 2. Ne, la instruisto iris al Parizo hieraŭ. 3. Ne, mi iris al la klubo hieraŭ. 4. Ne, la dentisto decidis hieraŭ. 5. Ne, la prezidanto estis hejme hieraŭ. 6. Ne, mi devis rapidi hieraŭ. 7. Ne, mia patro memoris hieraŭ. 8. Ne, li iris al la universitato hieraŭ. **Ex. #3:** 2. Jes, mi devis decidi hieraŭ. 3. Jes, mi devis labori ĉe la universitato. 4. Jes, mi devis rapidi al Parizo. 5. Jes, mi devis resti hejme hieraŭ. 6. Jes, mi devis iri al la dentisto hodiaŭ. **Ex. #4:** 2. Jes, mi volis decidi hieraŭ. 3. Jes, mi volis labori ĉe la universitato. 4. Jes, mi volis rapidi al Parizo. 5. Jes, mi volis resti hejme hieraŭ. 6. Jes, mi volis iri al la dentisto hodiaŭ.

Lesson Three

Ex. #1: 2. Ne, la letero estis mallonga. 3. Ne, li amas ŝin malmulte. 4. Ne, la raporto estis malvera. 5. Ne, la taksio estas malrapida. 6. Ne, mia kato estas malgranda. 7. Ne, la vetero estis malvarma hieraŭ. 8. Ne, Parizo estas granda urbo. 9. Ne, la raporto estas longa. 10. Ne, tio estas multa laboro. **Ex. #2:** 2. Ne, sed mi vidis la fratinon. 3. Ne, sed mi vidis la dentistinon. 4. ...la virinon. 5. ...la sinjorinon. 6. ...Sinjorinon Adams. 7. ...la instruistinon. 8. ...la muzikistinon. 9. ...la edzinon. 10. ...la laboristinon. **Ex. #3:** 2. Ne, mi ne ricevis la leteron. 3. Ne, mi ne venis en taksio. 4. ...iris al la klubo. 5. ...ŝatis la lernejon. 6. ...estis bakisto. 7. ...havis katon. 8. ...ŝatis la muzikon. 9. ...iris Parizon hieraŭ. 10. ...falis sur la plankon. 11. ...vidis la libron.

Lesson Four

Ex. #1: 2. Ne, ĝi estas mia kato. 3. Ne, ĝi estas mia ĵurnalo. 4. ...mia poŝto. 5. ...mia taksio. 6. ...mia pipo. 7. ...mia tablo. 8. ...mia domo. **Ex. #2:** 4. Ne, tio estas la ĵurnalo de Prof. Miller. 5. Ne, tio estas la kato de la bakisto. 6. ...la libro de Mario. 7. ...la domo de la taksiisto. 8. ...la kombilo de ŝia patrino. 9. ...la letero de lia fratino. 10. ...la hejmo de la muzikisto. **Ex. #3:** 2. Ne, tri lingvistoj flugis Parizon. 3. Ne, kvar leteroj venis en la poŝto. 4. Ne, kvin katoj iris en la domon. 5. Ne, ses dentistoj iris al la konferenco. 6. Ne, sep taksioj rapidis al la klubo. 7. Ne, ok instruistoj estis en la lernejo. 8. Ne, naŭ laboristoj estis ĉe la kunveno. 9. Ne, dek poŝtistoj iris al kafejo. **Ex. #4:** 3. Ankaŭ vi trovu taksion, mi petas. 4. Ankaŭ vi helpu la novajn najbarojn, mi petas. 5. Ankaŭ vi aĉetu novan domon,... 6. Ankaŭ vi donu bonan libron al la klubo,... 7. Ankaŭ vi iru Parizo,... 8. Ankaŭ vi invitu lin al la klubo,... 9. Ankaŭ vi promenu en la urbo,... 10. Ankaŭ

vi vendu ĉion en la domo,.... 11. Ankaŭ vi aĉetu novan kombilon,.... 12. Ankaŭ vi invitu du bonajn ĵurnalistojn al la konferenco,.... 13. Ankaŭ vi pensu pri ŝia nova ideo,.... 14. Ankaŭ vi fermu la pordon dum la kunveno,.... **Ex. #5:** 2. Ne, la lingvistoj mem donis la raporton. 3. Ne, la instruisto mem redonis la libron. 4. Ne, mia patrino mem iris al la vendejo. 5. Ne, la ĵurnalistoj mem aĉetis kafon. 6. Ne, la klubanoj mem fermis la pordon.

Lesson Five

Ex. #1: 2. Karlo diris, ke la instruisto ne venos hodiaŭ. 3. S-ro Adams diris, ke li neniam estis en Parizo. 4. La dentisto diris, ke mi havas tre malbonajn dentojn. 5. Prof. Miller diris, ke li kredas, ke baldaŭ neĝos. 6. La bakisto diris, ke li ne memoras. 7. La instruisto diris, ke oni ne povas fumi tie. 8. S-ino Adams diris, ke certe pluvos. 9. La prezidanto diris, ke estas tempo fermi la kunvenon. 10. La profesoro diris, ke mi tre bone lernas Esperanton. **Ex. #2:** 2. ...kvindek tri raportoj. 3. ...sepdek kvin libroj. 4. ...sepdek sep bovinoj. 5. ...cent viroj. 6. ...kvindek unu jetoj. 7. ...okdek matĉoj. 8. ...tridek ses parkoj. 9. ...naŭdek naŭ roboj. 10. ...kvindek hoteloj. 11. ...naŭdek kvin dentistoj. 12. ...sepdek ses novaj amikoj. 13. ...dudek kvin malbonaj kukoj. 14. ...tridek du amuzaj faktoj. 15. ...naŭdek ses gravaj avantaĝoj. **Ex. #3:** 2. Ne, mi estas en la unua jaro ĉe la universitato. 3. Ne, tio estas la dudek-tria raporto al la konferenco. 4. Ne, tio estos la tridek-naŭa kunveno de la klubo. 5. Ne, mi ricevis mian naŭdek-naŭan honoron. 6. Ne, tio estis mia dudek-sepa letero de ŝi. 7. Ne, tio okazis dum mia kvardek-sesa flugo al Parizo. 8. Ne, hodiaŭ estas la naŭdek-kvina tago. 9. Ne, mi televidas la dek-naŭan matĉon. 10. Ne, mi estis en la Dudek-unua Armeo. **Ex. #4:** 3. Ne, oni feliĉigis lin hieraŭ. 4. Ne, oni beligis ĝin hieraŭ. 5. Ne, oni purigis ĝin hieraŭ. 6. Ne, oni memorigis lin pri ĝi hieraŭ. 7. Ne, oni varmigis ĝin hieraŭ. 8. Ne, ŝi longigis ĝin hieraŭ. 9. Ne, oni iomete grandigis ĝin hieraŭ. 10. Ne, oni bonigis ilin hieraŭ. **Ex. #5:** 2. Jes, oni ridegis pri mia amuza raporto. 3. Jes, ni havis ventegon en la urbo hieraŭ. 4. ...mi devos laboregi ĉe la vendejo nun. 5. ...Parizo estas urbego. 6. ...la matĉo de futbalo estis bonega. 7. ...la kuko en la fridujo estis malvarmega. 8. ...la doktoro havas grandegan hejmon. 9. ...pluvegis hieraŭ. 10. ...ŝi diris, ke liaj manoj estas malduregaj. **Ex. #6:** 2. Ne, ne mi instruis Esperanton al Karlo. 3. Ne, ne mi ridis pri lia raporto. 4. Ne, ne mi diris, ke pluvos. 5. Ne, ne mi helpis S-inon Adams fini la robon. 6. Ne, ne mi iris hieraŭ al la dentisto. 7. Ne, ne mi fermis la kunvenon. 8. Ne, ne mi iris al la laborejo en taksio. **Ex. #7:** 2. Mi vidis Marion ankaŭ en nia lernejo! 3. La dentisto ridegis ankaŭ en la klubo! 4. Oni vendis ĉion ankaŭ en la kafejo! 5. La ventego malpurigis ankaŭ la bakejon! 6. Oni kunvenis ankaŭ en nia domo! 7. La poŝtisto falis ankaŭ sur la strato! 8. Du taksioj rapidis ankaŭ al la poŝtejo! 9. Li lernis pri tio ankaŭ en la universitato! **Ex. #8:** 2. Ne, sur mia strato estas nur dometoj. 3. Ne, ni havis nur venteton en la urbo hieraŭ. 4. ...Prairieville estas nur urbeto. 5. ...la vetero en Ĉikago estas nur varmeta nun. 6. ...la malgranda birdo povis nur flugeti. 7. ...la tagmanĝo estis nur varmeta. 8. ...estas nur saloneto en mia domo. 9. ...mi devis nur studeti por la ekzameno. 10. ...estas nur montetoj apud la urbo. **Ex. #9:** 1. konas 2. scias 3. scias 4. konas 5. scias 6. scias 7. konas 8. konas...scias 9. konas 10. scias

Lesson Six

Ex. #1: 2. ...estas pli bona dentisto ol Doktoro Adams. 3. ...havas pli grandan fridujon ol via familio. 4. ...flugis en pli granda jeto ol Mario. 5. ...ludas futbalon pli bone ol via patro. 6. ...loĝas en pli granda domo ol S-ro Smith. 7. ...havas pli belan salonon ol Karlo. 8. ...parolas Esperanton pli bone ol S-ino Miller. 9. ...havas pli purajn manojn ol via frato. 10. ...estas pli kapabla ol la nova instruisto. **Ex. #2:** La ĉefo de la kompanio volas, ke mi lernu la tutan raporton. 3. La familio de Mario deziras, ke mi flugu al Nov-Jorko kun ŝi. 4. Mia instruisto proponas, ke mi faru la laboron hejme. 5. Oni postulas, ke mi ne fumu en la lernejo. 6. Karlo petas, ke mi televidu la matĉon kun li. 7. La klubo volas, ke mi estu la prezidanto. 8. La doktoro konsilas, ke mi studegu por la ekzameno. 9. La parizano petegas, ke mi helpu lin. 10. Mia patro insistas, ke mi ne parolu al li nun. **Ex. #3:** 2. Mi plej bone lernu la tutan raporton. 3. Mi plej bone flugu al Nov-Jorko kun Mario. 4. Mi plej bone faru la laboron hejme. 5. Mi plej bone ne fumu en la lernejo. 6. Mi plej bone televidu la matĉon kun li. 7. Mi plej bone estu la prezidanto. 8. Mi plej bone studegu por la ekzameno. 9. Mi plej bone helpu la parizanon. 10. Mi plej bone ne parolu al li nun. **Ex. #4:** 2. Ne, mia jeto ekflugos je la naŭa kaj duono. 3. ...oni finis la raporton je la sesa kaj tri kvaronoj. 4. ...ili ekludis la matĉon je la deka kaj kvindek minutoj. 5. ...ŝi finis la robon je la unua kaj duono. 6. ...mi volas iri al la vendejo je la kvina. 7. ...li televidos la matĉon je la dua kaj duono. 8. ...vi revenu je la tria kaj kvardek kvin. 9. ...mia patro falis je kvarono post la sepa. 10. ...la armeo atakos je la dekunua.

Lesson Seven

Ex. #1: 2. Dudek viroj estis ĉe la dentisto. 3. Karlo volis havi multajn kukojn. 4. Nur du horoj restas. 5. Kvarona horo restas. **Ex. #2:** 2. Li volas unu glason da akvo. 3. Ŝi aĉetis du funtojn da sukero. 4. Ili lernis grandan nombron da lecionoj. 5. Mi bezonas ok kilogramojn da terpomoj. 6. La doktoro bezonis multe da tempo por resanigi ŝin. 7. Estas iomete da pano en la domo. 8. Li havas kelke da fratinoj. 9. Ŝi fumas nemulte da cigaredoj ĉiutage. 10. Estas pli ol du boteloj da lakto en mia fridujo. **Ex. #3:** 2. Nur unu el niaj instruistoj iris al la konferenco. 3. Kelkaj el la terpomoj estas bonaj. 4. Pli ol dek el la viroj parolas angle. 5. Li invitis dek-duon el la virinoj. 6. Georgo manĝis multajn el la kukoj. 7. Mi scias pli multajn el la vortoj nun. **Ex. #4:** 1. Li diris, ke tio estas.... 2. Ŝi demandis, ĉu mi volas.... 3. Ili trovis la monon en la loko, kie la junulo.... 4. Oni ridetis, kiam mi legis.... 5. La knabino, kiun mi amas, estas.... 6. La homoj, kiuj venas de Eŭropo, parolas.... 7. Ŝi diris, ke la prezoj.... 8. La raporto, kiun vi legis,.... 9. La poŝto, kiun mi ricevis hieraŭ,.... 10. La leteroj, kiuj venis,.... **Ex. #5:** 2. Bonvolu meti la sukeron en la sukerujon. 3. Bonvolu meti la benzinon en la benzinujon. 4. Bonvolu meti la monon en la monujon. 5. Bonvolu meti la panon en la panujon. 6. Bonvolu meti la cindrojn en la cindrujon. 7. Bonvolu meti la lakton kaj la ovojn en la fridujon. **Ex. #6:** 2. Jes, efektive mi vidas tutan boataron. 3. ...mi vidas tutan birdaron. 4. ...mi vidas tutan jetar. 5. ...mi vidas tutan arbaron. 6. ...mi vidas tutan libron.

Lesson Eight

Ex. #1: 2. Mi vidis min en la spegulo. 3. Mario vidis sin en la spegulo. 4. Vi vidis vin en la.... 5. La nova edzo vidis sin en la.... 6. Mia patro vidis sin en la.... 7. La amuza junulo vidis sin en la.... 8. Ili vidis sin en la.... 9. Miaj amikoj vidis sin en la.... 10. Ŝia pli juna frato vidis sin en la.... 11. Oni povis vidi sin en la....

Ex. #2: 2. Ĉu vi bonvolus fari mian hejman laboron kun mi? 3. Ĉu vi bonvolus plenigi la benzinujon kun mi? 4. Ĉu vi bonvolus viziti la doktoron kun mi? 5. Ĉu vi bonvolus purigi la novan aŭton kun mi? 6. Ĉu vi bonvolus paroli al la profesoroj kun mi? 7. Ĉu vi bonvolus kaŝi la tranĉilon kun mi? 8. Ĉu vi bonvolus instrui Esperanton al la klubo kun mi? 9. Ĉu vi bonvolus flugi al la konferenco kun mi? 10. Ĉu vi bonvolus rigardi en la spegulo kun mi?

Ex. #3: 2. Ĉu ankaŭ mi devus flugi al Parizo? 3. Ĉu ankaŭ mi devus paroli al la instruisto? 4. Ĉu ankaŭ mi devus respondi al lia demando? 5. Ĉu ankaŭ mi devus veturi al Nov-Jorko? 6. Ĉu ankaŭ mi devus meti miajn librojn en la kofrujon? 7. Ĉu ankaŭ mi devus lerni Esperanton? 8. Ĉu ankaŭ mi devus skribi al la policano? 9. Ĉu ankaŭ mi devus iri al ŝia hotelo? 10. Ĉu ankaŭ mi devus aĉeti la ĵurnalon ĉiusemajne?

Ex. #4: 2. Ĉu ankaŭ mi povus veturi al Parizo? 3. Ĉu ankaŭ mi povus paroli al la instruisto? 4. Ĉu ankaŭ mi povus respondi al lia demando? 5. Ĉu ankaŭ mi povus veturi al Nov-Jorko? 6. Ĉu ankaŭ mi povus meti miajn librojn en la kofrujon? 7. Ĉu ankaŭ mi povus lerni Esperanton? 8. Ĉu ankaŭ mi povus skribi al la policano? 9. Ĉu ankaŭ mi povus iri al ŝia hotelo? 10. Ĉu ankaŭ mi povus aĉeti la ĵurnalon ĉiusemajne?

Ex. #5: 2. La studanto estas mia frato. 3. La laboranto estas mia frato. 4. La aŭskultanto estas mia.... 5. La instruanto estas mia.... 6. La stiranto estas mia.... 7. La manĝanto estas mia.... 8. La ludanto estas mia.... 9. La rigardanto estas mia.... 10. La esperanto estas mia....

Ex. #6: 2. Ho jes, ĉiuj el la junuloj fine revenis. 3. Ho jes, ĉiuj el la fremduloj fine revenis. 4. Ho jes, ĉiuj el la gravuloj.... 5. Ho jes, ĉiuj el la feliĉuloj.... 6. Ho jes, ĉiuj el la malsanuloj.... 7. Ho jes, ĉiuj el la novuloj.... 8. Ho jes, ĉiuj el la prudentuloj.... 9. Ho jes, ĉiuj el la kapabluloj.... 10. Ho jes, ĉiuj el la amuzuloj....

Ex. #7: 2. Ne, mi malamas la laboradon. 3. ...mi malamas la korespondadon. 4. ...mi malamas la kantadon. 5. ...mi malamas la promenadon. 6. ...mi malamas la paroladon. 7. ...mi malamas la bakadon. 8. ...mi malamas la flugadon. 9. ...mi malamas la instruadon. 10. ...mi malamas la studadon. 11. ...mi malamas la lernadon.

Lesson Nine

Ex. #1: 2. Jes, mi aŭdas la kantintan junulinon. 3. Jes, mi rigardas la flugantan birdon. 4. Jes, mi konas la manĝintan viron. 5. Jes, mi resanigos la falintan birdon. 6. Jes, mi konas la parolontan viron. 7. Jes, mi helpas la atakontan armeon. 8. Jes, mi bezonis la falintan botelon. 9. Jes, mi deziras la restontan monon. 10. Jes, mi serĉas la forkurintan rabiston.

Ex. #2: 2. La manĝonto estas mia patro. 3. La reveninto estas mia patro. 4. La forironto estas mia patro. 5. la vokinto estas mia patro. 6. La restinto estas mia patro. 7. La veturinto estas mia patro. 8. La ludonto estas mia patro. 9. La respondinto estas mia patro. 10. La petinto estas mia patro. 11. La laboronto estas mia patro. 12. La flugonto estas mia patro.

Ex. #3: 3. Je la deka mi estis skribinta.... 4. Je la naŭa kaj kvindek mi estis skribanta.... 5. Je la oka kaj dudek mi estis skribonta.... 6. Je la naŭa kaj kvardek mi estis skribinta.... 7. Je la oka kaj kvardek-kvin mi estis skribanta.... 8. Je la oka kaj dek-kvin mi estis skribonta.... 9. Je la naŭa kaj kvindek mi estis skribinta.... 10. Je la naŭa kaj dek

mi estis skribanta.... **Ex. #4:** 2. Je la kvara mi estosfluginta al Nov-Jorko. 3. Je la dua kaj dek-kvin mi estosflugonta al Nov-Jorko. 4. Je la tria kaj dek mi estosfluganta.... 5. Je la dua kaj dudek-kvin mi estosflugonta.... 6. Je la tria kaj kvardek-kvin mi estosfluginta.... 7. Je la tria kaj tridek-kvin mi estosfluginta.... 8. Je la dua mi estosflugonta.... 9. Je la tria kaj kvardek mi estosfluginta.... 10. Je la dua kaj kvardek mi estosfluganta.... **Ex. #5:** 2. Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere aĉetinda. 3. Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere lerninda. 4. ...ĉar ĝi estas vere memorinda. 5. ...ĉar ĝi estas vere uzinda. 6. ...ĉar ĝi estas vere dezirinda. 7. ...ĉar ĝi estas vere studinda. 8. ...ĉar li estas vere koninda. 9. ...ĉar ĝi estas vere vidinda. **Ex. #6:** 2. ...ĝi ne estis manĝebla. 3. ...ĝi ne estis vendebla. 4. ...ĝi ne estis lernebla. 5. ...ĝi ne estis memorebla. 6. ...ĝi ne estis trinkebla. 7. ...ĝi ne estis aŭdebla. 8. ...ĝi ne estis trovebla. 9. ...ĝi ne estis televidebla.

Lesson Ten

Ex. #1: 4. Je la dudeka de septembro mia nova domo estis konstruata. 5. Je la dudek-dua de oktobro mia nova domo estis konstruita. 6. Je la oka de aŭgusto mia nova domo estis konstruota. 7. Je la dek-naŭa de septembro mia nova domo estis konstruata. 8. Je la kvina de oktobro mia nova domo estis konstruita. 9. Je la dek-unua de septembro mia nova domo estis konstruata. 10. Je la tridek-unua de aŭgusto mia nova domo estis konstruota. **Ex. #2:** 4. Je la naŭa kaj dek-kvin, la kunvenejo de nia klubo estos purigita. 5. Je la oka kaj kvardek-kvin, la kunvenejo...estos purigata. 6. Je la deka, la kunvenejo...estos purigita. 7. Je la naŭa kaj dudek, la kunvenejo...estos purigita. 8. Je la sepa kaj dudek-kvin, la kunvenejo...estos purigota. 9. Je la sesa kaj kvardek-kvin, la kunvenejo...estos purigota. 10. Je la naŭa kaj kvin, la kunvenejo...estos purigita. **Ex. #3:** 3. La kunvenejo estos purigita je lundo. 4. La aŭtomobilo estis vendita hieraŭ. 5. La televido estis inventita en 1923. 6. La polico estis vokita je la kvina. 7. La krimulo neniam estis ligita. 8. La rabisto estis trovita en la vendejo. 9. La kofro estos metita en la kofrujon. 10. La polico estis sciigita per telefono. **Ex. #4:** 3. Diru al Paŭlo ion ajn. 4. Baku la kukon iel ajn. 5. Serĉu la krimulon ie ajn. 6. Donu al la ĉefo ion ajn. 7. Metu miajn aĵojn ien ajn. 8. Skribu la leteron iam ajn. 9. Sendu al la vendejo iun ajn.

ESPERANTO-ENGLISH

This is a necessarily abridged vocabulary for use with the lessons and readings in this book. The serious student is urged to obtain one of the good Esperanto-English and English-Esperanto dictionaries currently available.

Abbreviations: **abb.** abbreviation, **accus.** accusative, **anat.** anatomy, **arch.** architecture, **arith.** arithmetic, **conj.** conjunction, **correl.** correlative, **den.** denoting, **elec.** electricity/electronics, **fin.** finance, **intr.** intransitive verb, **mech.** mechanics, **mil.** military, **mus.** music, **naut.** nautical, **phot.** photography, **pol.** politics, **pref.** prefix, **relig.** religion, **suff.** suffix, **tech.** technology, **tr.** transitive verb.

abak/o abacus
abat/o abbot
abdik/i abdicate, resign
abel/o bee, **~ujo** ~hive
abi/o fir (tree)
abism/o abyss, chasm
abol(ici)/i abolish
abomen/i abhor, loathe, **~ajo** abomination, **~inda** abominable
abon/i subscribe, **~o** subscription
abort/i miscarry, **~igi** abort
abrupt/a abrupt
absces/o abscess
absolut/a absolute, **~e** ~ly
absolv/i absolve, **~o** absolution
absorb/i absorb
abstin/i abstain
absurd/a absurd
abund/a abundant, **mal~a** in short supply, **~i** abound
acer/o maple
acid/a acid, sour, **~o** acid, **dolc~a** bittersweet
~ac/ (suff. den. disparagement; see p. 277), **~a** no good, "lousy"
aĉet/i buy, **~(aj)o** purchase, **el~i** redeem, ransom, **sub~i** bribe
~ad/ (suff. den. continuation; see p. 143)
~e continually
adapt/i adapt (tr.)
adept/o adept
adiaŭ farewell
adici/i add (arith.)
adjektiv/o adjective
administr/i manage, administer
admir/i admire, **~ant(in)o** admirer, **~inda** admirable
admon/i admonish, scold, "tell off"
adopt/i adopt
ador/i adore, worship
adres/o address, **~aro** address list
adult/i commit adultery

adverb/o adverb
advokat/o lawyer
aer/o air, **~umi** air out, ventilate, **~vojo** ~way
aeroplan/o airplane
afabl/a kind, good-natured, **~eco** kindness
afēr/o matter, thing, affair, business deal, **~isto** businessman
afis/o poster, sign(board), notice
aflikt/i afflict, **~o** affliction
afrank/i prepay (letter or package), put on stamp(s)
Afriko Africa
ag/i, **~o** act, **~ema** ~ive, **~ado** ~ivity, **re~i** re~
agend/o agenda, appointment book
agit/i agitate, stir up
agl/o eagle
agnosk/i acknowledge, formally recognize
agoni/o death throes, **~i** be near death
agord/i tune (tr.)
agrabl/a pleasant, agreeable
agraf/o hook, clasp
agres/o aggression, **~i** commit ~, **~(em)a** aggressive
ag/o age, **pli~a** older, elder, **plen~a** grown-up, **grand~a** elderly
aĥ! oh! ow! (dismay)
aj! ouch! (pain)
ajl/o garlic
ajn ~ever, ~at all (see p. 164)
~aj/ (suff. den. concrete thing; see p. 154), **~o** a thing
akademi/o academy
akapar/i monopolize, corner
akcel/i accelerate, speed (somebody or something) up, **~ilo** accelerator
akcent/o accent, stress
akcept/i accept, receive (guest, etc.)
akcident/o accident, **~i** have an ~
akcipitr/o hawk
akir/i acquire, get, **~ebla** obtainable

aklam/o, ~i acclaim
akn/o pimple, passing blemish
akomod/i accommodate (tr.)
akompan/i accompany, ~(aj)o ~iment
akord/o chord, accord
akr/a sharp, ~atona sharp-toned, shrill,
 ~igi sharpen
akr(e)/o acre
akrid/o locust
aks/o axle, axis
aksel/o armpit
aktiv/a active, ~o assets
aktor/o actor, ~i act
aktual/a current, present-day
akupunktur/o acupuncture
akurat/a punctual, on time
akustik/o acoustics
akuŝ/i labor (giving birth), ~istino
 midwife
akuz/i accuse, ~o accusation
akv/o water, ~umi water, irrigate, ~ero
 drop (of water), fal~o, ~falo waterfall
akvari/o aquarium
al to(wards), ~veni arrive, ~iĝi join,
 ~porti bring, fetch, ~doni add, ~meti
 attach, put onto, ~teriĝi land, ~trudi
 impose upon, force, ~proksimigi bring
 close together
alfabet/o alphabet
algebr/o algebra
ali/a (an)other, else, ~igi, ~iĝi change,
 alter, ~landano citizen of another
 country, alien
alk/o elk, moose
alkohol/o alcohol
almenaŭ at least
almoz/o alms, "handout," ~ulo beggar
alp/o alp, mountain pasture, ~ismo
 mountaineering
alt/a high, tall, ~eco height, ~statura
 lanky, of high stature, ~en into the heights
altern/i alternate, ~a alternating
alternativ/o alternative, option
alud/i allude, refer to, ~o allusion
alumet/o match (fire)
alumini/o aluminum
am/i, ~o love, ~ant(in)o ~r, mal~i hate,
 ~inda lovable, ~indumi woo, court,
 pac~a peaceloving
amar/a bitter
amas/o heap, pile, mass, hom~o crowd,
 ~igi pile up, ~fabriki mass produce
amator/o, ~a amateur
Amazon/o Amazon

ambasad/o embassy
ambasador/o ambassador
ambaŭ both
ambici/o ambition, ~a ambitious
Amerik/o America
amik/o friend, ~a ~ly, ~eco ~ship, mal~o
 enemy
amor/o sexual love, ~i make love
amortiz/i amortize, deaden, ~ilo shock
 absorber
ampleks/o extent, dimension, ~a
 extensive, ample
ampol/o bulb (elec.)
amput/i amputate
amuz/a amusing, funny, ~i amuse, ~(ad)o
 amusement, fun, ~igi have a good time
-an/ (suff. den. citizen, member; see
 p. 94), ~o citizen, member, ĉikag~o
 Chicagoan, uson~o U.S. citizen, krist~o,
 krist~a Christian
analfabet/a, ~o illiterate
analiz/i analyze, ~o analysis
analog/a analogous
ananas/o pineapple
anas/o duck
anemi/o anemia, ~a anemic
anemon/o anemone
angil/o eel
angl/o Englishman, ~a English, ~e in
 English, ~ujo/~io/~olando England,
 ~ismo anglicism
angor/o anguish, agony
angul/o corner, angle
anĝel/o angel, ~a ~ic
anim/o soul, grand~a magnanimous,
 unu~a unanimous, ~i animate, act as
 master of ceremonies
ankaŭ also, too, ankaŭ mi me too
ankoraŭ still, yet, ankoraŭ ne not yet,
 ~foje once more
ankr/o, ~i anchor
Ann/o, ~a Anne
anonc/i announce, advertise, give notice,
 ~isto announcer, ~eto want ad
anonim/a anonymous
ans/o handle
anser/o goose, ~vice single file
anstataŭ instead of, ~e instead, ~i take the
 place of, ~igi substitute, replace
antaŭ before, in front of, ~e formerly, in
 front, ~vidi foresee, ~parolo foreword,
 ~ĝoji look forward to, ~tagmeze a.m.,
 mal~ behind, ~ol before (conj), ~tri
 tagoj 3 days ago

anten/o antenna
anticip/i anticipate, think or act ahead
antikv/a antique, ancient
Antwerpen/o Antwerp
apaĉ/o apache, ruffian, "hood"
aparat/o apparatus, set
apart/a apart, separate, special, **~igi** separate
apartement/o apartment
aparten/i belong
apati/o apathy, **~a** apathetic
apel(aci)/i, **~o** appeal (law, etc.)
apenaŭ just barely, hardly
apendic/o appendix, **~ito** appendicitis
aper/i appear, be published, **mal~i** disappear, **~o** appearance
apetit/o appetite, **bonan ~on** enjoy your meal
aplaŭd/i applaud, clap
aplik/i apply (tr.)
aplomb/o aplomb, self-assurance, "nerve"
apog/i lean, support, rest against (tr.), **~ilo** support, prop
apostol/o apostle
apotek/o pharmacy, drugstore
aprec/i, **aprez/i** appreciate (as a connoisseur)
April/o April
aprob/i approve, **~o** approval
apud by, beside, **~e** nearby
-ar/ (suff. den. collection; see p. 132)
arab/o Arab, **~a** ~ic, ~ian, **~e** in Arabic, **~io/~ujo** ~ia
arakid/o peanut
arane/o spider, **~ajo** ~web
arang/i arrange, **~o** ~ment
arb/o tree, **~aro** forest, woods, **~eto** shrub, bush
arbust/o shrub, bush, **~aro** shrubbery
ard/i glow with heat, **~a** ardent, **~o** heat, passion
are/o area
arest/i arrest
argan/o crane (mech.)
argil/o clay
arĝent/a, **~o** silver
arhiv/o = arkivo
arkaik/a archaic, obsolete
arkitekt/o architect
arkiv/o archives, records, files, **~ejo** record office
arkt/a Arctic, **~o** the Arctic
arleken/o jester, buffoon
arm/i arm (weapons), **~ilo** weapon, **sen~a** unarmed, **sen~igi**, **sen~igi** disarm
arme/o army, **mar~o** navy, **flug~o** air force
arogant/a arrogant
art/o art, **~a** ~ificial, ~istic, **~efarita** artificial
artifik/o subterfuge, trick(ery), **~a** contrived, by trickery
artik/o joint (anat., tech.), **el~igi** dislocate
artikol/o article
artiŝok/o artichoke
as/o ace (cards, etc.)
asert/i assert
asfalt/o asphalt
asist/i assist (officially)
asoci/o association
aspekt/i appear, look, **~o** aspect, appearance
aspir/i aspire (to), hope for
astm/o asthma
astr/o heavenly body, **~onaŭto** astronaut, spaceman
atak/i, **~o** attack, assault
atenc/i assault, violate
atend/i wait (for), expect, **~ejo** waiting room
atent/i pay attention, **~igi** draw attention to, point out, **~on!** attention! look out!
atest/i attest, testify, bear witness, **~anto** witness, **~o** testimony, certificate
ating/i attain, reach
atlet/o athlete, **~a** ~ic, **~ismo** athletics
atm = antaŭtagmeze, a.m.
atmosfer/o atmosphere
atom/o atom, **~a** ~ic, **~bombo** atom bomb
atut/o, **~i** trump (cards, etc.)
aŭ or, **aŭ...aŭ...** either...or...
aŭd/i hear, **~antaro** audience, **~igi** be heard, **aŭd-vida** audio-visual, **dis~igi** broadcast
aŭdac/i dare, **~a** daring
Aŭgust/o August
aŭkci/o auction
aŭrore aurora, dawn
aŭskult/i listen, **~ilo** earphone
aŭstr/o Austrian, **~ujo/io** Austria
Aŭstrali/o Australia, **~ano** Australian
aŭt(omobil)/o car, **~vojo** freeway, expressway
aŭtobus/o bus, **~haltejo** bus stop
aŭtomat/a automatic, **~igi** automate
aŭtor/o author
aŭtoritat/o authority, **~a** authoritative
aŭtun/o autumn

av/o grandfather, **~ino** grandmother,
pra~o great-grandfather
avantag/o advantage
avar/a miserly, stingy, **mal~a** generous
aventur/o adventure
avenu/o avenue
avert/i warn, caution, **~o** warning
aviad/o aviation, **~ilo** aircraft
avid/a eager for, greedy, **~i** covet
aviz/i notify, advise, **~o** notification
azen/o donkey
Azi/o Asia, **~a ~n, ~tic, Mez~o** Central
 Asia
azil/o asylum, sanctuary

ba! "nuts!"
babel/i chatter, "shoot the breeze"
babord/o port side (naut.)
bagatel/a trifling, insignificant
bak/i bake, **~ajo ~ed** goods, **~ejo ~ry**
bal/o dance, ball
bala/i sweep, **~ilo** broom
balanc/i rock, swing (see p. 214)
balast/o ballast
balbut/i stammer, stutter
baldaŭ soon
Baldearaj Insuloj Balearic Islands
baled/o ballet
balen/o whale
balkon/o balcony
balon/o balloon
ban/o bath, **~i ~e** (tr.), **~ĉambro ~room,**
~kostumo ~ing suit, **~urbo** spa
banal/a trite, commonplace
banan/o banana
band/o band, gang
bandag/o bandage
banderol/o wrapper (for mailing, etc.)
bangal/o bungalow
banĝ/o banjo
banjan/o banyan (tree)
bank/o bank, **~noto, ~bileto** bank note,
 paper money
banked/o banquet, **~ĉambro ~ room**
bankrot/i go broke, be bankrupt
bapt/i baptize, christen, **~opatro** godfather
bar/i bar, obstruct, **~ilo** fence, barrier,
~ilpordo gate
barak/o barrack, shanty, shack
barakt/i writhe, flounder, move
 convulsively
barb/o beard, **~isto** barber
barbar/o barbarian, **~a ~ic**
barbiro = barbisto

Barbr/o, ~a Barbara
barĉ/o borscht (soup)
barel/o barrel
baston/o stick, cane, baton, **lam~o** crutch
bat/i hit, beat, **~o** a blow
batal/o, ~i battle
baz/o base, basis, **~i** base (tr.)
bazar/o bazaar, fair, street market
beb/o baby
bedaŭr/i regret, be sorry about, **~inde**
 unfortunately, regrettably
bek/o beak, bill
bel/a pretty, fine, good-looking, **~ega**
 exquisite, gorgeous, **~sona** pretty-
 sounding
belg/o, ~a Belgian, **~ujo/~io** Belgium
bemol/o flat (mus.)
ben/i bless, **~o ~ing, mal~i** curse
bend/o tape (recording, adhesive, etc.),
 strip, binding, **~i** tape (tr.)
benk/o bench
benzin/o gasoline, **~ujo** gas tank
ber/o berry
best/o animal, beast
bet/o beet
betul/o birch (tree)
bezoni need, require
Bibli/o Bible
bibliotek/o library
bicikl/o bicycle
bien/o estate, farm, property, ranch, **~isto**
 rancher, farmer
bier/o beer
bifstek/o (beef)steak
bikin/o bikini
bilard/o billiards
bild/o picture
bilet/o ticket, bill, note
bind/i bind (books)
binokl/o binoculars
bird/o bird
bis! encore! one more time!
bizar/a bizarre, odd, weird
blag/i kid, pull someone's leg, **~o** sly joke
blank/a white, blank
blanket/o blank check, carte blanche
blasfem/i cuss, blaspheme
blek/i bleat, bellow, neigh, etc. (general
 word for animal cries)
blind/a blind, **~ulo** sightless person, **~umi**
 dazzle
blok/i block, **~o** block, pad (paper)
blond/a blond, fair, **~ul(in)o** a blond
blouv/i blow, **~instrumento** wind-

instrument
blu/a blue
bo/ (pref. den. relation by marriage; see p. 193)
boa/o boa (snake)
boat/o boat
bobel/o, ~i bubble
boben/o bobbin, spool, coil
boj/i bark
boks/i box, **~o ~ing**
bol/i boil (intr.), **~eti** simmer
Bolivi/o Bolivia
bolševik/o, bolševist/o Bolshevik
bomb/o, ~i bomb
bombon/o bonbon, piece of candy
bon/a good, nice, **~e** well, OK, **~ega** excellent, **~ulo** nice guy, **~eco** goodness, **~volu, ~vole** please, **~venon** welcome, **~šancon** good luck, **~deziroj** good wishes, **pli~igi** improve, **mal~a** bad
bor/i bore, drill
bord/o bank (of river), shore, edge
bors/o stock exchange
bot/o boot
botel/o bottle, **en~igi** to bottle
bov/o bovine animal: ox, cow, etc., **~ajo** beef, **~ido** calf
brajl/o Braille
brak/o arm, **~umi** embrace, **~seĝo** armchair
branĉ/o branch, bough, **~eto** twig
brand/o brandy
brankard/o stretcher
brasik/o cabbage
brav/a gallant, worthy, **~e!** bravo!
Brazil/o Brazil
breĉ/o breach, gap
brems/o brakes, **~i** brake
bret/o shelf, **~aro** set of shelves, cabinet
brid/o, ~i bridle, restrain(t), check
brik/o, ~a brick, **~eto** bar (candy etc.)
bril/i shine (intr.), **~a** bright, brilliant, **ek~i** flash
brit/a British, **~ujo/io** Britain
brod/i embroider
brog/i scald
brokant/a secondhand, **~i** deal in ~ goods, **~isto** ~ dealer
bronz/o, ~a bronze
bros/o, ~i brush
broŝur/o paperback booklet, pamphlet, leaflet, **~(it)a** paperbacked
brov/o (eye)brow
bru/o noise, **~i** make a ~, **a** noisy

brul/i burn (intr.), **~ajo** fuel, **~ema** flammable
brun/a brown, **~hara** brunette, **~okula** ~eyed
brust/o chest, breast
brut/o head of cattle, **~aro** livestock
bub/o kid, brat, urchin; jack (cards)
buĉ/i butcher, slaughter, **~isto** butcher
bud/o booth, stall
budget/o, buĝet/o budget
buf/o toad
bufed/o buffet
buk/o, ~i buckle
buked/o bouquet
bukl/o, ~i curl (hair)
bul/o lump, clod, chunk
buldoz/o bulldozer
bulk/o roll (bread)
bulten/o bulletin
bulvard/o boulevard
bunkr/o bunker, shelter (mil.)
bunt/a multicolored
burd/o bumblebee
burg/a middleclass, **~o** middleclass citizen, **et~a** lower middleclass, **~aro** bourgeoisie
burgon/o, ~i bud
bus/o bus
buŝo mouth, **~a** oral, **~umi** muzzle, **~tuko** napkin
buter/o butter, **~pano** bread and butter
butik/o boutique, shop, store, **~umi** go shopping
buton/o button, **~(um)i** button (tr.)

car/o czar
ced/i give way, yield, give up
cedr/o cedar
cel/o aim, goal, purpose, **~i** aim (gun, etc.), intend, **~ilo** (gun)sight
celebr/i celebrate
cend/o cent
cent hundred, **~milo** 100,000, **jar~o** century, centennial
centr/o center, **~a** central
central/o power station; telephone or telegraph exchange, "nerve center"
cenzur/i, ~o censor
cep/o onion
cerb/o brain, **~umi** puzzle over, rack one's brains
ceremoni/o ceremony
cert/a certain, **~e ~ly, ~igi** make certain, certify, **~(a)grade** to a certain degree

cerv/o deer
ceter/a rest of, additional, remaining, ~e besides, moreover, what's more, ~o remainder
ci thou (see p. 302)
cibernetik/o cybernetics
cic/o nipple (human), ~**umo** nipple (artificial)
cidr/o cider
cifer/o numeral, digit, ~**plato** dial, **rond~e** in round numbers
cigan/o, ~**a** Gypsy
cigar/o cigar, ~**eto** ~illo
cigared/o cigarette
cign/o swan
cikatr/o scar
cikl/o cycle
cikoni/o stork
cilindr/o cylinder; roller (printing press, etc.)
cim/o bug; bedbug
cindr/o ash, cinder, ~**ujo** ashtray, ~**igi** incinerate
cinik/a cynical
cir/o, ~**i** wax, polish
cirk/o circus
cirkl/o circle
cirkonstanc/o circumstance
cirkul/i circulate (intr.), ~**ado** circulation; traffic
cirkumcid/i circumcise
cirkvit/o circuit (elec.)
cit/i cite, quote, ~**ajo** quotation
citron/o lemon
civil/a civilian, non-military
civiliz/i civilize, ~(**ad**)o civilization
civit/a civic, ~**o** incorporated town; city-state, ~**ano** citizen
col/o inch

ĉagren/i annoy, grieve (tr.), ~**o** annoyance, grief, disappointment
ĉam/o chamois (European mountain antelope)
ĉambr/o room, chamber, ~**aro** apartments
ĉampan/o champagne
ĉampion/o champion
ĉan/o trigger
ĉap/o cap
ĉapel/o hat
ĉapitr/o chapter (book, etc.)
ĉar because, since, for
ĉar/o cart, chariot, ~**eto** carriage (typewriter), ~**umo** wheelbarrow

ĉarlatan/o charlatan, quack, imposter
ĉarm/o, ~**i** charm, ~**a** charming
ĉarpent/i build from wood, ~**isto** carpenter
ĉas/i hunt, chase, ~**isto** hunter
ĉe at, with, ~**esti** be present, attend
ĉef/a chief, main, ~**o** "boss," ~**urbo** capital city, ~**ministro** prime minister
ĉeĥ(oslovaki)/a, ~**o** Czech(oslovakian)
ĉek/o check (bank)
ĉel/o cell
ĉemiz/o shirt
ĉen/o chain, ~**ero** link
ĉeriz/o cherry
ĉerk/o coffin
ĉerp/i draw (from a source—water, etc.), ~**el~ita** exhausted, used up; out of print
ĉes/i cease, stop (intr.)
ĉeval/o horse, ~**ejo** stable
ĉi (den. nearness; see p. 127) ~**kune** herewith, ~**momente** at this moment
ĉi/ (forms correl.; see p. 127)
ĉiel/o sky, heaven, ~(**glor**)a heavenly, ~**arko** rainbow
ĉif/i crumple (tr.), crease
ĉifon/o rag, scrap, ~**isto** ragpicker
ĉifr/o secret code, **en~i** encipher, **de~i** decipher
Ĉikag/o Chicago, ~**ano** ~an
ĉikan/i quibble about, carp at; haze
Ĉili/o Chile
ĉin/o, ~**a** Chinese, ~**ujo/~io** China
ĉirkaŭ around, about, ~**i** surround, ~**e** roundabout, ~**ajoj** surroundings, ~**preni** embrace, hug
ĉiz/i chisel, carve, ~**ilo** chisel, graving tool
ĉj/ (suff. used with names; see p. 168)
ĉokolad/o, ~**a** chocolate
ĉu whether; makes a question (see p. 174)
Ĉu ne? Isn't that so?

da of (with expressions of quantity; see p. 123)
dafn/o daphne
daktil/o date (fruit)
dam/o dame (notable lady), queen (cards, chess), king (checkers), ~**oj**, ~**ludo** checkers
damaĝi, ~**o** damage
damn/i damn, ~**e** damn!
dan/o Dane, ~**a** Danish, ~**ujo/~io/~lando** Denmark
danc/i, ~**o** dance, ~**ist(in)o**, ~**r**
dand/o dandy, fop, dude

danger/o danger, ~a ~ous
dank/i thank, ~on ~s, ~'al thanks to,
 ~(em)a thankful, **ne~inde** don't mention
 it, you're welcome
dat/o date (time), ~i date (letter, etc.),
 ~reveno anniversary
daūr/i endure, last, continue on (intr.), ~e
 continuously, ~a lasting, ~igi continue
 (tr.), ~igota to be continued, **mallong~a**
 short-lived
de of, from, by (see p. 293), ~longe for a
 long time now, ~post since, ~meti
 put/take off, ~preni take away, deduct,
 ~nove (all over) again, ~veni originate,
 come from
dec/a fitting, proper, ~e decently, properly,
 ~i be fitting
Decembr/o December
decid/i decide, ~o decision, ~igi make up
 one's mind, ~(ig)a decisive
dediĉ/i dedicate, devote
defend/i defend, (sin)~o defense
defi/o, ~i challenge
definitiv/a definite, definitive, ~e
 definitely, positively
degel/i thaw, melt (intr.), ~(ig)o thaw,
 melting
deĵor/i be on duty
dek ten, ~a, ~ono ~th, ~ope by tens
dekan/o dean (college, etc.)
deklam/i recite (poetry, etc.), declaim
deklar/i declare, state, ~o declaration,
 statement
deklar(aci)/o declaration, proclamation
dekliv/o slope, hillside
dekor/i decorate
dekor(aci)/o decor, decoration
dekret/o, ~i decree
dekstr/a right(hand), ~en to the right,
 mal~a left, ~ulo right-hander, ~ume
 clockwise
deleg/i to delegate, ~ito a delegate
delegaci/o delegation
delikat/a delicate, fine, dainty, mal~a
 coarse, crude
delir/i be delirious, ~o delirium
demand/i ask (question), pri~i interrogate
demisi/i resign (an office)
demokrat/o democrat, ~a ~ic
demokrati/o democracy
demon/o demon, ~a ~ic
demonstr(aci)/i demonstrate, ~o
 demonstration
dens/a dense, thick, concentrated

dent/o tooth, ~a dental, ~isto dentist,
 ~rado cogwheel, gear
departement/o department (gov't, etc.)
depend/i = de/pendi depend
deprim/i depress, ~o ~ion
depost = de/post (ever) since
des (see ju), **des pli** all the more
desegn/i draw, design, ~(aj)o drawing,
 design
desert/o dessert
destin/i destine, ordain, earmark, ~o
 (usually with la) fate, destiny
detal/o detail, ~e in detail, retail, (po)~isto
 retailer
detektiv/o detective
determin/i determine, fix
detru/i destroy, ~(ad)o destruction
dev/o a duty, ~i have to, must, ~igi
 compel, ~iga compulsory
deviz/o watchword, motto, slogan; foreign
 exchange, draft on foreign bank
dezert/o desert
dezir/o, ~i desire, wish, want
Di/o God, ~a divine, ~servo worship
 service
diabl/o devil, ~a ~ish, diabolical, ~e!
 darn! the dickens!
diafilm/o film strip
diakon/o deacon
dialekt/o dialect
dialog/o dialog
diamant/o diamond
diboĉ/i live or act dissolutely, ~o loose
 living, dissipation, debauchery, ~igi
 corrupt
dies/o, ~a sharp (mus.)
diet/o diet, ~a ~ary
difekt/i spoil, damage, injure
diferenc/i differ, be different, ~o
 difference, ~igi differentiate
difin/i define, ~o definition, ~ita definite
dig/o dike, embankment, ~i dam up, form
 an embankment
dign/o dignity, ~a dignified
dik/a thick; corpulent; bold (type), ~eco
 thickness, mal~a thin, ~fingro thumb
dikt/i dictate
diktator/o dictator
diktatur/o dictatorship
dilem/o dilemma
diletant/o dilettante, dabbler
diligent/a diligent, hardworking
diluv/o flood, deluge, antaŭ~a
 antediluvian; very ancient

dimanê/o Sunday
diplom/o diploma, ~ito a graduate, ~iĝi graduate, ~ita certificated
diplomat/o diplomat
dir/i say, tell, **antaŭ~i** foretell, **kontraŭ~i** contradict, **laŭ~e** allegedly, so-called, **oni~o** rumor
direkt/i direct, manage, steer, ~ilo rudder, helm, handlebars, ~o direction
direktor/o director, manager
dis/ (pref. den. dispersal or separation; see p. 179) ~iĝi separate, divide
disciplin/o discipline
disĉipl/o disciple
disk/o disc, (phonograph) record, (telephone) dial, ~i dial (on telephone)
diskut/i discuss, ~(ad)o ~ion
dispon/i (pri) have at one's disposal, have available to use or dispose of, ~o disposition, ~iĝi make available
disput/i dispute, argue
distanc/o distance
disting/i distinguish, ~a distinctive, ~o renown, distinction
distr/i distract, divert, entertain, ~ita distracted, absent-minded
distribu/i distribute
distrikt/o district
divan/o divan, couch
diven/i guess right, find out by guessing
divers/a varied, various
divid/i divide, separate; share
divizi/o division (mil.)
do so, then, therefore
dogan/o customs, duty (at border), ~ejo ~house
dogm/o dogma
dok/o dock
doktor/o doctor (title)
dokument/o document
dolar/o dollar
dolĉ/a sweet; gentle, soft, tender, ~ajo candy, ~ul(in)o sweetheart, ~e! take it easy!
dolor/o pain, ~i be painful, hurt (intr.), ~iĝi hurt (tr.); N.B. **La dorso doloras al mi**, or **La dorso doloras min**, My back is hurting me; but **Mi dolorigis la dorson**, I've hurt my back.
dom/o house, building, ~eto cottage, ~ego mansion
domaĝ/i begrudge or regret; wish to spare (some misfortune, expense, etc.), ~o a pity, ~e what a pity, that's too bad

don/i give, **el~i** publish, issue, **re~i** give back, return, **al~i** add, **dis~i** distribute, deal (cards), **sin~(em)a** devoted, selfless
donac/i give (present), ~o gift, present, ~e as a gift, gratis
Donjuan/o, donjuan/o a Don Juan, woman-chaser
dorlot/i pamper, pet, coddle
dorm/i, ~o sleep, ~ema ~y, ~iĝi put to sleep, **en~iĝi** go to sleep, ~eti nap
dorn/o thorn
dors/o back
dot/o dowry, ~i endow
doz/o dose, ~i measure out (medicine, etc.)
drak/o dragon
dram/o drama
drap/o (woolen) cloth
drapir/o drape(ry), cloth covering (window, bed, etc.), ~i drape
drast/a drastic
draŝ/i thresh
drat/o wire, **pik~o** barbed wire
dres/i tame, train (animals)
drink/i drink (to excess), ~ajo "booze," ~(em)ulo a boozier, alcoholic
driv/i drift
drog/o drug
dron/i drown (intr.), ~iĝi drown (tr.)
du two, ~a second, ~ono half, ~ope by twos, ~obla, ~obligi double
dub/i, ~o doubt, ~inda ~ful, **sen~e** no doubt
duk/o duke
dum during, while, ~e meanwhile, in the meantime
dung/i hire, employ, **mal~i** fire, ~ito employee
duŝ/o shower, ~ejo ~stall, ~ilo ~head, **sin~i** take a shower

eben/a level, even, smooth, ~ajo plain
eb1/a possible, ~(ec)o possibility, ~i be possible, ~e maybe (also as suff.; see p. 154), **Kiel eble plej baldaŭ** As soon as possible
ebri/a drunk, ~o ~enness, ~ulo a drunk, ~iĝi get drunk
-ec/ (suff. den. a quality; see p. 186), ~o a quality
eĉ even
edelvejs/o edelweiss
eduk/i educate, bring up
edz/o husband, ~ino wife, ~(in)iĝi get

married, **eks~igi** get divorced, **ge~oj**
 married people, a couple
efekt/o effect, impression produced
efektiv/a actual, real, **~e** in fact, actually,
~igi bring about, **~igi** come to pass, come
 true
efik/i have effect, be effective, **~o** effect
-eg/ (suff. den. augmentation; see p. 104)
~e extremely
egal/a, **~i** equal, **~e** ~ly, all the same; it
 doesn't matter, **~eco** equality; a draw
 (tied score)
eh/o echo
-ej/ (suff. den. place; see p. 82) **~o** place
ek/ (pref. den. moment of beginning; see
 pp. 92, 211) **ek!** away we go, let's start!
~de since, beginning as of
ekip/i equip, **~(aj)o** ~ment
eklezi/a ecclesiastic, **~o** church
 (institution, not building)
ekonomi/o economy
ekonomik/o economics, **~a** economical
ekran/o screen
eks/ (pref. den. former, ex-; see p. 220)
~igi resign, **~igi** fire, discharge
ekscit/i excite, **~a** exciting, **~o** excitement,
 excitement
eksklud/i exclude
ekskluziv/a exclusive
ekskurs/o excursion, sightseeing trip,
 outing
eksped/i dispatch, ship, send off
ekspedici/o expedition
eksperiment/o, **~i** experiment, **~a** ~al
ekspert/o expert, specialist
eksplod/i explode (intr.), **~o** explosion,
~motoro internal combustion engine, **~ilo**
 explosive device, **~ajo** explosive, **~igi**
 blow up (tr.)
ekspluat/i exploit, utilize
ekspoz/i exhibit, demonstrate; expose
 (phot.)
eksport/i export
ekspres/o express (train, messenger)
ekstaz/o ecstasy, **~a** ecstatic
ekster outside of, **~a** outer, external,
~(aj)o exterior, **~e** outside, **~lando**,
~lande abroad, **~ordinara** extraordinary
ekstravaganc/a extravagant, high-flown
ekstrem/a extreme
ekvator/o equator
ekvilibr/o equilibrium, balance
ekivalent/o, **~a** equivalent
ekz. abb. for **ekzemple**

ekzamen/i examine, **~o** examination, test
ekzekut/i execute (criminal)
ekzempl/o example, **~e** for example
ekzempler/o copy (of book, etc.)
ekzerc/i, **~o** exercise, **sin ~i** practice
ekzist/i exist, **~o** ~ence
ekzotik/a exotic
el out of, from (also as pref.; see p. 253),
~iri exit, go out, **~uzi** use up, wear out,
~paroli pronounce, **~lerni** master (learn
 completely)
elast/a elastic
elegant/a elegant, **mal~a** coarse, crude
elekt/i choose, elect, pick out, **~o** choice,
 election
elektr/a electric, **~o** ~ity
elektron/o electron
elektronik/a electronic, **~o** ~s
element/o element, **~a** ~ary, ~al
elimin/i eliminate
elizi/i elide, **~o** elision
elokvent/a eloquent
-em/ (suff. den. inclination; see p. 197) **~i**
 have a tendency to
embaras/o embarrassment, perplexity,
 difficult situation, **~i** embarrass, put in a
 "difficult spot"
embusk/o, **~i** ambush
emerit/a retired, **~o** retired person
emfaz/o emphasis, **~a** emphatic, **~i**
 emphasize
eminent/a eminent
emoci/o emotion, **~i** move, stir
 emotionally
en in, into, **~iri** enter, go in, **~landa**
 domestic, **~havi** contain, include, **~havo**
 contents, **~igi** get in, **~igi** insert, **~migri**
 immigrate
enciklopedi/o encyclopedia
-end/ (suff. den. compulsion; see p. 245)
far~ajoj things that need to be done
energi/o energy, **~a** energetic
enigm/o enigma, puzzle, riddle
enket/o inquiry, investigation, **~i**
 investigate
entrepren/i undertake, take it upon
 oneself to do, **~o** enterprise, **~ema**
 enterprising
entuziasm/o enthusiasm, **~a** enthusiastic
enu/i be bored, be tired (of something),
~igi get bored, **~(ig)a** boring
envi/i, **~o** envy, **~a** envious
episkop/o bishop, **~a** episcopal
epizod/o episode

epok/o epoch, era, age
epope/o epic poem, ~a epic
-er/ (suff. den. single element; see p. 154)
 ~o item, particle, element **dis~igi**
 disintegrate
erar/i err, make a mistake, ~o error
erik/o heather, ~ejo heath
ermit/o hermit
erotik/a erotic
escept/i except, exclude, ~o exception, ~e
 de with the exception of
esenc/o essence, ~a essential
eskal/o ladder, ~i scale (walls, etc.)
eskalator/o escalator
eskap/i, ~o escape
eskort/i, ~o escort
esper/i, ~o hope, ~anto Esperanto, ~eble
 ~fully, **mal~i** despair
esplor/i explore, investigate, research,
 ~(ad)o exploration, etc.
esprim/i express, ~o ~ion
est/as am, is, are, ~i to be, **kio ~as?** what's
 wrong?, ~onta, ~ont(ec)o future, **for~o**
 absence
establ/i establish, ~o ~ment
estim/i esteem, think well of, ~ata Sinjoro
 Dear Sir, **mal~i** despise, **mal~o** contempt
esting/i extinguish, put out (light, fire,
 etc.)
-estr/ (suff. den. chief person; see p. 212)
 ~o leader, chief, "boss," ~i head up, ~aro
 board of directors
estrad/o platform, stage
eŝafod/o scaffold (for executions)
-et/ (suff. den. diminution; see p. 104) ~a
 tiny
etaĝ/o story, floor, **tri~a** 3-storied, **ter~o**
 ground floor
etap/o stage in a process or trip
etend/i extend, stretch out (tr.)
etern/a eternal, ~(ec)o ~ity, **La Eternulo**
 The Lord
etik/o ethic(s), ~a ethical
etiked/o label
etiket/o etiquette
etos/o atmosphere, mood (of a place, etc.)
Eŭrop/o Europe, ~a ~an
evaku/i evacuate (tr.)
evangeli/o gospel, ~a evangelical
event/o event
eventual/o eventuality, contingency, ~e if
 the occasion arises, "if and when," ~a
 contingent, possible under certain
 circumstances, "if any"

evident/a obvious, evident
evit/i avoid, evade
evolu/i evolve, develop (intr.), ~(ad)o
 evolution, ~lando developing nation
fab/o bean
fabel/o story, (fairy)tale
fabrik/o factory, ~i manufacture, fabricate
facil/a easy, ~igi facilitate, ~anima
 impulsive, flighty
faden/o thread
fajf/i whistle
fag/o beech
fajr/o fire, ~ero spark, ~ilo lighter, ~ajo
 ~works, ~ujo ~box, **donu al mi ~on** give
 me a light
fak/o compartment, pigeonhole,
 department, speciality, ~ulo specialist,
 expert, ~aro files (cabinet, etc.)
fakt/o fact, ~a ~ual, ~e in fact
faktur/o, ~i invoice
fakultat/o faculty (university, etc.)
fal/i fall (down), drop (intr.), ~igi drop
 (tr.), ~eti stumble
falè/i mow, cut (hay, etc.), ~ilo scythe
fals/a false, ~igi falsify, ~ajo counterfeit
fam/o fame, repute; hearsay, ~a famous,
 bon~a of good repute
famili/o family
fanatik/a fanatical
fand/i melt (tr.)
fanfar/o fanfare, flourish
fanfaron/i brag
fantazi/o fantasy, ~a fantastic, of fantasy
fantom/o ghost, phantom, ~i haunt
far/i make, do, ~o deed, ~igi
 be(come)(made); (for **far**, **far'**, **fare de**
 see p. 293)
farb/i, ~o paint (house, etc.)
farè/i stuff (cooking), ~o ~ing
farm/i, ~o farm, ~igi farm out, ~isto
 farmer (properly refers to working land
 for another)
fart/i fare, **kiel vi ~as?** how are you?
 bon~o well-being
farun/o flour, meal, ~ajo pastry; bakery
 item (any food made from flour)
fasad/o facade, "front"
fascin/i fascinate, ~a fascinating
fask/o bundle, sheaf
fatal/o (ill) fate, ~a ill-fated
faŭk/o jaws, maw, ~i gape, yawn
favor/o, ~i favor, ~a ~able, advantageous,
 ~ata ~ite

faz/o phase
fe(in)/o, ~a fairy
febr/o fever, ~a ~ish, ~i have a fever
Februar/o February
federaci/o federation
federal/a federal
fek/i defecate, ~(aj)o excrement, dung
fekund/a fertile
fel/o fur, hide, skin (animal)
feliĉ/a happy, ~(ec)o ~ness
femur/o thigh
fend/i split (tr.), ~(aj)o crack, crevice
fenestr/o window, ~umo shutter
fenomen/o phenomenon, ~a phenomenal
fer/o, ~a iron, ~vojo railway
ferdek/o deck (ship, etc.)
feri/o holiday, la ~oj vacation
ferm/i close (tr.), ~igi close (intr.), mal~i open
ferment/i ferment, ~ilo yeast, leaven, ~ajo "starter" dough
feroc/a fierce
fervor/o zeal, fervor, ~a zealous, ~i be zealous
fest/i celebrate, ~o celebration, party
festen/o banquet, feast
feŭd/o fief, ~a feudal, ~ulo vassal
fi! shame! ~rakonto dirty story, ~fama of ill repute (see p. 277)
fianĉ(in)/o fiancé(e)
fiasc/o fiasco, failure, ~i fail
fibol/o safety pin
fibr/o fiber
fid/o faith, trust, ~i (je) have faith (in), rely on, ~inda trustworthy, reliable, mem~a confident, self-assured
fidel/a faithful
fier/a proud, ~o pride, ~i (pri) be proud (of)
figur/o figure; representation, image, diagram, ~i represent, depict, ~a figurative, ~anto extra (performer in a play, etc.)
fikci/o fiction, ~a ~al, fictitious
fiks/i make fast, attach, determine, fix (incl. phot.), ~a fixed
fil/o son, ~ino daughter
filatel(i)/o philately (stamp-collecting)
fili/o branch, affiliate, ~igi, igi affiliate
filik/o fern
film/o film
filozof/o philosopher, ~i philosophize, ~io philosophy
filtr/i, ~ilo filter

fin/i finish, end (tr.), ~o end, ~ajo ending, ~a final, ~e finally, at last, fin~fine at long last, ~igi end up, come to the end, ~stacio end-of-the-line
financ/o, ~i finance, ~a financial
fingr/o finger, dik~o thumb, pied~o toe, ~ingo thimble, ~umi finger, handle
finn/o Finn, ~a ~ish, ~ujo/~io/~lando Finland
firm/a firm, stable, ~(a)o a firm (commercial business)
fiŝ/o, ~i fish, ~kapti go ~ing
fizik/o physics, ~a physical
fizionomi/o physiognomy (face)
fjord/o fjord, inlet
flag/o flag, banner
flagr/i flare (up), ek~i burst into flames, ~eti flicker
flam/o, ~i flame, ~kapa hot-headed
flan/o any flat, thin pastry (pancake, etc.)
flanel/o, ~a flannel
flank/o side, ~a side, incidental, ~en to the side, ~e(n) de alongside, de~igi go astray, get off the subject, ~okupo sideline, unu~a unilateral
flar/i smell (with nose)
flat/i flatter, ~(ad)o ~y
flav/a, ~o yellow
fleg/i nurse, tend to, ~ist(in)o nurse
flegm/o phlegm; indifference, ~a passive, stolid, indifferent
fleks/i bend (tr.), ~ebla flexible
flik/i patch (up), mend, ~ajo patch
flirt/i flutter, flit; flirt
flor/o, ~i flower, bloom, ek~i come into bloom
flor/o raft, ~i float
flu/i flow, ~o current, stream, ~a fluent, ~ajo fluid, ~linia streamlined, super~a overflowing; superfluous
flug/i fly, ~o flight, ~ilo wing, ~haveno airport, ~maŝino aircraft, ~folio flier (leaflet)
fluid/a, ~(aj)o liquid
flus/o, ~a flood (tide), mal~a, mal~o ebb
flustr/i, ~o whisper
foir/o fair (market)
foj/o time, occasion, ~a occasional, ~e on occasion, once, sometimes, unu~e on one occasion, one time, unua~e for the first time, kelk~e several times
fojn/o hay, ~amaso ~stack
fok/o seal (animal)
fokus/o focus

foli/o leaf, sheet (paper), **~aro** foliage,
~umi leaf through
folklor/o folklore
fon/o background
fond/i found, establish, **~ajo** foundation
fondus/o fund
fonetik/a phonetic, **~o ~s**
fonograf/o cylinder phonograph
font/o source, spring, **~i** spring, well up,
~oplumo fountain pen
fontan/o fountain
for away, **~a** distant, **~igi** remove, get rid
of, **~iri** go away, **~preni** take away, **~lasi**
leave, abandon, **~manĝi** eat up, **~esti** be
absent, **~permeso** furlough, leave
forĝes/i forget
fork/o fork
form/o, **~i** form, shape, **re~i** reform,
ali~igi, **trans~i** transform, **unu~a**
uniform
formal/a formal
formik/o ant, **~i** feel “pins and needles”
formul/o formula, **~i** formulate, **~aro**
blank, form (to be filled in)
forn/o stove, oven, furnace, kiln
fort/a strong, **~(ec)o** strength, force,
(pli)~igi fortify, **super~i** prevail over,
per~i violate, **per~o** violence, **~ostreĉo**
exertion
fortik/a sturdy, robust, **~ajo** fortification
Fortun/o Fortune
forum/o forum
fos/i dig, **~ajo** pit, hole, ditch, etc., **~ilo**
spade, **sub~i** undermine, subvert, **sub~a**
subversive
fosfor/o phosphorus
fosforesk/a phosphorescent, **~i** glow in the
dark
fost/o post, stake, stanchion (any such
vertical support)
fot(ograf)/i photograph, **~isto ~er**,
fot(ografaj)o photo
frag/o strawberry
fragment/o fragment, **~a ~ary**
frak/o evening dress, “tails”
frakas/i shatter, smash
frakci/o fraction
fraksen/o ash (tree)
framason/o (free)mason, **~a** masonic
framb/o raspberry
franc/o Frenchman, **~a** French, **~ujo/~io**
France
frand/i relish, eat (some delicacy) for
pleasure, **~ajo** tidbit, delicacy
franĝ/o fringe
frap/i hit, knock, **~eti** tap
frat/o brother, **~ino** sister
fraŭd/i defraud, swindle
fraŭl/o bachelor, **~ino** unmarried woman,
Miss
fraz/o sentence
frekvent/i frequent, visit regularly
fremd/a foreign, strange, **~ulo** foreigner,
stranger
frenez/a crazy, insane, **~i** rave, act crazy,
~iĝi go crazy, **~ulo** lunatic, **~ulejo** insane
asylum
freŝ/a fresh, recent, **mal~a** stale, **re~igi**
refresh
frid/a frigid, cold, **~igi** refrigerate, **~ujo**
refrigerator
fripson/o crook, cheat(er), **~i** do something
crooked, cheat (intr.), **pri~i** cheat (tr.)
frit/i fry (tr.)
frivol/a frivolous, **~o** frivolity
friz/i curl, “do” (hair), **~o** hair-do, **~isto**
hairdresser
fromaĝ/o cheese
front/o (battle)front, frontage, **(al)~i** face
frost/o, **~a** freezing cold, **~igi** freeze,
~igilo freezer, **~ovundo** frostbite
frot/i rub, **~(ad)o** friction
fru/a early, **mal~a** late, **mal~i** be late, **pli**
mal~e later (on)
frukt/o fruit, **~i** bear fruit, **~odona**,
~oporta fruitful
frunt/o forehead
frustr/i frustrate
fuĝ/i flee, run away
fulg/o soot
fulm/o lightning
fum/o, **~i** smoke, **~tubo ~stack**, **ne fumi**
no smoking
fund/o bottom, foundation, **ĝis~a**
thoroughgoing
fundament/a fundamental, **~o** foundation
funebr/i mourn, **~a ~ful**, **~o ~ing**, **~ajoj**
funeral services
funel/o, **~i** funnel
fung/o mushroom, fungus
funkci/i function, “work,” **~o** function,
~ulo functionary, **mal~(iĝ)i** be/go on the
blink, malfunction
funt/o pound
furioz/a furious
furor/o hit, craze, an “in thing,” **~i** be a
hit, be “in,” **~libro** bestseller
furz/i, **~o** fart

fusil/o rifle
fuŝ/i bungle, botch, "screw up"
fut/o foot (12 inches)
futbal/o soccer, **usona ~o** football

gabardin/o gabardine
gael/a Gaelic
gaj/a cheerful, merry, **mal~a** sad, dreary
gajn/i gain, earn, win
gal/o gall, bile
galeri/o gallery
galjon/o galloon, gold braid; stripe (uniform)
galop/i, ~o gallop
galoŝ/o galosh, overshoe
gam/o gamut, scale, key (music)
gamb/o whole leg (see p. 278)
gangster/o gangster, hoodlum
gant/o glove, mitten
gap/i gape, gawk, look about stupidly
garaĝ/o garage, **~i** put away (car), dock (boat)
garanti/o, ~i guarantee, warrant, **~ajo** pledge (pawn), security (loan), **~ulo** hostage
gard/i guard, watch over, **sin~i** take care, **sin~ema** cautious, careful, **~u vin!** look out! (mil.: "Atten-tion!")
gargar/i gargle; rinse (dishes, etc.)
garn/i garnish, trim, fit out
garnizon/o garrison
gast/o guest, **~i** be a guest, receive hospitality, stay with, **~igi** entertain, put (somebody) up, **~iganto** host, **~ama** hospitable, **~ameco** hospitality, **~ejo** inn, hostel
gazit/o gazette, periodical, (small) magazine, **~aro** press
gazon/o lawn
ge/ (pref. den. both sexes; see p. 167)
gencian/o gentian
gener/i generate, beget, **~a** genital
generaci/o generation
general/o general (mil.)
geni/o genius, **~a** ingenious, **~ulo** genius
gent/o clan, race, ethnic group
genu/o knee, **~(iĝ)i** kneel
geograf/o geographer
geografi/o geography
geolog/o geologist
geologi/o geology
german/o, ~a German, **~ujo/~io ~y**
gest/o, ~i gesture, **~lingvo** sign language
ĝiĉet/o window (ticket-seller's, bank, etc.)

gigant/o giant, **~a** gigantic
gimnazi/o secondary school (see p. 258)
gingiv/o gum (mouth)
gips/o gypsum, plaster of Paris
girland/o garland, wreath
gist/o yeast
gitar/o guitar
glaci/o ice, **~a** icy, **~ajo** ~cream, **~monto** ~berg, **~ejo** glacier
glad/i iron (clothes), **~ilo** iron, **~otabulo** ~ing board
glas/o glass (also plastic, metal, etc., for drinking)
glat/a smooth, **~igi** (make) smooth, **~umi** pet, rub soothingly, stroke
glav/o sword, **~ingo** scabbard
glazur/o, ~i glaze (pottery)
glis/i glide (through air), **~ilo** glider, sailplane, **pend~ilo** hang-glider
glit/i slide, slip, **~kuri, ~(kur)ilo** skate, **~(iĝ)a** slippery, **~pilko** hockey
glob/o globe; ball (billiard, bowling, etc.); ball-bearing; **~eto** marble; corpuscle, **~krajon/o** ballpoint pen, **~lud(ad)o** bowling, **~trotulo** globe-trotter, **ter~o** the globe (earth)
glor/o glory, **~a** glorious, **~i** glorify (tr.), **~kanto** paean
glos/o a gloss, **~aro** glossary
glu/i glue, stick (tr.), **~(aj)o** glue, **~marko** sticker
glut/i swallow, **en~i** swallow up, engulf, **~egi** gulp down
golf/o golf, bay; golf
gorĝ/o throat
goril/o gorilla
grac/o grace (of God)
graci/a graceful, **~(ec)o** grace(fulness), **mal~a** awkward
grad/o degree, grade, **(laŭ)~a** gradual
graf/o count, **~lando ~y** (in Europe)
grafik/o graphic arts, **~a** graphic, **~ajo** graph
grajn/o grain
grak/i caw, croak
gram/o gram (weight)
gramatik/o grammar
gramofon/o phonograph, record-player
grand/a big, great, **~ega** huge, **mal~a** small, **~(ec)o** size, **po~e** wholesale, **~anima** magnanimous, **pli~igi** enlarge
gras/o grease, fat, **~a** greasy, fatty, **~i** grease
grat/i scratch

gratul/i congratulate, ~o congratulation
grav/a important, serious, **ne ~as** it doesn't matter
graved/a pregnant, ~i*ĝi* conceive
gravit/o gravity
gravur/i engrave, ~(a*j*)o engraving
greg/o flock, herd
grek/o, ~a Greek, ~u*j*o/~io Greece
gren/o grain (of wheat, etc.)
grenad/o grenade
gril/o cricket (insect)
grimac/o, ~i grimace
grimp/i climb
grinc/i grind, gnash (teeth), grate, creak
grip/o flu, influenza
griz/o, ~a gray
groŝ/o groschen (small coin)
grot/o grotto, cave
grotesk/a grotesque
gru/o crane (bird, machine)
grumb/i grumble, growl
grund/o ground, soil
grup/o group
gruz/o gravel, grit
guberni/o province (E. Europe)
gudr/o, ~i tar
gulaŝ/o goulash, stew
gulden/o guilder (Dutch money)
gum/i erase, ~o ~r, gum, **maĉ~o** chewing gum
gurd/o hurdy-gurdy, barrel organ, ~isto organ grinder, ~ita hackneyed, "corny"
gust/o taste, ~i taste (intr.), ~i*ĝi* season, flavor, ~umi taste (food, etc.), **bon~o** good taste, **bon~a** tasty, **sen~a** tasteless, ~umo (sense of) taste (see p.228)
gut/o drip, drop, ~i drip, ~eto droplet
gubern/i teach privately, coach, ~isto tutor, ~istino governess
gvardi/o guard (elite mil. corps, not sentry)
gvat/i spy on, keep an eye on, ~sekvi shadow, "tail"
gvid/i guide, lead, show the way, ~ilo guide-book, ~isto guide

ĝangal/o jungle
ĝarden/o garden
ĝem/i groan, moan
ĝemel/o, ~a twin
ĝen/i bother, trouble, disturb, **sen~a** free and easy, without ceremony, **sin~a** shy, self-conscious
ĝendarm/o gendarme, patrolman

ĝeneral/a general
ĝenr/o genre
ĝentil/a polite, courteous, well brought up
ĝerm/o germ (beginning of growth), ~i ~inate
ĝi it, ~a ~s
ĝib/o hump, ~(hav)a hunch-backed, ~ulo hunchback
ĝin/o gin (drink)
ĝir/i endorse (check, etc.), ~o ~ment, ~anto ~r, ~ato ~e
ĝis until, **ĝis la revido** so long, goodbye, **ĝis morgaŭ** until tomorrow, by tomorrow, **ĝis!** So long!
ĝoj/i be glad, ~(ec)o gladness, joy, ~a glad, **mal~a** sad, **mal~o** sorrow, sadness, ~i*ĝi* make (someone) glad
ĝu/i enjoy, delight in
ĝust/a right, exact, ~e just, exactly, (al)~i*ĝi* put right, adjust, **mal~a** wrong, ~atempo at the right time

ha! ah! **Ha lo?** Hello? (telephone)
Hag/o The Hague
hajl/o hail, ~ero ~stone
hak/i chop, hack, ~ilo axe, ~eti mince, dice, chop (food), ~viando hamburger meat
hal/o hall (great room)
haladz/o fume(s), gassy odor, ~a fummy, gassy, ~i fume, give off a noxious odor
halt/i come to a halt, ~o stop, **bus~ejo** busstop, ~i*ĝi* stop (tr.)
hant/i haunt
har/o a hair, ~oj, ~aro hair
hard/i harden, temper
harem/o harem
harmoni/o harmony, ~a harmonious, ~i harmonize
harp/o harp
haŝiŝ/o hashish, marijuana
haŭt/o skin, **sen~i*ĝi*** skin
hav/i have, **mal~i** lack, ~i*ĝi* procure, get, ~ebila available, **en~o** contents, **nemal~ebila** indispensable
haven/o harbor, port
hazard/o chance, "luck of the draw," ~e by chance, ~a random, chance
he! hey!
hebre/o, ~a Hebrew, Jew(ish)
heder/o ivy
heĝ/o hedge
hejm/o home, ~e at home, ~eca ~y
hejt/i heat; stoke, ~ilo heater, ~ajo fuel

hel/a bright, clear, light(colored), **mal~a** dark
helebor/o hellebore
helic/o helix, propeller
helik/o snail
help/i help, ~o aid, **unua ~o** first aid, ~a auxiliary, ~ema ~ful, **mal~i** hinder
hemisfer/o hemisphere
hen/i winny
hepat/o liver
herb/o grass, ~ejo ~y place, meadow
hered/i inherit, ~ajo ~ance, ~igi bequeath, leave
herez/o heresy, ~a heretical, ~ulo heretic
hero/o hero, ~a ~ic, ~ino ~ine
heroin/o heroin
herold/o, ~i herald
herpet/o herpes
hezit/i hesitate, ~o hesitation
hieraŭ yesterday, **antaŭ~** day-before-yesterday, ~a of yesterday
higien/o hygiene, ~a hygienic
himn/o hymn, anthem
hind/o, ~a Indian (Asia), ~ujo/~io India
hindu/o, ~a Hindu
hipnot/o hypnotic trance, ~igi hypnotize, ~isto hypnotist
hipokrit/i dissemble, ~a hypocritical, ~ulo hypocrite
hipotez/o hypothesis, ~a hypothetical, ~i hypothesize
hirt/i bristle (hair, etc.), ~a bristling, untidy, standing on end, ~igi tousle
hirund/o swallow (bird)
his/i hoist, run up (flag, etc.), ~ilo halyard
hispan/o Spaniard, ~a Spanish, ~ujo/~io/~lando Spain
histeri/o hysteria, ~a hysterical
histori/o history, story
hmm! hmm!
ho! oh!
hobi/o hobby
hoboj/o oboe
hodiaŭ today, ~a present-day, **la ~a tempo** nowadays
hoj! ahoy!
hok/o, ~a hook
hoke/o hockey
hola! hey, there! hold on!
Holand/o Holland, ~ano ~er, Dutchman, ~a Dutch
hom/o human being, "man," ~aro mankind, humanity, ~amaso crowd
honest/a honest

honor/i, ~o honor
hont/i be ashamed, ~o shame, ~a ashamed, ~igi put to shame, ~inda shameful, ~e al... shame on...
hor/o hour, time (of day), ~aro time-table, schedule (bus, etc.)
horde/o barley
horizont/o horizon
horizontal/a horizontal
horlog/o clock, watch, **brak~** wrist-watch
horor/o horror, ~i be horrified
hospital/o hospital
hotel/o hotel
hu! boo!
huf/o hoof, ~fero horseshoe
human/a humane, ~isto humanist
humid/a humid, moist, damp
humil/a humble, ~eco humility
humor/o humor (mood, temper)
humur/o humor (wit), ~a ~ous
hund/o dog, ~a canine
hungar/o, ~a Hungarian, ~ujo/~io/~lando Hungary
hura! hurrah! ~i, ~o cheer
hurl/i, ~o howl

ĥaos/o chaos, ~a chaotic
ĥemi/o chemistry, ~isto chemist (preferred form: **kemio**, etc.)
ĥimer/o chimera, ~a chimerical
ĥin/o, ~a Chinese (preferred form: **ĉino**, etc.)
ĥirurg/o surgeon, ~a surgical, ~io surgery (the science)
ĥoler/o cholera
ĥor/o choir, chorus, ~ejo choir loft

i- (forms correl.; see p. 127)
-id/ (suff. den. offspring; see p. 212), ~aro descendants
ide/o idea
ideal/o, ~a ideal, ~isto idealist
ident/o identity, ~a identical, ~igi identify
ideografi/o picture writing
ideologi/o ideology
idiom/o tongue, language
idiot/o idiot, ~a ~ic, ~eco idiocy
idiotism/o idiom
idol/o idol, ~ano ~ator
-ig/ (suff. den. cause; see pp. 103, 201), ~i cause (to be), make
ignor/i ignore
-iĝ/ (suff. den. becoming; see pp. 117, 208), ~i become, "get"

iks/o the letter X, **~radioj** X-rays
-il/ (suff. den. instrument; see p. 117), **~o**
 tool
ileks/o holly
ili they, **~a** their
ilumin/i illuminate, enlighten
ilustr/i illustrate, **~ajo** illustration
iluzi/o illusion, **~a** misleading, **~i** delude,
~isto magician, **sen~igi** set (someone)
 straight, **sen~igi** become disillusioned
imag/i imagine, **~o** imagination
imit/i imitate, **~(ad)o**, **~ajo** imitation
imper/i empire, **~estro** emperor, **~ismo**
 imperialism, **~isto** imperialist
imperialism/o imperialism
impertinent/a impertinent, **~eco**
 impertinence, **~ulo** boor
impet/o rapid or strong forward
 movement, **~i** move forward with great
 energy
implic/i imply
implik/i implicate, entangle
impon/i impress forcibly, strike, **~a**
 imposing
impost/o, **~i** tax, **~isto** tax collector,
 revenue agent, **~ebla** subject to tax
impres/o impression, **~i** make an
 impression on, **~ebla**, **~igema** ~able
impuls/o impulse, impetus, **~i** impel
imun/a immune
-in/ (suff. den. feminine; see p. 82), **~o**, **~a**
 female
inaŭgur(aci)/i inaugurate, **~o**
 inauguration, **~a** inaugural
incendi/o conflagration, fire, **~a** incendiary
incens/o incense
incit/i incite, provoke, excite, **~eti** tease
-ind/ (suff. den. worth; see p. 154), **~a**
 worthy
indeks/o, **~i** index (by alphabet)
indian/o, **~a** (American) Indian
indiferent/a indifferent; immaterial
indign/i be indignant
indigen/o, **~a** native
indik/i indicate, **~o** indication
individu/o, **~a** individual
indulg/i indulge, be lenient with, spare
industri/o industry, **~a** industrial, **~isto**
 industrialist
inert/a inert
infan/o child, **~(ec)a** ~ish
infanteri/o infantry
infekt/i infect, **~o** ~ion, **sen~igi** dis~
infer/o hell, **~a** infernal

infest/i infest, **~o** ~ation
inflaci/o inflation (fin.)
influo/o, **~i** influence
inform/i inform, make known, **~(aj)o**
 information, **~igi** find out, be advised,
~ado publicity
-ing/ (suff. den. holder or socket), **glav~o**
 scabbard, **kandel~o** candlestick, **fingr~o**
 thimble, **~o** socket, holder
ingven/o groin
ingenier/o engineer
iniciat/i initiate (a thing), start
injekt/i inject, **~ilo** (hypodermic) syringe
ink/o ink, **~ujo** well
inkandesk/a incandescent
inklin/o inclination, disposal (toward), **~i**
 be inclined (toward something)
inkluziv/i include, **~a** inclusive, **~e**
 inclusively, **~e** (+ accus.), **~e de** including
inkub/o incubus; nightmare, **~a**
 nightmarish
insekt/o insect
insid/a insidious, **~o** snare, **~i** set a snare
 or trap (for)
insign/o badge; coat-of-arms
insist/i insist
inspekt/i inspect, **~(ad)o** ~ion, **~isto** ~or
inspektoro/o = **inspektisto**
inspir/i inspire, **~a** inspiring, **~(aj)o**
 inspiration
instanc/o court, competent official
 authority
instig/i urge, spur on, impel, encourage to
instinkt/o instinct
instituci/o institution
institut/o institute
instru/i instruct, teach, **~isto** teacher
instrukci/o instructions, directions
instrument/o instrument
insul/o island, **duon~o** peninsula, **~aro**
 archipelago
insult/i "cuss out," insult, **~o** verbal abuse
integr/a integral
inteligent/o intellect, **~a**, **~ulo** ~ual
inteligent/a intelligent, **~o** intelligence
intenc/i intend, **~o** intention, **~a**
 intentional, **~e** on purpose
intendant/o superintendent, steward, **~ino**
 matron
intens/a intense, intensive
inter between, among, **~nacia**
 international, **~ŝangi** exchange, **~rompi**
 interrupt, **~paroli** converse, **~kompreno**
 mutual understanding, **~veni** intervene

interes/i, ~o interest, ~a ~ing, ~iĝi take an interest (in); see p. 287
intermit/a intermittent, ~i occur intermittently, go on and off
intern/a internal, inner, ~o inside, interior
interpret/i interpret, ~o ~ation, ~isto ~or
interpunkci/o punctuation, ~i punctuate
interval/o interval
intervju/i, ~o interview
intest/o intestine
intim/a intimate, close
intr.ig/i intrigue, ~o plot
inund/i, ~o flood
invad/i invade, ~o invasion
invalid/o disabled person, ~a disabled
invent/i invent, ~ajo ~ion, ~isto ~or
inventar/o inventory
invers/a the other way around, reversed, ~e vice-versa
invit/i invite, ~o invitation
ipilon/o the letter Y
ir/i go, al~i approach, antaŭen~i go forward, ĉirkaŭ~i go around, circumvent, ek~i start out, el~i go out, exit, El~o Exodus, en~i enter, go in, for~i leave, go away, re~i go back, return, sub~i go down, set (sun), supren~i go up, ascend, trans~i cross, el~ejo exit, way out, pied~i go on foot, pied~anto pedestrian
Iran/o Iran, ~a, ~ano ~ian
Irland/o Ireland, ~a Irish, ~ano Irishman
ironi/o irony, ~a ironic
Islam/o Islam, ~a ~ic
Island/o Iceland, ~a ~ic
 -ism/ (suff. den. an ism; see p. 208)
 -ist/ (suff. den. occupation; see p. 82)
ital/o, ~a Italian, ~ujo/~io Italy
izol/i isolate, seclude, insulate, ~a isolated, secluded, ~ilo insulator
Izrael/o Israel, ~a, ~ano ~i

ja indeed; emphatic particle
jad/o, ~a jade
jaguar/o jaguar
jaht/o yacht
jak/o jacket
jakt/o = jahto
jam already, **jam ne** no longer, **jam nun** right now
Januar/o January
japan/o, ~a Japanese, ~ujo/~io/~lando Japan
jar/o year, (ĉiu)~a annual, ~cento century, ~deko decade, **super~o** leap year

jard/o yard (3 feet)
Jav/o Java
jaz/o jazz
je at, on, by, etc. (see p.152)
Jehov/o Jehovah
jen behold (calls attention to; see p. 117)
jen/o yen (Japanese money)
jes yes, ~i assent, say yes, ~o assent
Jesu/o, **Jezu/o** Jesus
jet/o jet plane
jid/a Yiddish
Joĉj/o Johnny
jod/o Iodine
jodl/i yodel
jog/o yoga
jogurt/o yoghurt
Johan/o John
jot/o iota, jot
ju...des... the...the..., **ju pli granda**, **des pli bona** the bigger the better
jubil/a jubilant, ~o jubilation, exultation, ~i exult
jubile/o, ~a jubilee
jud/o Jew, ~a ~ish, ~ismo Judaism
jug/o, ~i yoke
jugoslav/o, ~a Yugoslav(ian), ~ujo/~io Yugoslavia
jugland/o walnut
juĝ/i, ~isto judge, ~o ~ment, ~ejo court(room), antaŭ~o prejudice
juk/i, ~o itch
Jul/o Yule
Juli/o July
jun/a young, ~eco, ~ulo youth
jung/i, ~ilaro, ~ajo harness
Juni/o June
jur/o skirt, sub~o petticoat
jur/o law (legal system or profession), jurisprudence, ~isto jurist
just/a just, fair, righteous, ~eco justice, righteousness
juvel/o jewel

jaluz/a jealous, ~o ~y, ~i be jealous
jargon/o jargon
jaŭd/o Thursday
jazo = jazo
jet/i throw, ~kuboj dice, ~eti toss
jongl/i juggle, ~isto ~r
jur/i swear, ~o oath
jurnal/o newspaper, ~isto journalist
jus just (now), just before

kaban/o cabin, hut, shack

kabared/o , kabaret/o cabaret	kanot/o small open boat
kabinet/o cabinet; room for study	kant/i sing, ~ o song, ~ aro songbook
kabl/o cable, ~ gramo ~gram	kanzon/o chanson, light-hearted ballad
kač/o mush; mess	kaos/o chaos
kadavr/o cadaver, corpse	kap/o head, ~ jesi nod, ~ nei shake one's head, ~ turn(ig)a dizzy(ing)
kadr/o frame(work); cadre, en~igi frame	kapabl/a capable
kaduk/a decayed, decrepit, dilapidated; (law) lapsed	kapel/o chapel
kaf/o coffee, ~ ejo café	kapital/o capital (money), ~ isto ~ist
kaftan/o caftan (Oriental garment)	kapitan/o captain
kaĝ/o cage	kapitol/o capitol
kaj and; kaj...kaj... both...and...	kapitulac/i capitulate, surrender
kaj/o quay, platform	kaporal/o corporal
kajer/o exercise-book; folder	kapot/o hood (car); large coat with hood
kajut/o cabin (ship, etc.)	kapr/o goat
kakt/o cactus	kapric/o whim, ~ a capricious
kal/o corn (feet)	kapriol/i caper, frolic about
kaldron/o cauldron, kettle, boiler	kapsul/o capsule; firing cap
kalembur/o pun	kapt/i catch, capture, ~ ilo snare, trap
kalendar/o calendar	kapuč/o hood, cowl
kalik/o chalice, goblet	kar/a dear, ~ ul(in)o darling
kalk/o lime, ~ i , ~ ajo white-wash	karaf/o carafe, decanter
kalkan/o heel (foot), ~ umo heel (shoe)	karakter/o character, personality, nature
kalkul/i calculate, count, figure, ~ o calculation; bill (restaurant, store, etc.)	karakteriz/i characterize, ~ a , ~ ajo characteristic
kalson/o underpants, drawers, panties, ~ eto briefs, bottom half of bikini	karapac/o carapace, protective shell
kalumni/i slander, libel, bad-mouth	karavan/o caravan; group traveling together
kalv/a bald	karb/o coal, ~ papero carbon paper
Kalvari/o Calvary	karcer/o jail cell
kamarad/o pal, buddy, comrade	kares/i caress, fondle, stroke
kambi/o bill of exchange	karier/o career
kamel/o camel	karitat/o charity, ~ a charitable
kamen/o fireplace, hearth; ~ tubo chimney, smokestack, ~ breto mantel(piece)	Karl/o Charles
kamer/o small room; dark-room	karmezin/o , ~ a crimson
kamion/o truck, ~ eto van	karn/o flesh, ~ a carnal
kamp/o field, ~ aro countryside, ~ ara rural, ~ arano , ~ ulo country-dweller, farmer, peasant, ~ (um)i , ~ logi camp out	karnaval/o carnival
kampanol/o Canterbury bell, bellflower	karot/o carrot
kan/o cane, reed	kart/o card; menu, map
Kanad/o Canada, ~ a , ~ ano Canadian	kartoč/o cartridge
kanajl/o scoundrel, rogue, ~ aro rabble, riff-raff	karton/o cardboard
kanal/o canal, channel	karusel/o merry-go-round, carousel
kanap/o couch	kas/o money box, till, cashier's stand; fund; ~ isto cashier
kancer/o cancer; canker	kaserol/o casserole, saucepan
kandel/o candle, ~ ingo ~holder	kaset/o , kased/o cassette
kandidat/o candidate, ~ i run for election	kask/o helmet
kanibal/o cannibal	kastel/o castle
Kanj/o Cathy	kastor/o beaver
kanjon/o canyon	kastr/i castrate
kanon/o cannon	kaŝ/i hide, conceal, mal~i reveal, mal~e openly, frankly, ~ ludo hide-and-seek
	kaŝtan/o chestnut
	kat/o cat, ~ ido kitten

katalog/o, ~i catalog
Katarin/o Catherine
katastrof/o catastrophe, ~a catastrophic
katedr/o professorial chair or platform;
 pulpit
katedral/o cathedral
kategori/o category
katen/o, ~i fetter, shackle
katolik/o, ~a catholic, ~ismo ~ism
kaŭĉuk/o, ~a rubber
kaŭr/i crouch, squat, cower
kaŭz/o cause, reason, ~i cause
kav/o cavity, ~a hollow, concave
kavaleri/o cavalry
kavalir/o cavalier, knight
kavern/o cave, cavern, den
kaz/o case
kazern/o barracks
kazin/o casino
ke that (subordinate conjunction)
kel/o cellar, basement
kelk/a(j), ~e **da** some, a few, ~**foje**
 sometimes
kelner/o waiter
kern/o core, pit (fruit, etc.), nucleus
kest/o chest, large box
ki- (forms correl.; see p. 127)
kibuc/o kibbutz
kilometr/o kilometer
kimr/a Welsh, ~o ~man, ~**ujo** Wales
kin/o cinema, ~e**jo** movie theater
kiras/o armor
kirl/i stir, whirl, curl; froth, whip (food)
kirurg/o = **hirurgo**
kirurgi/o = **hirurgio**
kis/i, ~o kiss
kitel/o overalls, smock
klaĉ/i, ~o gossip
klak/i clap, rattle, make clicking sound
klar/a clear, plain, ~i**gi** clarify, explain
klas/o class, en~i**gi** classify
klasik/a classic
klaŭn/o clown
klav/o key (piano, typewriter, etc.), ~**aro**
 keyboard
kler/a learned, well-informed, cultured
klient/o client, customer, ~**aro** clientele
klimat/o climate, ~a climatic
klin/i (tr.) bend, incline, tilt
kling/o (knife, etc.) blade
klinik/o clinic
kliš/o (printer's) cut, half-tone; (photo)
 negative, ~(a**j**)o cliché, stereotype
kloak/o sewer

klopod/i take steps, try (see p. 255)
klub/o club, society, ~**ano** club member
knab/o boy, ~(ec)**a** ~ish, ~**ino** girl
knar/i creak, grate, make screeching noise
kned/i knead
kobold/o imp, goblin
kobr/o cobra
kod/o code, (en)~i**gi** encode, de~i**gi**
 decode
kofr/o trunk, large suitcase, ~**ujo** trunk (of
 car)
kojn/o, ~i wedge
kok/o rooster, cock, ~**ino** hen, ~**batalo**
 cockfight, ~**ido** chick
kokain/o cocaine
kokcinel/o ladybug
koket/a coquettish, ~i flirt
kokon/o cocoon
kokos/o coconut
koks/o hip
koktel/o cocktail
kol/o neck, ~**umo** collar
kolbas/o sausage
koleg/o colleague
kolegi/o college
kolekt/i collect, gather, ~i**gi** gather
 together
kolektiv/o, ~a collective
koler/a angry, ~i be angry, ~i**gi** get angry,
 ~o anger
kolizi/i collide, ~o collision
kolomb/o pigeon, dove, ~**umi** "bill and
 coo"
kolon/o pillar, (arch.) column
kolonel/o colonel
koloni/o colony, settlement, ~a colonial
kolor/o color, ~i**gi** color, paint
kolos/a colossal, ~o colossus
kolport/i peddle, sell door-to-door
kolumn/o column (type, figures, soldiers,
 etc.)
kom/o comma
komand/i be in command
komb/i, ~ilo comb
kombin/i combine, ~**ajo** combination
komedi/o comedy
komenc/i (tr.) begin, ~o ~ning, ~i**gi** begin
 (intr.), ~a initial
koment/i, ~o comment, ~**aro** ~ary
komerc/o commerce, business, ~i do
 business, ~**isto** merchant
komfort/o comfort, ~a ~able
komik/a comic(al)
komisar/o commissar

komisi/o errand, commission, ~i entrust with a task, ~ito commissioner
komitat/o committee
komiz/o clerk
komod/o dresser, chest of drawers
komodor/o commodore
kompakt/a compact
kompani/o company
kompar/i (tr.) compare, ~o comparison, ~e comparatively
kompas/o compass
kompat/o compassion, pity, ~i have compassion on, pity, ~inda pitiful, "poor"
kompetent/a competent, ~ulo expert
kompil/i compile, ~(aj)o compilation
komplet/a complete, ~o set, suit (clothes, furniture, etc.), ~igi complete
komplez/o favor, ~(em)a kind, obliging, ~i do a favor
komplik/i complicate, ~a ~d
kompliment/o, ~i compliment
komplot/o plot, conspiracy
kompon/i compose (music), ~isto ~r, ~ajo composition
kompost/i set in type
kompren/i understand, ~ebla ~able, ~ema ~ing, ~eble of course
komput/i compute, ~ilo :computer

komun/a (in) common, ~umo community, ~isto Communist
komuni/o Communion
komunik/i communicate, ~(aj)o communication
kon/i know (be acquainted), ~ato acquaintance, ne~ata unknown, re~i recognize
koncept/o concept
koncern/i concern, ~a ~ed, in question
koncert/o concert
koncip/i conceive (a child)
konciz/a concise
kondamn/i condemn; sentence
kondiĉ/o condition, stipulation, ~i stipulate, set conditions
kondolenc/o condolences, ~i express condolences
konduk/i lead, conduct, take; drive (vehicle), ~isto driver
kondut/i behave, conduct oneself, ~o behavior, conduct
konekt/i connect up, plug in, ~o connection
konferenc/o conference

konfes/i confess, ~o ~ion, ~e admittedly
konfid/i trust, confide, have confidence in
konfidenc/o a confidence, secret, ~a confidential
konfirm/i confirm, corroborate, ~o confirmation
konfisk/i confiscate
konflikt/o conflict
konform/i conform, ~a ~ing, ~igi conform, "shape up"
konfuz/i confuse, ~a ~d, jumbled up, ~o confusion
kongres/o congress, convention, ~i hold or attend a congress
kongru/a congruent, ~i coincide, fit together
konjak/o cognac, brandy
konjekt/i conjecture, surmise, ~o conjecture, guess(work)
konk/o shell (clam, snail, etc.)
konker/i conquer
konklud/o, ~i (come to a) conclusion, infer(ence)
konkret/a concrete (not abstract)
konkur/i compete, rival, ~(ad)o rivalry, (personal) competition
konkurenc/o (business, etc.) competition
konkurs/o contest
konsci/i be conscious/aware of, ~o consciousness, awareness, ~a conscious, aware, sen~a unconscious
konscienc/o conscience, ~a conscientious
konsekvenc/a consistent, ~o consistency, consequence, ne~a inconsistent
konsent/i consent, agree, ~o agreement, consent, ~ite OK, agreed
konserv/i conserve, keep, ~ema, (em)ulo conservative
konsider/i consider, ~inda ~able
konsil/o advice, counsel, ~i advise, ~anto counsellor, ~inda advisable
konsist/i consist, ~o ~ency, ~igi make up, constitute
konsol/i console, comfort, ~o consolation
konspir/i conspire, ~o conspiracy
konstant/a constant, permanent
konstat/i realize to be a fact, ascertain, take note
konstern/i dismay, appall, ~o consternation
konstip/i constipate, ~ita ~d
konstituci/o constitution, ~a ~al
konstru/i construct, build, ~ajo building
konsul/o consul

konsult/i consult, ~o ~ation
konsum/i consume, use up, ~anto consumer
kont/o account (fin.)
kontakt/i, ~o contact, **fuŝ~o** short circuit
kontant/o cash money, ~a, ~e in cash
kontent/a content, satisfied, pleased, ~igi satisfy, ~o contentment, satisfaction
kontinent/o continent, mainland
kantor/o (business) office
kontraband/i smuggle, ~isto ~r, ~o contraband, "hot goods"
kontrakt/o contract, ~i make a contract
kontralt/o contralto
kontrast/o, ~i contrast
kontraŭ against, across from, opposed to, in exchange for, ~e on the contrary, ~i oppose, ~stari withstand, stand up to, ~ulo opponent, ~vole against one's will, ~diri contradict
kontribu/i contribute, ~(aj)o contribution
kontrol/i check up on, audit, verify, supervise
kontur/o contour, outline
kontuz/o, ~i bruise
konven/i be appropriate, be suitable, ~a suitable, seemly, as it should be, **mal~a** unseemly, not fitting
konversaci/i converse, ~o conversation
konvink/i convince, persuade, ~o conviction, belief
konvuls/o convulsion
kopi/i, ~o copy (see p. 285)
kor/o heart, ~a cordial, hearty; cardiac, ~ligita close, dear to the heart, ~tuŝa touching, moving
Koran/o Koran
korb/o basket
kord/o string (mus.), cord (anat.)
Kore/o, ~a Korean, ~ujo/~io Korea
korekt/i correct
korespond/i correspond, ~anto ~ent, pen-pal
koridor/o corridor, passage
korn/o horn (animal, etc.)
kornik/o crow
korp/o body
korporaci/o corporation
kort/o court(yard), ~ego, ~umo court (see p. 239)
korupt/i, ~ilo bribe
korv/o raven
kosm/o cosmos, ~a spaco outer space
kost/i, ~o cost, **multe~a** expensive

kostum/o costume; suit (clothes); outfit, what one is wearing
kot/o mud
kotiz/i subscribe to (publication, fund), ~o subscription; dues
koton/o cotton
kov/i sit (as hen), incubate, **el~i** hatch out
kovert/o envelope
kovr/i cover, ~ilo lid, cover, **mal~i** uncover, discover
kraĉ/i spit
krad/o grill, grid, grate
krajon/o pencil
krak/i, ~o crack (sound), ~eti ~le
kramp/o, ~i clamp, staple, ~oj brackets, parentheses
kran/o faucet, tap
krani/o skull
kravat/o necktie
kre/i create, ~it(aj)o creature
kred/i believe, ~o belief, ~eble probably, ~ema credulous
kredit/o credit
krem/o cream
kremaci/o cremation, ~i cremate
kren/o horseradish
krepusk/o twilight
kresk/i (intr.) grow, ~igi grow (tr.), raise, ~ajo plant
krestomati/o chrestomathy (book of model readings)
kret/o chalk
krev/i (intr.) burst
kri/i cry out, shout, ~egi yell, ~signo exclamation point
kribr/i sift, ~ilo sieve
krim/o crime, ~a, ~ulo criminal
kripl/a crippled, infirm
Krist/o Christ, ~ano ~ian, ~anismo ~ianity, ~nasko ~mas, ~(nask)arbo ~mas tree
kristal/o, ~a crystal
kritik/i criticize, ~o criticism
kriz/o crisis, emergency, (fin) depression, ~a critical
kroĉ/i hook (onto), **al~igi** cling to, get caught on, ~ilo hook
krokodil/o crocodile, ~i speak one's national language among Esperantists
krom besides, apart from, ~e besides, ~a additional, ~tubo spare tire, ~virino concubine, **krom se** unless
kron/o, ~i crown, ~ado coronation
kronik/o chronicle, ~isto ~r, historian

kroz/i cruise
kruc/o, ~i cross, **~a** crucial, **~umi** crucify,
~osigni make the sign of the cross,
~vortenigmo crossword puzzle
kruc̃/o jug, pitcher
krud/a raw, crude, rough
kruel/a cruel, fierce
krur/o leg (see p. 278)
krut/a steep, abrupt
kseñofob/o xenophobe, **~a** xenophobic,
~io xenophobia, fear of foreigners
k.t.p. = **kaj tiel plu** etc.
kub/o cube
Kub/o Cuba, **~a, ~ano ~n**
kubut/o elbow
kudr/i sew, **~ero** stitch, **~ilo** needle,
kun~(aj)o seam
kugl/o bullet
kuir/i cook, **~ejo** kitchen
kuk/o cake, **~eto** cup~
kukol/o cuckoo
kukum/o cucumber
kukurb/o pumpkin, squash, gourd, etc.
kul/o gnat
kuler/o spoon
kulis/o flat (theater), **post la ~oj** behind
the scenes
kulp/o blame, fault, guilt, **~a** guilty, **~igi**
blame, **~ulo** culprit
kultur/o culture, **~i** cultivate
kun with, **~e** together, **~veno, ~sido**
meeting, **~porti** bring along, take, **~igi**
come together, **~igi** unite (tr), join, **~ulo**
companion, **~labori** cooperate, **~voki**
convoke, **~e kun** together with, **ĉi~e**
herewith
kunikl/o rabbit
kupe/o compartment (train), coupé (short
wagon or car)
kupl/i couple (mech.)
kupol/o cupola, dome
kupon/o coupon
kupr/o, ~a copper
kur/i run, **ek~i** start running, take to one's
heels
kurac/i treat medically, **~ilo** medicine,
~isto physician
kuraĝ/o courage, **~a ~ous, brave, ~i dare,**
~igi encourage
kurb/o curve, **~a ~d, ~igi** bend
kurioz/a curious, quaint
kurs/o class (school), course
kurten/o curtain
kurz/o rate of exchange

kusen/o cushion, **lit~o** pillow
kuŝ/i lie, recline, **ek~i, ~igi** lie down, **~igi**
lay
kutim/o custom, habit, **~e** ordinarily, **~i** be
in the habit of, **al~igi** become
accustomed, get in the habit of
kuv/o tub, vat
kuz/o, ~ino cousin
kvadrat/o, ~a square
kvaker/o, ~a Quaker
kvalit/o quality
kvankam although
kvant/o quantity
kvar four, **~a, ~ono ~th, ~ope** by fours
kvartal/o district, neighborhood (of town)
kvazaŭ as if, as though; in a way
kverel/i quarrel, wrangle
kverk/o, ~a oak(en)
kviet/a, ~o quiet, calm
kvin five, **~a, ~ono** fifth
kvit/a paid up, free and clear, obligation
satisfied
kvitanc/o, ~i receipt

la the
labor/i, ~o work, labor, **~ejo** workplace,
~isto worker, laborer, **el~i** work out,
kun~i cooperate, **per~i** earn, **~ema**
hardworking, **mal~ema** slothful
laboratori/o laboratory
lac/a tired, **~igi** get tired
laĉ/o (shoe)lace
lad/o, ~a sheet metal, tin, tin plate,
~skatolo, en~igi can (food, etc.)
laf/o, ~a lava
lag/o lake
lagun/o lagoon
laik/a, ~o lay(man)
lak/o, ~i lacquer
laks/a loose (bowels), **mal~a** constipated,
~igilo laxative
lakt/o milk
laktuk/o lettuce
lam/a lame, **~i** limp, **~bastono** crutch
lament/i wail, lament
lamp/o lamp
lan/o, ~a wool
land/o land, country, **~strato** highway,
~limo border, **ekster~e** abroad,
(sam)~ano compatriot
lang/o tongue
lant/a (poetic word for) slow
lantern/o lantern
lanug/o fluff, down

lapon/o, ~a Lapp, Laplander
lard/o bacon
larg̃a wide, broad, **mal~a** narrow, **laũ~e** crossways
larik/o larch
laring/o larynx, ~ito laryngitis
larm/o tear, ~i shed tears, weep
larv/o larva, grub
las/i leave, allow, let, **for~i** abandon, forsake, **post~i** leave behind, **preter~i** leave out, overlook
last/a last, ~atemp̃e lately
lat/o lath, slat, ~kurteno Venetian blind
latin/a Latin, ~ida Romance
latrin/o latrine
latun/o, ~a brass
latv/o, ~a Latvian, ~io Latvia
laũ according to, along, ~longe lengthwise, ~plaĉe as one pleases, ~vole as you wish, ~vorta literal, ~dire as is being said, ~moda fashionable, ~vide by sight, ~leĝa legal
laũd/i, ~o praise
laũr/o laurel
laũt/a (a)loud
lav/i wash (tr.)
lavang/o avalanche
lecion/o lesson
led/o, ~a leather
leg/i read, ~ajo ~ing matter, ~ebla legible, ~inda worth reading, ~scio reading ability
legend/o legend, (laũ)~a legendary
legi/o legion
legitim/i legitimize, prove identity, ~ilo I.D.
legom/o vegetable
leĝ/o law, laũ~a legal
leĝer/a (poetic word for) light(weight)
lek/i lick
lekant/o marguerite, ~eto daisy
lekci/o, ~i lecture
lektor/o lector (title given teachers in some countries)
lens/o lens
lentug/o freckle
leon/o lion
leontod/o dandelion
leopard/o leopard
lepor/o hare, rabbit, ~hundo greyhound
lepr/o leprosy, ~ulo leper
lern/i learn, ~ejo school, ~olibro textbook
lert/a skillful, clever, dexterous, **mal~a** awkward

letargi/o lethargy
leter/o letter, ~kesto mailbox
leutenant/o lieutenant
lev/i lift, raise, ~iĝi arise, get up
li he, ~a his
Liban/o Lebanon, ~a Lebanese
liber/a free, ~tempo spare time, time off, ~vola voluntary, **mal~ejo** prison, **mal~ulo** prisoner
liberal/a liberal
libr/o book, ~eto ~let, ~(ovend)ejo ~store, ~otenado ~keeping, ~aro book collection (e.g., private library)
licenc/o licence
lift/o elevator
lig/i tie, bind, ~o league, connection, ~ilo bond
lign/o wood, timber
likvid/i liquidate
likvor/o liquor
lilak/o lilac
lili/o lily
lim/o limit, boundary, ~igi limit, restrict
limak/o slug, snail
limonad/o lemonade
lin/o flax, ~ajo linen, ~oleo linseed oil, ~oleumo linoleum
lingv/o language, ~isto linguist
lini/o line, ~ilo ruler, straightedge
lip/o lip, ~haroj moustache
Lisbon/o Lisbon
lisp/i lisp
list/o list, ~igi (make a) list
lit/o bed, ~kovrilo blanket, ~tuko sheet, ~en~igi go to bed
litani/o litany
liter/o letter (alphabet), ~umi spell
literatur/o literature, ~a literary
litov/o, ~a Lithuanian, ~ujo/~io Lithuania
litr/o liter
liturgi/o liturgy
liut/o lute
liver/i deliver, supply, furnish
lo! hey there! **Ha lo** Hello (telephone)
log/i lure, attract, **al~a** attractive, ~ilo, ~ajo bait, **de~i** seduce, entice
logik/o logic, ~a ~al
log̃/i live (dwell), ~ejo place to live, dwelling, ~anto inhabitant, ~antaro population
lojal/a loyal
lok/o location, place, spot, ~i locate, ~a local, **sid~o** seat, place to sit
lokomotiv/o locomotive

lokust/o grasshopper
long/a long, **~(ec)o** length, **de~e** for a long time, **laũ~e** lengthwise, **mal~a** short, **mal~igi** shorten, **mal~igo** abbreviation
longitud/o longitude
lorn/o field glass, binoculars
lot/i draw lots, **~umi** allot
loteri/o lottery, raffle
lotus/o lotus
lu/i rent, **~ebla** for rent, **~igi** rent out, **~anto** renter, tenant, **~prezo** rent money
lucern/o hanging (e.g., temple) lamp
lud/i play, **~o** game, **~ilo** toy
luk/o skylight; porthole
luks/a luxurious, deluxe, **~ajo**, **~(ec)o** luxury
lukt/i wrestle, struggle
lul/i lull, rock (baby), **~ilo** cradle, **~kanto** lullaby
lum/o light, **~i** shine, **~turo** ~house
lun/o moon, **~a** lunar
lunĉ/o lunch, snack
lund/o Monday
lup/o wolf
lupe/o magnifying glass
lustr/o chandelier
lut/i, **~o** solder

mac/o matzoh, unleavened bread
maĉ/i chew, **re~ulo** ruminant, **~gumo** ~ing gum
magazen/o department store; warehouse
magazin/o popular magazine covering a variety of subjects
magi/o magic, **~a** ~al
magistr/o Master (of Arts, etc.)
magnet/o magnet, **~a** ~ic, **~igi** ~ize, **~ismo** ~ism
magnetofon/o tape recorder (sound)
magnetoskop/o video recorder
magr/a meager, skinny, skimpy
maĥ/o Mach (aerospace)
maiz/o corn
Maj/o May
majest/a majestic, **~(ec)o** majesty
major/o major (rank)
majoritat/o majority
majstr/o maestro, master (of an art, trade, etc.)
majuskl/o capital letter
makler/i act as middleman, **~isto** broker, **~ajo** brokerage, commission
makrop/o kangaroo
maksimum/o, **~a** maximum, **~e** at the

most
makul/o, **~i** spot, stain
makzel/o jaw(bone)
mal/ (pref. den. direct opposite; see p. 82) **~e** on the contrary
malari/o malaria
maleol/o ankle
malgraŭ in spite of
malic/a malicious, mischievous
mam/o breast, teat, **~besto**, **~ulo** mammal, **~nutri** suckle, **~pinto** nipple, **~zono** bra
man/o hand, **~plato** palm, **~premi** shake hands, **~sak(et)o** handbag, **~signi** wave, **~umo** cuff
mandat/o mandate, **poŝt~o** money order
mangostan/o mangosteen
manĝ/i eat, **~o** meal, **~ajo** food
Manĝuri/o Manchuria
manier/o manner, way
manifest/o manifest, **~i** manifest
manifestaci/o demonstration (pol.), **~i** demonstrate
manik/o sleeve
manipul/i manipulate, handle
mank/i be lacking, be missing, **~o** lack, shortage, shortcoming
manovr/i, **~o** maneuver
mansard/o attic, garret
mantel/o cloak, mantle
manuskript/o manuscript
map/o map, **~aro** atlas
mar/o sea, **~armeo** navy, **~bordo** shore, seaside, **~isto** sailor
marĉ/o marsh, swamp
marĉand/i haggle, bargain
mard/o Tuesday
Margaret/o, **~a** Margaret
margin/o margin
Mari/a Mary, **~o** Mary; Marius, Mario
marionet/o marionette, puppet
mark/i mark, **~o** mark; Mark (name; also money); stamp (postage); **poŝt~o** postage stamp
marmelad/o marmalade, jam
marmor/o, **~a** marble
Mars/o Mars
marŝ/i walk, march
Mart/o March
martel/o, **~i** hammer
martir/o martyr
mas/o lump, mass
masaĝ/o, **~i** massage
masakr/o, **~i** massacre
masiv/a massive

mask/o, ~i mask, ~(ar)**ado** masquerade
mason/i build with stone, etc., ~isto
 mason
mast/o mast
mastr/o master (over household, servants,
 etc.), ~i be master over, dominate, ~umi
 keep house, manage
maš/o mesh (of net), loop
mašin/o machine, engine, ~aro machinery
matč/o match, game (sports)
matematik/o mathematics, ~a
 mathematical, ~isto mathematician
maten/o morning, ~mango breakfast
materi/o matter, ~a material
material/o material, data, **krudaj** ~oj raw
 materials
matur/a mature, ripe, ~igi ripen
mebl/o piece of furniture, ~aro furniture,
 ~i furnish
meč/o wick; fuse (explosives)
medal/o medal
medi/o environment
medicin/o (practice of) medicine
medikamento medicine
medit/i meditate, think to oneself
meger/o shrew (woman), ~a ~ish,
 "bitchy"
meĥanik/o = **mekaniko**
mejl/o mile
mekanik/o mechanics, ~a mechanical,
 ~isto mechanic
melankoli/o, ~a melancholy
meleagr/o turkey
melk/i milk
melodi/o melody, tune, ~a tuneful
melodram/o melodrama, ~a ~tic
melon/o melon
mem (my, your, his, etc.)self, -selves,
 ~evidenta self-evident, ~stara
 independent, ~vola willing
membr/o member, ~eco ~ship
memor/i remember, ~o memory, ~igi
 remind, ~inda memorable
menci/i, ~o mention
mend/o order (for goods or services), ~i
 order (goods, etc.); book, reserve
 (restaurant, hotel, etc.)
mens/o mind, ~a mental
mensog/i, ~o (tell a) lie
ment/o mint (plant, flavor)
menton/o chin
menu/o menu
merit/i deserve, merit, ~o merit
merkat/o market (fin.), sales activity (not
 marketplace)
merkred/o Wednesday
Merkur(i)o Mercury
merl/o blackbird
mes/o Mass (relig.)
mesaĝ/o message
met/i put, place, **(sur)**~i put on (clothes),
de~i take off, **kun**~i put together,
sub~(iĝ)i submit
metafor/o metaphor
metal/o, ~a metal(lic)
mete(or)/o atmospheric phenomenon,
 ~ologo meteorologist, ~ologio
 meteorology
meteorit/o meteorite
meti/o handicraft, trade, ~ejo workshop
metod/o method, ~a ~ical, ~ista, ~isto
 Methodist
metr/o meter, ~a metric
mev/o seagull
mez/o, ~a middle, average, ~epoko
 Middle Ages, ~aĝa middle-aged, ~maro
 Mediterranean Sea, ~nokto, nokto~o
 midnight, tag~o noon
mezur/i measure, ~o ~ment
mi I, me, ~a my, mine
miel/o honey, ~a monato, ~luno
 honeymoon
mien/o expression (face)
migdal/o almond, ~okula ~eyed
migr/i migrate, roam, travel about, **el**~i
 emigrate, **en**~i immigrate, ~ema migrant;
 "footloose"
mikrob/o microbe, germ
mikrofon/o microphone
mikroskop/o microscope
miks/i mix; shuffle (cards), ~ajo mixture
mil thousand, ~jaro, jar~o millenium
mild/a mild, gentle
milimetr/o millimeter
milit/o war, ~a military, ~i wage war
min/i, **(ej)o** mine, ~isto ~r
minac/o, ~i threat(en), menace
mineral/o, ~a mineral
minimum/o, ~a minimum, ~e at the least
ministri/o Ministry (govt. dept.)
minist'r/o minister (head of govt. dept.),
 ~ejo office of minister
minoritat/o, ~a minority
minusk'l/o small (lower case) letter
minut/o minute
miop/a short-sighted, near-sighted
miozot/o forget-me-not
mir/i be amazed, marvel, wonder (at), ~igi

amaze, ~inda wonderful
miraĝ/o mirage
mirakl/o miracle, ~a miraculous
miriad/o myriad
mis/ (pref. den. error; see p. 167)
 ~**kompreni** misunderstand, ~**paŝo** false
 step, ~**kalkuli** miscalculate, ~**decidi** make
 bad decision
mis/i mission, ~**isto** ~ary
mister/o mystery, ~a mysterious
mistifik/i trick, hoax, fool
mistik/a mystic(al)
mit/o myth, ~a ~ical
miting/o (pol. mass) meeting
mitr/o miter (headdress)
mizer/a miserable, wretched, ~o misery
mobiliz/i mobilize
mod/o mode, fashion, (**laŭ**) ~a fashionable,
 eks~a old-fashioned, out of date
model/o, ~a, ~i model
moder/a, ~**igi** moderate, ~o moderation
modern/a modern, ~**igi** ~ize
modest/a modest, ~(ec)o ~y
modif/i modify
modl/i model, mold (clay, etc.)
mok/i mock, jeer at, make fun of
mol/a soft
moment/o moment, ~a ~ary
mon/o money, ~ero coin, ~**bileto** paper
 money, ~**ujo** purse, wallet, ~**ludi** gamble,
 ~**puno** fine
monaĥ/o monk, ~ejo monastery, ~ino nun
monat/o month, ~a ~ly
mond/o world, tut~a ~wide, ~**milito**
 ~war, ~**umo** high society
monokl/o monocle
monopol/o monopoly, ~**igi** monopolize
monoton/a monotonous
monstr/o monster, ~a monstrous
mont/o mountain, ~eto hill, ~aro (chain
 of) mountains
montr/i show, point (out), ~**igi** turn out to
 be, ~**ofenestro** show window
monument/o monument, ~a ~al
moped/o moped
mor/o custom, mores
moral/a moral, ~o ~s, ~eco ~ity
morbil/o measles
mord/i bite, ~eti nibble
morgaŭ tomorrow, post~ day-after-
 tomorrow
mormon/o, ~a Mormon
morn/a mournful, gloomy
mors/a Morse code, ~i send in Morse code

mort/o death, ~i die, ~a dead, ~ema
 mortal, ~**igi** kill
morter/o mortar (for building)
moru/o codfish, ~oleo ~oil
Mose/o Moses
moske/o mosque
moskit/o mosquito
Moskv/o Moscow
moŝt/o general title for persons of high
 rank
mot/o motto
motel/o motel
motiv/o motive, reason
motor/o motor, engine
mov/i move (tr.), ~ado ~ment, ~**igi** move
 (intr.)
mucid/a musty, moldy
muel/i grind (grain), pulverize, ~ejo mill,
 ~isto miller
muĝ/i roar, howl
muk/o mucus, phlegm, ~a mucous
mul/o mule
muld/i (cast in a) mold, ~ilo mold
mult/a much, ~aj many, ~e da a lot of,
 ~ekosta expensive, ~peza weighty,
 ~obligi duplicate (mimeo, etc.)
multiplik/i multiply (arith.)
munici/o (am)munition
munt/i mount, assemble (an apparatus),
 mal~i take apart
mur/o wall
murd/i, ~o murder
murmur/i, ~o murmur
mus/o mouse
musk/o moss
musked/o, **musket/o** musket
muskol/o muscle, ~a muscular
mustard/o mustard
muŝ/o fly (insect)
mut/a mute, speechless, ~ulo mute
muze/o museum
muzik/o music, ~a ~al, ~isto ~ian, ~i
 make music
naci/o nation, ~a ~al, ~eco ~ality, inter~a
 inter~al
nadl/o needle (compass, phono)
naft/o crude oil
naĝ/i swim, ~baseno ~ming pool
naiv/a naive, mal~a sophisticated
najbar/o neighbor, ~a ~ing, nearby, ~eco
 ~hood; ~liness
najl/o, ~i nail
najtingal/o nightingale

nan/o, ~a midget, dwarf
narkot/i, ~ilo, ~ajo drug (narcotic)
nask/i give birth to, ~igi be born, ~otago, ~iĝtago birthday
natur/o nature, ~a natural
naŭ nine, ~a ninth
naŭz/o nausea, ~a nauseous, ~i nauseate
navig(aci)/i navigate, ~ado navigation
naz/o nose, ~a nasal, ~truo nostril, ~tuko handkerchief
nazi/o, ~a Nazi
ne no, not, ~i deny, ~e negatively; as prefix: non-, un-, in-, etc.: ~ordinara ordinary, ~atendite unexpectedly, ~venkebla invincible; **tute ne** not at all
nebul/o fog, mist
neces/a necessary, ~ejo restroom, bathroom
Nederland/o The Netherlands, Holland, ~a Dutch, ~ano Dutchman
neg/i = **nei**
negativo, ~a negative (photo, etc.)
neglekt/i neglect
negoc/o business deal(ings), ~i engage in business, negotiate a deal, ~isto merchant, businessman
negr/o, ~a Negro
neĝ/o, ~i snow, ~ero ~flake, ~homo ~man, ~buli throw snowballs
nek...nek... neither...nor...
nekrolog/o obituary
neni- (forms correl.; see p. 127)
neologism/o neologism (proposed new word)
neon/o, ~a neon
nep/o grandson, ~ino granddaughter
nepr/e without fail, definitely
Neptun/o Neptune
nerv/o nerve, ~(oz)a nervous
nest/o, ~i nest
net/a finalized, cleanly cut; net (weight, etc.), **mal~o** (rough) draft (manuscript, etc.), ~igi finalize, put in finished form, ~e carefully prepared; in the final analysis
neŭtral/a neutral
nev/o nephew, ~ino niece
ni we, ~a our(s)
niĉ/o niche
nigr/a black
nilon/o, ~a nylon
nimb/o nimbus, halo
nit/o, ~i rivet
-nj/ (suff. used with names; see p. 168)
nobel/o nobleman, ~a of noble birth

nobl/a noble, ~eco ~ness
noc/i/o notion
nod/o knot
nokt/o night, ~a nocturnal, **tra~i** spend the night, **mez~o**, ~omezo midnight
nom/o, ~i name
nomad/o nomad, ~a ~ic
nombr/o number, amount, ~i count
nord/o North, ~a ~ern
norm/o norm, standard, ~a normal
normal/a normal
nostalg/i/o nostalgia
not/i (make a) note, ~o note; grade (report card), ~libro notebook
nov/a new, ~ajo a novelty, something new, **la ~ajoj** the news, ~eco newness, **re~igi** renew, **de~e** afresh
Nov-Jork/o New York
novel/o short story
Novembr/o November
nu well, now (interjection)
nuanc/o tint, hue, shade (color); nuance
nub/o cloud, ~a ~y
nud/a nude, naked, bare
nudel/o noodles
nuk/o back of neck
nukle/o nucleus, ~a nuclear
nuks/o nut
nul/o zero, null, "zilch," ~igi cancel, annul
numer/o numeral, number in a series (house, magazine, etc.), ~i assign a number
nun now, ~(temp)e nowadays, currently, ~a present, current
nur only, ~a mere
nutr/i feed, nourish, ~ajo food, nourishment

oaz/o oasis
obe/i obey, ~ema obedient
objekt/o object, thing
-obl/ (Suff. den. multiple; see p. 246)
oblikv/a oblique, slanting
obscen/a obscene
obsed/i obsess, ~o ~ion
observ/i observe
obstakl/o obstacle
obstin/i be obstinate, persist, be stubborn, ~a stubborn, obstinate
obtuz/a obtuse, dull
ocean/o ocean, ~a ~ic
od/o ode
odor/o odor, smell, ~i give off an odor; smell

ofend/i offend, ~**igi** take offense
ofer/i offer up, sacrifice
ofert/i make an offer of, bid
ofic/o office, function, post, "job," ~**isto**
 officer, official, ~**ejo** office, place of work
oficir/o officer (mil., etc.), **sub~o** noncom
oficial/a official
ofset/o offset printing
oft/a frequent, ~**e** often, **mal~a** rare
ok eight, ~**a** ~h
okaz/i occur, happen, ~(**aj**)**o** event,
 occasion, occurrence; opportunity, ~**e** on
 occasion; by chance, ~**igi** cause to take
 place, **en ĉiu** ~**o** in any event, **en la okazo**
 se... in case...
okcident/o West, ~**a** ~ern
oksigen/o oxygen
Oktobr/o October
okul/o eye, ~**isto** oculist, ophthalmologist,
 ~**umi** ogle, stare at, ~**vitroj** ~glasses
okult/a occult
okup/i occupy, ~**ita**, ~**ata** busy, ~(**ad**)**o**
 occupation
ol than
ole/o oil
oliv/o olive
om/o Ohm
omaĝ/o homage, ~**i** pay homage to
omar/o lobster
ombr/o shadow, shade, ~**i** cast a shadow
ombrel/o umbrella
omnibus/o omnibus
-on/ (suff. den. fraction; see p. 115) ~**o**
 fraction
ond/o wave, ~**i** undulate, ~**umi** wave (hair,
 etc.), corrugate, ~**ego** billow
oni one, "they," people in general, ~**diro**
 rumor
onkl/o uncle, ~**ino** aunt
-op/ (suff. den. collective; see p. 209)
unu~e one at a time, **unu~a** single
opal/o opal
oper/o opera
operaci/o (surgical) operation, ~**i** operate
opi/o opium, ~**ajo** opiate
opini/o opinion, ~**i** opine, think
oportun/a opportune, convenient, ~**isto**
 opportunist
opozici/o opposition, ~**i** be in opposition
optimism/o optimism, ~**a** optimistic
optimist/o optimist
or/o gold, ~**a** ~en, ~**igi**, ~**umi** gild
orakl/o oracle
orang/o, ~**a** orange (fruit, color)

orator/o orator, ~**a** ~ical
orbit/o orbit
ord/o order (sequence, arrangement),
 (en)~**igi** put in order, arrange, **kun~igi**
 coordinate, **mal~o** disorder
orden/o order (relig. or decoration)
ordinar/a ordinary, usual, common
ordon/i, ~**o** order, command
orel/o ear
orf/o, ~**a** orphan
organ/o organ (anat. or publication)
organik/a organic
organism/o organism
organiz/i organize, ~(**aj**)**o** organization
organizaci/o = **organizaĵo**
orgen/o organ (mus.)
orgi/o orgy, ~**a** orgiastic
orient/o East, ~**a** ~ern, Oriental, ~**i** orient
origin/i originate, ~**o** origin
original/o, ~**a** original
orkestr/o orchestra, ~**umi** ~te
orkide/o orchid
ornam/o ornament, ~**a** ~al, ~**i** adorn,
 decorate
ort/a right-angle, square, ~**ilo** T-square,
 carpenter's square
ortodoks/a orthodox
osced/i, ~**o** yawn
oscil/o oscillate, ~**ilo** oscillator, ~**ografo**
 oscilloscope
ost/o bone, **ĝis~a** diehard, dyed-in-the-wool
ostr/o oyster
ov/o egg, ~**ajo** "eggs" (food)
ovaci/o ovation
oval/a oval
ozon/o ozone

pac/o peace, ~**a** ~ful, ~**ama** ~loving,
mal~(ig)i (get in a) quarrel
paciencc/o patience, ~**a** patient, ~**i** be
 patient
pacient/o patient (medical)
Pacifik/o Pacific Ocean
Paĉj/o (from **patro**) Dad (see p. 168)
pad/o path
padel/o paddle; blade (turbine, etc.), ~**i**
 paddle
paf/i shoot, ~**ilo** gun
pag/i pay, ~**o** ~ment, **sen~e** free, gratis
pagan/o, ~**a** pagan
pag/o page (book, etc.)
pagi/o page (person)
pajl/o straw
pak/i pack, ~(**et**)**o** parcel, package, ~**ajo**

luggage
pal/a pale
palac/o palace
paletr/o (painter's) palette
palis/o stake, **~aro** palisade, fence, **~umi** impale
palm/o palm tree
palp/i feel (touch), grope
palpebr/o eyelid, **~umi** blink
palt/o heavy coat
pamflet/o (tendentious or scurrilous) pamphlet
pan/o bread, loaf, **~ero** crumb, **~akiranto** ~winner
pane/i, ~o break-down, malfunction, **sen~igi** fix
panel/o (control) panel, dash board; wainscot
panik/o panic
Panj/o (from **patrino**) Mom (see p. 168)
pans/i dress (wound)
pantalon/o trousers, pants
pantafl/o slipper
pantomim/i, ~o pantomime
pap/o pope
papag/o, ~umi parrot
papaj/o papaya, papaw
papav/o poppy
papili/o butterfly
paprik/o paprika
par/o pair, couple, **~a** even(numbered), **mal~a** odd
parad/i, ~o parade; display, **~a** pretentious
paradiz/o paradise
paradoks/o paradox, **~a** ~ical
paragraf/o paragraph
paralel/a parallel
paraliz/o paralysis, **~i** paralyze
parametr/o parameter
paranoj/o paranoia, **~a** paranoid
paraŝut/o parachute
parazit/o parasite
parcel/o parcel (land), lot
pardon/i pardon, forgive, **~o** pardon, **~peti** ask forgiveness, excuse oneself
parenc/o a relative, **~a** related, **~eco** relationship
parentez/o parenthesis, **~e** by the way
parfum/o, ~i perfume
Pariz/o Paris, **~ano** ~ian
park/o, ~i park
parker/e by heart, **~igi** memorize
parlament/o parliament, **~a** ~ary, **~ano** member of parliament

paroĥ/o, parok/o parish, **~ano** ~ioner, **~(ism)a** parochial, **~estro** vicar, pastor
parol/i speak, talk, **~ado** speech, **~ema** talkative
part/o part, **~a** ~ial, **~opreni** take part, **~opago** installment payment, **plej~e** mostly, **la plej~o de** most of
parter/o parterre (lower floor of theater)
parti/o party (pol.), side, faction, **~a** partial, biased, **sen~a** impartial
particip/o participle
paru/o titmouse
parvol/o wren
pas/i pass (intr.), **~igi** pass, **~ejo** ~ageway, gangway, gate, **~inteco** past, **trans~i** cross, **preter~i** pass up, go by, **for~i** pass away
pasager/o passenger
paser/o sparrow
pasi/o passion, **~a** ~ate, **sen~e** dis~ately
Pask/o Easter
pasport/o passport
past/o paste, dough
pasteĉ/o pâté; (meat, etc.) pie
pastor/o pastor
pastr/o priest; clergyman
paŝ/o, ~i step, stride, pace
paŝt/i feed (flock), **~isto** shepherd, **~iĝi** graze
pat/o frying pan
patr/o father, **~ino** mother, **~ujo** fatherland, **ge~oj** parents
patriark/o patriarch
patriot/o patriot, **~a** ~ic, **~ismo** ~ism
patrol/o, ~i patrol
patron/o patron, **~i** act as patron
Paŭl/o Paul, **~a, ~ino** Pauline, Paula
paŭz/o pause, recess, intermission, "break," **~i** pause, take a break
pav/o peacock, **~i** strut around, show off
pavilon/o pavilion
pavim/i pave, **~o** ~ment
pec/o piece; spare part
Peĉj/o Pete
pedal/o, ~i pedal
pedik/o louse
peg/o woodpecker
pejzaĝ/o landscape, scenery
pek/i sin, transgress, **~o** sin, transgression
pekl/i pickle
pel/i chase, shoo, **for~i** drive away
pelt/o fur piece, fur coat
pelv/o pelvis; basin
pen/i endeavor, try, make an effort, **~e**

with effort
pend/(ig)i hang, **~umi** hang (execute),
de~i depend, **sende~a** independent
Penelop/o Penelope
penetr/i penetrate, **ne~ebla** impenetrable
penik/o paintbrush
penis/o penis
pens/i think, **~o** thought, **el~i** invent, **pri~i**
 reflect on, think about
pensi/o pension (retirement), **~ulo**
 pensioner, retiree, **~iĝi** retire, go on
 pension
pension/o boarding house, boarding
 school
pent/i repent, **~o** ~ance, **~ofari** do penance
Pentekost/o Pentecost, Whitsunday
pentr/i paint (picture), **~isto** ~er, **~ajo**
 ~ing
peon/o pawn (chess, etc.)
pep/i peep, chirp, twitter
per by (means of), with, through, **sen~e**
 directly, **~i** act as agent, **~anto** agent,
~labori earn, **~forti** force **~forte** by force
perd/i lose, **~o** loss, **~iĝi** get lost
perdrik/o partridge
pere/i perish, **~igi** destroy, **~iĝo**, **~igo**
 destruction
perfekt/a, **~igi** perfect, **~eco** ~ion
perfid/i betray, **~o** ~al, treachery, **~(em)a**
 treacherous
periferi/o periphery, outskirts
perimetr/o perimeter, circumference
period/o period (time)
periskop/o periscope
perl/o pearl
permes/i permit, allow, **~o** permission,
~ilo permit, license, **for~o** leave of
 absence; pass, furlough (mil.)
peron/o front steps of a building; railway
 platform
perpleks/a perplexed
persekut/i persecute, prosecute, pursue
persik/o peach
persist/i persist, persevere, **~a** persistent,
~ado, **~emo** perseverance
person/o person, **~a** ~al, **~eco** ~ality, **~oj**
 people
perspektiv/o perspective
persvad/i persuade, **~o** persuasion
perturb/i perturb, disquiet, interfere with,
~o unrest, disquiet, disturbance;
 interference (radio)
peruk/o wig, hairpiece
pervers/a perverse

pes/i weigh (test weight of), **~ilo** scale
pesimism/o pessimism, **~a** pessimistic
pesimist/o pessimist
pest/o plague, pestilence
pet/i request, ask, beg, **mi ~as** please;
 you're welcome, **~egi** beseech, **~skribo**
 petition
petal/o petal
petici/o petition
petol/a petulant, frolicsome, **~i** frolic,
 "horse around," **~ema** mischievous,
 playful
Petr/o Peter
petrol/o petroleum, **kruda ~o** crude oil,
lampa ~o kerosene
pez/a heavy, **~i** be heavy, weigh, **~o**
 weight (heaviness), **~ilo** a weight
pi/a pious
pian/o piano, **~isto** pianist
pied/o foot, **~fingro** toe, **~bati** kick,
~iranto pedestrian, **~pilko** football,
 soccer ball, **~premi** step on, **~pasi** tread
pijam/o pyjamas
pik/i prick, sting, stab, **~o** prick, sting;
 spades (cards), **~drato** barbed-wire
piknik/o, **~i** picnic
pilgrim/i go on pilgrimage, **~(ad)o**
 pilgrimage, **~anto** pilgrim
pilk/o ball (for playing)
pilol/o pill
pilot/o, **~i** pilot
pin/o pine (tree)
pinĉ/i pinch, **~ilo** pincers, tong
pingl/o pin; needle (on tree)
pint/o point, peak, summit, **~a** pointed
pioĉ/o pick-axe
pionir/o pioneer
pip/o pipe (tobacco)
pipr/o, **~i** pepper
pir/o pear
piramid/o pyramid
pirat/o pirate, **aer~o** skyjacker
pist/i pound, crush, **~ilo** pestle
pistol/o pistol; spray gun
piŝt/o piston
pitoresk/a picturesque
pivot/i, **~o** pivot
piz/o pea
plac/o public square, plaza
plaĉ/i be pleasing, please, **kiel plaĉas al**
vi...? how do you like...?, **~a** pleasing,
laŭ~e as desired, as you like
plad/o dish, platter; course
plafon/o ceiling

plag/o calamity, scourge, ~i plague, afflict
plaĝ/o bathing beach
plan/i plan, ~o plan, diagram; plane; **unua**
 ~o closeup (phot.), **granda** ~o long shot,
antaŭ~o foreground, **malantaŭa** ~o
 background
pland/o sole (foot), ~umo sole (shoe)
planed/o planet, ~a ~ary
plank/o floor
plant/o, ~i plant, ~ejo ~ation
plasm/o plasma
plast/o, ~a plastic
plastr/o plaster (dressing)
plat/a flat, ~o plate, slab, ~ajo plateau
platform/o platform
plaŭd/i splash, plash, lap
pled/i plead (law)
plej most, -est (see p. 111), ~parto
 greatest part, great majority
plekt/i plait, wreath, twine
plen/a full, complete, ~igi fill up, ~umi
 fulfill, accomplish, ~luno full moon,
 ~aĝa, ~kreska full-grown, adult, ~plena
 full to overflowing, ~buŝo mouthful,
 ~mano handful
plend/i complain, ~o ~t
plezur/o pleasure, ~iga pleasurable
pli more, -er (see p. 111), ~poste later on,
 mal~ less, ~mal~ more or less, ~multo
 majority, ~igi increase, ~bonigi improve,
 ~altigi raise
plonĝ/i dive, plunge, ~isto diver
plor/i weep, cry
plu further, more, ~e furthermore, ne ~ no
 longer, kaj tiel plu, k.t.p. etc.
plug/i, ~ilo plough
plum/o feather; pen
plumb/o, ~a lead
plur/aj several, ~a plural
plus plus, ~o sur~
pluv/i, ~o rain, ~egi rain cats and dogs,
 pour
pneŭmoni/o pneumonia
po at the rate of (see p. 133), ~grande
 wholesale, ~malgrande retail
pod/i/o podium, platform
poem/o poem
poent/o point (score)
poet/o poet
poezi/o poetry, ~a poetic
pokal/o goblet; fancy cup
poker/o poker (game)
pol/o Pole, ~a Polish, ~io/~ujo/~lando
 Poland

polemik/o controversy, ~i engage in
 controversy
polic/o police, ~ano ~man, ~estro chief of
 police
polis/o (insurance) policy
politik/o politics; policy, ~a political
polk/o polka
polp/o octopus
polur/o polish, luster, ~i polish
polus/o (North, South; positive, negative)
 pole, ~a polar
polv/o dust, ~osuĉilo vacuum cleaner
pom/o apple, ter~o potato
pomp/o pomp, splendor, ~a resplendent
ponard/o dagger
pont/o bridge
popl/o poplar
popol/o a people, folk, ~amaso the
 masses, ~kanto folk song, inter~a
 people-to-people
popular/a popular
por for, in order to, ~ke so that
porci/o portion, ~umi, ~igi ration out
pord/o door, gate
pork/o pig, ~ajo pork
pornografi/o, ~ajo pornography, ~a
 pornographic
port/i carry, wear, al~i bring, trans~i
 transport, el~i carry out, put up with,
 endure
portik/o portico, ornate porch/entryway
portret/o portrait
posed/i possess, own, ~(aj)o ~ion,
 property
post after, behind, ~e afterwards, ~skribo
 P.S., ~tagmezo afternoon, ~lasi leave
 behind, ~ajo backside, rump, ~eulo
 successor, de~ since
posten/o post, duty station, ~i stand guard,
 be on duty
postul/i demand, require
poŝ/o pocket, ~tuko handkerchief
poŝt/o mail, post, ~marko postage stamp,
 ~karto postcard, ~stampo cancellation,
 ~(ofic)ejo post office, ~ajo a piece of
 mail, ~isto mailman
pot/o pot, ~isto ~ter, ~ajo ~tery
potenc/o power, ~a ~ful
poŭp/o stern, poop(deck)
pov/i be able, can, ~o ability, ĉeval~o
 horsepower, ĉio~a almighty
poz/i, ~o pose (picture; pretense)
pozici/o position
pozitiv/a, ~o positive

pra/ (pref. den. other generation; see p. 211), **~patro** forefather, **~avo** great-grandfather, **~nepo** great-grandson, **~tipo** prototype, **~historio** prehistory
praktik/a practical, **~i** practice (profession, etc.), **~o** (actual) practice
pram/o (small) ferry, **~ŝipo** ferryboat
prav/a right, **mal~a** wrong, **~i** be right
precip/e especially, mainly, **~a** principal, predominant
preciz/a precise, **~e** ~ly, exactly, **~eco** precision, exactness
predik/i preach, **~(aj)o** sermon, **~isto** preacher
prefer/i prefer
prefiks/o prefix
preĝ/i pray, **~o** ~er, **~ejo** church
preleg/i, ~o lecture
prem/i (op)press, squeeze, **man~o** handshake
premi/i award a prize, **~o** prize, premium
pren/i take, get, lay hold of, **ek~i** grasp, **~ilo** tongs, **ĉirkaŭ~i** embrace
prepar/i prepare **~a** preparatory, preliminary, **~o** preparation
prepozici/o preposition
preri/o prairie
pres/i print (type), **~aĵo** ~ed matter, **~isto** ~er, **~ilo** press, **~prov(aj)o** proof, **~litero(j)** type
preskaŭ almost, nearly
prestig/o prestige, glamor, **~a** prestigious, glamorous
pret/a ready, finished, **~igi** prepare, **~iĝi** get ready
pretekst/o pretext, **~i** pretend, give an excuse
pretend/i claim, make a pretense, presume to, **~o** claim, pretense, presumption
preter beyond, straight past, **~pasi** pass by, overtake, **~lasi** omit, leave out
prez/o price, **~listo** price~list
prezent/i present, introduce, **~ado** presentation
prezid/i preside, **~anto** president, chairman
pri about, concerning; (as pref. see p. 301), **~skribi** describe, **~paroli** discuss
primitiv/a primitive
primol/o primrose
princ/o prince, **~ido** prince's son, **~ino** princess
princip/o principle, **~e** in principle
printemp/o spring(time)

prism/o prism
privat/a private
privilegi/o privilege, **~a** ~d
pro on account of, for, because of, **~peti** plead for, intercede, **~tio, ke** for the reason that
probabl/a probable
problem/o problem
proced/i proceed, **~o** process, procedure
procent/o percent(age), interest rate, **~aĵo** commission, **10 procentoj** 10%
proces/o lawsuit, **~i** sue, litigate, go to court
procesi/o procession
produkt/o product, **~i** produce, **~ado** production, **~isto** producer
profan/i profane, defile
profesi/o profession, **~a** ~al
profesor/o professor
profet/o prophet, **~i** prophesy, **~aĵo** prophecy
profil/o profile
profit/i, ~o profit
profund/a deep, profound, **~(ec)o, ~aĵo** depth
prognoz/o prognosis, forecast, **~i** forecast
program/o program (series of events), **~ero** item on a program
progres/i, ~o progress
projekci/i project, **~ilo** ~or, **~isto** ~ionist
projekt/o project, plan, scheme, **~i** plan, make a project of
proklam/i proclaim, **~(ad)o, ~aĵo** proclamation
prokrast/i delay, put off, **~o** delay, **~emo** procrastination, **sen~e** without delay
proksim/a near(by), next, **mal~a** distant, **(al)~iĝi** come close(r), **~ume** approximately
prokuror/o public prosecutor, prosecuting attorney
prolet/o proletarian, member of the lower class, **~aro** the proletariat
proletari/o = proleto
prolog/o prologue
promen/i go for a walk, stroll; (less freq.: go for a ride), **~ado** stroll, walk, etc., **~ejo** promenade, **~anto** stroller
promes/i, ~o promise
promoci/i promote, **~o** promotion
prononc/i pronounce, **~o** pronunciation
propagand/o propaganda, publicity, **~i** publicize, advertise, **~aĵo** publicity material

propon/i propose, suggest, offer, ~o
 proposal, offer
proporci/o proportion, ratio, ~a
 proportional
propr/a (my, your, etc.) own, personal,
 ~ajo property, ~avole voluntarily
prospekt/o prospectus
prosper/i prosper, be successful, ~o
 prosperity, success, **prosperis al mi...** I
 managed to...
prostitu/i, ~itino prostitute
protein/o protein
protekt/i protect, ~anto patron, ~ato
 protege, ~(ism)a protectionist
protest/i, ~o protest
protestant/a, ~o Protestant
protokol/o minutes (meeting)
proton/o proton
prototip/o prototype
prov/i try, test, ~ajo trial, test
proverb/o proverb
provinc/o province
proviz/i provide, supply ~o supply
provizor/a temporary, provisional, ~e for
 the time being
provok/i provoke, incite
proz/o prose
pru/o prow, bow (ship)
prud/a prudish, ~ul(in)o prude
prudent/a prudent, reasonable, ~o good
 sense
prun/o plum
prunt/i borrow, loan, lend: ~edoni lend,
 ~epreni borrow
pruv/i prove, ~o proof
psalm/o psalm, ~aro the Psalms
pseŭdonim/o pseudonym
psik/a psychic
psikiatr/o psychiatrist, ~a psychiatric, ~io
 psychiatry
psikolog/o psychologist, ~a psychological,
 ~io psychology
ptm. = **posttagmeze**, p.m.
publik/o, ~a public, ~igi publish
puding/o pudding
pudor/o modesty, chaste behavior
puĉr/o, ~i (cosmetic) powder
puf/o puff, swelling, ~igi puff out, ~iĝi
 puff up
pugn/o fist, ~obati punch
pul/o flea
puli/o pulley
pulm/o lung
pulmonari/o pulmonaria (lungwort plant)

pulover/o pullover sweater
puls/o pulse, ~i pulsate, throb
pulv/o gunpowder
pulvor/o powder, ~a ~y, ~igi pulverize
pump/i, ~ilo pump
pun/i punish, ~o ~ment, **mon~o** fine
punĉ/o punch (drink)
pund/o pound (money)
punkt/o point, dot, period, ~i punctuate
punt/o lace
pup/o doll, (hand) puppet
pupitr/o (school) desk, lectern
pur/a clean, pure, ~igi clean, ~eco
 cleanliness, purity
purgatori/o purgatory
puritan/o, ~a puritan
purpur/a purple
pus/o pus, ~i discharge pus
puŝi, ~o push, ~igi **kun** run into, **re~i**
 repulse, ~veturilo wheelbarrow
put/o well
putin/o whore
putr/i rot, ~a ~ten

rab/i rob, ~isto ~ber, ~ajo booty,
 ~(o)besto beast of prey
rabat/o discount, rebate, ~i deduct a
 discount
raben/o rabbi
rabi/o rabies, ~a rabid, mad
raci/a rational, ~o logical reasoning
rad/o wheel
radar/o radar
radi/o radio; ray, beam, ~i radiate, ~isto
 radioman
radik/o root, **el~igi** eradicate
radikal/a, ~ulo (pol.) radical, ~o (math.)
 radical
radiofoni/o wireless telegraph
radium/o radium
radius/o radius
rafan/o radish
rafin/i refine, ~ejo ~ry
ragu/o ragout, stew
raj/o skate, stingray
rajd/i ride
rajt/i be entitled to, ~o a right, ~igi
 authorize, **Ĉu mi ~as...** May I (= Is it all
 right if I...)
raket/o rocket
rakont/i relate, tell (a story, etc.), ~o story,
 tale
rambutan/o rambutan (tree)
ramp/i crawl, creep

ran/o frog
rand/o edge, rim, brim
rang/o rank, grade, rate (mil., etc.)
ranunkol/o buttercup
rapid/a fast, quick, **~i** go fast, hurry,
~(ec)o speed, **~umo** gear, **mal~a** slow,
~limo speed limit
raport/o, ~i report
rapsodi/o rhapsody
rar/a rare, precious
ras/o race, breed, **~ismo** racism
rasp/i rasp, grate
rast/i, ~ilo rake
rat/o rat
raŭk/a hoarse
raŭp/o caterpillar
rav/i delight, **~a ~ful**
raz/i shave (tr.), **~ilo** razor
razen/o lawn
re/ (pref. see p. 93), **~veni** return, **~doni**
give back, **~iri** go back, **~agi** react, **~vidi**
see again, **ĝis la ~vido** so long, **~e** again,
~en back(wards)
reakci/o reaction (physics, pol.), **~a, ~ulo**
reactionary
real/a real, practical, **~isto ~ist, ~igi** come
true, **~igi** produce (film, etc.)
recenz/i, ~o review (book, etc.)
recept/o recipe, prescription
reciprok/a reciprocal, mutual, **~i**
reciprocate
redakci/o editorial dept.
redakt/i edit, **~isto ~or**
redaktor/o = redaktisto
redingot/o frock coat
redukt/i reduce (tr.)
referenc/o reference (bibliographical,
testimonial)
reflekt/i reflect (light, sound)
reflektor/o car headlight
refut/i refute
reg/i rule, govern, reign, control, **~anto**
ruler, **~istaro** government
regal/i entertain, treat, **~o** treat
regiment/o regiment
region/o region, **~a ~al**
registr/o register, record, **~i** record
(document, sound, video, etc.)
regn/o realm, kingdom, sovereign country,
~estro head of state
regul/o rule, **~a** regular, **~igi** regulate,
~aro rules, regulations
reĝ/o king, **~ino** queen, **~a** royal, regal,
~lando kingdom
reĝim/o regime
reĝisor/o stage-manager
reklam/i advertise, **~o ~ment**
rekomend/i recommend; register (mail)
rekompenc/o reward, compensation, **~i**
reward, compensate
rekord/o record (world's, etc.)
rekrut/o, ~i recruit
rekt/a direct, straight
rektor/o rector (school)
rekvir/i = rekvizicii
rekvizicii/i seize, exact, requisition
rel/o rail (train)
relativ/a relative (not absolute)
religi/o religion, **~a** religious
rem/i row, **~ilo** oar, **~boato ~boat**
rembur/i upholster, pad, stuff, **~isto**
upholsterer
rempar/o rampart
ren/o kidney
rendevu/o rendezvous, appointment, date,
~i meet (by arrangement)
renkont/i meet, encounter (tr.), **~igi** meet
(intr.)
renom/o renown, fame
rent/o return on investment, **~umo** interest
renvers/i upset, overthrow, turn upside
down
repertuar/o repertoire
reprezent/i represent, **~anto ~ative**
reptili/o reptile
reputaci/o reputation
respekt/i ~o respect, **~inda ~able**
respektiv/a respective
respond/i respond, reply, answer, **~eco**
responsibility, **~eci pri** be responsible for
respublik/o republic, **~a, ~ano ~an**
rest/i remain, stay, **~(aj)o** remainder, rest
restoraci/o restaurant
ret/o net, network
resum/o summary, **~i** summarize
retorik/o rhetoric, oratory
reŭmatism/o rheumatism
rev/i, ~o daydream, **~(o)lando** dreamland,
el~igi be disappointed, disillusioned
revizor/o government inspector, auditor
revoluci/o revolution, **~a ~ary**
revolver/o revolver
revu/i review (soldiers, etc.), **~o** journal,
review (magazine on specialized subject)
rezerv/i (keep in) reserve
rezign/i give up, renounce
rezist/i resist, withstand, **ne~ebla**
irresistible

rezoluci/o resolution, motion (meeting)
result/o, ~i result, **~igi** bring about
rezultat/o conclusion; result (of a process)
ribel/i rebel, revolt, **~o** rebellion, mutiny,
 revolt, **~ema** rebellious, insubordinate
ricev/i receive, get
riĉ/a rich, well-off, **~ulo** rich man
rid/i, ~o laugh, **~ado** ~ter, **~eti** smile,
~inda ridiculous
rif/o reef (rocks)
rifuĝ/i take refuge, **~into** refugee, **~ejo**
 shelter, place of refuge
rifuz/i refuse, **~o** refusal
rigard/i look at, regard; consider (deem),
ek~i glance
rigid/a stiff, rigid
rigl/i, ~ilo bolt (door)
rigor/o rigor, **~a** ~ous, stringent
rinkan/i sneer, grin knowingly
rikolt/i, ~(aj)o harvest
rilat/i relate (have reference) to, **~e al** with
 reference to
rim/o, ~(ig)i rhyme
rimark/i, ~o notice, **~igi al** bring to
 (someone's) attention, **~inda** remarkable
rimed/o means, remedy, resource
rimen/o strap
ring/o ring, **orel~o** ear~
rip/o rib
ripar/i repair, fix
ripet/i repeat
ripoz/i, ~o rest, repose, **~ejo** resting place;
 waiting room
riproĉ/i reproach, scold, rebuke, "tell off,"
~inda reprehensible
risk/i, ~o risk, hazard
risort/o spring (mech.)
rit/o rite, **~a** ritualistic, **~aro** ritual
ritm/o rhythm, **~a** ~ic
rival/o, ~i rival
rivel/i reveal; develop (photo)
river/o river, **~eto** stream
riverenc/i ~o bow, curtsy; obeisance
riz/o rice, **~okamp** ~field
rob/o dress, robe, gown, **sub~o** slip
Robert/o Robert
robot/o robot
rod/i gnaw
rododendr/o rhododendron
rok/o rock
rol/o role, part (acting), **~anto** character
 (in play, etc.)
Rom/o Rome
roman/o novel

romantik/a romantic, **~o** ~ism
romb/o rhombus
romp/(iĝ)i break, **~iĝema** breakable,
 brittle, **inter~i** interrupt
rond/a round, **~o** circle
ronĝ/i gnaw, nibble, **~ulo** rodent
ronk/i snore
ros/o dew
rost/i roast (meat, etc.), toast (bread)
rostbif/o roastbeef
rostr/o (elephant's) trunk; proboscis
rot/o squad (mil.), gang
Rotari/o Rotary
roz/o rose, **~(kolor)a** pink
rozari/o rosary
rub/o rubbish, debris, rubble, **~ujo**
 garbage can, **~ejo** garbage dump
ruband/o ribbon
rubekol/o robin
ruben/o ruby
Rubikon/o Rubicon
rubl/o rouble (money)
rubrik/o column (newspaper or magazine
 feature) or its heading
ruĝ/a red, **~iĝi** blush
ruin/o, ~igi ruin
rukt/i belch, burp
rul/(iĝ)i roll, **~ŝuo** ~erskate
rum/o rum
rus/o ~a Russian, **~io/~ujo** Russia
rust/o, ~i rust
Rut/o Ruth
rutin/o routine, sheer habit
ruz/a sly, cunning, **~o** trick, ruse

sabat/o Saturday; Sabbath
sabl/o sand, **~ero** grain of ~
sadism/o sadism, **~a** sadistic
sadist/o sadist
sag/o arrow
sagac/a shrewd, astute
saĝ/a wise, **~(ec)o** wisdom, **~umi** split
 hairs; show off, act wise
sak/o sack, bag, **~strato** dead-end street
sakr/i cuss
sakrament/o sacrament
saksofono/o saxophone
sal/o, ~i salt, **~ero** grain of ~, **~ujo**
 ~shaker
salajr/o salary, wages
salat/o salad
sald/o balance (account), **~i** strike a
 balance
salik/o willow

salikok/o prawn, **~eto** shrimp
saliv/o saliva, **~i** salivate, **~umi** slobber
salm/o salmon
Salomon/o Solomon
salon/o salon; sitting room, parlor
salt/i, **~o** jump, leap, **~eti** hop, **ek~i** start
 (pain, surprise, etc.)
salut/i greet, salute, **~o** greeting, **~on!**
 Hello!
sam/a same, **~e** equally, **mal~a** different,
~ideano fellow-thinker, fellow
 Esperantist, **~landano** compatriot
Samaritan/o Samaritan
samovar/o samovar
san/a healthy, well, **~o** health, **~i** be well,
mal~a ill, **mal~o** disease, **mal~i** be ailing,
mal~ulo patient, **mal~ulejo** hospital,
 (re)**~igi** heal, cure
sandal/o sandal
sang/o blood, **~a ~y**, **~i** bleed, **sen~a**,
~omanka bloodless, anemic
sankci/o, **~i** sanction
sankt/a sacred, holy, **~ulo** saint, **~igi**
 sanctify
sap/o, **~umi** soap
sardel/o sardine (pickled)
sark/i weed out
sarkasm/a sarcastic, **~o** sarcasm
sarong/o sarong
sat/a satisfied, "full" (food), **mal~a**
 hungry, **mal~(eg)o** famine
Satan/o Satan, **~a ~ic**
satelit/o satellite
saŭc/o sauce, gravy
sav/i save, rescue, **~zono** lifebelt, safety
 belt, **~boato** lifeboat
scen/o scene, **~ejo** stage
sci/i know, know how, **~igi** inform, let
 know, **~igi** find out, learn of, **~povi** know
 how, **~voli** wonder, want to know, **~vola**
 curious, inquisitive, **~vol(em)e**
 inquisitively
scienc/o science, **~isto** scientist
sciur/o squirrel
se if
seb/o suet, tallow
sed but
seg/i **~ilo** saw
seĝ/o chair
sek/a, **~igi** dry, **mal~igi** get wet
sekal/o rye
seki/o section
sekret/o, **~a** secret
sekretari/o secretary

seks/o sex, **~kuniĝo** copulation, **~umi**
 have sex
sekt/o sect
sekund/o second (1/60 of minute)
sekur/a secure, safe, **~eco** security
sekv/i follow, **~o** consequence, **~e**
 consequently, **~(ant)a**, **~inta**, **~onta** next,
sin~e consecutively
sel/o saddle, **en~igi** mount up
sem/i sow, **~o** seed, **dis~i** disseminate
semajn/o week, **ĉiu~e** weekly
sen without, **~dube** undoubtedly, **~ĉese**
 ceaselessly, **~fine** endlessly, **~intenca**
 unintentional, **~bezona** needless, **~igi de**
 deprive of, **~taŭga** good-for-nothing
senc/o sense, meaning, **sen~ajo** nonsense
send/i send; transmit (radio, etc.)
sensaci/o sensation, **~a ~al**
sent/i feel, **~o ~ing**, sensation, **kun~o**
 sympathy
sentenc/o wise saying, proverb
sentiment/o sentiment, **~a ~al**
sep seven, **~a**, **~ono ~th**
sepi/a, **~(aj)o** sepia
seps/a septic, infected, **kontraŭ~a**
 antiseptic
Septembr/o September
ser/o serum
serĉ/i search, look for
seren/a serene, untroubled
serenad/o serenade
serĝent/o sergeant
seri/o series, **~a** serial
serioz/a serious, earnest
serpent/o serpent, snake, **~umi** wind
 around, meander
serum/o serum
serur/o lock, **~isto** ~smith
serv/i serve, **~o** service, **~isto** servant
servut/o servitude, serfdom, **~ulo** serf
ses six, **~a**, **~ono ~th**
sesi/o session
sever/a severe, strict
sezon/o season (of year)
sfer/o sphere
si (see p. 137), **~ngardo** caution, **~ndone**
 selflessly, devotedly, **~nteno** attitude
Siberi/o Siberia
sibl/i hiss
sid/i sit, **~igi** sit down, **~loko** seat (theater,
 etc.)
sieg/i besiege, **~o** siege
sigel/i, **~o** seal
sign/o sign

signal/o, ~i signal
signif/o signify, mean, ~o meaning
silab/o syllable
silent/a silent, ~o silence
silk/o silk
siluet/o silhouette
simbol/o symbol, ~i ~ize
simetri/o symmetry, ~a symmetric
simfoni/o symphony, ~a symphonic
simi/o monkey, ape
simil/a similar, like, ~eco similarity,
mal~a different
simpati/o sympathy, ~a sympathetic
simpl/a simple, ~igi simplify, **mal~a**
 complex
simptom/o symptom
sin/o bosom
s-ino abb. for **sinjorino**
sinagog/o synagogue
sincer/a sincere, ~(ec)o sincerity
sindikato syndicate; labor union
singult/i, ~o hiccup
sinjor/o Mr., Sir, gentleman; Lord, ~ino
 Mrs., Madam, lady
siring/o lilac
sirop/o syrup
sistem/o system, (laŭ)~a ~atic
sitel/o bucket, pail
situ/i be situated, ~o site
situaci/o situation, circumstance(s)
skal/o scale (map, measure, etc.)
skandal/o scandal; commotion; shocking
 occurrence
Skani/o Scania
skarab/o beetle, **maj~o** June bug
skatol/o box, **lad~o** (tin) can (food)
skelet/o skeleton
skem/o scheme; model, pattern
skeptik/a skeptical, ~ulo skeptic
ski/o, ~kuri ski
skism/o schism
skiz/o, ~i sketch
sklav/o slave
skol/o school (of thought, art, etc.)
skolt/o boy scout
skorpi/o scorpion
skot/o Scot, ~lando ~land, ~a ~tish,
 scotch
skrap/i scrape
skrib/i write, **pri~i** describe, **sub~i** sign,
 ~maŝino typewriter, ~(o)tablo desk
sku/i shake (tr.), shock
slav/o, ~a Slav(ic)
slip/o slip (paper), filing card, ~aro file

smérald/o emerald
snob/o, ~a snob(bish)
sobr/a sober, temperate
soci/a social, ~o society (community of
 persons), ~eto society (organization)
social/a social, ~ismo ~ism
sof/o sofa
soif/o thirst, ~i be ~y
sojl/o threshold
sokl/o supporting base (for statue, wall,
 etc.)
sol/a sole, alone, ~e solely, only, ~eca
 solitary, lonely, ~o solo (mus.), ~isto
 soloist
soldat/o soldier; (chess) pawn
solen/a solemn, ceremonious, ~i observe
 with ceremony
solid/a solid
solidar/a jointly responsible, standing
 together, ~(ec)o solidarity
solvi/i solve, dissolve, ~o solution
somer/o summer, ~domo ~house
son/i, ~o sound, **bel~a** euphonious,
 ~bendo audio tape
sonat/o sonata
sonĝ/i, ~o dream (asleep)
sonor/i ring (intr.), ~a sonorous, ~ilo bell
sopir/i long for, yearn, ~o longing
sopran/o soprano
sorb/i absorb; sip (as through a straw), ~a
 absorbent, ~a **papero** blotter
sorĉ/o sorcery, ~i bewitch, ~istino witch,
 en~iga enchanting
sort/o destiny, fate, fortune
sovaĝ/a wild, savage, **mal~a** tame
sov(j)et/a Soviet, **Sovet-Unio** the USSR
spac/o space
spad/o (dress) sword, rapier
spark/o spark (elec.), ~ilo spark plug
spasm/o spasm
spec/o kind, sort, species
special/a (e)special
specif(ik)/i specify, ~a specific
specimen/o specimen, sample
spegul/o mirror, ~i reflect
spekt/i watch as spectator, ~anto spectator
spektakl/o spectacle, show
spert/o experience, ~a ~d, expert, ~ulo
 expert
spez/i transact money; **el~i** pay out, **en~i**
 take in, **en~o(j)** income, **el~o(j)** expenses,
 ~ado cash flow
spic/o, ~i spice, ~isto grocer
spin/o spine

spinac/o spinach
spion/o, ~i spy
spir/i, ~o breath(e), **en~i** inhale, **el~i** exhale, **~ado** respiration
spirit/o spirit, **~a** ~ual, **~ismo** spiritualism
spit/o spite, defiance, **~i** defy, **~e** defiantly, in (de)spite
splen/o ill humor, "the blues"
split/o splinter, **~i** splinter, split (tr.)
spong/o sponge, **~(ec)a** spongy
spont(an)/a, spontane/a spontaneous
sporad/a sporadic
sport/o sport, **~isto** ~sman; athlete
sprit/o wit, **~a** ~ty, lively, **mal~a** dull, stupid
spron/o, ~i spur
spur/o trace, track (left by animals, etc.)
sputnik/o Sputnik
s-ro abb. for **sinjoro**
stab/o staff (mil., etc.)
stabil/a stable
stabl/o (work)bench, trestle, easel
staci/o station, **~domo** (large railway) station house
stadi/o stage (of development); stadium
stadion/o stadium
stafet/o relay rider, relay racer
stagn/i stagnate
stal/o stall for animals
stamp/i stamp, mark
stan/o, ~a tin
standard/o standard (flag)
stang/o pole, rod
star/i stand, **ek~i** stand up
start/i start off, **~igilo** starter
stat/o state, condition, **bon~a** in good condition
statist/i play a small part (play, etc.), **~o** bit-player, supporting actor
statistik/o statistics
statu/o statue
statur/o stature
statut/o regulations, by-laws
steb/i stitch, quilt
Stefan/o Steven
stel/o star, **~eto** footnote star (*); asterisk
stenograf/i write shorthand, **~io** shorthand, stenography
step/o steppe, moor
steril/a sterile, **~igi** sterilize
stern/o manure, fertilizer, **~i** fertilize
stern/i lay out, spread
stertor/i make hoarse, rattling noise in throat

stevard/o steward, attendant (ship, plane, etc.)
stil/o style
stimul/i stimulate
stir/i steer (vehicle), **~ilo** ~ing wheel; (airplane) joystick
stiv/i stow (cargo), **~isto** stevedore
stoik/a, ~ulo stoic(al)
stok/o, ~i stock (goods)
stomak/o stomach
strab/i be cross-eyed; look askance
strand/o (bathing) beach
strang/a strange, peculiar
strangol/i strangle
strat/o street, **~angulo** corner
strategi/o strategy, **~a** strategic
streb/i strive for
streč/i stretch (tr.), wind up (spring, etc.), **~o** tension, **mal~o** detente, **mal~igi** relax
strek/o stroke (drawn line), **~i** make a stroke, **for~i** strike out, **sub~i** underline, emphasize
stri/o strip(e), ray
strig/o owl
strik/o, ~i strike (stop work)
strof/o verse (song, etc.)
struktur/o structure
strut/o ostrich
stud/i study, **~anto** student
student/o = studanto (university)
studi/o studio (TV, etc.)
stult/a stupid, foolish, **~ulo** fool
stumbl/i stumble
sub under, beneath, **~iri** go down, **~ulo** subordinate, **~skribi** sign, **~taso** saucer, **~teni** support, **~tera** underground, **~metigi** submit, **~urbo** suburb, **~aŭskulti** eavesdrop
subit/a sudden
subjekt/o subject
subjektiv/a subjective
sublimat/o corrosive sublimate
substanc/o substance
substantiv/o substantive, noun
substitu/i substitute (tr.)
subtil/a subtle
subtrah/i subtract (arith.), **~o** ~ion
subvenci/i subsidize, **~o** subsidy
suč/i suck, **~igi** suckle
sud/o south, **~a** ~ern
sufer/i suffer, endure
sufiĉ/a sufficient, enough; **~e** sufficiently; rather, **~i** suffice
sufiks/o suffix

suflo/i prompt (theater), ~o ~er
sufok/i suffocate (tr.), choke
sugest/i suggest, ~o ~ion
sugesti/i suggest (hypnotically, etc.), ~o
 the power of ~ion
suk/o juice, sap
sukces/i succeed, ~o success, **mal~i** fail
suker/o sugar, ~ujo ~bowl
sulfur/o sulfur, ~a ~ic, ~ous
sulk/o, ~i furrow, wrinkle (tr.)
sultan/o sultan
sum/o sum, ~igi sum up, **re~i** summarize,
re~o summary, resumé
sun/o sun, ~radio ~beam, ~levigo ~rise,
 ~subiro ~set, ~floro ~flower, ~umi (put
 out to) sun
sup/o soup
super above, over, ~a, ~ulo superior, ~i
 surpass, exceed, ~jaro leap year, ~signo
 supersign, accent mark, ~forti overpower,
 ~homo superman, ~flua superfluous,
 ~vendejo supermarket
superstiĉ/o superstition, ~a superstitious
supoz/i suppose, presume, ~o supposition
supr/e(n) above, up(wards), on top,
 upstairs, ~a upper, ~(a)j) top, summit,
 surface, **mal~e(n)** below, downstairs
sur (up)on, ~meti put on, ~ŝipe on board,
 ~skribo superscription
surd/a deaf, ~(a)mutulo ~mute
surf/o surface
surpriz/i, ~o surprise
surtut/o overcoat
suspekt/i suspect, ~o suspicion, ~inda,
 ~ema suspicious
suspir/i sigh
susur/i, ~o rustle, swish (sound)
sutur/i, ~o suture, seam
suveren/o, ~a sovereign
svarm/i, ~o swarm
svat/i match-make, promote marriage,
 ~ist(in)o match-maker
sved/o Swede, ~a Swedish,
 ~ujo/~io/~lando Sweden
svelt/a slender, slim
sven/i, ~o faint, swoon
sving/i swing (tr.); wave about, brandish;
 fling
svis/o, ~a Swiss, ~ujo/~io/~lando
 Switzerland
ŝablon/o pattern, stencil, template
ŝaf/o sheep, ~ajo mutton, ~ido lamb
ŝah/o shah

ŝajn/i seem, appear to be; ~as al mi, ke...
 it seems to me that..., ~igi feign, pretend,
 ~e apparently, ~o appearance
ŝak/o chess ~i check, ~tabulo ~board,
ŝak! check!
ŝakal/o jackal
ŝakr/i peddle in small-time way (black
 market, street corners, etc.)
ŝakt/o shaft (mine, elevator)
ŝal/o shawl
ŝalt/i switch (tr.), ~ilo switch, **en~i** turn on,
el~i turn off
ŝam/o chamois
ŝanc/o luck; chance, **bonan ~on!** good
 luck!
ŝancel/i shake (tr.), ~igi waver
ŝanĝ/i, ~igi change, **inter~o** exchange
ŝarg/i load (gun, camera, etc.), charge
 (battery)
ŝarg/i, ~o load, burden, **mal~i** unload
ŝark/o shark
ŝat/i have high regard for, like, ~inda
 likeable
ŝaŭm/o, ~i froth, foam
ŝejk/o sheik
ŝel/o shell, peel, bark, husk, **sen~igi** shell,
 peel, etc.
ŝelk/o suspenders
ŝerc/i, ~o joke, jest, ~ema playful, jocular
ŝerif/o sheriff
ŝi she, ~a her
ŝik/a chic
ŝild/o shield, sign-board
ŝim/o mold (mildew), ~a ~y, ~i get ~y
ŝind/o shingle, wood tile
ŝink/o ham
ŝip/o ship, **en~igi** embark, **el~igi**
 disembark, ~anaro crew, ~estro master,
 ~perejo ~wreck
ŝir/i tear, rip (tr.), ~ajo a tear, **de~i** tear off;
 pick (flower, etc.)
ŝirm/i, ~ilo, ~ejo shelter
ŝlim/o slime
ŝlos/i lock, **mal~i** unlock, ~ilo key; wrench
ŝmac/i make smacking noise with lips
ŝmink/i, ~o make up (face, etc.)
ŝmir/i smear, spread (butter, etc.), anoint,
 ~ajo ointment
ŝnur/o rope, cord, ~(o)salti skip rope
ŝofor/o driver, chauffeur
ŝok/i, ~o shock
ŝose/o highway
ŝov/i shove, push along, (el)~i thrust out
ŝovel/i, ~ilo shovel

šovínism/o chauvinism, **~isto** chauvinist
špar/i save, spare, **~ema** thrifty
špat/o spade
špin/i spin (thread), **~ilo** ~dle, **~rado**
 ~ning wheel
špruc/i gush, spurt (out), **~igi** squirt, **~ilo**
 nozzle, **en~igilo** syringe
šrank/o cupboard, cabinet, sideboard,
 wardrobe, etc., **mono~o** strong-box
šrapnel/o shrapnel
šraüb/o, **~i** screw, **~ilo** ~driver, **~ingo** nut,
 ~šlosilo adjustable wrench
šrump/i shrivel up, shrink (intr.)
štal/o steel
štat/o state (pol. entity), **~igi** nationalize,
 ~estro head of state
štel/i steal, **~isto** thief, **~e** stealthily
štip/o block/chunk of wood, **~aro**
 woodpile
štof/o cloth, material, **sub~o** lining
šton/o stone, **~ego** boulder
štop/i plug up (tr.), stop up, clog, **~ilo**
 stopper, plug; electric plug, **~ilingo**
 electric socket
štorm/o storm
štrump/o stocking, **~eto** sock
štup/o step, stair, rung, **~aro** staircase
šu/o shoe, **~(far)isto** ~maker
šuld/i owe, **~o** debt
šultr/o shoulder, **~levi** shrug
šut/i pour out (grain, etc., not liquid),
super~i overwhelm
šveb/i hover, float in air
švel/i swell (intr.), **~igi** inflate
švit/i perspire, sweat, **~o** perspiration,
 sweat
tabak/o tobacco
tabel/o table(t) (stone, wood, etc.);
 tabulation, **viv~o** actuarial table
tabernakl/o tabernacle
tabl/o table, **skrib(o)~** desk
tabul/o board, plank
tačment/o detachment
tag/o day, **~igo** ~break, dawn, **~mezo**
 noon, **~lumo** ~light, **~mango** dinner
 (midday meal), **~libro** diary, **~ordo**
 agenda, **čiu~a** daily
tajd/o tide
tajlor/o, **~i** tailor
tajp/i type (on keyboard)
taks/i rate, estimate the value of; appraise,
~isto appraiser, **ne~ebla** priceless, **tro~i**
 overestimate, **sub~i** underestimate

taksi/o taxi, **~isto** ~driver
takt/o tact; (mus.) time
taktik/o tactic(s)
talent/o talent, **~a** ~ed
tali/o waist(line)
tambur/o drum, **~isto** ~mer
tamen nevertheless, however, **kaj tamen**,
sed tamen and yet
tang/o tango
tank/o tank (mil.)
tapet/o tapestry, wall covering, **paper~o**
 wallpaper
tapiš/o carpet
tas/o cup, **sub~o** saucer
task/o task, assigned work, **~i** assign
taüg/i fit, be suitable, **~a** suitable, **sen~a**
 useless, **sen~ulo** good-for-nothing
taüz/i tousle, dishevel
tavern/o tavern, inn
tavol/o layer
te/o tea, **~poto**, **~kručo** ~pot
team/o team
teatr/o theater, **~a** theatrical, **~ajo** play
ted/i bore, **~a** tiresome, boring
teg/i cover protectively (with cloth,
 overlay of metal, etc.), **~ilo** protective
 cover
tegment/o roof
tek/o briefcase; file (box or folder
 containing papers, films, tapes, etc.)
teknik/a technical, **~o** technique, technic
teknologi/o technology
teks/i weave, **~ilo** loom, **~ajo** textile
Teksas/o Texas
tekst/o text; lyric (song), **~i** say, read
telefon/i, **~o** telephone
telegraf/i, **~o** telegraph
telegram/o telegram
telemetri/o telemetry
teler/o plate, dish, **~eto** small plate, saucer
teleskop/o telescope
televið/i see on TV, **~o** TV, **~ilo** TV set
tem/o subject, topic, **~as pri** it's a matter of
 of
temp/o time, **liber~o** time off, spare time,
dum~e meanwhile, **sam~a** simultaneous
temperament/o temperament
temperatur/o temperature
tempest/o tempest, storm
tempi/o temple (forehead)
templ/o temple (worship)
ten/i hold, hang onto, **~ilo** handle, **re~i**
 retain, **sin~o** attitude, **de~i** restrain, **re~i**
 hold back (tr.), **sub~i** support, **sinde~i**

abstain
tend/o tent, **~(um)i**, **~aro** camp
tendenc/a tendentious, partisan, biased, **~o**
 inherent tendency, bias
tenebr/o (literary word for) profound
 darkness
tenis/o tennis
tenor/o tenor (mus.)
tensi/o tension; voltage
tent/i tempt, entice, **~o** temptation
Teodor/o Theodore
teolog/o theologian
teologi/o theology
teorem/o theorem
teori/o theory
ter/o earth, soil, **~tremo** earthquake,
~globo (world)globe, **~pomo** potato,
en~igi bury, **sub~a** underground
terapi/o therapy
teras/o terrace
teren/o terrain, grounds; field used for an
 activity
teritori/o territory, **~a** territorial
termin/o (technical) term, **~aro**
 terminology, glossary
termometr/o thermometer
termos/o thermos bottle
termostat/o thermostat
tern/i, **~o** sneeze
teror/o (reign of) terror, **~ismo** ~ism, **~isto**
 ~ist
terur/o terror, **~a** terrible, **~i** terrify
test/o, **~i** (scientific) test
testament/o will, testament, **~i** make a
 will; bequeath
testud/o tortoise
tez/o thesis, essay
ti- (forms correl.; see p. 127) **tiamaniere**
 in that way, **tie kaj tie** here and there,
tien kaj reen back and forth, **tiele** thusly,
tio aŭ alio one thing or another
Tibet/o Tibet
tifon/o typhoon
tig/o stem, stalk
tigr/o tiger
tik/o tic, twitch (muscle)
tikl/i tickle (tr.)
tili/o linden tree
tim/i, **~o** fear, **~igi** frighten, **~ema** timid
tindr/o tinder, punk
tine/o moth
tinktur/o, **~i** dye, tint
tint/i, **~o** tinkle, jingle
tip/o type, **~a** typical
tir/i pull, draw, **al~i** attract, **~kesto** drawer
tiran/o tyrant, **~i** tyrannize
titan/o Titan, **~a** titanic
titol/o title, heading, **~i** title (tr.)
tol/o cloth (cotton, linen, canvas, etc.),
~marko laundry mark
toler/i tolerate
tomat/o tomato
tomb/o tomb, grave, **~ejo** graveyard,
en~igi entomb, inter
ton/o tone
tond/i clip, cut with shears, **~ilo** scissors,
 shears, **pri~i** prune
tondr/o, **~i** thunder
torc/o torch
tord/i twist (tr.), contort
torrent/o torrent
torn/i turn (on lathe), **~ilo** lathe
tornistr/o knapsack, backpack
torped/o, **~i** torpedo
tort/o pie, tart
tortur/i, **~o** torture
toŝt/i, **~o** (offer a) toast
total/a total, **~ismo** ~itarianism
totem/o totem
tra through, **~vivi** live through, survive,
 experience, **~nokti** pass the night
trab/o beam, girder
tradici/o tradition, **~a** ~al
traduk/i translate, **~o** translation
trafi/i hit (desired mark), catch (train, etc.),
 run across (person), **~a** striking, **mal~i**
 miss
trafik/o traffic
tragedi/o tragedy, **~a** tragic
tragik/a = **tragedia**
trajn/o train
trajt/o feature, trait
trak/o track
trakt/i deal with, treat, **~ajo** treatise
traktat/o treaty
traktor/o tractor
tram/o streetcar
tranĉ/i cut, slice, **~ilo** knife, **~ajo** slice
tranĉe/o trench (mil.)
trankvil/a calm, tranquil
trans across, on the other side of, **~lokiĝi**,
~loĝiĝi move, **~porti** transport, **~iri** cross,
 transfer, **~formi** transform, **~doni** hand
 over
transistor/o transistor; small transistor
 radio
transitiv/a transitive
transvers/a transverse, **~e** crosswise

trat/o (bank) draft, ~i make a draft
travesti/o travesty
tre very much, very, ~e extremely, enormously
tref/o clubs (cards)
trejn/i train, coach
trem/i tremble, quiver
tremol/o aspen
trempl/i dip, immerse, soak (tr.)
tren/i drag, tow, ~ŝipo tugboat
tret/i tread, trample on
trezor/o treasure
tri three, ~a, ~ono third, ~o trio, ~obla triple, ~folio clover
trib/o tribe, ~a tribal
tribord/o starboard
tribun/o rostrum, speaker's platform
tribunal/o tribunal
tribut/o tribute, ~i pay tribute
trickl/o tricycle
trigonometri/o trigonometry
trik/i knit, ~ilo ~ting needle
trikoloret/o pansy
tril/i, ~o trill (mus.)
trilion/o trillion
trilogi/o trilogy
trink/i, ~ajo drink
trist/a (poetic word for) sad
tritik/o wheat
triumf/o, ~i triumph
trivial/a vulgar, course, commonplace
tro too much, too, ~igi exaggerate
trog/o trough, manger
trole/o trolley, ~buso ~bus
trombon/o trombone
tromp/i deceive, cheat
tron/o throne
tropik/a tropical, ~o the tropics
trot/i trot
trotuar/o sidewalk
trov/i find, ~igi, sin ~i be found, be located, find oneself
tru/o hole
trud/i impose, force, en~igi intrude
trumpet/o, ~i trumpet
trunk/o trunk (tree, body, etc.)
trup/o troop
trut/o trout
tualet/o toilette
tub/o tube, pipe; barrel (gun)
tuberkuloz/o tuberculosis
tuj immediately, ~a immediate
tuk/o cloth, antaŭ~o apron
tulip/o tulip

tumor/o tumor
tumult/o tumult, riot
tun/o ton
tunel/o tunnel
tunik/o tunic
tur/o tower; castle (chess)
turist/o tourist
turk/o Turk, ~a ~ish, ~ujo/~io ~ey
turment/i, ~o torment
turn/i turn (tr.), ~i sin turn around; ~i sin al apply to
turne/o (theatrical) tour
turnir/o tournament
tus/i, ~o cough
tusilag/o coltsfoot (plant)
tuŝ/i touch
tut/a entire, whole, ~e entirely, ~e ne not at all, ne ~e not quite, en~e as a whole, altogether, ~monda worldwide, super~o overalls, ~ajo entirety
tvist/o, ~i twist (dance)

-uj/ (suff. den. container; see pp. 132, 187)
 ~o container
 -ul/ (suff. den. person; see p. 143)
ulcer/o ulcer
Ulis/o Ulysses
ulm/o elm
ultimat/o ultimatum
 -um/ (suff. with indefinite meaning; see p. 194) ~(aj)o whatchamacallit, thingamajig
umbilik/o navel
unc/o ounce
ung/o nail (finger, toe), claw (animal)
uni/o (pol.) union
uniform/o uniform
unik/a unique
univers/o universe
universal/a universal, worldwide
universitat/o university
unu one, ~a first, ~e first of all, firstly, ~o unit, ~eco unity, ~eca unified, ~igi unite, ~iginta united, ~ope singly, one at a time, ~foje once, unu la alian one another
uragan/o hurricane
urani/o uranium
urb/o city, ~a urban, ~ego metropolis, ~eto town, ~(o)domo city hall, ~estro mayor, sub~o, antaŭ~o suburb
urg/a urgent, ~i urge, press, hurry (someone), ne ~as there's no hurry
urin/o urine, ~i urinate
urs/o bear
urtik/o nettle

Urugvaj/o Uruguay, **~a**, **~ano** ~an
Uson/o the USA, **~a**, **~ano** American
uter/o womb
util/a useful, advantageous, **~(ec)o**
 use(fulness), **sen~a** useless, **~igi** make
 use of, utilize, **mal~i**, **mal~o** harm,
mal~a harmful
Utopi/o Utopia, **~a** ~n
uvertur/o overture (mus.)
uz/i, **~o** use, **el~i** use up, wear out
uzin/o (heavy industry) factory, mill
uzur/o usury
uzurp/i usurp

ŭat/o Watt

vad/i wade, **tra~i** ford
vaff/o waffle, **~eto** wafer; cone (ice cream)
vag/i roam, wander, **~ulo** vagabond,
 "rolling stone"
vagin/o vagina
vagon/o railway carriage, **~aro** train
vak/a vacant, **~i** be vacant, **~igi** vacate
vakcin/o vaccine, **~i** vaccinate
vaker/o cowboy
vaks/o wax, **~tolo** oilcloth
vaku/o vacuum
val/o valley
valid/a valid, **~i** be valid, **~igi** validate
valiz/o valise, small suitcase
valor/o value, **~a** valuable, **~i** be worth,
sen~a worthless
vals/o, **~i** waltz
valut/o currency (of a country); foreign
 exchange rate
valv/o valve; tube (elec.)
van/a futile, useless, **~e** in vain
vandal/o vandal
vang/o cheek, **~ofrapo** slap
vanil/o vanilla
vant/a conceited, vain; frivolous, **~ajo**
 frivolity, silliness
vapor/o steam, vapor, **~ŝipo** steamship
var/o(j) wares, merchandise, commodity
varb/i, **~ito** recruit, **~igi** enlist
vari/i vary (intr.), **~a** variable, **~ajo**
 variation
variete/o variety show
variol/o smallpox, **~eto** chicken pox
 buzzer
varm/a warm, **~ega** hot, **~eta** lukewarm,
mal~a cold, **mal~umo** a cold
Varsovi/o Warsaw
vart/i, **~ist(in)o** nurse

vast/a vast, spacious, **mal~a** close,
 cramped (for space), **dis~igi** spread
 (news, etc.)
Vaŝington/o Washington
vat/o cotton wool, wadding; (elec.) Watt
Vatikan/o the Vatican
vaz/o vessel (any container), vase
vazelin/o vaseline
ve! woe! **ho ve!** alas! Oh dear! **~spiri** sigh,
hejm~o homesickness
veget/i vegetate
vegetar/a, **~ano** vegetarian
vejn/o vein
vek/i wake (tr.), arouse, **~igi** wake up,
~horloĝo alarm clock
vel/o sail
velk/i fade, wither
velur/o, **~a** velvet
ven/i come, **al~i** arrive, **kun~i** meet, **re~i**
 come back, **de~i** come from, derive or
 result from, **~onta** next
vend/i sell, **~ejo** store, **~isto** salesman
vendred/o Friday
venen/o, **~i** poison
vener/a venereal
Venezuel/o Venezuela
venĝ/i avenge, **~o** revenge, vengeance
venk/i defeat, win over, **~o** victory
vent/o wind, **~umi**, **~umilo** fan, **~ego**
 windstorm
ventol/i ventilate, **~ilo** ventilator
ventr/o belly, tummy
Venus/o Venus
ver/a true, **~o** truth, reality, **~e** really, truly,
~ŝajne probably, **~dire** to tell the truth
verb/o verb
verd/a, **~o** green
verdikt/o verdict
verg/o rod, switch; wand, **~i** flog, take a
 switch to
verk/o (literary or artistic) work, **~i** write,
 create (literature, mus., etc.), **~isto** writer,
~aro (collected) works, **~into** author
verm/o worm
vers/o one line of verse, song, etc.
versi/o version
verŝ/i pour (liquids); shed, scatter, **el~i**
 pour out, **en~i** pour in
vert/o top of head
vertebr/o vertebra
vertig/o vertigo, dizziness, **~i** feel dizzy
vertikal/a vertical
veruk/o wart
verv/o verve, vivacity, **~a** vivacious,

lively, **sen~a** lifeless, dull
vesp/o wasp
vesper/o evening, **~e** in the evening
vespert/o bat
vespr/o vespers, evensong
vest/i (tr.) clothe, dress, **~iĝi** get dressed,
vest(aĵ)o garment, **~oĵ** clothes, **sen~iĝi**
 undress, strip, **sub~o** undergarment
veŝt/o vest
vet/i, **~o** bet, wager, **~kuri** race
veter/o weather, **~informoj** weather report
veteran/o veteran
veterinar/o veterinarian
vetur/i travel; go (not walking), **~ilo**
 vehicle, **~igi** drive
vezik/o bladder; bubble, **~eto** blister
vi you **~a** ~r(s)
viand/o meat
vibr/i vibrate, **~(ad)o** vibration
vic/o row, rank; turn; vice-, **~e** in rows,
laŭ~e in turn, **~prezidanto** vice-
 president, **~patro** step-father, **mia ~o** my
 turn
vid/i see, **~o** sight, **~aĵo** view, **~ebla**
 visible, **~inda** worth seeing, **~punkto**
 viewpoint, **~bendo** videotape
vidv/o widower, **~ino** widow
Vien/o Vienna
vigl/a alert, keen, brisk
viking/o Viking
viktim/o victim
vil/a shaggy, hairy
vila/o villa
vilaĝ/o village, **~eto** hamlet
Vilĉj/o Bill
Vilhelm/o William
vin/o wine, **~bero** grape, **~berejo** vineyard
vinagr/o vinegar
vind/i wrap (in cloth), bandage, **~otuko**
 swaddling cloth
vintr/o winter
viol/o violet
violon/o violin
violonĉel/o cello
vip/o, **~i** whip
vipur/o viper
vir/o man, **~ino** woman, **~a** male, **~ina**
 female, **~eco** virility
virg/a, **~ul(in)o** virgin
virt/o virtue, morality, **mal~o** vice
virtuoz/o virtuoso
virus/o virus
visk/o mistletoe
viski/o whisky

viŝ/i wipe, **~tuko** dust rag; dish cloth
vit/o (grape)vine
vitamin/o vitamin
vitr/o glass (material), **okul~oj** eyeglasses,
~aĵo pane
vitrin/o showcase
viv/i live, **~o** life, **tra~i** experience,
 survive, **vivu!** long live! **~teni** support
viz/o visa
vizaĝ/o face
vizi/o vision
vizit/i visit; attend, **~o** visit
vjetnam/o, **~a** Vietnam(ese)
voĉ/o voice; vote, **~e** orally, **~doni** vote
vodk/o vodka
voj/o way, road, **~montrilo** signpost
vojaĝ/i travel, **~o** trip, voyage, **~anto**
 traveler, **~ema** inclined to travel
vojevod/o title of provincial governor in
 Poland
vok/i call, summon, **al~i** invoke, appeal to,
el~i evoke
vokal/o vowel
vokt/o taskmaster
vol/o will(ingness), **~i** be willing to, want
 to, **laŭ~e** as one pleases, at will, **~i diri**
 mean
Volapuk/o Volapük, **Tio estas ~aĵo** "It's
 all Greek to me"
volb/o vault(ed ceiling)
volont/a willing, voluntary, **~e** willingly,
~ulo volunteer
volt/o Volt
volum/o volume (book, etc.)
volupt/a voluptuous, **~o** sexual pleasure
volv/i wind up, roll up, **mal~i** unroll
vom/i vomit, throw up
vort/o word, **~aro** dictionary, vocabulary,
laŭ~e verbatim, word-for-word
vost/o tail
vot/o, **~i** vow
vual/o, **~i** veil
vulgar/a common, everyday
vulkan/o volcano
vulp/o fox
vultur/o vulture
vund/o wound, injury, **~i** wound

zebr/o zebra
zefir/o zephyr
zenit/o zenith
zigzag/i, **~a** zigzag
zink/o zinc
zip/o zipper

zodiak/o zodiac

zon/o belt; zone

zoologi/o zoology

zorg/i (take) care (of), see to, worry
(about), **~o** care, concern (for), **~eme**
carefully

zum/i, ~o hum, buzz; roar (traffic, etc.),
~ilo buzzer

INDEX

2016-06-08 (R2: 2017-03-20)

Compiled by: Murray H. Merner

Edited by: Paige D. Miles, Christopher Johnson, Chuck Mays, Lee Miller,
Raymond Smith

a

a and an indefinite articles not used in Esperanto p 24

aĉ suffix, indicating contempt p 231

accents (supersigns) p 22, 175

accusative ending “n” p 31, 39, 46, 120, 242 (in text)

ad suffix, recurrence of event p 97

adiaŭ goodbye p 141

adjective agreement with plural noun p 45

adjectives p 27

adverbs from nouns p 35

adverb participles p 101

adverb ending “e” to show routine activity p 120

adverb ending “e” to become “it’s” p 121

affixes as words p 122

aĵ suffix, to make a word a concrete entity p 108

ajn “ever” after a correlative ending in “i” or “neni” adds “at all” p 118

ajn with kio, kie, kiu adds the sense of “ever” (whoever, where ever) p 118

alphabet, Esperanto p 175

an suffix, associate a person with a place or group p 48

ankaŭ placement in a sentence p 60
 ant (anta, ante, anto) suffix, for participles, adjectives, adverb, noun p 95
 anta, inta, onta present, past, future participles (active) tenses p 101
 antaŭ ol before p 157
 aperi to make an appearance p 174
 appearance, how one is perceived, “aspekti” p 174
 appear, “aperi” p 174
 ar suffix, makes a collection of things p 86
 aspekti to appear (look) in a certain way p 174
 at, it, ot passive participles p 113
 ata, ita suffix participles p 116
 aŭ ... aŭ either... or p 221

b

bleki a verb for the sound an animal makes p 256
 bo prefix, relationship by marriage p 147
 bonan tagon good morning p 134
 bonvoli please p 134
 both ... and p 221

c

cetera the rest of them p 138
 cetere additionally p 138
 ci “thou”, cia “thine”, cin “thee” p 256
 combining words p 72
 comparative with “pli” p 65
 compound sentences p 54, 67, 84
 compound tenses p 117
 compound verbs p 103, 106, 114, 117
 conditional verb use of “us” ending p 85, 93
 consonants p 21, 22
 consonants, pronounce - r and l p 22
 contraction removal of letters in words (elision) p 123

conversational (formula) phrases p 202

copies p 239

correlatives p 80

correlatives, table of p 81

countries, name of p 175

country, name coming from the nationality of a person using suffix “uj” p 175

ê

ê pronunciation of p 22

êe a close relationship in place or time, e.g. “at” or “with” p 190

êi with “tie” and “tio” for “here, there, this, that” p 70, 81

êj suffix, to make male names nicknames p 122

êu used to ask a question p 28

êu linking sentences p 84

d

da use in quantity, e.g. “botelo da lakto” p 77

danki to thank p 135

de possessive or use with “piece” p 44, 78

de use with locations p 145

de of, from, apart from p 247

diacritic marks (circumflex for: c, g, h, j, s & u breve) p 22, 175

dis prefix, separation into parts p 133

disde apart from p 247

e

e adverbial ending for something that usually happens p 120

e when no noun or pronoun is used p 121

eg suffix, to make a word more intense or larger p 58

either ... or p 221

ej suffix, to change a word to a place p 37

ek prefix, verb start an action p 47

ek prefix, abrupt action p 165

eks suffix, former p 174

ekzemplero one of a number of similar objects, e.g., three copies of the same book p 239

el to specify something out of a group of things p 65, 78

el prefix, thoroughness, do it all, e.g. ellerni: to master at topic or skill, p 207

elision removal of letters in words (contraction) p 123

elspezo expenditures p 179

em suffix, a tendency or inclination p 151

end suffix, something that must be done p 199

enspezo income p 182

er suffix, a subdivision of something p 108

esperanto slang p 256

estas (present tense of verb “to be”) multiple meanings p 24

esti use in compound verbs with participles p 103

estimata esteemed, formal show of respect in letters p 136

estr suffix, person in charge p 166

et suffix, a smaller version of something p 58

et cetera (etc.) kaj tiel plu (ktp) p 140 (in text)

f

false friends - Esperanto words which resemble English words but don't mean the same p 168

fare de by, done by p 247

fi prefix, indicates shame p 231

formula phrases p 202

fractions formed with “on” p 69

g

gambo entire leg p 232

ge prefix, makes a word inclusive of both genders p 121

gender p 37

gerund phrases are not used in Esperanto p 213

good bye adiaŭ, ĝis la revido p 141

greetings p 134

gusti intransitive verb of how something (food) tastes p 182
gustumi transitive verb of the action to taste something p 182

ĝ

ĝ pronunciation of p 22

ĝardeno a place where things are grown p 193

ĝis la revido goodbye p 141

ĥ

ĥ pronunciation of p 22

i

id name of offspring of persons & animals p 166

ig suffix, to cause p 57

ig suffix, intransitive verb made transitive p 155

iĝ suffix, a change of condition, becoming p 71

iĝ suffix, becoming done p 117

iĝ transitive verbs made intransitive p 162

il suffix, names a thing by which an action can be performed, e.g. a tool p 71

imperative using “u” p 46, 68

in suffix, to make a word feminine p 36, 37

ind suffix, “to be worthy” p 108

indefinite preposition “je” p 106

indefinite pronoun “oni” p 53

“ing” English endings for participles p 95, 101

interesi transitive verb, p 241

interest, express p 241

interrogative participle “ĉu” p 28

intransitive verbs P 155, 162

io suffix, use in country names p 175

ism suffix, a organized movement of people p 162

ist suffix, a person habitually occupied p 37

it when not used in Esperanto p 53

j

j word ending, plural form p 44

ja “indeed”, “assuredly” (for emphasis) p 138

jam, jam ne already, by now p 134

je at a specific time p 69, 107

je as a preposition, toast, oath, certain phrases p 106

jen to draw attention p 71

joining words to make new words p 72

ĵ

ĵ pronunciation of p 22

k

kaj...kaj both...and p 221

kara informal show of respect p 136

ke, use to introduce a subordinate clause p 54, 67, 84

ki correlatives beginning with “ki” to link inside sentences p 84

kiom how much, how many p 77

klopodi take steps to do a thing p 209

know, to p 54

koni to know p 54

kopii to copy p 239

korto courtyard p 193

ktp kaj tiel plu - etc. p 140 (in text)

krokodil/o/i crocodile, speaking a national language around Esperantists
p 289 (dictionary)

kruro lower leg p 232

l

la to denote a thing in general or totality p 131

la possessive parts of body or clothing p 193

la ... ado an action in general p 97

lacking something p 138

leg gambo or kruro p 232

m

mankas lacking something p 138

mem myself, yourself p 48

mi petas please p 134

mis prefix, to change the meaning of the word to being wrong p 122

money transaction p 182

mošto show of respect p 199

multiple of a number p 200

must be done, something that p 199

n

n word ending, accusative, objective ending p 31, 38, 46

ne placement in a sentence p 40, 60

ne unufoje not even once or not just once p 213

negative sentence by using “ne” before the verb p 40, 60

nek ... nek, neither ... nor p 221

nj suffix, to make female names nicknames p 122

nominative, predicate p 242

nothing at all p 118

nowhere at all p 118

numbers 1 to 10 in Vortolisto p 49, 50

numbers, 11 to 100 p 56

numbers, to form ordinals (i.e., first, second,...) p 56

numbers, how to write them p 163

nur placement in a sentence p 59

o

obl suffix, a multiple of a number p 200

offering opinion “opinias” p 145

ol comparing one thing with another p 65

on suffix, to indicate a fraction of a number p 69

oni pronoun for people in general p 53

oni they, one p 117

op suffix, collective sense of numbers p 163
opinias offering an opinion p 145
opposite meaning of a word using “mal” p 36
os verb suffix for future tense p 28

p

participles (active) p 95, 101
participles (passive) being acted upon p 113
passive voice of verb using “esti” and passive participle p 114
peni to make an effort p 145
pensas proposing a consideration p 145
phrases, conversational p 202
plaças to like something p 133
please p 134
plej ... el biggest, fastest of all p 65
pli, plej comparative i.e., bigger, faster p 65
plural word ending “j” p 44, 45
po at the rate of p 87
polite request p 93
por before an infinitive verb “in order to __” p 142
por looks ahead to some goal p 142
possession of a person - “de” p 44, 78
possessive “de” p 44
possessive adjectives out of pronouns p 43
possessive for parts of body or clothing “la” p 193
possessive pronouns when there is no article p 183
post kiam after p 157
pra prefix, family relation, “great__” p 165
predicate nominative p 242
prefixes as words p 122
prepositions, omitting of p 120
prepositions as prefixes p 157
pri prefix, “about”, “concerning”, can broaden scope of word p 255

pri tio, ke plus a correlative, to provide a grammatical object of the preposition p 213
pro looks backward for the reason “on account of” p 142
pronouns, personal p 43
proper names p 232
proposing consideration “pensas” p 145
provi to try a thing out p 209

q

question, ask a p 28
questions, asking and answering p 80
questions using “ĉu” and correlatives p 80
quotation marks p 155

r

re prefix, verb return the action p 47
reflexive pronoun p 91
respect, show of p 136

s

samideano a person associated with the same idea (eg. an Esperantist) p 141
schools, classification of p 212
scias to know p 54
sentence word order p 31
si, sia, sian reflexive pronoun p 91, 92
sidi figurative (not literal) sense, a place where something is p 225
slang, Esperanto p 256
something happens on a certain day p 119
something happens repeatedly p 120
statement of fact p 121
subordinate clauses in place of gerund phrases p 213
suffixes as words p 122
sufiĉe enough p 147

superlative formed using “plej” p 65

supersigns (ê, ê, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ) (diacritic marks: circumflex & u breve) p 22, 175

ŝ

ŝ pronunciation of p 22

t

taste p 182

temas pri the subject, topic, theme p 138

thank you p 135

there, when not used p 53

time of day, telling p 69

titles of respect p 199

transitive verbs p 155, 162

try, to do something p 209

u

u verb ending, making a verb a request - imperative p 46, 67, 68

u verb ending , replace “let” or to give an indirect or implied command p 68

uj suffix, to make something a container p 86

uj suffix, tree names from their fruit p 141

uj suffix, names a country from the nationality of a person p 175

ul suffix, describes a person in terms of what they are like p 97

um indefinite suffix, to change the meaning of a word p 148

us verb ending for conditional tense, polite request p 85, 93

ŭ

ŭ pronunciation of p 22

v

verb infinitive with voli, devi, ŝati p 30

verb past, present, futures tenses p 28

vir prefix, to indicate a male animal p 38

vowels a, e, i, o, u p 21

W

wherever p 118

whoever p 118

word endings change meaning of a word p 35

word order p 27, 31, 59, 60

word pronunciation - accents on next to last vowel p 21, 123

Z

zero the number nul p 295 (dictionary)

Prefixes

bo- relationship by marriage p 147; e.g., frato (brother) -> bofrato (brother-in-law)

dis- separation into parts p 133; e.g., doni (to give) -> disdoni (to distribute)

ek- the start of an action p 47; eki - to start out ; e.g., flugi (to fly) -> ekflugi (to take off)

ek- abrupt action p 165; eki - to start out; e.g., salti (to jump) -> eksalti (to spring out)

eks- former, ex___ p 174; e.g., presidento (president) -> ekspresidento (ex-president)

el- motion outward, thoroughness, do it all p 207; el - out of; e.g., pensi (to think) -> elpensi (to think all the way through)

fi- indicates shame p 231; fi! - shame; e.g., domo (house) -> fidomo (house of ill repute)

ge- makes a word for both genders p 121; e.g., patro (father) -> gepatroj (parents)

mal- make a word the opposite of its meaning p 36; male - on the contrary; e.g., longa (long) -> malonga (short)

mis- make a word to mean wrong p 122; miso - fault, foul, evil; e.g., kalkuli (to calculate) -> miskalkuli (to miscalculate)

pra- remoteness in time p 165; i.e., family predecessors; e.g., onklo (uncle) -> praonklo (great uncle)

prefixes as words p 122

prepositions as prefixes p 157

pri- about, concerning p 255; e.g., paroli (to talk) -> priparoli (to talk about)

- re- verb, go back or again p 47; ree - to do over; e.g., iri (to go) -> reiri (to go back, return)
- vir- to specifically denote male gender p 38; viro - man; e.g., bovoj (bovines in general) -> virbovoj (specifying bulls)

Suffixes and Word Endings

- aĉ indicates contempt, no good, lousy p 231; e.g., virino (a woman) -> virinaĉo (a hag)
- ad continued, prolonged action p 97; ade - continually; e.g., paroli (to speak) -> parolado (a speech)
- aĵ to make a thing concrete out of something else p 108; aĵo - a thing; e.g., dolĉa (sweet) -> dolĉaĵoj (sweets)
- an associate a person with a place or a group p 48; ano - member; e.g., klubo (club) -> klubano (club member)
- ant for participles, verb, adverb, noun to add "...ing" to the word p 95
- ar a complete collection p 86; aro - group of things; e.g., arbo (tree) -> arbaro (forest)
- ata participle, uncompleted or continuing action p 116
- ĉj to make nicknames of male names p 122; e.g., karlo (Charles) -> karlĉjo (Charlie)
- eble "able to be" p 108; ebla - possible; e.g., kredi (to believe) -> kredeble (believable)
- ec "___ness" p 140; eco - quality or property; e.g., pura (clean) -> pureco (cleanliness)
- eg to make a word more intense p 58; ege - extremely; e.g., bela (pretty) -> belega (gorgeous)
- ej to make a word a place p 37; ejo - a place, location; e.g., lerni (to learn) -> lernejo (school)
- em a tendency or inclination p 151; emo - inclination; e.g., aventuro (adventure) -> aventurema (adventurous)
- end something that must be done p 199; endi - to be required; e.g., faro (task) -> farendo (task that must be done)
- er makes something a single amount p 108; ero - an element or particle; e.g., pluvo (rain) -> pluvero (raindrop)
- estr person in charge p 166; estro - leader; e.g., urbo (town) -> urbestro (mayor)

- et to make smaller p 58; eta - tiny; e.g., urbo (town) -> urbeto (village)
- id descendants of people or animals p 166; ido - descendant; e.g., kato (cat) -> katido (kitten)
- ig to cause p 57; igi - to make; e.g., pura (clean) -> purigi (to make clean)
- ig to make an intransitive verb, transitive p 155
- iĝ a change of condition or to become p 71, 117; iĝi - to become; e.g., sana (healthy) -> saniĝi (to become healthy)
- il names a thing with which an action can be performed p 71; ilo - instrument; e.g., tranĉi (to cut) -> tranĉilo (knife)
- in to make a word into a feminine form p 36, 37; e.g., viro (man) -> virino (woman)
- ind to be worthy p 108; inda - worthy; e.g., fidi (trust) -> fidinda (trustworthy)
- ing a holder for something, e.g., kandelo (candle) -> kandelingo (candle holder)
- ism an organized movement of people p 162; e.g., kristano (Christian) -> kristanismo (Christianity)
- ist a person habitually occupied, occupation p 37; isto - professional; e.g., instrui (to instruct) -> instruisto (instructor)
- ita participle, implies a completed action p 116
- nj to make female names nicknames p 122; e.g., Elizabeto (Elizabeth) -> Elinjo (Liz)
- obl a multiple of a number p 200; oble - times (multiplication); e.g., du (two) -> duobla (double)
- on turns a number into a fraction p 69; ono - fraction; e.g., du (two) -> duono (one half)
- op collective sense of numbers p 163; ope - at a time, together; dek (ten) -> deko (ten at a time)
- suffixes as words p 122
- u making a verb a request, imperative p 46, 67
- u to tell oneself to do something p 68
- uj to make something a container p 86, 141; ujo - a container; e.g., mono (money) -> monujo (wallet, purse)
- uj to name a tree after its fruit p 141; ujo - container; e.g., pomo (apple) -> pomujo (apple tree)

-uj to name a country from a person's nationality p 175; e.g., anglo (English-man) -> Anglujo (England)

-ul describes a person p 97; e.g., juna (young) -> junulo (youth)

Esperanto Verb Tenses

Present: -as

Past: -is

Future: -os

Conditional: -us

Imperative: -u

Diphthongs (Vowel Glides) Pronunciation

aj like the "y" in "my"

aŭ like the "ow" in "cow"

ej like the "ay" in "play"

eŭ like "ayw" in "wayward"

oj like "oy" in "boy"

uj like "ooey" in "goosey"

Days of the Week (Note: usually not capitalized)

Sunday - dimanĉo

Monday - lundo

Tuesday - mardo

Wednesday - merkredo

Thursday - ĵaŭdo

Friday - vendredo

Saturday - sabato

Months of the Year (Note: often not capitalized)

January - januaro

February - februaro

March - marto

April - aprilo

May - majo

June - junio

July - julio

August - aŭgusto

September - septembro

October - oktobro

November - novembro

December – decembro

Seasons of the Year

Summer - somero

Autumn - aŭtuno

Winter - vintro

Spring - printempo

Directions

north - nordo

south - sudo

east - oriento

west - okcidento

Time of Day p 69

a.m. antaŭtagmeze (atm) p 139 (footnote #7)

p.m. posttagmeze (ptm) p 139 (footnote #3)

2:00 a.m. - je la dua horo matene

noon - tagmezo

midnight - noktomezo

Numbers

0 through 10: nul, unu, du, tri, kvar, kvin, ses, sep, ok, naŭ, dek p 49, 50

11 to 999: p 56

1,000 & 1,000,000: mil & miliono

English Language Grammar Terms

Noun: A person, place or thing

Pronoun: A word that takes the place of a noun e.g., he, she, they, it

Subject: The person or thing that is acting

Verb: The action that is taking place, or the expression of a state of being

Object: The person or thing that is being acted upon

Accusative Ending: Esperanto identifies the direct object in a sentence by the use of the “n” ending

Participle: Words derived from verbs that name a person, describe something, or modify the subject

Article: The words “a” (indefinite) or “the” (definite) (Esperanto does not have the indefinite “a”)

Adjective: Modifies (describes) a noun or a pronoun

Preposition: A word used to link nouns, pronouns or phrases in the sentence

Adverb: A word or phrase that modifies or qualifies an adjective, verb, or other adverb or a word group

Correlatives: “co-related” words that are in a question and answer relationship, but can be used other ways

NOTES ON THE FOURTH EDITION (2017)

The fourth edition of David Richardson's **Esperanto: Learning and Using the International Language** contains minimal changes from the previous edition. While the majority of the text is a photo reprint of the third edition, the introduction was significantly shortened and edited by Lee Miller. Tim Westover updated the layout as necessary. In the process, almost all of the illustrations and photographs throughout the text were replaced with more up to date versions. Murray H. Merner prepared a new table of contents. A new index was prepared by Murray H. Merner and edited by Paige D. Miles, Christopher Johnson, Chuck Mays, and Lee Miller. Ben Speakmon contributed with revisions and with preparation of the electronic version of this text.

